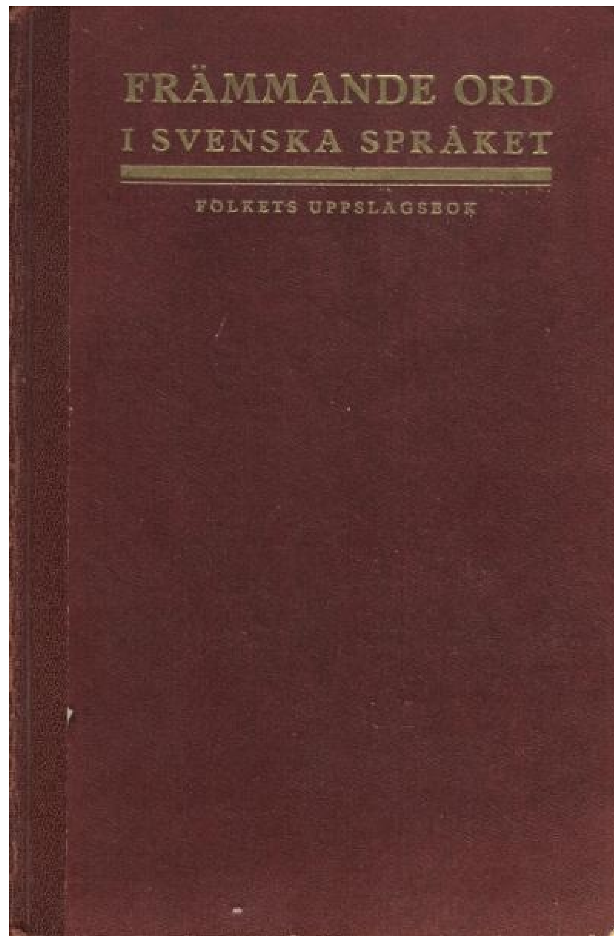
Främmande ord i svenska språket

Folkets uppslagsbok

Stockholm
Frams förlag

Stockholm
Tryckeriaktiebolaget Fram
1927

Förord till den elektroniska utgåvan

Projekt Runebergs elektroniska utgåva av *Främmande ord i svenska språket* (en titel som för övrigt bara syns på omslaget, inte i inlagan) gjordes i mars 2005.

FOLKETS UPPSLAGSBOK

Det är just nu gott om konversationslexika och böcker över främmande ord. Nästan varje förlag har åtagit sig att, på olika prisnivåer, allmänbilda folket. Då Frams förlag här bidrar till de tjocka volymerna och volymserierna med denna lilla tunna ordbok, är det utan alla pretentioner att ge några uttömmande svar på folks behov av allehanda detalj upplysningar. Vår uppslagsbok ger icke upplysningar om olika sorters fiskar och kemikaliska formler, icke geografiska namn och elektrotekniska termer. Dessa ting måste sökas i större arbeten. Vad Folkets Uppslagsbok åsyftar är endast att ge ytterligt kortfattade förklaringar över vanligare fakta, personer och ord, som en modern läsare av särskilt arbetarklassens tidningar och litteratur behöver, då han icke är utrustad med den i högre skolor meddelade s. k. allmänbildningen. Läsaren av en teoretisk skrift eller en tidning tvekar t. ex. om betydelsen av termen *finanskapital* eller han vill bestyrka sin uppfattning av ordet *arrogant* eller han undrar, vem en i hans lektyr utan vidare förklaring nämnd politiker *Benesj* är. Han slår då upp Folkets Uppslagsbok och får i kortaste form veta vad han behöver, med uttal men utan i detta fall onödiga uppgifter om från vad språk glosan kommer o. d. Varpå han kan omedelbart återgå till sin lektyr och sammanhanget där.

Så vill Folkets Uppslagsbok vara en hjälpreda för särskilt läsaren ur arbetarklassen i hans studium

av sin tid och dess problem. En hjälpreda i fullt medvetande om sin otillräcklighet. Det är givetvis omöjligt att i en fickbok som denna få med allt vad en läsare anser vara värt och behövligt att ha med. Eventuella brister kan läsaren själv avhjälpa till en kommande ny upplaga genom att efter en tids bruk av vår uppslagsbok till Frams förlag insända det blad med tilläggsförslag, som återfinnes i slutet av boken och där han antecknar ord som han saknar och vill ha upplysning om. I en ny upplaga kommer då dessa i mån av utrymme att införas. Till dess hoppas förlaget, att de redan nu meddelade c:a 8,500 orden må bli en god hjälp i arbetarklassens ekonomiska, politiska och kulturella självstudium.

Frams Förlag.

A.

Aakjaer (Åkjär), **Jeppe** — dansk författare (1866—).

Aasen (Åsen), **Ivar** — norsk språkforskare (1813-1896).

abandon (abangdång) — otvungenhet, vårdslöshet.

à bas (a ba) — ned med!

abbé — katolsk präst.

abbedissa — klosterföreståndarska.

abbot — klosterföreståndare.

ABC-staterna — gemensamt namn på Argentina, Brasilien, Chile.

Abdera — forntida stad i Mindre Asien, motsv. Tok-Telje.

abderitisk — tokig.

abdikation — tronavsägelse.

abdikera — avsäga sig regentskap.

abdómen — underliv, buk, bakdel på insekter.

Abel, N. H. — norsk matematiker (1802—1829).

Abélard (-ar) — fransk filosof (1074—1142).

aber — men, streck i räkningen.

aberration — avvikelse.

A. B. F. — Arbetarnas Bildnings-Förbund, gemensam bildningsorganisation för svenska arbetarrörelsen (sedan 1912).

abgeordneter — tysk riksdagsman.

abiturient — avgående elev.

abnorm — onormal, onaturlig.

abnormitet — onaturlighet.

abolition — upphävande, avskaffande.

abolitionist — anhängare av negerslaveriets l. den reglementerade prostitutionens avskaffande.

abonnera — i förväg betala (ex. tidning).

ab orígine — från början.

ábort — (ty.) avträde.

abórt — missfall.

abrakadabra — meningslöst pladder.

abrupt — avbruten, osammanhängande.

abscess (absess) — bulnad, varbildning.

ábsens — frånvarande.

abséns — frånvaro.

absint — en starkt alkoholhaltig dryck.

absolut — fullkomlig.

absolution — avlösning, förlåtelse.

absolutism envälde, helnykterhet.

absolutist — helnykterist.

absolvera — fullborda (examen).

absorbera — insuga, dra åt sig.

absorption — insugning.

abstinens — avhållsamhet.

abstinent — avhållsam.

abstrahera — fråndraga, bortse.

abstrakt — begreppsmässig, andlig (mots. konkret).

abstraktion — tomt begrepp.

abstrús — svårbegriplig.

absurd — orimlig.

absurditet — orimlighet.

ab urbe condita (a .u. c.) — från Stadens (Roms) grundläggning.

accept (aksépt) — godkännande, växel.

A. C. — efter Kristi födelse.

accent (aksént) — tonvikt.

acceptabel (aks-) — antaglig.

acceptant (aks-) — den som accepterar (till betalning godkänner) en växel.

acceptera (aks-) — anta, godta.

accession (aksesjon) — tillökning, nyförvärv.

accessoarer (aks-) — tillbehör.

accidéns (aks-) — tillfällig egenskap (möts. substans).

accidenstryck — tillfällighetstryck.

accis (aks-) avgift till staten.

acetylén — gasformigt kolväte.

acklamation — allmänt bifallsrop, utan röstning.

acklimatisera — vänja vid klimatet, rotfasta.

ackomodera — anpassa efter.

ackompanjemang — beledsagande musik.

ackompanjera — beledsaga (med musik).

ackord — samklang, avtal, betalningsuppgörelse till lägre belopp än kraven.

ackordera — köpslå.

ackordlön — styckelön.

ackreditera — anförtro, befullmäktiga.

ackumulation — hopning (av ex. kapital).

ackumulátor — kraftuppsamlare.

ackumulera — hopa (ex. kapital).

ackurat — noggrann, precis.

ackuratess — noggrannhet.

ackuschörska — barnmorska.

ackvisition — förvärv.

ackvisitör — anskaffare.

a conto — på avräkning.

acre (äkr) — eng. ytmått (0,4 har).

A. D. — anno domini, efter Kristi födelse.

a. D. — ausser Dienst, ur tjänst, f. d. (framför tyska titlar).

ad acta — till handlingarna.

adágio — långsamt.

adamiter — kommunistisk-religiös böhmisk sekt på 1400-talet.

adapt(at)ion — anpassning.

adaptera — anpassa.

a dato — från i dag (men å dato — från viss dag).

addend — tal att lägga till.

addera — lägga ihop.

Addison (Ädd-), **J.** — eng. författare (1672—1719).

adekvat — fullt överensstämmande.

adept — lärjunge.

adhesion — vidhäftande.

ad hoc (håck) — som rör detta.

adiáfora — likgiltiga ting.

ad infinítum — i oändlighet.

ad ínterim — tills vidare.

adjektiv — beskrivande ord av typen »stark», »principfast».

adjoint (adsjoäng) — medhjälpare.

adjungera — anta, förordna som biträde.

adjungerad, — biträdande, tillkallad.

adjunkt — biträde, ordinarie andragradslärare vid läroverk.

adjutant — militärt biträde.

Adler, Friedrich — österr. socialdemokrat (1879—).

Adler, Max — österr. socialdemokrat.

Adler, Viktor — österr. socialdemokrat (1852—1918).

ad libitum — efter behag.

ad majorem Dei gloriam — till Guds äras förhärligande (jesuiternas valspråk).

administration — förvaltning.

administrera — förvalta.

admiratör — beundrare.

admirera — beundra.

admittera — släppa fram.

admonition — förmaning, varning.

ad notam — på minnet.

Adónis — skön yngling i grek. gudasagan älskad av Afrodite, även vek snobbtyp

adoptera — uppta som eget.

adorera — tillbe.

adress — anvisning, bestämmelseort.

adressant — avsändare.

adressat — mottagare.

adressdebatt —svarsdebatt på eng. trontalet, ung. remissdebatt.

adressera — vända.

adstringerande — sammandragande.

advent — ankomst.

adventister — religiös sekt, som väntar Kristus' jordiska återkomst.

adverb — fristående beskrivande ord av typen »kanske», »ofta».

advocátus diáboli — Djävulens sakförare, förfäktare mot bättre vetande av sjuk sak.

advocera — spetsfundigt försvara.

advokat — sakförare.

advokatorisk — som använder advokatyr.

advokatyr — bevisvrängning.

A. E. G. — Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft, stort tyskt industriföretag.

Aenéas (E-) — grek. kämpe vid Troja, enl. Vergilius' dikt Aeneiden romarväldets grundläggare.

aera (era) — tidevarv.

aero (ero-) — luft-

aeronaut (er-) — flygare.

aeroplan (er-) « flygmaskin.

affekt — sinnesrörelse.

affektation — tillgjordhet.

affekterad — tillgjord, hycklad.

affektionsvärde — personligt (känslo) värde.

afficiera — påverka.

affinitet — frändskap.

affirmativ — jaknde, bekräftande.

affisch — anslagssedel.

affischera — med anslagssedel kungöra, skryta med.

affix — småord efter annat ord, ex. »lös» i »arbetslös».

aforism — tänkespråk.

aforistisk — av tänkespråks art.

afrodisisk — rusande, erotiskt hetsande (ingrediens i kärleksdrycker).

Afrodite — grek. gudasagans skönhets- och käreksgudinna (rom. Venus).

Aftonbladet — först radikal, nu reaktionär Stockholmstidning, startad 1830.

Agadir — hamn i s. v. Marocko dit tyska kanonbåten Panther ankom 1 juli 1911 som demonstration mot Frankrike.

Aganippe — källa på de grek. sånggudinnornas berg Helikon.

agáper — de första kristnas gemensamma kärleksmåltider.

Agence Havas (Asjangs Avá) « officiell fransk telegrambyrå i Paris, startad 1879.

agent — ombud.

agent (asjang) **provocateur** (-ör) — provokatör.

agentur — ombudskap.

Agenzia Stefani — officiell ital. telegrambyrå, startad 1854,

agera — handla, spela roll.

agglomerat — anhopning (av (kantiga bergartsstycken).

aggregat — anhopning, oorganisk massa.

aggregationstillstånd — fast, flytande, gasform.

aggressiv — anfallslysten.

agio — överkurs.

agitation — åsiktsförkunnelse.

agitáto — upprört, lidelsefullt.

agitator — åsiktspredikare

agitera —påverka andligt, förkunna åsikter.

agnosticism — läran att man ej kan vinna kunskap (i ex. religiösa ting).

agnostiker — anhängare av agnosticism.

agoni — dödskamp.

agorafobi — torgskräck, sjuklig ängslan att passera öppna platser.

agraff — prydnadsspänne.

agrar (isk) — jordbruks-

agremanger — förströelser, trevliga anordningar.

agrikultur — jordbruk.

agronom — vetenskapligt utbildad jordbrukare.

Ahlgren, Ernst — diktarnamn för Viktoria Benedictsson.

Aho, Juhani — finl. författare (1861—1921).

air (är) — min.

Aiskylos — grek. sorgespelsförfattare (525—456).

Aisopos (Esopus) — grek. fabeldiktare (500-t. f. Kr.)

á jour (a sjur) — förbindelse dag för dag (hålla sig à jour = noggrant följa).

ajournera (asjurnera) — uppskjuta.

akademi — högskola, litterärt l. vetenskapligt samfund.

akadémiker — medlem av akademi, intellektuell medlem i arbetarrörelsen.

akademisk — som rör akademi, som går i officiell, konservativ anda.

Akeron — dödsfärdens underjordiska flod i grek. gudasagan.

Akilles — grek. hjälte vid Troja, osårbar utom i ena hälen,

akilleshäl — sårbart ställe.

akrobat — yrkesgymnastisk konstmakare.

Akrópolis — högsta, befästa punkten i forngrek. stad, borg.

akrostikon -- dikt där radernas l. strofernas begynnelsebokstäver bildar ett ord l. en sats.

akt — handling, avdelning av teaterpjäs.

aktie — andelsbrev i bolag.

aktion — handling, kraftåtgärd.

aktionsradie — verksamhetsområde.

aktionär — aktieägare.

aktiv — verksam (mots. passiv).

aktiva — tillgångar (mots. passiva).

aktivist — person s. kräver aktion (ex. för ett lands indragande i krig).

aktivitet — livlig verksamhet.

aktris — skådespelerska.

aktualisera — göra aktuell, skaffa dagsintresse.

aktualitet — av intresse för dagen.

aktuarie — vårdare av ett verks handlingar.

aktuell — av intresse för dagen.

aktör — skådespelare.

akustik — ljudlära, ljudförhållanden.

akustisk — som rör ljudet.

akut -- skarp, tillfällig (möts. kronisk).

akvarell -- vattenfärg, med v. utförd målning.

akvarium -- behållare för i vatten levande djur i. växter, museum för dito.

akvavit -- brännvin.

akvedukt -- öppen vattenränna i luften.

à la -- på samma sätt som (ex. biff à la Lindström).

alabaster -- marmodiknande kornig gips.

à la bonne heure (bonnör) -- låt gå då!

à la carte (kart). -- efter matsedeln (mots. table'hôte)

à la daube (dåb) -- kall rätt av kött l. fisk.

à la grecque (greck) -- en sorts bandornament.

Aláddin -- sagofigur ur Tusen och en natt, känd för önskelampan med anden s. utförde alla ägarens önskningar.

Alarik -- västgotisk kung, intog Rom 410.

alarm -- buller, uppståndelse (eg. till vapen!)

alarmera -- väcka, oroa.

alea jacta est -- tärningen är kastad.

Alba -- spansk fältherre, kuvade Nederländerna 1567--1570.

Albert (-är) -- mekanisk arbetare (1815--1895), medlem av franska revolutionsregeringen 1848.

albigenser -- sydfransk kättarsekt på 1200-talet.

albinos -- personer med vitt hår o. röda pupiller.

Albion -- namn på England (eg. bergland).

album -- minnesbok.

albumin -- ett äggviteämne.

Alexander den store -- macedonisk krigarkung (356--323).

alexandrin -- sextaktig jambisk versform, ex.: »Mitt namn i hjältars krets, min vän, helt visst du fann det, om min herr ättefar bränt Rom och skövlat landet, men mina fäder drog som hyggligt folk omkring och därför anses jag för en herr Ingenting.» (Cyrano de Bergerac: Agrippine.)

Alembert -- se d'Alembert.

alf -- naturväsen i nord. sagan (svart- och ljusalf).

alfa -- grek. alfabetets första bokstav (a).

alfabet -- bokstavsföljd (ex. a-ö).

Alfiéri, V. -- ital. dramatiker (1749--1803).

al fresco -- (målning) direkt på ännu ej torr vägg (mots. al secco).

algebra -- ekvationslära.

álias -- annars.

álibi -- annorstädes, bevis om frånvaro.

alkald -- spansk kommunalordförande o. polisdomare.

alkalisk -- lutaktig.

alkemi -- försöket att göra guld.

Alkibiades -- atensk statsman (o. 450--404).

alkohol -- sprit.

alkoholist -- spritförgiftad.

alkov -- litet rum.

allé -- trädkantad väg.

allegori -- liknelse, abstrakt begrepp, ex. Tron, Hoppet, framställda som personer.

allegretto -- rätt livligt.

allegro -- livligt.

Allemagne (-anj) — franska namnet på Tyskland.

allhelgonadagen — katolsk helgdag, 1 november.

Alliance (-ngs) **Française** (-säs) — fransk nationalistorganisation, startad 1885.

allians (-ngs) — förbund.

alliera — förbinda.

allierad — förbunden.

alligator — en sorts krokodil.

allitteration — uddrim i forntiden som rytmiskt avdelande (ex. »bättre börda bär ingen på vägen»), i modern dikt som musikaliskt medel (»havet välte, stormen ven»).

allodial — ägt med full äganderätt.

allongeperuk (-ånsj-) — väldig lockperuk av 1600-talstyp.

allopati — vanlig läkekonst (möts. homeopati).

all right (ål rajt) — allt väl.

all round (ål raund) — i flera grenar.

alludera — anspela, syfta.

allusion — anspelning.

alluvium — geol. sammanfattning av jordarter avlagrade i historisk tid.

alma mater — den hulda modern, namn på högskolor.

almanack — skrift om tideräkningen för ett år.

Almquist, C. J. L. — svensk författare (1793—1866).

alpacka — ett försilvrat nysilver.

al pari — till utgångsvärdet.

alpin — som rör Alperna l. andra högfjäll.

al secco (secko) — (målning) på torkad vägg (möts. al fresco).

Alströmer, J. — svensk industriman (1685—1761).

alt — pojkröst l. lägre kvinnoröst (i sång).

altán — byggnadsterrass med bröstvärn.

altera pars — andra parten, andra sidan.

alter ego — andra jag, mycket intim vän.

altererad — upphetsad, upprörd.

alternativ — en utväg av två möjliga.

alternativt — turvis.

alternera — tura om.

altruism — oegennytta, människokärlek.

alumn — lärjunge.

Amadis-romaner — medelt. riddarhistorier, populära på 1500-talet, uppkallade efter den spanska »Amadis av Gaula».

amalgam — blandning av metall o. kvicksilver.

amalgamera — sammansmälta.

Amalthea-attentatet — de tre ungsocialisterna Nilsson, Rosberg och Sterns bombattentat mot ett strejkbrytarlogemetsfartyg Amalthea i Malmö 12 juli 1908.

amanuens — biträde, medhjälpare.

Amaryllis — vanligt flicknamn i antikens herdepoesi o. 1700-talets.

amason — kvinnlig krigare.

amatör — icke yrkesmässig utövare, dyrkare l. samlare av konst o. d., mindre konstnärlig.

ambassad — beskickning.

ambassadör — högsta diplomatiskt sändebud.

ambition — ärelystnad, hederskänsla.

ambrosia — de grek. gudarnas

föda, studentmatlag i Uppsala.

ambulans — rörligt fältlasarett, upphämtningsvagn för sjuka.

ambulera — kringflytta.

amendement — ändringsförslag.

amfibie — groddjur.

amfiteater — fornrom. teater av cirkustyp.

amí — yllehalsduk.

amie (amí) — erotisk väninna.

amiral — högsta sjömllitär chef.

amiralitet — en flottas amiraler.

ammunition — skjutmaterial.

amnesti — efterskänkande av ett flertal straff (en akt av tolerans o. rättvisa, medan benådning sker av nåd).

Amor — kärleksguden i rom. gudasagan (grek. Eros).

amorf — formlös.

amorin — liten kärleksgud.

amortera — avbetala på skuld.

amorös — kärlig.

amour (amur) — kärlek, kärleksaffär.

ampel — hänglampa, utmärkt.

amper — besk.

Ampère (Angpär), **A. M.** — fransk fysiker (1775—1836).

ampère — (angpär) — enhet för elektrisk strömstyrka.

amputera — skära bort.

Amsterdam — säte för och namn på den reformistiska fackföreningsinternationalen.

amulett — på kroppen buret föremål till botemedel 1. skydd mot olyckor.

Amundsen, R. — norsk polarforskare (1872—)

amt — danskt 1. norskt förvaltningsområde motsv. län.

amúr — kärlek, kärleksaffär.

amusant (amy-) — lustig, roande.

amusera (amy-) — roa.

amöba — lågtstående encellig djurordning.

an — till (på räkningar).

anabaptist — vederdöpare, stor revolutionärt-religiös sekt på 1500--talet.

anagram — ordlek med ord bildade ur andra ords bokstäver (ex. Paris--prisa--sirap).

anakorét — eremit, ensligt levande religiös.

Anákreon — grek. skald (500-t. f. Kr.)

anakronism — tidsbestämningsfel.

analfabet person som ej kan skriva o. läsa.

analog — likartad, motsvarig.

analogi — inbördes likhet.

analys — sönderdelande undersökning.

analysera — sönderdela, utreda.

analytisk — sönderdelande.

anapést — versfot med två obetonade stavelser o. en betonad, ex.:

»Om vi talte till slut, om vi ropade ut: En minut utan prut, sedan brinner vårt krut! — proletärer, jag tror man förstod oss, och man lydde oss med, proletär!»

(Ossiannilsson: »Proletär».)

anarki — laglös, väldeslös villervalla.

anarkisk — laglös, oordnad.

anarkism — ultraliberal åskådning som ogillar all central regering.

anarkist — motståndare till all central regering.

anatema — bannlysningsformel, fördömelse.

anatom — forskare i anatomi.

anatomi — vetenskapen om de levande varelsernas kroppsbyggnad.

anciennitet — åldersföljd.

ancien régime (angsiäng re-sjimm) — gamla regeringssättet (före 1789 års revolution).

Ancylussjön — nuvarande Östersjön som sötvattenshav, avspärrat efter istiden från Västerhavet.

andante — måttligt livligt, mellan allegro o. adagio.

Andersen, H. C. — dansk författare (1805—1875).

Andersen-Nexö, Martin — dansk författare (1869—)

Andersson, Dan — svensk författare (1888—1920).

Andréjev, L. — rysk författare (1871—1919).

anekdot — uddig berättelse om känd person.

anemi — blodbrist.

anemón — sippa.

Angell, Norman — eng. fredskämpe (1874—).

angelus — katolsk bön (kvällsringning).

anglicism — engelsk vändning i andra språk.

anglikanska kyrkan — engelska statskyrkan (episikopalkyrkan).

anglosachser — den av germaner o. kelter blandade eng. rasen.

angläs — gammaldags dans.

Angoraregeringen — den 1920 i Angöra konstituerade borgerliga turkiska regeringen.

anhalt — mindre station.

animal(isk) — djurisk, av djur.

animera — liva.

animism — primitiv tro att naturen o. dess föremål är besjälade.

animositet — agg.

annaler — årsböcker.

annektera — erövra, slå under sig.

annektion — införlivande med våld.

annex — bihang.

annexion — införlivande med våld.

anno — år.

annons — betalt tidningsmeddelande.

annotera — anteckna.

annuell — årlig.

annuitet — årlig avbetalning.

annullera — upphäva, förklara ogiltig.

anomali — oregelmässighet.

anonym — namnlös l. utan utsatt (eget) namn.

anor — förfäder.

Anseele, E. — belgisk socialdemokrat (1856—).

Ansgar — frankisk missionär (801—865).

antagonism — motståndarskap.

antagonist — motståndare.

Antarktis — Sydpolen.

antarktisk — som rör Sydpolen.

antecedentia — föregående liv.

antecipera — föregripa, ta ställning innan saken bevisats.

antedatera — påteckna tidigare datum.

antediluviansk — från före syndafloden, alltför urmodig.

ante meridiem — före middagen (a. m.)

antenn — känselspröt på djur o. radio.

anti — emot.

antichambre (-sjamber) — förmak, anmälningsrum.

antichambrera — vänta på företräde.

Anti-Dühring — skrift av F. Engels mot den borgerliga filosofen E. Dühring (1877).

antik — gammal, från antiken.

antiken — fortiden, spec. Grekland o. Roms.

antikiserande — antikhärmande.

antiklerikal — mot kyrkan o. dess välde.

Antikrist — Kristus' motståndare, Djävulen.

antikva — latinsk tryckstil.

antikvarie — vårdare av fornminnen, säljare av gamla böcker.

antikverad — förlegad.

antikvitet — fornsak.

antimakass — överkast, skyddsduk.

antimilitarism — rörelse mot militarism.

antimilitarist — motståndare till militarism.

antipati — motvilja.

antipoder — motfotingar, folk på andra sidan jorden.

antisemit — judehatare.

antisemitism — reaktionär rörelse, som söker göra (särskilt de revolutionära) judarna till syndabockar för det kapitalistlitska samhällets fel och förbrytelser.

antiseptisk — bakteriedödande.

antites — motsägelse (se dialektik).

antologi — samling valda diktprov.

antropofag — människoätare.

antropolog — forskare i antropologi.

antropologi — vetenskapen om människan.

antropomorfism — förmänskligande.

antroposofi — en gren av teosofien.

anus — ändtarmsöppning.

aorta — stora kroppspulsådern.

apacher (-asj-) — en indianstam, parisiska ligister.

apanage (-asj) — underhåll åt regent.

apart (-är) — avsides.

apati — sjuklig likgiltighet.

apatisk — sjukligt likgiltig.

Apelles — grek, målare (300-t. f. Kr.).

Apis — helig tjur i forntidens Egypten.

aplomb — säkerhet.

Apokalypsen — Johannes' uppenbarelse.

apokryfisk — oäkta, ej erkänd (helig skrift).

Apollo — ljusets o. diktkonstens gud i rom. gudasagan (grek. Foibos Apollon).

apologét — försvarare.

apologi — försvarsskrift.

apoplektisk — slagartad, person som lätt kan få slag.

apoplexi — slaganfall.

apostel — sändebud, utbredare av lära.

a posteriori — i efterhand (mots. a priori).

apostrof — skrivtecknet '

apostrofera — utmanande tilltala.

apoteós — förhärligande.

apparanser — utsikter.

apparat — maskin, hjälpmedel.

apparition — en persons yttre.

appell — vädjan.

appellationsdomstol — domstol av andra instans.

appellera — vädja.

appéndix — bihang.

appendicit — blindtarmsinflammation.

applicera — påsätta.

applikation — påläggssöm.

applåd — handklappning.

applådera — klappa i händerna.

apportera — hämta.

approbatur — godkänd, betyget B.

approximativ — tillnärmelsevis, ungefärlig.

a prendre (a prångder) — att ta, oupptagen.

a prima vista — vid första påseendet, direkt från bladet.

a prióri — på förhand (möts. a posteriori).

apropos (-på) — på tal om.

aptera — avpassa.

aptit — matlust.

á quatre mains (akattrmäng) — för fyra händer.

arabesk — ett slags bladornament.

Arbeiter-Zeitung — soc.-dem. tidning i Wien.

Arbetarbladet — soc.-dem. tidning i Gävle.

arbetarbörs — urspr. officiell inrättning för arbetsförmedling o. d., i Frankrike numera ung. folkets hus.

Arbetaren — syndikalistisk tidnig i Stockholm.

Arbetarmarseljäsen — tysk soc.-dem,. stridssång från 1865 (på svenska: »Nu upp till kamp för frihet, bröder»).

Arbetarnas Bildnings-Förbund (A. B. F.) — gemensam bildningsorganisation för svenska arbetarrörelsen, startad 1912.

arbetarråd — av arbetarna på arbetsplatserna valda råd för dels arbetets planläggning och ledning, dels medinflytande i rådsrepublikers politik; snedvriden form härav framträdande inom kapitalistiska stater i tider av revolutions nedbrytande.

Arbetet — soc.-dem. tidning i Malmö.

Arbetets söner — socialistisk arbetarsång av H. Menander.

arbetsgivare — ovetenskaplig borgerlig benämning på företagare (riktigare: arbetsköpare).

arbiträr — godtycklig, valfri.

arcanum — hemligt läkemedel.

area — yta.

areal — yta.

arena — skådeplats.

Arends, L. A. F. — rysk-tysk stenografisk uppfinnare (1817—1882).

areopag — (särsk. vitter) domstol.

Ares — grek. krigsgud (rom. Mars).

argument — skäl, bevis.

Argus — väktare med 100 ögon i grek. gudasagan.

argusblick — intensiv blick.

aria — lyrisk sång av en person.

Ariadne — hjältinna i grek. saga, ledde Thesevs med en tråd genom Minotauros' labyrint.

ariadnetråd — ledtråd.

Ariel — en luftande (bl. a. i Shakespeares Stormen).

arier — fornindier, indoeuropéer.

Ariosto, L. — ital. skald (1474 —1533).

Aristofanes — grek. komediförfattare (o. 445—385).

aristokrat — adelsman, förnäm person.

aristokrati — adel.

aristokratisk — adlig, högdragen.

Aristóteles — grek. filosof (384—322).

aritmetik — räknekonst.

arkad — serie pelare med valvbågar.

Arkadien — grek. landskap, lyckoland.

arkadisk— lantlig, idyllisk.

arkaiserande — ålderdomligt stiliserad.

arkaisk — ålderdomlig.

arkaism — ålderdomlighet.

arkaistisk — ålderdomligt stiliserad.

arkebusera — avrätta genom skjutning.

arkeolog — fornforskare.

arkeologi — fornforskning.

Arkimédes — grek. matematiker (287—212).

arkipelag — övärld, öhav.

arkitekt — vetenskapligt utbildad, byggnadskonstnär.

arkitektonisk — byggnads-

arkitektur — byggnadskonst.

arkitrav — undre del av ett bjälklag.

arkiv — urkundssamling.

arkivalier — urkunder.

arkivarie — arkivförvaltare.

arkivera — lägga till arkiv.

Arktis — Nordpolen.

arktisk — som rör Nordpolen (mots. antarktisk).

Arkwright (Arkrajt), R. — eng. uppfinnare (eg. förste exploatör) av spinnmaskinen (1732—1792).

arla — tidigt om morgonen, bitti (mots. särla).

armada — stor flotta, den stora spanska flottan som 1588 besegrades av England.

armaggeddon — Uppenbarelsebokens slutstrid mellan gott o. ont.

armatur — utrustning.

armé — (väpnad) här.

armera — utrusta, förse med järninlägg.

Arnoldsson, K. B. — svensk pacifist (1844—1916).

arom — lukt.

aromatisk — välluktande,

Arosenius, I. — svensk målare (1878—1909).

arrak — en stark spritdryck.

arrangera — anordna.

arrangör — anordnare.

arrendator — brukare av annans jord etc.

arrende — avtal om brukningsrätt.

arrendera — bruka annans jord etc.

arrest — häkte.

arrestant — fånge (under kort tid).

arrestera — häkta.

Arrhenius, S. — svensk astronom (1859—).

arriärgarde — baktrupp, betäckningstrupp.

arrogans — utmanande övermod.

arrogant — utmanande övermodig.

arrondissement (-ang) — underavdelning av franskt departement.

ars — konst.

ars longa, vita brevis — konsten är lång, livet kort.

arsenal — byggnad för vapenförråd.

artél — inhemsk rysk kooperationsform.

Artemis — månens o. jaktens gudinna i grek. gudasagan (rom. Diana).

arteriosklerós — åderförkalkning.

artificiell — konstgjord, konstlad.

artikel — biord av typen **den** (sista striden), (barn)**-et;** även tidningsuppsats, handelsvara.

artilleri — grövre eldvapen.

artist — konstnär.

artär — pulsåder.

asar — fornnordiska gudar.

Asbjörnsen, P. C. — norsk författare och vetenskapsman (1812—1885).

aseptisk — fri från sjukdomsbärande organismer.

Ask — jordens första man i nord. gudasagan.

asfalt — stenkolsbeck.

askés — avhållsamhet.

asket — avhållsman.

Asklépios — läkekonstens gud i grek. gudasagan (rom. Esculapius).

aspirant — sökande.

aspiration — förväntning.

aspirera — eftersträva.

Asquith, H. — eng. liberal politiker (1852—).

ass — assurerad postförsändelse.

assessor — bisittare.

assiett (asjett) — liten tallrik.

assignat — pappersmynt under franska revolutionen).

assimilation — sammansmältning.

assimilera — upptaga, sammansmälta.

assistens (-ängs) — bistånd, pantbank.

assistent — biträde.

assistera — biträda.

Associated (-äted) **Press** — USA:s ledande pressbyrå.

association — förening.

associera — förena.

assonans — inrim, ex. u i: »hör de höga furor susa, hör de djupa strömmar brusa», (v. Qvanten: »Suomis sång).

assurans — försäkring.

assurera — försäkra.

asterísk — stjärna för not under text.

asteroider — småplaneter.

astma — andtäppa.

astralkropp — den förkroppsligade men osynliga själen enl. teosofien.

astralplanet — andevärlden enl. teosofien.

astrolog — stjärntydare.

astrologi — stjärntydarspektakel.

astronom — forskare i astronomi.

astronomi — vetenskapen om himlakropparna.

asyl — fristad.

asylrätt — rätten för politisk flykting att leva i annat land utan risk för utlämning, hölls förr i helgd i en del borgerliga stater, nu ej längre då det gäller den för borgarstaterna gemensamma fienden: den internationella proletära revolutionen.

asymmetri — brist på symmetri.

atavism — från tidigare släktled ärvt drag, föråldrat drag.

atavistisk — beroende på atavism, som rör atavism.

ateism — gudsförnekelse.

ateist — gudsförnekare.

atelier (ateljé) — verkstad, arbetsrum.

ateniensk — fristående hylla för prydnadssaker.

Athéne — krigets o. vishetens gudinna i grek. gudasagan.

Atlantican — bok av Olaus Rudbeck, som hävdar att de vita folkens urhem är Sverge.

Atlantis — sjunken sagoö utanför Gibraltar, försvunnet lyckoland.

Atlas — jätte som enl. fornsagan uppbar himlavalvet, kartbok, sidentyg.

atlet — yrkesmässig kraftkonstnär.

atmosfär — luftkrets.

atom — grundämnenens minsta beståndsdel.

atomism — den vetenskapliga läran, att allt består av odelbara smådelar, vilkas omflyttningar orsakar allt skeende.

á tout prix (a to pri) — till varje pris.

atrofiera — avtyna, förtvina.

attaché — beskickningstjänsteman.

attack — anfall.

attackera — anfalla.

attentat — mordförsök.

attentator — förövare av attentat.

Atterbom, P. D. A. — svensk författare (1790—1855).

attest — intyg.

attestera — intyga.

Attila — hunnernas konung (d. 453), härjade romerska riket.

attiralj — tillbehör.

attisk — från forntidens Attika, spec. Aten.

attiskt salt — elegant skämt.

attrahera — dra till sig.

attraktion — tilldragning, lockande programsak.

attrapp — hjälpmedel vid trolleri, föremål som tjänar till hölje för annat.

attribut — egenskap, särmärke, bihang, ord av bihangstyp.

Auber (Åbär), **D. F. E.** — fransk kompositör (1782—1871).

a. u. c. — ab urbe condita, från Roms grundläggning.

Aucassin och **Nicolette** (Åkasäng, Nikålett) — fransk medeltidssaga.

audiátur et altera pars — även andra parten må höras.

audiens — företräde.

auditorium — hörsal, publik.

auditör — jurist i krigsrätt.

Auer, E. — tysk socialdemokrat (1874—).

Auer, I. — tysk socialdemokrat (1846—1907).

auf Wiedersehen (aof vid-) — på återseende (tysk avskedsfras).

Augias — i grek. sagan ägare av ett jättestort stall, ej rengjort på 30 år — rengjordes på en dag av halvguden Herakles (rom. Hercules).

Augier (Åsj-jé), **E,** — fransk dramatiker (1820—1889).

augsburgska bekännelsen — lutherismens främsta bekännelseskrift.

augur — teckentydare i forntidens Rom.

augurleende — hemligt samförståndsleende mellan ett par invigda över massans enfaldiga vördnad.

Augustinus — katolsk kyrkofader och författare (354—430).

Augustus — rom. kejsare (63 f. Kr. — 14 e. Kr.).

auktion — försäljning till högstbjudande.

auktor — författare.

auktorisera — befullmäktiga.

auktoritativ — som har auktoritet.

auktoritet — myndighet, fullmakt, anseende.

auktoritär — med auktoritet.

aula — akademisk festsal.

au niveau (å nivå) — i jämnhöjd.

au revoir (å rövoar) — på återseende (fransk avskedsfras).

Aurora — morgonrodnadens gudinna i rom. gudasagan (grek. Eos).

auskultant — åhörandeoavlönad ämbetsman, lektionsåhörande lärare i utbildning, lantmätarbiträde.

auspicier — förebud, ledning, skydd.

autenticitet — äkthet.

autentisk —fullt äkta, lika originalet.

autodafé — spanska inkvisitionens kättaravrättningar, förintande av misshagliga skrifter etc.

autodidakt — självbildad.

autogenetisk — som rör en enskilds historia (möts. fylogenetisk)

autograf(i) — egenhändig skrift.

autokrat — envåldshärskare.

automat — (till synes) självrörlig maskin.

automatisk — (till synes) självrörlig.

automobil — självgående vagn.

autonom — självständig, självbestämmande.

autonomi — självbestämning.

autotypi — högtrycksförfarande med raster (ex. bilder av fotografier) (möts. fototypi, bilder med linjetryck).

avance (-ängs) — förtjänst.

avancemang — framsteg, befordran.

avancera — gå framåt, befordras.

avantgarde — förtrupp.

Avanti — Framåt, socialistisk Milanotidning, startad 1897.

avantscen — platsen framför scenen.

avec (aveck) — »med», (kaffe) med konjak.

Ave Maria — Var hälsad, Maria, inledning till en katolsk bön.

A ventino-oppositionen — den borgerligt-socialdernokratiska oppositionen mot Mussolini inom (den av Mussolini utstakade) laglighetens ram.

avenue (-ny) — bred planterad gata.

aversion — motvilja.

avertissemang — kungörelse, annons.

avis (avi) — anvisning, meddelande.

avisera — meddela (genom avis).

aviatik — flygkonst.

aviatiker — flygare.

avlat — syndernas förlåtelse för pängar.

Axelrod, P. — rysk socialdemokrat (1853—1923).

axiom — självklar sak, som ej behöver bevisas.

Azev — rysk provokatör, med i socialrevolutionära partiet.

ázur — himmelens blåa färg, blå rymden.

B.

Babeuf (-öff), **G.** — fransk kommunist (1760—1797).

babian — en apart.

babord — vänster sida från aktern.

baby (bäbi) — litet barn.

bacchanal (back-) — dryckeslag.

bacchant (back-) — Bacchusprästinna.

Bacchus (Backus) — vinguden i rom. gudasagan (grek. Dionysos).

Bach, J. S. — tysk tonsättare (1685—1750).

bacill — en sorts bakterie.

backfisch — halvvuxen flicka.

Bacon (Bäkn) **of Verulam, F.**

oavlönad ämbetsman, lektionsåhörande lärare i utbildning, lantmätarbiträde.

auspicier — förebud, ledning, skydd.

autenticitet — äkthet.

autentisk —fullt äkta, lika originalet.

autodafé — spanska inkvisitionens kättaravrättningar, förintande av misshagliga skrifter etc.

autodidakt — självbildad.

autogenetisk — som rör en enskilds historia (möts. fylogenetisk)

autograf(i) — egenhändig skrift.

autokrat — envåldshärskare.

automat — (till synes) självrörlig maskin.

automatisk — (till synes) självrörlig.

automobil — självgående vagn.

autonom — självständig, självbestämmande.

autonomi — självbestämning.

autotypi — högtrycksförfarande med raster (ex. bilder av fotografier) (möts. fototypi, bilder med linjetryck).

avance (-ängs) — förtjänst.

avancemang — framsteg, befordran.

avancera — gå framåt, befordras.

avantgarde — förtrupp.

Avanti — Framåt, socialistisk Milanotidning, startad 1897.

avantscen — platsen framför scenen.

avec (aveck) — »med», (kaffe) med konjak.

Ave Maria — Var hälsad, Maria, inledning till en katolsk bön.

A ventino-oppositionen — den borgerligt-socialdernokratiska oppositionen mot Mussolini inom (den av Mussolini utstakade) laglighetens ram.

avenue (-ny) — bred planterad gata.

aversion — motvilja.

avertissemang — kungörelse, annons.

avis (avi) — anvisning, meddelande.

avisera — meddela (genom avis).

aviatik — flygkonst.

aviatiker — flygare.

avlat — syndernas förlåtelse för pängar.

Axelrod, P. — rysk socialdemokrat (1853—1923).

axiom — självklar sak, som ej behöver bevisas.

Azev — rysk provokatör, med i socialrevolutionära partiet.

ázur — himmelens blåa färg, blå rymden.

B.

Babeuf (-öff), **G.** — fransk kommunist (1760—1797).

babian — en apart.

babord — vänster sida från aktern.

baby (bäbi) — litet barn.

bacchanal (back-) — dryckeslag.

bacchant (back-) — Bacchusprästinna.

Bacchus (Backus) — vinguden i rom. gudasagan (grek. Dionysos).

Bach, J. S. — tysk tonsättare (1685—1750).

bacill — en sorts bakterie.

backfisch — halvvuxen flicka.

Bacon (Bäkn) **of Verulam, F.**

— eng. filosof o. statsman (1561-1626).

Bacon (Bäkn), **Roger** — eng. filosof (o. 1214—1294).

bagage (-asj) —resgods.

bagatell — struntsak.

bahytt — damhatt med hakband.

baisse (bas) — prisfall på börsen.

bajadär — indisk tempeldanserska.

bajonett — stötvapen på gevär

bakterie — encellig organism.

bakteriolog — forskare i bakterier.

bakteriologi — vetenskapen om bakterierna.

Bakúnin, M. — rysk anarkist och författare (1814—1876).

Balabanóva, A. — rysk socialist (1877—)

balalajka — ryskt musikinstrument, likt luta.

balans — jämnvikt.

baldakin — prakthimmel av tyg.

Balder — fornnord. gud, mild och vis.

Baldwin (Båldoin), **S.** — eng. borgerlig politiker (1867—)

balett — danspjäs, danskår.

Balkan-krigen: 1. Serbien-Bulgarien-Grekland-Montenegro mot Turkiet 17. 10 — 3. 12. 1912 samt i februari o.

mars 1913; 2. de segrande kristna staternas kamp om bytet: Grekland o. Serbien slog Bulgarien, Rumänien ingrep och tog för sig södra Dobrudsja o. Adrianopel.

balkong — utbyggnad framför fönster.

Ball (Bål), **John** — eng. kommunistisk folkledare på 1300-talet.

ballad — medelt. lyriskt berättande dikt.

ballotera — omrösta med kulor.

balsam — välluktande, kådartat ämne, läkedom, lisa.

balsamera — g. konserverande medel hindra en kropp att förruttna.

balt — person från Östersjöländerna.

Balticum — Östersjöländerna: Estland, Lettland, Lithauen.

baltisk — till Östersjöländerna hörande.

balustrad — genombrutet bröstvärn.

Balzac (-säck), **H.** — fransk författare (1799—1850).

banal — vardaglig, platt.

banalisera — förringa, dra ner.

banalitet — struntsak.

bandage (-asj) — förband, bindel.

bandy — ishockey.

banér — fana, standar.

bank — anstalt för pänningaffäfer.

bankett — festmåltid.

bankir — växel- o. pänninghandlare.

Bank of England — eng. statsbanken, grundad 1694.

bankrutt — konkurs, hopplöst usla affärer.

Banque de Francé (Bank dö Frangs) — franska statsbanken, grundad 1800.

banta — genomgå avmagnngskur.

Banting, F. G. — canad. läkare (1887—).

bantingskur — avmagringskur.

bantlär — militärt axelgehäng.

baptister — religiös sekt, som döper först vid mognare ålder.

bar — finare krog.

barack — lägerhydda, enklare soldatlogement.

barbar — ohyfsad, eg. skäggig person.

Barbarossa — den rödskäggige Fredrik I av Hohenstaufen, tysk kejsare (d. 1190).

Barbusse (-yss), **H.** — fransk författare (1874—).

bard — skald.

barett — mössa från medeltiden o. 1500-talet, bred, platt, vidgad uppåt.

bark — tremastat fartyg med rår på de två främre masterna.

barkass — största till örlogsfartyg hörande båt.

Barnum, P. T. — amer. förevisare o. reklammakare (1810—1891).

barock — konsthist. period (ung. 1600-talet) av pompös, vräkig stil, motsv. det furstliga enväldets stigande tid; tokig, smaklös.

barometer — mätare för lufttrycket.

baron — lägre adelsman, friherre.

baronet — enklaste eng. adelsman.

barrik(ad)era — uppstapla hinder.

barriär — skranka, hinder.

Bartolomeinatten (Parisiska blodsbröllopet) — blodbadet på de borgerliga, protestantiska hugenotternas ledare i Paris o. Frankrike natten till 24 augusti 1572.

baryton — mansröst mellan tenor o. bas.

bas — fot, grundval, vissa kemiska ämnen, djup mansröst, arbetsförman.

basár — orientalisk affärsgata under tak, välgörenhetsförsäljning.

basera — grunda, stödja.

basílika — antik l. fornkristen kyrkobyggnad med tre l. flera skepp.

basilisk — en sorts ödla.

basis — grundval.

basrelief (bareljéff) — låg relief.

bassäng — vattenbehållare.

basta — nog.

bastant — kraftig.

bastard — av blandad, »oäkta» härkomst.

Bastiljen — stor fästning för bl. a. politiska fångar i Paris, förstörd 1789.

bastion — framskjuten fästningsskans.

bastonad — avbasning.

basun — blåsinstrument av historiskt växlande form.

batalj — strid.

bataljon — en truppavdelning, kägelterm.

batist — fint linne.

batong — gummikäpp.

battens — sågat virke à 2 l. 2,5 tum.

batteri — antal artilleripjäser l. varandra stärkande fysiska apparater.

Baudelaire (Bådelär), **Ch. P.** — fransk skald (1821—1867).

Bauer, Bruno — tysk teolog (1809—1882).

Bauer, Gustav — tysk socialdemokrat (1870—).

Bauer, John — svensk konstnär (1882—1918).

Bauer, Otto — österr. socialdemokrat (1881—).

bautasten — fornnord. minnessten.

Bayeux-tapeten (Bajö-) — berömd 70 m. lång väggbonad från 1000-talet med över 70 scener från normandernas erövring av England.

beati possidentes — lyckliga de som äger, de ekonomiskt välsituerade.

Beatrice (-ttje) — kvinnlig huvudfigur i Dantes Den gudomliga komedien och Det nya livet.

Beaumarchais (Båmarsjä), **C.** — fransk dramatiker (1732—1799).

bebé — litet barn.

Bebel, A. — tysk socialdemokrat (1840—1913).

Beethoven (Bethåfen), **L. van** — tysk tonsättare (1770—1827).

Becker, J. Ph. — tysk socialist (1809—86).

beguiner — kvinnliga kättare, förföljda på 1200- o. 1300-talen.

Benring, E. von — tysk bakteriolog (1854—1917).

beige (bäsj) — ljus grågul färg.

bej — hög turkisk titel.

Bell, A. G. — skottsk uppfinnare (1847—1922).

Bellamy, E. — amer. författare (1850—1898).

belletrist — skönlitterär skribent.

Bellini, G. — ital. målare (d. 1516).

Bellman, C. M. — svensk skald (1740—1795).

Bellona — rom. krigsgudinna.

belvedär — utsiktstorn.

Benedictsson, V. — svensk förf:na, psevdonym Ernst Ahlgren (1850—1888).

Benedikt av Nursia — det västerländska munkväsendets grundläggare (o. 483—543).

benefice- (-fiss-) — till förmån för någon.

Benesj, E. — tjeckisk borgerlig politiker (1884—).

Bentham, J. — eng. filosof (1748—1832).

Béranger (-ansjé), **P. J. de** — fransk skald (1780—1857).

Bergegren, Hinke — svensk kommunist och författare (1861—).

Berger, V. — amer. socialdemokrat (1860—)

Bergson (-sång), **H.** — fransk filosof (1859-).

Bernhardt (Bernár), **Sarah** — fransk skådespelerska (1844—1923).

Bernstein, E. — tysk socialdemokrat (1850—).

berså — lövsal.

Berzelius, J. J. — svensk kemist (1779—1848).

bessemerblåsning — metod för tillverkning av stål o. smidesjärn.

bestialisk — djuriskt rå.

Bethlen, S. — ungersk borgerlig politiker (1874—).

Bethmann-Hollweg, T. —tysk borgerlig politiker (1856—1921).

betong — konstgjord stenmassa.

Beyle (Bäl), **H.** — fransk författare (1783—1842).

bibel — bok, de kristnas s. k. heliga skrift.

bibliofil — bokvän

bibliografi — bokförteckning.

bibliotek — boksamling.

bibliotekarie — boksamlingsföreståndare.

bidevind — med vinden snett framifrån.

Biedermeier (Bidermajer) — komisk tysk kälkborgare i en dikt, typen för kälkborgerlighet 1820—1850.

bigami — tvegifte.

bigott — hycklat religiös.

bigotteri — hycklad religiositet, fromleri.

bill — parlamentsförslag.

billet-doux (bijä do) — kärleksbrev.

billion — en miljon miljoner, men även beteckning för ett tusen miljoner (miljard).

biltog — fredlös.

biläger — (furstligt) giftermål.

binokel — pincenez utan skälmar.

biogenetiska satsen — fosterutvecklingen upprepar i förkortad form hos individen släktets utveckling.

biograf — levnadstecknare, teater för levande bilder.

biografi — levnadsteckning.

biolog — forskare i biologi.

biologi — vetenskapen om de levande varelsernas liv.

biplan — dubbeldäckad flygmaskin.

borfilare — dålig musikant.

Birgitta — svensk religionsorganisatör (1303—1373).

bisam — mysk.

bisarr — besynnerlig.

Bismarck, O. von — tysk borgerlig statsman (1815—1898).

bissera — upprepa.

Bizet (Bisé), **G.** — fransk kompositör (1838—1875).

bivack — militär viloplats i det fria.

Bjelinskij, V. — rysk litteraturkritiker (1810—1848).

Björnson, B. — norsk författare (1832—1910).

blame (blam) — skam.

blamera — förtala, skämma ut.

Blanc (-ng), **Louis** — fransk borgerlig revolutionär (1811—1882).

Blanche, August — svensk författare (1811—68).

blankett — formulär att ifylla.

blankofullmakt — fullmakt med oinskränkt befogenhet.

Blanqui (ki), **A.** — fransk revolutionär (1805—1881).

blaserad — bortskämd, förslöad.

blasfemí — hädelse.

blasfemisk — hädisk.

Blatchford, R. — eng. socialdemokrat (1851—).

blessera — såra.

blessyr — sår.

blockad — avspärrning.

blockera — avspärra.

Blok (-ack), **A.** — rysk skald (1880—1921).

blond (-ångd) — ljuslett, ljushårig.

blondin — ljus dam.

blot — fornnord. blodsoffer.

bluff — falskt föregivande.

bluffa — falskeligen förege.

Blum (-ym), **Léon** — fransk socialdemokrat (1872—).

Blum (-om), **Robert** — tysk revolutionär (1807—1848).

blunder — misstag av oförsiktighet.

boa — ormliknande pälskrage.

board (bård) — eng. regeringskommission, nämnd etc.

boasera — brädfodra.

bobbat hår — pagehår.

bobin — spole.

Bobrikoff, N. — tsarrysk guvernör över Finland (1839—1904).

Boccaccio (Båkattjå), **G.** - ital. författare (1313—1375).

boche (bäsj) — tjockskalle, franskt öknamn på tysk.

bodmeri — lån mot pant i båt l. last.

boerkriget — kriget 1899—1902, då England tilltvang sig väldet i Sydafrika.

boett — fodral.

Bogdanov, A. — rysk kommunist.

boggi — underrede för spår- och järnvägsvagnar.

Bohr, Niels — dansk fysiker (1885—).

bohäm — vagabond, lösligt levande artist.

boj — sjömärke, tygsort.

bojar — rysk adelsman förr i tiden.

bojkott — avbrott av förbindelse.

bojkotta — avbryta förbindelsen med.

bolsjeviki — den revolutionära majoritetsriktningen inom ryska socialdemokratin (kommunister).

bolsjevism — revolutionär socialism, kommunism.

bomb — hylsa m. sprängämne.

bombast — svulstigt uttryck.

bombastisk — svulstig.

bona fide — i god tro, omedvetet (mots. mala fide).

bona offícia — tjänster.

Bonar Law, A. — eng. borgerlig politiker (1858—1923).

bonbon (bångbång) — en sorts konfekt.

Boncour (Bångkor), **P.** — fransk socialdemokrat (1873—).

Bondetåget — reaktionär påtryckning på svenska kungen i militärfrågan i februari 1914.

bonjour (bångsjur) — goddag, en herrdräkt.

bon (bång) **marché** — billigt.

bon mot (bång må) — kvickhet.

bonne (bann) — utländsk barnfröken.

bonvivant (bångvivang) — goddagspilt.

Booth, William — »frälsningsarmens» grundare (1829—1912).

bordell— jungfruhus.

borgenär — fordringsägare.

borgfred — samförstånd mellan klasserna på det beståendes grund, varvid arbetarklassen helt utlämnas åt kapitalismen.

boricka — åsna.

bornera — skumma, fradgas.

bornerad — begränsad, inskränkt.

bosch — strunt.

botanik — vetenskapen om växterna.

botanist — forskare i botanik.

Botha, L. — sydafrikansk militär o. politiker (1864—1919).

bottfor (-år) — ytterkänga.

bottin — damgalosch med högt slkaft.

Botticelli (-tjelli), **S.** — ital. målare (1444—1510).

Boucher (Bosjé), **F.** — fransk målare (1703—1770).

boudoir (budoar) — elegant (privat) damrum.

boulevard — bred gata med träd.

Bourbon (Borbång) — fransk kungaätt.

bourgeois (borsjoa) — borgare.

bourgeoisi (borsjoasi) — borgarklass.

bowling (bål-) — amer. kägelspel.

bracka — småborgare i förklenande mening.

Bracke (Bräck), **A. M.** — fransk socialdemokrat (1861—).

Brage — vishetsgud i fornnord. gudasagan.

bragelöfte — ett löfte om bragd vid Bragebägaren.

Brahe, Tyge — dansk astronom (1546—1601).

Brahma — hinduisk gud.

bramán — medlem av högsta indiska kasten, offerpräst.

Bramley, Fred — eng. fackföreningsledare (—1925)

Brand — svensk ungsocialistisk tidning.

Brandes, G. — dansk forskare o. författare (1842—)

Brandler, H. — tysk revolutionär (1881—)

Branting, Hjalmar — svensk socialdemokrat (1860—1925).

Bratianu, J. rumän, borgerlig politiker (1864—)

Braun, Otto — tysk socialdemokrat (1872—).

bravad — duktig handling, skryt.

bravo — bra; förhyrd bandit.

bravur — tapperhet, duktighet.

Breitscheid, R. — tysk socialdemokrat (1874—).

Bremer, Fredrika — svensk författarinna (1801—1865).

Brentano, L. — tysk nationalekonom (1844—).

bresch — bräcka, öppning.

Brest-Litóvsk-freden — slöts 15 december 1917 mellan Sovjet-Ryssland o. centralmakterna, förföll vid tyska revolutionen 1918.

breviarium — katolsk bönbok.

Briand (-ang), **A.** — fransk borgerlig politiker (1862—).

bridge (-dsj) — ett kortspel.

brigad — en större truppavdelning.

brigg — tvåmastat fartyg.

brikett — konstbränsle i form av tegel.

briljant — slipad diamant, lysande.

briljera — lysa.

brio — fart, eld.

Britannia — England.

Brittish Museum (Mjo-) — centralt brittiskt museum i London.

britt — engelsman.

broadcasting (bråd-) — radioutsändning.

Broadway (Brådvä) — stor gata i New York.

Brockhaus — tyskt konversationslexikon.

brodera — sticka figurer på tyg.

broderi — broderarbete.

Broder Jonathan — namn på Förenta staterna (jfr John Bull).

brodyr — broderarbete.

brodös — arbeterska i brodyr.

brokad — tjockt siden med guld- l. silvertrådar.

bronker — luftrörets grenar.

bronkit — luftrörsinflammation.

brosch —bröstsmycke.

broschyr — ströskrift.

browning (braun-) — automatisk pistol.

Browning, Elisabeth — eng. skaldinna (1806—1861).

Browning, Robert — eng. skald (1812—1889).

Brueghel (Brögel), **P.** - flamsk målare (1525—1569).

brunett — brunhårig l. mörk samt brunögd kvinna.

Bruno, Giordano — ital. filosof (1548—1600).

brutal — rå, våldsam.

brutalisera — våldföra.

brutalitet — råhet, våldsamhet.

brutto — helhetspris, utan avdrag för kostnader.

Brutus, M. J. — rom. politiker (79—42).

Bryan (Brajen), **W. J.** — amer. borgerlig politiker (1860—1925).

brylå — spritdryck, ung. glögg.

brynja — harnesk.

brysk — barsk, framfusig.

bubon — inflammation av lymfkörtlar i ljumsken, ofta på grund av venerisk sjukdom.

Bucharin, N. — rysk kommunist (1883—).

Buchez (Bysjé), **P. B. J.** — fransk kristen revolutionär (1796—1865).

Buddha — »den upplyste», hederstitel för indiske filosofen Gotama (o. 560—o. 480).

buddhism — asiatisk religion, stiftad av Buddha.

búdget — förslag till inkomst- o. utgiftsstat.

Budjénnij. S. — kavallerigeneral i Röda armén (1884—).

budoar — elegant (privat) damrum.

buffa — komisk opera.

buffé — (disk för) servering.

buffert — fjädrande inrättning för mildrande av stötar.

bukolisk — herde (livs) —

buldán — säckväv.

Bull, Ole — norsk musiker (1810—1880).

bulla — påvlig skrivelse.

bulletin — tillkännagivande.

bulvan — lockfågel, vette.

bumerang — autraliskt kastvapen, som återvänder till den kastande.

bungalów (-lå) — lanthus i tropikerna.

bunker — sämre kol.

buntläder — grovt sulläder.

Bunyan (Bönnjan), **J.** — eng. författare (1628—1688).

Buonarotti (l. Buonarroti), **F.** — fransk kommunist (1761—1837).

burdus — brådstörtad.

Bureau Socialiste Internationale (Byrå Såsialist Ängternassionall) — Internationella socialistiska byrån, grundad 1900.

burlesk — grovt lustig, tokrolig.

Burns (Börns), **John** — eng. arbetarledare (1858—).

Burns (Börns), **Robert** — skotsk skald (1759—1796).

burnús — arabisk mantel.

burschikós — studentikos, vårdslöst uppsluppen.

burskap — rätt att utöva yrke.

burspråk — liten utbyggnad.

Burtsev, V. — rysk revolutionär (1862—), efter 1917 kontrarevolutionär.

Buxton (Böxten), **Ch. R.** — eng. socialdemokrat (1875—).

bushel — eng. rymdmått (36,33 liter).

business (bissness) — affärer.

bussarong — sjömansblus, vida sjömansbyxor.

Buxton (Böxten), Ch. R. — eng. socialdemokrat (1875—).

Büchner, F. K. K. L. — tysk filosof (1824—1899).

byffé — (disk för) servering.

Byron (Bäjrån), **G.** — eng. skald (1788—1824).

byrå — ämbetslokal, en lådmöbel.

byråkrat — formalistisk ämbetsman.

byråkrati — ämbetsmannavälde, ämbetsmannakår.

Bysanz — äldre namn å Konstantinopel.

bärsärk — forntida kämpe, som fick anfall av ursinnigt raseri o. då »gick bärsärkagång» mot levande o. döda föremål.

Böhme, Jakob — tysk religiös sektbildare (1575—1624).

bönhas — fuskare, klåpare.

Börne, L. — tysk skald (1786—1837).

börs — affärslokal för köpmän o. mäklare, pung.

Böök, F. — svensk litteraturhistoriker (1883—).

C.

C — 100 (som rom. siffra), »centum».

Cabet (Kabä), **E.** — fransk kommunistisk utopist (1788 —1856).

Cachin (Kasjäng), **M.** — fransk kommunist (1869—).

cadet (kadä) — fransk beteckning på yngre bror.

Caesar (Säsar), **G. J.** — rom. statsman (100—44).

Caillaux (Kajå), **J**. — fransk borgerlig politiker (1863—).

Ca ira! (Sa irá) — Det ska gå!, fransk revolutionsvisa från 1790-talet.

cake walk (käkoåk) — en negerdans.

Calderon, P. — spansk dramatiker (1600—1681).

Callot, J. — fransk tecknare (1592—1635).

Calvin, J. — fransk religionsreformator (1509—1564).

Camoes (Kamåås), **L. V. de** — portug. skald (1524—1580).

camorra — hemlig sydital. förbrytarliga.

camouflage (-flasj) — skyddande förklädnad.

campagnan (kampanjan) — den osunda, öde landssträckan kring Rom.

canaille (kanaj) — slödder.

cancan (kangkang) — dans från 1800-talets andra hälft.

Canning, G. — eng. borgerlig politiker (1770—1827).

cánon — regel, rättesnöre.

Canossa — italiensk köping, där tyske kejsaren Henrik IV gjorde skymflig bot inför påven Gregorius VII (»gick till Canossa»).

cant — samhällshyckleri, spec. tillskrivet engelsmännen.

canzón — lyrisk diktform av hist. växlande art.

cáput — huvud, större avdelning i äldre skrift.

carbonari — ital. nationalrevolutionärer i 1800-talets början.

Carducci (Karduttji) — ital. skald (1836—1907).

cargo — förteckning över skeppslast.

Carlyle (-läjl), **T.** — eng. historiker (1795—1881).

carmagnolen (-anjå-) — fransk revolutionssång från 1792.

Cartesius (även Descartes) — fransk filosof (1596—1650).

Cartwright (Kartrajt), **C.** — eng. uppfinnare (1743—1823).

Casanóva — ital. författare (1725—1798).

Cassel, G. — svensk nationalekonom (1866—).

casus — sak(en).

casus belli — krigsanledning.

Catilína — rom. folkledare (108—62).

Cato — rom. reaktionär politiker (234—149).

Catullus — romersk skald (87 l. 84—o. 55).

cáusa — orsak.

cause celèbre (kås seläber) — uppseendeväckande händelse.

Cavour (-vór), **C. B.** — ital. statsman (1810—1861).

Cecil (Sisil), **R.** — eng. borgerlig politiker (1864—).

cedera — avstå från.

cedilj — tecken för s-uttal på c (ç).

Celadon (-dång) — herdenamn

ur 1600- o. 1700-talens smäk-tande kärleksdiktning, öm, smäktande älskare.

celeber - ryktbar.

celebrera - fira.

celebritet - ryktbarhet.

celést - som rör himmelen.

celibat - könslig avhållsamhet.

cell - litet rum, del av djur o. växt, propagandaorganisation inom annat företag resp. organisation.

Cellini (Tj-), B. - ital. konstnär (1500-1571).

celluloid - kemiskt preparat av lågnitrerad cellulosa o. kam-fer.

celltidning - tidning utgiven i o. av kommunistiska celler, oftast hand- 1. maskinskriven o. uppsatt å samlingsplats i företaget.

cellulosa - huvudämnet i växternas cellväggar.

Celsius, A. - svensk naturforskare (1701-1744).

cement -- en sorts murbruk.

cenakel - av rusdrycksvänner använd hånfull benämning ä nykterhetsförening.

cendré (sang-) - askgrå, mel-lan blond o. mörk.

censor - övervakare, granskare.

censur - granskning före offentliggörandet.

census - förmögenhetsstreck, folkräkning.

cent - amer. mynt (3 3/4 öre), höll. mynt (\y2 öre).

centåur - grek. sagovarelse, hälften människa, hälften häst.

center -- mellangrupp i parti, mellanparti.

centime (sangtimm) - franskt belg., schweiz. mynt (0,7 öre).

centra - medelpunkter.

central - nära medelpunkten, medelpunkt, ledning.

centralism - samling (av inflytande) kring centrum, ex. hos partiledning.

centrifugål - strävande bort från mittpunkten.

centripetål - strävande in till mittpunkten.

centrism - mittrörelse (i ett parti).

Centrosöjus - ryska kooperationens centralorganisation, startad 1898.

centrum - medelpunkt.

Cérberus - dödsrikets hund i gudasagan (grek. Kerberos).

cerebral - som rör hjärnan.

ceremoni - högtidlighet.

ceremoniél - ordning vid högtidlighet

ceremoniell - högtidlig, stel.

ctremoniös - högtidlig, stel.

cernera - kringränna, innesluta.

cert - slag, typ.

certepafti - befraktningskon-trakt.

certifikat - intyg.

Cervantes, M. - spansk förförfattare (1547-1616).

cession - konkurs.

cesur - avskärning i versrad.

C. G. T. - Conféderation Gé-nérale du Travail, den reformistiska franska landsorganisationen.

C. G. T. U. - Conféderation Générale du Travail unitaire, den revolutionära franska ?landsorganisationen.

Chamberlain (Tjamberlän), J. - eng. borgerlig politiker (1836-1914).

Chamberlain (Tjamberlän), J. A. - eng. borgerlig politiker (1863-).

chambre séparée (sjambr sepa-changemang-ciceron

30

ré) _ enskilt rum (för kärleksmöte).

changemang - ombyte, förändring.

changera - förändra (s).

chans (tjangs) - utsikt, tillfälle.

chanson (sjangsång) - visa.

chansonett - liten visa, vissångerska.

chapeau-claque (sjapåJklack) - hopfällbär cylinderhatt.

charad - gåta, där ett ords stavelser tjänstgör som självständiga ord, ex. (av F. M. Franzén) :

»mitt första knäpps, mitt andra täpps, mitt helas tappning sker genom knäppning.» (= knapphål).

chargé d'affaires (sjarsjé daf-fär) - (diplomatiskt) sändebud.

chargera (sjarsj-) - överdriva.

charkuteri - köttbutik.

charlatan '?- svindlare (spec. i läkekonst).

charm (e) - behag.

charmera - behaga.

charpi - linneskav.

chartism - eng. folkrörelse för allmän rösträtt på 1830- 1840-talen .

chassi - bilunderrede.

Chateaubriand (S j atåbriang), F. R. - fransk författare (1768-1848).

chateaubriand (sj atåbriang) - biff med persiljesmör.

Chaucer (Tjåser), G. - eng. skald (o. 1340-1400).

chaussée (sjåsé) - landsväg.

chauvinism (sjå-) - fosterländsk hets, d:o skryt.

check (tjeck) - bankanvisning.

chef (sjef) - högste ledare.

chef-d'oeuvre (sjedöver) - mästerverk.

chemise (sjemis) - skjorta, linne.

Chesterton, G. K. - eng. författare (1874-).

chevaleresk - artig, ridderlig.

chevalier (sjevaljé) - kavaljer, riddare, fransk adelsman.

chevelyr (sj-) - hår, peruk.

cheviot (sj-) - kamgarnstyg, urspr. av ullen efter får på Cheviotbergens sluttningar.

chevreau (sjevrå) - killing, läder av get- eller killing-skinn.

chic (sjick) - fin, högmodern.

chiffer (sj-) - hemlig skrift.

chiffon (sjiffång) - lätt tunt siden.

chiffonjé (sj-) - byrå med klaff.

chikan (sj-) - vanheder, skandal.

chikanera (sj-) - skandalisera, skämma ut.

chimär vsj-) - drömbild.

chinjong (sj-) - hårpung i nacken (vanl. av löshår).

chock (sjåck) - stöt, häftigt anfall.

Chodowiecki (Hådåvietski), D. N. - tysk kopparstickare (1726-1801).

Chopin (Sjåpäng), F. F. - polsk tonsättare (1810- 1849).

Christian science (Kristian sa-jens) - med vetenskapsfraser uppblandad religiös kvack-salvarrörelse inom överklassen.

Churchill (Tjörtjill), W. - eng. borgerlig politiker (1874-).

CicerQ - rom. politiker (106- 43).

ciceron - vägvisare, förevisare.31

Cid-conditio sine quä non

Cid - spansk nationalhjälte, episk dikt, drama av Cor-neille.

cider - ett fruktvin.

cif - inräknat alla fraktkostnader.

cinnober - en röd färg.

cinquecénto (tjinkvetjentå) - 1500-talet.

cirka - omkring, ungefär.

cirkel - rundlinje med samma omfång åt alla håll.

cirkulation - omlopp.

cirkulera - röra sig i ring.

ciselera- driva, mejsla i metall.

cistern - vätskebehållare.

citadell - borg, fäste.

citat - anfört ställe.

citationstecken - tecknet » »

citera - anföra ur skrift 1. tal.

citoyen (sitoajång) - medborgare.

cittra - ett stränginstrument.

City - stad, en stads inre affärskvarter (spec. Londons).

civil - medborgerlig (möts.

- militär).

civlisation -? kultur, bildning.

civillista - statsanslag för re-gents underhåll.

civilmål - tvistemål (möts. kriminalmål) .

civilrätt - allmän privaträtt.

civiläktenskap - borgerligt äktenskap.

Clarté - Klarhet, av Barbusse skapad internationell socialistisk kulturrörelse.

clearing (klir-) - betalningsutjämning.

Clemenceau (Klemangså) - fransk borgerlig' politiker (1841-).

clerk - bokhållare.

clerus .- prästerskapet.

cliché - tryokplåt.

clou (klo) -- slagnummer.

clown (klaun) - pajas.

Clynes (Klajns), J. R. - eng. socialdemokrat (1860-).

Cobden (Kå-), R. - eng. borgerlig politiker (1804-1865).

Code Napoleon (Kåd Napåle-ång) - Napoleons civillag 1804.

codex - handskrift i bokform.

coenobium (sönå) - medeltida kloster.

cogito ergo sum - jag tänker, alltså finns jag till.

cöitus - samlag.

Colbert (Kålbär), J. B. - fransk statsman (1619- 1683)

college (kållittj) - eng. o. amer. högskola.

collier (kåljé) - halsband.

colloquium (kållåkvium) - samtal.

Columbus, Christofer - ital. sjöfarare (1446-1506).

comédia dell arte - ital. folk-pjästyp på 1500-talet med stående figurer o. improviserade repliker kring en i huvuddragen utarbetad handling.

Comité des Forges (Kåmité dä fårsj) - franska tunga industrins sammanfattande organisation.

comme il faut (kåmilfå) - passande.

common sense (sens) - vanligt sunt förnuft.

commune bonum - gemensam egendom.

compoboard (-bård) - vägg-material av träribbor o. papp.

Comte (Kångt), A. - fransk filosof (1798-1857).

con amore - med förkärlek, av hjärtans lust.

conditio sine qua non - ofrånkomligt villkor.condottiere-cykloper

32

condottiere - köpbar (ital.) soldatledare, lyckoriddare.

Confédération Générale du Travail (Kånfederassiång sje-nerall dy travaj) - Allmänna arbetarförbundet, reformistisk fransk landsorganisation,

startad 1895 (C. G. T.),

Confédération Généjrale du Travail Unitaire (Kånfederassiång sjenerall dy travaj ynitar) - Enhetsivrande Allmänna arbetarförbundet, efter de radikala arbetarnas ut-stötning ur C. G. T. 1922 bildad revolutionär fransk landsorganisation (C. G. T. U.).

confetti - små pappersflingor som kastas å maskerader etc.

confrater - yrkesbroder.

Considérant (Kånsiderang), V. - fransk socialistisk utopist (1808-1893).

contra - mot.

Copernicus, N. - polsk astronom (1473-1543).

Cook (Kok), J. - eng. upptäcktsresande (1728-1779).

corned beef (kårnd biff) - konserverat kokt kött.

Corneille (Kårnéj), P. - fransk dramatiker (1606-1684).

corner (kårner) - hörna, spekulationsform på I börsen, åsyftande kontroll över hela varukvantiteten.

Corot (Kårå), J. B. C. - fransk målare (1796-1875).

corps (kår) - kår, ex. diplomatisk.

corps de logis (kår dö låsji) - manbyggnad.

corpus delicti - bevismaterialet i brottmål.

Correggio (Kårettjå) - ital. målare (1494-1534).

Cortez (Kårtés), H. - spansk

krigare, Mexicos erövrare (1485-1547).

courage (kurasj) - mod.

Courbet (Kurbé), G. - fransk målare (1819-1897).

courteoisie (kortåasi) - hövlighet.

coutume (kutym) - vana, sed.

cowboy (kauboj) - beriden boskapsdräng.

Cranach, Lucas - tysk målare (1472-1553).

credo quia absurdum - jag tror därför att det är orimligt, yttrande av den kristne kyrkofadern Tertullianus.

cresendo - med stigande styrka.

Cromwell, Oliver - eng. borgerlig revolutionär (1599- 1658).

crossword - korsordsgåta.

cuique suum (kujkve) - åt envar hans.

crux - kors, streck i räkningen.

cum granö salis - med någon moderation.

cum låude - med beröm godkänd, betyget AB.

cura postérior - senare omsorg.

curian - påvens kardinalförsamling.

Curie (Kyrf), Marie - fransk kemist (1867-).

Curzon (Körtsån), G. N. - borgerlig eng. politiker (1859 -1919).

custos - väktare, uppsynings-man.

cykel - krets, tidrymd, velociped.

cyklon - virvelstorm.

cykloper - enögda jättar i grek. sagan.cylinder - vals, vält, stormhatt.

cyniker - ett slags forngrek. filosof, rå människa.

cynism - cyniskt uttryck, råhet.

Cyrano de Bergerac (Sirannådö Bärsjeráck)- fransk författare (1619-1655).

Czernin (Tjärnin), **O**. - österr. diplomat (1872-).

D.

D - 500 (som rom. siffra).

da capo - om igen.

Dacke, Nils - svensk bondeledare i början av 1500-talet.

Dafne - av Apollon i grek. gudasagan efterträdd flod-gudsdotter, som för att undgå A:s omfamning förvandlade sig till ett lagerträd.

Dagens Nyheter - liberal Stockholms-tidning, startad 1864.

dag(u)errotypi - tidigt fotografiskt förfaringssätt, på så sätt återgiven bild.

dagtinga - uppge fästning o. d., kapitulera.

Dahlgren, C. F. - svensk skald (1791-1844).

Dahlgren, F. A. - svensk författare (1816-1895).

Daily Chronicle (Däili Kråni-tkel) - lliberal Londons-tidning, startad 1864.

Daily Express - konservativ London-tidning, startad 1900.

Daily Herald - socialdemokratisk London-tidning, från 1919.

Daily Mail (Mäl) - konservativ London-tidning, startad 1896.

Daily News (Njus) - liberal London-tidning, startad 1846.

Daily Telegraph - konservativ London-tidning, startad 1855.

daktyl - versfot med en betonad och två obetonade stavelser, ex.:

»mödan är ej någon skam, men

en skam är att leva i lättja».

(Hes ro dos: Verk och dagar.)

daktyloskopi - finger avtryckssystem.

Dalai-Lama - tibetanska bud-dhismens påve i Lhassa.

d'Alembert (Dalangbär), J. - fransk filosof o. författare (1717-1783).

Dalén, N. G. - svensk uppfinnare (1869-).

Dalin, O. von - svensk skald (1708-1763).

Dalton, J. - eng. naturforskare (1766-1844).

damask - fotledsbeklädnad.

damaskering - polerings- o. etsningsiförfarandet på ytan av stål.

damast - en slags enfärgad vävnad med namn från Da-mascus.

damejeanne (damms j ann) - stor korthalsad flaska i flätverk.

damoklessvärd - överhängande, beständig fara.

danaarv - staten tillfallande arv.

Dánae - kungadotter, i grek. gudasagan befruktad av överguden Zeus i form av ett guldregn.

dandy - förnäm snobb.

Danielsson, Axel - svensk so^ cialdemokr at (1863-1899).

danism- danskt ord 1. d:o vändning i annat språk.

cylinder - vals, vält, stormhatt.

cyniker - ett slags forngrek. filosof, rå människa.

cynism - cyniskt uttryck, råhet.

Cyrano de Bergerac (Sirannådö Bärsjeráck)- fransk författare (1619-1655).

Czernin (Tjärnin), **O**. - österr. diplomat (1872-).

D.

D - 500 (som rom. siffra).

da capo - om igen.

Dacke, Nils - svensk bondeledare i början av 1500-talet.

Dafne - av Apollon i grek. gudasagan efterträdd flod-gudsdotter, som för att undgå A:s omfamning förvandlade sig till ett lagerträd.

Dagens Nyheter - liberal Stockholms-tidning, startad 1864.

dag(u)errotypi - tidigt fotografiskt förfaringssätt, på så sätt återgiven bild.

dagtinga - uppge fästning o. d., kapitulera.

Dahlgren, C. F. - svensk skald (1791-1844).

Dahlgren, F. A. - svensk författare (1816-1895).

Daily Chronicle (Däili Kråni-tkel) - lliberal Londons-tidning, startad 1864.

Daily Express - konservativ London-tidning, startad 1900.

Daily Herald - socialdemokratisk London-tidning, från 1919.

Daily Mail (Mäl) - konservativ London-tidning, startad 1896.

Daily News (Njus) - liberal London-tidning, startad 1846.

Daily Telegraph - konservativ London-tidning, startad 1855.

daktyl - versfot med en betonad och två obetonade stavelser, ex.:

»mödan är ej någon skam, men

en skam är att leva i lättja».

(Hes ro dos: Verk och dagar.)

daktyloskopi - finger avtryckssystem.

Dalai-Lama - tibetanska bud-dhismens påve i Lhassa.

d'Alembert (Dalangbär), J. - fransk filosof o. författare (1717-1783).

Dalén, N. G. - svensk uppfinnare (1869-).

Dalin, O. von - svensk skald (1708-1763).

Dalton, J. - eng. naturforskare (1766-1844).

damask - fotledsbeklädnad.

damaskering - polerings- o. etsningsiförfarandet på ytan av stål.

damast - en slags enfärgad vävnad med namn från Da-mascus.

damejeanne (damms j ann) - stor korthalsad flaska i flätverk.

damoklessvärd - överhängande, beständig fara.

danaarv - staten tillfallande arv.

Dánae - kungadotter, i grek. gudasagan befruktad av överguden Zeus i form av ett guldregn.

dandy - förnäm snobb.

Danielsson, Axel - svensk so^ cialdemokr at (1863-1899).

danism- danskt ord 1. d:o vändning i annat språk.

Danneberg, L. - österr. socialdemokrat (1885-).

Dannebrog - Danmarks fana, dansk orden.

dansant - som kan dansa.

dansör - manlig danskonstnär.

dansös - dariserska.

Dante - ital. skald (1265- 1321),

Danton (-tång), G. J. - fransk revolutionär (1759-1794).

Darwin, Charles - eng. naturforskare (1809-1882).

darwinism - modern naturvetenskaplig utvecklingslära.

datera - dagteckna.

datum - dagtal.

Daudet (Dådä), A. - fransk författare (1840-1897).

Daumier (Dåmjé), H. - fransk konstnär (1808-1879).

Däumig (Dåjmisj), E. - tysk socialdemokrat (1866-).

dauphin (dåfäng) - franska tronföljaren under furstetiden.

David, E. - tysk socialdemokrat (1863-).

David, J. L. - fransk konstnär (1748-1825).

Dawesplanen (Dås,-) - en (formellt av en expert D. uppgjord) plan för Europas (speciellt Tysklands) återbetalande av under världskriget till USA gjorda skulder, antogs 1924.

debarkera - urlasta, landstiga.

debatt - meningsutbyte.

debattera - utbyta meningar.

débauche (debåsj) - utsvävning.

debet - skuld.

debet och kredit - utgifter o. inkomster.

debitera - skriva på skuldräkning.

Debs, E. - amer. socialist (1855-1926).

debutant - nybörjare.

debutera - framträda första gången.

Decameröne - novellsamling (100 noveller) av Boccaccio.

December 1851 - franska president Napoleon Bonapartes (senare Napoleon III) statskupp (1-2 december).

decennium - årtionde.

decentralisation - maktförflyttning från centrum.

decentralisera - flytta makten från centrum.

decharge (desjarsj) - ansvarsfrihet.

dechiffrera - tolka hemlig skrift.

deci- - tiondels.

deciderad - bestämd, avgjord, besluten.

decimal - siffra efter kommat i decimalbråk.

decimera - minska.

decorum - anständigt, passande.

decolletée - urringad.

dedicera - tillägna.

dedikation - tillägnan.

deducera - härleda, bevisa.

deduktion - härledande av slutsats från det allmänna till det enskilda (möts. in-duktion).

deduktiv - som drar slutsats från det allmänna till det enskilda (möts. induktiv).

de facto - i själva verket.

defekt - ofullständig (het).

defensiv - försvars-defensivallians - försvarsförbund.

deficit - brist.

defilera - tåga förbi i parad.

definiera - klargöra vad något är.35

definition-demobilisera

definition - klargörande av vad något är.

definitiv - bestämd, slutgiltig.

deflation - stegring i valutan (möts. inflation).

Defoe (Difo), Daniel - eng. författare (1661-1731).

deformera - vanställa.

De Geer, G. J. -svensk geolog (1858-).

degeneration - urartning, van-släktning.

degenerera - urarta.

degradera - flytta till lägre plats.

degradering - flyttning till lägre plats.

De hundra dagarna - Napoleon I:s andra välde 20 mars -22 juni 1815.

Dei gratia ?- med Guds nåde.

deism - gudstro grundad (som i den unga bourgeoisins filosofi på 1700-talet) på förståndet, med förkastande av all uppenbarad religion.

de jure - lagenligt.

dekabristerna - de ryska revolutionärerna i december 1825.

dekadens (uttal även -ängs) - förfall.

dekadent - förfallen.

dekalogen - Tio guds bud.

Dekker, E. D. - holländsk författare, psevd. Multatuli (1820-1887).

deklamation - versläsning.

deklamera - läsa vers.

deklaration - förklaring.

deklarera - förklara.

deklasserad - nedsjunken ur sin klass.

deklination - böjelse, missvisning.

deklinera - luta, avta, förfalla.

dekokt - medikamentsform, brygd.

dekolleterad - ur ringad.

dekonfityr - grundligt nederlag.

dekoration - prydnad.

dekorativ - prydlig.

dekoratör - utsmyckare.

dekorera - pryda, smycka

dekorum - anständighet.

dekrépitus - orkeslös.

dekret - påbud.

dekretera - påbjuda.

Delacroix (Dölakroå), F. V. E. - fransk målare (1799- 1863).

delegat - ombud.

delegation - ombudssamling.

delegera - utse till ombud.

Delfi - ryktbart forngrek. orakel.

deliciös - läcker.

delikat - läcker.

delikatess - läckerhet.

delinkvent - till straff dömd.

delirant - en som har delirium.

delirium - yrsel, vansinne.

delirium tremens - fylleri-galenskap.

delta - grek. alfabetets fjärde bokstav, övärld av låga öar bildad utanför en stor flod.

drmagog - folkuppviglare.

demagogi - folkuppvigling.

dcmarkationslinje - fastställd gränslinje.

demaskera - avslöja.

dementera - vederlägga, upplysa om falskheten i.

dementi - vederläggning.

demimonde (dömimångd) - halvvärld, offentliga kvinnor, spec. av mer luxuös typ.

demission - ämbetsnedläg'-gelse.

demissionera - nedlägga ämbetet.

demobilisera - sätta på freds-fot.demokrat--desinfektera

demokrat - anhängare av (borgerligt) folkvälde.

demokrati - borgerligt folkvälde (ej att förväxla med proletär demokrati).

demokratiska partiet i USA - ett av de två stora kapitalistiska partierna, skillnaden endast inflytandet från olika (kapitalister.

Demökritos - grek. filosof (f. o. 460 f. Kr.)

demolera - rasera, riva.

demon - ande, djävul.

demonisk - djävulsk, fylld av magiskt kuvande 1. eggande krafter.

demonstrant - deltagare i demonstration, en som förevisar ett vetenskapligt experiment, en metod o. d.

demonstration - samfällt uppträdande, förevisning.

demonstrativ - som avser demonstration.

demonstrera - uppträda (för ett krav), förevisa.

demontera - ta isär.

demoralisera - sedligt fördärva.

Demöstenes - atensk politiker (383-322).

denaturera - göra otjänlig.

Denikin, A. - tsarrysk general (1872-).

De nio - svenskt litterärt sällskap.

dentist - tandläkare.

denunciant - angivare.

denunciera - ange.

departement - förvaltnings-avdalning, franskt län.

depensera -^ ge ut.

depesch - skrivelse.

deplacement - den vattenrymd ett fartyg undantränger.

deponera-? lägga i förvar, som säkerhet.

deportation - förvisning.

deportera - förvisa.

deposition - i förvar placerat värde.

depositum - till förvar anförtrott värde.

depot (depå) - förvaringsplats.

depravera - fördärva.

depression - nedtryckthet.

deprimera - trycka ned.

De profundis - »ur djupen», början av Psaltarens 130:e psalm, bok av Oscar Wilde.

deputation - beskickning.

deputerad - ombud (i riksdag etc.)

depå - förvaringsplats.

derangera - bringa i oordning.

Derby - Englands främsta kapplöpning (splats).

derivera - avleda, härleda.

dermatologi - vetenskapen om huden.

dervisch - orientalisk tiggare, tillhörande ett mystiskt-reli-giöst brödraskap.

desarmera - avväpna.

desavouera - ta avstånd frän.

Descartes (Dekårt) 1. Carte-sius - fransk filosof (1596

-1650).

descendensteori - härstamningslära, utvecklingslära.

Desdemona - hjältinnan i Shakespeares drama Othello.

desertera - rymma ur krigstjänst.

desertör - militär rymling.

designera (-inj-) - utnämna, utpeka.

desillusion - besvikelse, förlust av illusion.

desillusionera - ta ur illusion.

desillusionerad - besviken, tagen ur en illusion.

desinfektera - avlägsna smittoämnen.37

desinfektion - avlägsnande av smittoämnen.

deskriptiv - beskrivande.

Desmoulins (Demoläng), Ca -mille - fransk revolutionsman (1760-1794).

desorganisation - rubbning, oordning.

desorganisera - bringa oordning i.

desperat - förtvivlad, hopplöst ursinnig.

desperation - förtvivlan.

despot - förtryckare, förhatlig självhärskare.

despotism - envälde, förtryck.

dessert (dessär) - efterrätt.

destillation - vätskors förvandling till ångor o. återför-vandling till vätskor.

destillera - förvandla vätskor till ångor o. åter till vätskor.

destinationsort - bestämmelseort

destinera - bestämma (till viss plats).

destruktion - nedrivning, upplösning.

destruktiv - nedrivande, upplösande.

uetachement - avdelad truppstyrka.

detachera - lösgöra.

detalj - enskildhet.

detaljera - uppräkna i detalj.

detaljerad - i detalj uppräknad, omständig.

detektiv - upptäcktspolis, hemlig polis.

determinera - begränsa.

determinism - läran om viljans ofrihet.

Det går an - skrift av Alm-quist (1839).

detonera - förbrinna med knall.

detronisera - avsätta, störta från tron.

deus ex måchina - gud från maskinen, oväntad räddare 1. lösare av konflikt.

Deuteronomium - femte Mose bok.

de Valera - irländsk nationalistledare (1882-).

deviation - avvikelse.

devis - motto, valspråk, utlandsvaluta.

diabolisk - djävulsk.

diadem - pannbindel, pann-smycke.

diafragma - mellangärde.

diagnos (-ås) - undersökning av sjukdoms egenart.

diagonal - rät linje mellan två motsatta hörn av fyrsiding.

diagram - åskådliggörande teckning m. siffror o. d.

diakon - kyrkotjänare.

diakonissa - kyrkotjänarinna, församlingssyster.

dialekt - munart, lokalt språk.

dialektik - tankeprocess varigenom motsättningar (tes och antites) upplöses i en högre enhet (syntes).

dialog - samtal mellan två, talet i en teaterpjäs.

diameter - linjen tvärsigenom en cirkel 1. ett klot.

diametral - som rör diametern (d. motsatt = rakt motsatt).

Diana - månens o. jaktens gudinna i rom. gudasagan (grek. Artemi.s).

diarium - dagbok.

diarré - onaturligt stegrad avföring.

Diåz, Bartolomeo - portug. upptäcktsresande (d. 1500).

Dickens, Charles - eng. författare (1812-1870).

didaktik - undervisningslära.

didaktisk - som rör undervisning.Diderot-director musices

Diderot (-rå), Denis - fransk författare (1713-1784).

Dido - kärleksfull cartagisk drottning i Vergilius' dikt Aeneiden.

Diesel, R. - tysk ingenjör (1818-1913).

Dies irae - vredens dag, katolsk gravsång.

diet - levnadssätt (i mat o. dryck), riksdag, riksdagsmans arvode.

differens - skillnad.

differentierad - åtskild.

differera - skilja sig.

diffus - oskarp, flytande.

difteri - en infektionssjukdom.

diftong - dubb elvokal (ex. au i augusti).

Digerdcden - svår pest som omkr. 1350 tog 25 miljoner européers liv.

digestion - matsmältning.

dignitet - värdighet, produkt av Qtt antal lika faktorer hop-multiplicerade.

dignitär -- rangperson.

digression - avvikelse.

dii minöres - lägre gudar, enklare auktoriteter.

Dike - rättvisans gudinna i grek. gudasagan.

dikt - tätt intill.

diktal - förvrängning av dyk-dalb.

diktamen - föreskrift, uppläsning för nedskrift.

diktat - förestavad läxa, föreskrift.

diktator - ämbetsman med oinskränkt makt.

diktatur - uteslutande välde.

diktera - läsa upp för nedskrivning.

diktion - sätt att tala.

dilemma - trångmål.

dilettant - ej yrkesmässig, klåpare.

38

diligens (-sjangs) - postvagn. diluvium - kvartärtidens äldre

avlagringar. dime (dajm) - amer. mynt, 10

cent = 37 öre. dimension - omfång. diminuendo - med minskad

styrka. diminutiv - förminskningsord

(ex. flickunge).

dimission - avsked.

diner (diné) - middag.

dinera - äta middag.

Ding an sich - tinget i sig, den verkliga verkligheten, ej vad vi ser (enl. Kant och idealistiska filosofien).

dinosaurier - förhistoriska jätteödlor.

Diogenes - grek. filosof (d. 323 f. Kr.)

dionysisk - Dionysos-artad, yr, orgiastisk.

Dionysos - växtlivets, druvans gud i grek. gudasagan (rom. Bacchus).

diopter - anordning för inriktning på mätningsinstrument.

diorâma - rundmålning med konstgjorda ljuseffekter och stundom rörliga figurer.

dioskurerna - två hjälteynglingar ur grek. sagan: Castor o. Pollux.

diplom - urkund för utnämning, pris o. d.

diplomat - tjänsteman i utri-kesärenden, slug, smidig person.

diplomatarium - samling medeltidsdiplom 1. överhuvud äldre aktstycken.

diplomati - staters inbördes affärer.

diplomatisk - försiktig, listig.

diréctor musices - musikdirektör o. samtidigt musikhi-39

storisk föreläsare (ex. vid Uppsala universitet).

direkt - rakt på sak.

direktion - styrelse.

direktiv - anvisning.

Direktorium - statlig myndighet, ex. i Frankrike 1795-99.

dirigent - ledare.

dirigera - rikta, styra.

disågio - förlust vid försäljning i kontanter av mindre gångbara mynt 1. värdepapper.

discessus (-ss-) - omröstning g. att ja-röstande o. nej-röstande går åt skilda håll.

discipel (-ss-) - lärjunge.

disciplin (-ss-) - lydnad, ordning

disciplinär (-ss-) - som rör disciplin.

disciplinera (-ss-) - vänja vid lydnad.

disharmoni - brist på överensstämmelse.

diskant - högra halvan på pianot, gäll röst.

diskontera - utbetala mot växel.

diskonto - ränteavdraget på växel i bank.

diskreditera - skaffa dåligt anseende.

diskret - tystlåten.

direktion - tystlåtenhet.

diskurs - samspråk.

diskus - kastskiva.

diskussion (-kusjon) - överläggning, meningsbyte, spec. i ordnade former.

diskutabel - som kan sättas ifråga

diskutera - utbyta meningar.

diskvalificera - förklara oduglig, olämplig.

diskvalifikation - förklarande för oduglig, olämplig.

disparat - oförenlig.

dispaschör - utredningsman för ersättning vid sjöskada.

dispens - frikallelse från föreskrift.

dispensär - hjälpbyrå 1. anordning för hemskydd åt lungsjuka.

disponent - teknisk ledare av bolag.

disponera - förfoga över, planlägga (ex. ett föredrag).

disponibel - tillgänglig.

djispon]ibilitet - tillgänglighet (försätta i d. = sätta ur tjänst för tillfället.)

disposition - förfogande, plan (för ex. ett föredrag). .

disproportion - missförhållande.

disputabel - omtvistlig.

disputant - deltagare i disputation, försvarare av avhandling.

disputation - lärd strid, om t. ex. doktorsavhandling.

disputera - utbyta stridiga meningar, försvara doktorsav-handlinig, ta (doktors-) graden.

dispyt -? ordskifte, gräl.

Disraeli, B. - eng', författare o. statsman (1804-1881).

dissekera - i vetensk. syfte sönderdela döda kroppar.

dissektion - vetenskaplig sön-derdelning av döda kroppar.

dissenter - icke statskyrklig.

dissertation - lärd avhandling.

Dissntann, R. - tysk socialdemokrat (1878-1926).

dissonans - missljud.

distans - avstånd.

distansera - öka sitt avstånd från.

distikon - tvåradig dikt, verspar, ex.:

»rättare vore, att rikedom blott man fann hos de goda,disting (u) erad-donator

40

och att en skurk lede nöd passade särdeles väl.»

(Théognis).

disting(u) erad - utmärkt, fin.

distinkt - tydlig.

distinktion - skillnad.

distrahera - förströ, störa.

distribuera - fördela.

distribution - fördelning.

distributör - fördelare.

distré - tankspridd.

dito - av samma sort.

Dittmann, W. - tysk socialdemokrat (1874-).

dityråmb - hänryckt, berusad sång i ojämna strofer.

diva - kvinnlig scenisk stjärna.

divan - låg, bred soffa.

divergens - åtskillnad.

divergera - gå isär.

diverse - varjehanda.

divertissement - nöje, förlustelse.

divide et impera - söndra och härska, härska genom att splittra.

dividend - talet som delas, utdelning.

dividera - utföra en division.

divinatorisk - som anar.

division - delning.

dixi - jag har talat, sagt min mening.

djungel - fuktig, lågväxt terräng.

djäkne - gymnasist förr i tiden.

docent - akademisk lärare, graH under professor.

docera - undervisa, tala mäst-rande.

document humain (dåkymång ymäng) - mänskligt dokument, bild ur verkliga livet.

Dodona - helig ek i grek. gudasagan.

doge (dåsj) - Venedigs högsta ledare (697-1797).

dogm - trossats, lärosats.

dogmatik - läran om troslärorna.

dogmatisk - en som ensidigt fasthåller vid dogmer.

dogmatism - ensidigt fasthållande vid dogmer.

doktor - läkare, person som avlagt licentiatexamen och g.

. vetenskaplig avhandling »tagit graden».

doktorinna - doktors hustru. doktrin - lära (ofta i bet. ensidig). doktrinarism - fasthållande

vid doktrin trots motsägande

förhållanden. doktrinär - envis anhängare

av en lära. dokument - urkund. dokumentera - med urkund

styrka. dolce far niénte (dåltje) - ljuv

sysslolöshet.

dolikocefål - långskallig. dollar - amer. mynt = kr. 3,75. Domela Nieuwenhuis (Njöven-

höjs) - holländsk socialist

(1848-1919).

domestik - tjänare, tygsort. dominera - behärska. dominikaner - munkorden, av

påven stadfäst 1216. dominion (dåminjen) - självstyrd eng. besittning, av Ca-

nadas typ. domino - munkkapuschong,

numera som maskeraddräkt,

sällskapsspel.

döminus - herre, härskare. domän - statsegendom. don (dån) - hög spansk titel. Donatello - ital. bildhuggare

(o. 1386-1466). donation - större gåva. donator - givare av större41

donera - skänka större gåva.

Donizetti, G. - ital. tonsättare (1797_1848).

Don Juan - förförare, kvinno-tjusare, hjälte i diktverk av Byron.

Don Quijote (Dång Kisjått) - överspänd romantisk riddare i roman av Cervantes.

Doré, P. G. - fransk konstnär (1833-1883).

Doriot, J. - fransk kommunist (1898-).

dorisk - från grek. landskapet Doris, den ursprungligaste o. enklaste av de tre grek. byggnadsstilarna.

dorsal - som rör ryggen.

dos - viss mängd.

dossier (dåssjé) - samling aktstycken i viss sak.

Dostojevskij, F. - rysk författare (1821-1881).

dotation - medgift.

Doumergue (domärg), G. - fransk borgerlig politiker. (1863-).

Downinsr street (Dauning strit) - gata i London, där bl. a. regeringsbyggnader brittiska utrikesministeriet är beläget, även ibland namn på brittiska utrikesministeriet.

drabant - ledsagare.

Drachmann, H. - dansk skald (1846-1908).

dragoman - tolk vid österländska hov.

drakma - grek. mynt = 72 öre.

Dråkon - atensk lagstiftare (o. 621 f. Kr.)

drakonisk - grym, sträng.

drama - teaterstycke.

dramatisk - fylld av handling, spännande.

dramatik - teaterdiktkonst.

dramatiker - författare av teaterstycken.

dramaturg - författare av teaterstycken.

drapera - ordna i veck.

draperi - upphängd vävnad.

drastisk - kraftigt skildrad.

dreadnought (dreddnåt) - stor pansarbåt.

dress - dräkt.

dressera - göra lydig, skicklig.

dressin - tralla,

dressyr - träning.

Dreyfusprocessen (Drefy-) - stor militär fransk rättsskandal (1894-1899).

dribbla - småsparka.

drill - hastig tonväxling, mekanisk exercis.

drink - sup.

drog (-å-) -naturprodukt brukad till läkemedel.

dromedar - enpucklig kamel, solig person.

drott - kung.

druid - fornkeltisk präst.

dryad - skogsnymf.

Dryden (Draj-), J. - eng. skald (1631-1700).

dräll - treskaftad vävnad.

dränera - avdika, torrlägga.

drätsel - förråd, skaitkam-mare.

dualis - tvåtalsform.

dualism - tvåfald, motsägelse.

dubba - med svärd slå till riddare.

dubble - dubbelträff

dubblera - fördubbla, segla förbi.

dub(b)lett - två av samma slag.

dubier - tvivel.

duc (dyck) - fransk hertig.

duchatel (dysjatell) - mjuk dynsoffa.

duell - envig.

iuenna (-enja)-sällskapsdam.

duett - sång 1. musikstycke för två, par.dukat - guldmynt (olika i olika tider).

dulcinéa - någons tillbedda.

duma - ryskt parlament före 1918.

Dumas (Dymå) A. d. y. - fransk författare (1824-^ 1895)

Dumas (Dymå) A., d. ä. - fransk författare (1803- 1870),

dumdumkulor. - kulor som sprängs vid anslaget.

dumpa - av konkurrenshänsyn isälja utomlands till underpris.

dumping - en varas försäljning utomlands till underpris.

duo - musikstycke för två personer.

dupe (dyp) - lurad.

dupera - inge oberättigat förtroende, lura.

duplett - två av samma slag.

duplicera - ta två avskrifter.

duplikat - två av samma slag.

dur - ljus tonart.

durk - golvet på båt, förvaringsrum ombord.

durka - skena.

dusch - strålbad.

Duse, Eleonora - ital. skådespelerska (1859-1924).

dusör - mindre gåva till tack för tjänst, drickslant.

Dyck, A. van (Dejk) - flamsk målare (1599-1641).

D. Y. G. - De Yngre Gubbarna, borgerligt radikal studentförening i Lund.

Diihring, E. - tysk sociolog (1833-1921).

dykdalb - grov pelare av flera stockar till fäste för fartyg.

dynamik - läran om rörelsekrafter.

dynamisk - verkande av egen kraft.

dynamit - ett sprängämne.

dynamitard - en som brukar dynamit i brottsligt syfte.

dynamo(maskin) - elektrisk kraftalstrare.

dynasti - härskarätt.

dyner - låga strandkullar.

Diirer, A. - tysk målare (1471 -1528).

dyspepsi - sammanfattning av symptom på matsmältningssjukdomar.

Dzersjinskij, F. - rysk kommunist (1877-1926).

däck - båtgolv, ytterring.

döbattang - flygeldörr.

E.

Earl (örl) - eng. adelstitel.

eau de cologne (ådökålånj) - vatten från Köln'.

Ebert, F. - tysk socialdemokrat o. president (1871- 1925).

ebb - vattnets regelbundna tillbakasjunkande i floder o. vid kuster.

ebenholts - hårda mörka specialträslag.

ebonit - hård svart massa, beredd g. upphettning av kautschuk m. svavel o. schellack.

ecarté - ett kortspel.

ecce homo (eckse hämå) - se människan, Pilatus' ord om Jesus.

ecclesia militans - den stridande kyrkan.

echappera - smita, undfly.43

echaufferad-ekvivalent

echaufferad (esjå-) - upphettad.

ecklesiastik - kyrklig.

Eckart (Mäster E.) - tysk mystiker (o. 1260-1327).

eclat (eklå) - knall, uppseende.

Ecönomist - eng. ekonomisk veckotidning, startad 1843.

écrasez Finfame (ekrasé läng-famm) - krossa den skänd-liga, Voltaires paroll mot jesuitkyrkan.

edikt - förordning.

Edison, T. A. - amer. uppfinnare (1847-)

edition - upplaga.

editor - utgivare.

editeur (-ör) - utgivare.

edukation - uppfostran.

efemär - flyktig.

effekt - verkan.

effektiv - verksam.

effektsökeri - att klumpigt söka nå viss verkan.

effektuera - utföra, verkställa.

éforus - kyrklig uppsynings-man över läroverk.

Egede-Nissen, A. H. - norsk kommunist (1868-).

egid - sköld, skydd.

ego - jag.

egocentrisk - person som sysslar mycket med sitt eget jag.

egoism - själviskhet.

egoist - självisk person.

eh bien (e bjäng) - nåväl.

Ehrenrettung (-ongg) - upprättelse i skrift 1. annorledes.

Eiffeltornet - av ingenjör Eif-fel ritat 300 m. högt torn i Paris.

einherjar - i strid fallna hjältar i nord. fornsagan.

Einstein, Albert - tysk fysiker (1879-).

Eira - läkedomsgudinnan i nord. gudasagan.

Eisner, K. - * tysk socialist (1867-1919).

ejakulation - stötvis skeende utsprutning.

ejakulera - stötvis utspruta.

ej blöt til lyst - inte bara till nöje, inskrift på K. Teaterns ridå i Köpenhamn.

ekipage (-asj) - finare sorts åkdon.

ekipera - utrusta.

ekipering - utrustning.

ekivok (-åk) - tvetydig, oanständig.

eklatant - slående.

eklatera - tillkännage.

eklatt - officiellt (om förlovning).

eklekticism - starkare sammanförande av moment från andra i sin egen åskådning.

eklektiker - en som till sin åskådning lånar mycket från andra.

eklog - lärd herdedikt.

eklärera - upplysa, tända en massa ljus.

eko - genljud.

ekonom - hushållare.

ekonomi - hushållning.

ekonomibyggnader - för en gårds drift nödiga hus (möts. karaktärsbyggnader).

ekonomisera - hushålla, spara.

e. Kr. - efter Kristi födelse.

eksem - varigt hudutslag.

ekumenisk - allmännelig.

ekvation - matematiskt framställd likhet mellan olösta värden.

ekvator - tänkt linje jorden runt mitt emellan polerna.

ekvilibrist - balansör, lindansare.

ekvivalent - likvärdig mängd, kraft etc. dukat - guldmynt (olika i olika tider).

dulcinéa - någons tillbedda.

duma - ryskt parlament före 1918.

Dumas (Dymå) A. d. y. - fransk författare (1824-^ 1895)

Dumas (Dymå) A., d. ä. - fransk författare (1803- 1870),

dumdumkulor. - kulor som sprängs vid anslaget.

dumpa - av konkurrenshänsyn isälja utomlands till underpris.

dumping - en varas försäljning utomlands till underpris.

duo - musikstycke för två personer.

dupe (dyp) - lurad.

dupera - inge oberättigat förtroende, lura.

duplett - två av samma slag.

duplicera - ta två avskrifter.

duplikat - två av samma slag.

dur - ljus tonart.

durk - golvet på båt, förvaringsrum ombord.

durka - skena.

dusch - strålbad.

Duse, Eleonora - ital. skådespelerska (1859-1924).

dusör - mindre gåva till tack för tjänst, dricksslant.

Dyck, A. van (Dejk) - flamsk målare (1599-1641).

D. Y. G. - De Yngre Gubbarna, borgerligt radikal studentförening i Lund.

Diihring, E. - tysk sociolog (1833-1921).

dykdalb - grov pelare av flera stockar till fäste för fartyg.

dynamik - läran om rörelsekrafter.

dynamisk - verkande av egen kraft.

dynamit - ett sprängämne.

dynamitard - en som brukar dynamit i brottsligt syfte.

dynamo(maskin) - elektrisk kraftalstrare.

dynasti - härskarätt.

dyner - låga strandkullar.

Diirer, A. - tysk målare (1471 -1528).

dyspepsi - sammanfattning av symptom på matsmältningssjukdomar.

Dzersjinskij, F. - rysk kommunist (1877-1926).

däck - båtgolv, ytterring.

döbattang - flygeldörr.

E.

Earl (örl) - eng. adelstitel.

eau de cologne (ådökålånj) - vatten från Köln'.

Ebert, F. - tysk socialdemokrat o. president (1871- 1925).

ebb - vattnets regelbundna tillbakasjunkande i floder o. vid kuster.

ebenholts - hårda mörka specialträslag.

ebonit - hård svart massa, beredd g. upphettning av kautschuk m. svavel o. schellack.

ecarté - ett kortspel.

ecce homo (eckse hämå) - se människan, Pilatus' ord om Jesus.

ecclesia militans - den stridande kyrkan.

echappera - smita, undfly.43

echaufferad-ekvivalent

echaufferad (esjå-) - upphettad.

ecklesiastik - kyrklig.

Eckart (Mäster E.) - tysk mystiker (o. 1260-1327).

eclat (eklå) - knall, uppseende.

Ecönomist - eng. ekonomisk veckotidning, startad 1843.

écrasez Finfame (ekrasé läng-famm) - krossa den skänd-liga, Voltaires paroll mot jesuitkyrkan.

edikt - förordning.

Edison, T. A. - amer. uppfinnare (1847-)

edition - upplaga.

editor - utgivare.

editeur (-ör) - utgivare.

edukation - uppfostran.

efemär - flyktig.

effekt - verkan.

effektiv - verksam.

effektsökeri - att klumpigt söka nå viss verkan.

effektuera - utföra, verkställa.

éforus - kyrklig uppsynings-man över läroverk.

Egede-Nissen, A. H. - norsk kommunist (1868-).

egid - sköld, skydd.

ego - jag.

egocentrisk - person som sysslar mycket med sitt eget jag.

egoism - själviskhet.

egoist - självisk person.

eh bien (e bjäng) - nåväl.

Ehrenrettung (-ongg) - upprättelse i skrift 1. annorledes.

Eiffeltornet - av ingenjör Eif-fel ritat 300 m. högt torn i Paris.

einherjar - i strid fallna hjältar i nord. fornsagan.

Einstein, Albert - tysk fysiker (1879-).

Eira - läkedomsgudinnan i nord. gudasagan.

Eisner, K. - * tysk socialist (1867-1919).

ejakulation - stötvis skeende utsprutning.

ejakulera - stötvis utspruta.

ej blöt til lyst - inte bara till nöje, inskrift på K. Teaterns ridå i Köpenhamn.

ekipage (-asj) - finare sorts åkdon.

ekipera - utrusta.

ekipering - utrustning.

ekivok (-åk) - tvetydig, oanständig.

eklatant - slående.

eklatera - tillkännage.

eklatt - officiellt (om förlovning).

eklekticism - starkare sammanförande av moment från andra i sin egen åskådning.

eklektiker - en som till sin åskådning lånar mycket från andra.

eklog - lärd herdedikt.

eklärera - upplysa, tända en massa ljus.

eko - genljud.

ekonom - hushållare.

ekonomi - hushållning.

ekonomibyggnader - för en gårds drift nödiga hus (möts. karaktärsbyggnader).

ekonomisera - hushålla, spara.

e. Kr. - efter Kristi födelse.

eksem - varigt hudutslag.

ekumenisk - allmännelig.

ekvation - matematiskt framställd likhet mellan olösta värden.

ekvator - tänkt linje jorden runt mitt emellan polerna.

ekvilibrist - balansör, lindansare.

ekvivalent - likvärdig mängd, kraft etc.

elasticitet - tänjbarhet, spänstighet.

elastisk - tänjbar, spänstig.

eldorado - guldland.

Eldh, Carl - svensk bildhuggare (1873-).

elefantiasis - fettsjuka.

elegans - yttre finhet.

elegant - fin till det yttre, sprätt.

elegi (-sji) - antik klagosång.

elegisk - klagande, vemodig.

elektor - valman.

Elektra - hjältinna i antika sorgespel.

elektricitet - en ytterligt värdefull naturkraft.

elektrifiera - förse med elektrisk drift.

elektrisera - göra elektrisk, elda.

element - beståndsdel, grundämne.

elementarbok - begynnelsebok.

elementär - grundläggande, enkel.

elephantiasis - fettsjuka.

elev - lärjunge.

elevator - hiss.

Elia - revolutionär judisk profet (o. 870 f. Kr.)

eliminera - utesluta.

elit - det bästa av en grupp personer av en klass etc.

elixir - en sorts farmaceutisk beredning.

ellips - förkortning av ord 1. ordfogning, långrund geometrisk figur.

elliptisk - ellipsformig.

elmseld - elektriskt fenomen på master o. d. spetsar.

eloge (elåsj) - beröm.

elokvens - vältalighet.

elokvent - vältalig.

eludera - gäcka.

elvseisk - paradisisk.

Elysium - paradiset i grek. fornsagan.

emalj - glasfluss.

emanation - utflöde.

emancipation - frigörelse.

emancipera - frigöra.

emanciperad - frigjord.

emanera - utflöda, härröra.

emballage (angballasj) - inpackning, förpackning.

emballera (ang-) - packa in.

embargo - beslag, kvarstad.

embarkera (ang-) - gå ombord.

embarras de richesse (angbarra dö risjess) - bryderi på grund av för stor rikedom, för mycket att välja på.

Embla - jordens första kvinna enligt nord. gudasagan.

emblem (angblem) - sinnebildligt märke.

embonpoint (angbångpoäng) - korpulens.

embryo - den efter befruktningen framkommande nya varelsen i dess första gestalt, frö, foster.

embryologi - vetenskapen om embryot.

eméritus - uttjänt.

Emerson, R. W. - amer. filosof (1803-1882).

emfás - eftertryck.

emfatisk - eftertrycklig.

emigrant - utvandrare, kontrarevolutionär som flytt från revolutionärt land o. stämplar mot sitt folk.

emigrera - utvandra.

Emilia Galotti - sorgespel av Lessing (1772).

eminens - upphöjdhet, höghet.

eminent - upphöjd, framstående.

emir - orientalisk furstetitel.

emissarie - utsänt ombud.

emission - utsändande, utgivande.

emittera - utsända, utge.

empire (angpir) - den av antikens borgerliga tid påverkade konststilen under borgar-dömets tidigare skede, spec. Napoleonstiden.

empiri - erfarenhetskunskap.

empirisk - på erfarenhet grundad.

emulsion - tjockflytande läkemedel.

en attendant (angnåttangdang)

- i väntan.

en avant (angnavang) - framåt. en camarade (ang kamarådd)

- kamratligt.

en canaille (ang kanaj) - »som pöbel behandlas», ringaktande.

en corps (angkår) - samfällt.

encyklopedi (angsykl-) - metodisk sammanfattning av allt vetande (ex. Nordisk familjebok).

encyklopedister (angsykl-) - medarbetare i den unga franska borgarklassens Encyklo-pedi (1751-1777).

endossent (angdåsent) - den som påtecknar överlåtelsen av en växel.

endossera (angdåséra) - teckna namn på baksidan av växel, därmed överlåtande den.

Endymion - skön yngling, i grek. gudasagan älskad av mångudinnan Artemis.

energetik - den del av fysiken, som behandlar energien.

energi - kraft.

energisk - kraftfull.

enervera - göra kraftlös.

en face (ang fas) - framifrån.

en famille (ang fami) - i familjekretsen, förtroligt.

Enfantin (Angfangtäng), B. P.

- fransk utopisk socialist (1796-1864).

enfant perdu (angfang per dy)

- förlorad son.

enfant terrible (angfang ter-ribbel) förskräckligt barn, person som g. lösmynthet o. d. blamerar sitt parti 1. sin grupp.

enfin (angfang) - äntligen.

enfin seuls (angfang söll) - äntligen ensamma.

engagemang (anggasjemang) - anställning, förbindelse.

engagera (angga-) - anställa, anta.

en garde (ang garrd) - uppställningsorder vid fäktning.

Engels, Friedrich - tysk socialistisk teoretiker (1820- 1895).

engelska sjukan - rakitis, barnsjukdom som missbildar bensystemet.

english spöken (ing- spå-) - här talas engelska.

en gros (ang grå) - i stort.

Engström, Albert - svensk tecknare och författare (1869

enhetsfront - gemensam kamp, Kommunistiska Internationa-lens paroll för samling av världens arbetare på klasskampens grund.

enjambement - övergång, en menings fortsättande över två versrader, ex.:

»Och se blicken! Se, däri

ur det trötta, slöa, skumma

gnistra mot oss trälens stumma

hat och lama raseri!»

(Rydberg: Den nya Grottesången.)

enklav - stycke av land, skilt från det övriga landet avenlevera-

främmande länder (ex. Ost-Preussen).

enlevera (angl-) - bortföra.

en masse (ang mass) - i massa.

enorm - ofantlig.

en passant (ang passáng) - i förbigående

enquête (angkät) - rundfråga.

enrollera (angr-) - inskriva i rulla, värva.

ensajn - fänrik i frälsningsarmén, mellan kapten o. adjutant.

ensemble (angsambel) - helhet, teatersällskap.

en suite (ang svit) - i följd.

entente (angtangt) - samförstånd; e. cordiale (kårdiall) - hjärtligt s.

ententofil (angtangt-) - ententevänlig.

entlediga - avsätta.

entomologi - vetenskapen om insekterna.

entré (angtré) - inträde, ingång.

entreakt (angt-) - mellanakt.

entreprenad (angt-) - åtagande att utföra ett arbete för visst pris.

entreprenör (angt-) - en som åtar sig ett arbetes utförande för visst pris.

entresol (angtresål) - mellanvåning med lägre rum.

entusiasm (angt-) - hänförelse.

entusiast - hänförd person.

entusiasmera - hänföra.

entusiastisk - hänförd.

enveloppe (angvelåpp) - omslag, kuvert.

Enver pasja - turkisk militär och statsman (1828-1922).

en vogue (ang vågg) - i ropet, på modet.

envoyé (angvoajé) - andrarangs sändebud hos främmande makt.

eo ipso - av sig själv.

eolsharpa - stränginstrument som ljuder för vinden.

Eolus - vindguden i rom. gudasagan (grek. Aiolos).

eón - tidrymd.

Eos - morgonrodnadens gudinna i grek. gudasagan (rom. Aurora).

Epaminondas - grek. fältherre (f. o. 418 f. Kr.)

epidemi - farsot.

epidemisk - farsotsliknande.

epigon - efterföljare, eftersägare.

epigram - kort satirisk dikt, ex.:

»Min hustru vilar här till världens sista dag. Hon är i ro - och även jag.» (A. M. Lenngren.)

epík - episk diktning, längre, berättande dikt.

épiker - episk diktare.

epikureisk - njutningsfilosofisk.

epikuré - njutningsfilosof, njutningsmänniska.

Epikúros - grek. filosof (341 -270).

epilepsí - fallandesot.

epiléptiker - fallandesjuk.

epilog - eftertal, tilläggsakt.

episkopalkyrkan - eng. statskyrkan (även anglikanska kyrkan).

episod - mindre händelse.

epistel - brev.

epitafium - minnestavla över avliden.

epitet - karaktäriserande biord.

epok - tidevarv.

epopé - epos, hjältedikt.

epos - längre berättande dikt.

e pur si muove - »och ändårör den sig», Galileis yttrande om jorden, sedan han måst officiellt förneka dess gång runt solen.

epålett - axelklaff.

era - tidevarv.

Erasmus av Rotterdam - holländsk filosof (1466-1536).

Erasmus Montanus - uppblåst lärdomsskrävlare i pjäsen E. M. av Holberg.

Erato - kärleksdiktens sånggudinna i grek. gudasagan.

eremit - ensligt levande religiös som uppgår i bön o. d.

Ere Nationale (Är Nassionall) - liberal Paris-tidning.

Erfurt-programmet - grundläggande tyskt socialdemokratiskt program av 1891.

ergatokrati - arbetarvälde.

ergo - alltså.

erinyer - vedergällningens häxliknande gudamakter i grek. gudasagan.

Erjsäpple - stridsäpple i grek. gudasagan.

Eros - kärleksguden i grek. gudasagan (rom. Amor).

erosion - sönderfrätning g. vatten o. d.

erotik - kärlek.

erotisk - kärleksfull.

errare humanum est - missta sig är mänskligt.

erratiska block - flyttblock.

errátum - misstag, tryckfel.

eruption - vulkaniskt utbrott.

eruptiv - bildad genom eruption.

Erzberger, M. - tysk borgerlig politiker (1875-1921).

Esculåpius - läkekonstens gud i rom. gudasagan (grek. Asklepios).

eskader - flottavdelning.

eskamotera - smussla undan, ta bort.

eskatologi - läran om »de yttersta tingen».

eskort - skyddsvakt.

eskortera - följa (till skydd).

eskulap - läkare.

esoterisk - avsedd för invigda.

espada - (god) värja, fäktare.

esperanto - ett konstgjort världspråk.

esplanad - öppen, planterad plats.

esprit (espri) - själfullhet.

esquire (eskvåjr) - nu avlagd eng. titel på en riddares följesven, förekommer än som tilläggstitel på brev till vem som hälst - efter namnet (esq.)

esse - vara, behaglig omgivning 1. arbete.

esseer - kommunistisk judisk sekt på Jesu tid.

essens (-ängs) -väsen, extrakt

essentiell - väsentlig, nödvändig.

essä (essai, essay) - populärvetenskaplig avhandling 1. uppsats.

estet(iker) - yrkesman i skönhetslära, konst o. litteratur.

estetik - skönhetslära.

estetisk - ur skönhetssynpunkt tilltalande.

estimera - värdera.

estrad - upphöjd del av rum, tribun.

estrupiat - efter danske statsminister Estrup uppkallad provisorisk regering utan par-mentariska finansförhållanden.

et - och (&).

etablera - grunda, upprätta.

etablissemang - företag.

etage (-asj) - våning.

etagére (-sjär) - prydnadshylla.etapp-excess

etapp - rastställe, militär förrådsstation.

etc(etera) - och så vidare, o. s. v.

eter - en luktstark, flyktig vätska, antaget ämne i världsrymden.

eterisk - lätt, luftig.

eternell - evighetsblomma.

etik - sedelära.

etikett - sedel med påskrift om innehåll, föreskrift om seder och bruk.

etisk - moralisk, sedlig. '

etnografi - vetenskapen om människans framträdande i sociala grupper, folkens seder och bruk etc.

etnologi - etnografien som jämförande vetenskap.

etrusker - fornfolk i norra Italien.

etsa - med syror åstadkomma fördjupningar i metaller 1. glas.

etui - ask, fodral.

etyd - övningsstycke.

etymologi - vetenskapen om ordens ursprungliga betydelse.

eucalyptus - gummiträd.

eudemonism - läran om det sinliga livet som grundläggande och lyckan som livets mål.

eufemism - beslöjat uttryck.

Euklides - grek. matematiker (o. 300 f. Kr.)

Eulenspiegel (Öj-) - berömd skälmtyp i medeltidens diktning.

eunuck - snöpt haremsvakt.

Euripides - grek. sorgespelsdiktare (480-406).

Europa - kungadotter i grek. gudasagan enleverad av över-guden Zeus i tjurgestalt.

Eurydike - maka till den un-

derbare sångaren Orfeus i grek. gudasagan.

evakuera - utrymma.

evangelist - författare till evangelium.

evangelium - glatt budskap.

evangelierna - Matteus', Mar-cus', Lukas' och Johannes' skrifter om Jesu liv.

evenemang - märklig tilldragelse.

eventualitet - möjlighet.

eventuell - möjlig.

evidéns - tydlighet, klarhet.

evnuck - snöpt haremsvakt.

évoe - grek. jubelrop vid Dio-nysosfest.

evolution - utveckling.

évreka - jag har funnit det (Arkimedes' utrop vid upptäckten av kroippars specifika vikt).

ex- - f. d., ut-

exakt - fullt riktig.

exaltation - hänryckning, överspändhet.

exalterad - hänryckt, överspänd.

examen - prövning.

examinand - som undergår examen.

examinator - som förrättar examen.

examinera - pröva, förhöra.

ex cathedra - från lärostolen, i egenskap av officiell.

excellens - stats- o. utrikesministertitel.

excellent - förträfflig, ypperlig.

excellera - utmärka sig.

excelsior - högre!

excentrisk - ovanlig, avvikande.

exceptionell - hörande till undantagen.

excerpt - utdrag (ur skrift).

excess - överdrift, utsvävning.exclusiv-extra ordinär

exclusiv (exklusiv) - uteslutande.

exegés - förklaring (spec. av bibeln).

exegetik - läran om bibeltolkning.

exekution - utförande, avrättning.

exekutiv *- verkställande (utskott).

exekutor - verkställare.

exekvera - utföra.

exempel - föredöme.

exemplarisk - föredömlig.

exemplifiera - belysa med exempel.

exercera - vapenöva.

exercis - vapenövning.

exil - landsflykt.

exilera - driva i landsflykt.

existens - tillvaro.

existensminimum - minsta summa som man kan existera på.

existera - vara till.

exklusiv - uteslutande.

exkommunicera - bannlysa.

exkommunikation - bannlysning.

exkrement - avföring.

exkursion - utflykt.

ex libris - »ur boksamling», bokägarmärke.

ex nihilo nihil - av intet (kommer) intet.

ex officio - å ämbetets vägnar

exorcism - besvärjelse, ande-utdrivning.

exoterisk - yttre, utanför stående.

exotisk - från främmande land.

expansion - utvidgning.

expansiv - utvidgningslysten.

expediera - ombestyra, avsända, avfärda.

expedit - försäljare.

4. -

expedition - ett företags affärslokal, (rese)företag.

expeditör - expeditionsföreståndare.

experiéns - sakkunskap', erfarenhet.

experiment - försök.

experimentera - göra försök.

expert - sakkunnig.

exploatera - utnyttja, utsuga.

explodera - springa sönder.

explosion - sprängning.

exponent - karaktäristiskt uttryck.

exponera - utsätta, skylta.

export - utförsel.

exportera - utföra.

exposé - kort, överskådlig framställning.

express - ilbud, iltåg, hastigt.

expressionism - sammanfattande namn på de modernistiska konstriktningar som strävar till uttrycksfullhet.

expressiv - uttrycksfull.

ex professo - som fackman.

expropriation - tvångsförvärv.

expropriera - tvångsförvärva.

extas - hänryckning.

extatisk - i extas.

ex tempore - oförberett.

extemporera - utföra utan förberedelse.

extensiv - utåtriktad, vidfam-nande.

exteriör - det yttre.

exterritorialrätt - rätt för utländsk legatio*: att inom sin byggnad vara fri från eljes i landet rådande lag (med vissa undantag, så t. ex. asylrätt).

extra - utanför.

extraktion - härkomst.

extra ordinarie (e. o.) - t i IL förqrdnad.

extra ordinär - utomordentlig.extravagans - omåttlighet. extra vagant - omåttlig. extravagera - vara omåttlig. extrem - ytterlig (gående). extremitet - lem.

F.

Fabel - saga, overklig

na.

ex ungue leönem - på klon

igenkännes lejonet. Eyck, von - två bröder Hubert

o, Jan, holländska målare på

1300-talet.

F.

histo-

Fabian Society (Såsåjeti) eng. socialdemokratiskt sällskap startat 1883.

fabliau (fabliå) - kort komisk versberättelse i medeltidens franska litteratur.

fabricera - tillverka.

fabrik - industriell produktionsanstalt.

fabrikant - tillverkare.

fabrikat - alster, tillverkning.

fabrikör - tillverkare.

fabulera - dikta fabler, sagor.

fabulös - sagoaktig.

facett - slipad, rutformig yta.

facil - lätt, billig.

facit - slutsumma.

fa?on (fasång) - sätt.

facsimile - avtryck av handskrift o. d.

fadäs - dumhet, platthet.

Faeton-. »den glänsande», binamn åt grek. solguden He-lios.

Fafner - en guldruvande drake i forngerm. Niebelungen-sagan.

fagott - blåsinstrument.

Faidra (äv. Phädra) - hjältinna i flera klassiska sorgespel.

fair play (fär plä) - rent spel.

fait accompli (fät-akångpli) - fullbordat faktum.

fajans - en sorts keramik, oäkta porslin,

fakir - helig orientalisk fattigmunk.

faksimil - avtryck av handskrift o. d.

fakta - verkligheter.

faktisk - verklig.

faktor - medverkande kraft, tryckeriledare.

faktori - större fabrikskomplex, filial 1. nederlag i koloni.

faktotum - medhjälpare i allt möjligt.

faktum - verklighet.

faktura - räkning på varor.

fakultativ - valfri.

fakultet - förmåga, huvudavdelning vid (universitet.

faang - grek. truppavdelning, grupp.

falangstär - jättebyggnad för 400 familjer i Fouriers uto-pistiskt-socialistiska system.

fallera - brista, fela, svika.

fallissemang - betalningsinställelse.

Fallos - av forntida folk dyrkad avbildning av manslemmen.

fallera - brista, fela, svika.

falsarium - förfalskning.

falsett - sångröst som ger tunn, hög, flöjtartad ton.

falsifikat(ion) - förfalskning.

Falstaff - tjock, löjlig riddare i flera Shakespeare-pjäser.

Farna - ryktets gudinna i rom. gudasagan.

familistar - 1859 i Guise (Frankrike) anlagd anstalt enl. Fouriers utoipiistiskt-iso-cialistiska teorier. extravagans - omåttlighet. extra vagant - omåttlig. extravagera - vara omåttlig. extrem - ytterlig (gående). extremitet - lem.

F.

Fabel - saga, overklig

na.

ex ungue leönem - på klon

igenkännes lejonet. Eyck, von - två bröder Hubert

o, Jan, holländska målare på

1300-talet.

F.

histo-

Fabian Society (Såsåjeti) eng. socialdemokratiskt sällskap startat 1883.

fabliau (fabliå) - kort komisk versberättelse i medeltidens franska litteratur.

fabricera - tillverka.

fabrik - industriell produktionsanstalt.

fabrikant - tillverkare.

fabrikat - alster, tillverkning.

fabrikör - tillverkare.

fabulera - dikta fabler, sagor.

fabulös - sagoaktig.

facett - slipad, rutformig yta.

facil - lätt, billig.

facit - slutsumma.

fa?on (fasång) - sätt.

facsimile - avtryck av handskrift o. d.

fadäs - dumhet, platthet.

Faeton-. »den glänsande», binamn åt grek. solguden He-lios.

Fafner - en guldruvande drake i forngerm. Niebelungen-sagan.

fagott - blåsinstrument.

Faidra (äv. Phädra) - hjältinna i flera klassiska sorgespel.

fair play (fär plä) - rent spel.

fait accompli (fät-akångpli) - fullbordat faktum.

fajans - en sorts keramik, oäkta porslin,

fakir - helig orientalisk fattigmunk.

faksimil - avtryck av handskrift o. d.

fakta - verkligheter.

faktisk - verklig.

faktor - medverkande kraft, tryckeriledare.

faktori - större fabrikskomplex, filial 1. nederlag i koloni.

faktotum - medhjälpare i allt möjligt.

faktum - verklighet.

faktura - räkning på varor.

fakultativ - valfri.

fakultet - förmåga, huvudavdelning vid (universitet.

faang - grek. truppavdelning, grupp.

falangstär - jättebyggnad för 400 familjer i Fouriers uto-pistiskt-socialistiska system.

fallera - brista, fela, svika.

fallissemang - betalningsinställelse.

Fallos - av forntida folk dyrkad avbildning av manslemmen.

fallera - brista, fela, svika.

falsarium - förfalskning.

falsett - sångröst som ger tunn, hög, flöjtartad ton.

falsifikat(ion) - förfalskning.

Falstaff - tjock, löjlig riddare i flera Shakespeare-pjäser.

Farna - ryktets gudinna i rom. gudasagan.

familistar - 1859 i Guise (Frankrike) anlagd anstalt enl. Fouriers utoipiistiskt-iso-cialistiska teorier.51

familjär-fe

familjär - förtrolig, intim.

famös (famös) - beryktad, pampig.

famulus - biträde, professorsassistent vid tyska universitet.

fanatiker - hänsynslös svär-mare 1. partiman.

fanatisk - hänsynslös i en idés tjänst.

fanatism - hänsynslöshet i en idés tjänst.

fanér -? tunn beklädningsskiva av trä.

fanfar - kort, smattrande musiksats.

fanfaronad - skryt.

fantasi - inbillningskraft.

fantasmagori - bländverk.

Fåntasos - senantik drömgud.

fantast - svärm are.

fantastisk - överdriven, sällsam, sagolik.

fantisera - yra, hänge sig åt fantasier.

fantom (-åm) - dimbild.

Faraday (-dä) , M. - eng. naturforskare (1791-1867).

Fahrenheit G. D. - tysk fysiker (1686-1736).

farin(socker) - ett slags råsocker.

Farinacci (cki) - ital. fascist.

farisé - på det yttre anlagd religiös person bland forntidens judar, andligt högmodig, självkär person.

farm- (amer.) bondgård.

farmaceut (-evt) - läkemedels-iberedare, apoteksanställd.

farmakologi - läkemedelslära.

farmakopé -- konsten ätt bereda läkemedel.

farmare - (amer.) bonde.

farnöte - följe (flock och far-nöte).

fars -. en sorts komedi med hu-

vudvikten på de tekniska förvecklingarna.

fas - skede.

fasad - yttre sida av byggnad, spec. den som har huvudingången (men även gårdfasad etc).

fascinera (-sj-) - tjusa, förtrolla.

fascism - borgarklassens ter-roristiska organisation och regim i borgardömets upplös--ningstid, grundad först i Italien 1922.

fascist - vitgardist.

fasett - slipad rutformig yta.

fashion (fäsjen) - snitt, mode (last f. = sista modet).

fashionabel (fasjon-) - nymo-dig.

fason - sätt, form.

fasonera - ge viss form.

fastage (-asj) - stort laggkärl, fat.

fatabur - förrådsrum, skattkammare.

fatal - ödesdiger.

fatalier - förfallotid.

fatalism - ödestro.

fatalitet - obehaglig händelse.

fata morgåna - hägring.

fatigera - trötta.

fatum - öde.

faun - skoigsgudomlighet med klövar och bockhorn.

fauna - djurvärld.

Faust - tysk svartkonstnär, hjälte i dramer av Goethe m. fl.

faute (fåt) - fel.

favorisera - gynna.

favorit - gunstling, älskarinna.

Favre, J. - fransk borgerlig politiker (1809-1880).

favör - förmån.

fe - kvinnligt naturväsen i sagan.feber-Filémon och Baucis

52

feber - sjukligt tillstånd med höjd kroppstemperatur.

febril - feberaktig.

federation - förbund.

federativ - hörande till ett förbund.

fellah - egyptisk bonde.

fellow - kamrat, medlem.

feminin - kvinnlig.

feminism - kvinnorörelse.

feministisk - kvinnosaks-

Fénelon (-ång), F. - fransk författare (1651-1715).

Feng Yu Hsiang - nationalre-volutionär kinesisk general, kallad »den kristne generalen)).

f nier - medlem av national-revolutionärt irländskt förbund.

Fenix - odödlig sagofågel.

fenoman - finskhetsivrare.

fenomen - högst ovanlig företeelse.

fenomenal - häpnadsväckande.

feodal - hörande till feoda-lismen.

feodalism - länsvälde av medeltidens decentralistiska typ med adeln tämligen enväldig inom sin förläning (sitt féu-dum).

ferie(r) - ledighet.

ferm - snabbhet.

ferment - jäsningsämne.

fermitet - flinkhet i expediering.

Ferrer, Francisco - spansk revolutionär (1859-1909).

Ferri, Énrico - ital. jurist och politiker (1856-).

fertil - bördig.

fes - orientalisk huvudbonad.

festina lente - skynda långsamt.

festivitet - festlighet.

feston (-ång) - båsgformigt

. band av blommor 1. lövverk.

fete (fät) - fest.

fetera - fira.

fetisch - religiöst dyrkat föremål, ej formaf till gudabild.

Feuerbach (Foj-), L. - tysk filosof (1804-1872).

Feuillet (Föjé), Octave - fransk författare (1821-90).

fiaker - åkardroska.

fiasco (fjasko) - misslyckande.

fiber - tåga, tråd.

fibula - metallspänne.

Fichte, J. G. - tysk filosof (1762-1814).

fideikommiss - egendom som ärvs endast av äldste sonen.

fideikommissarie - arvinge till fideikommiss, äldste son.

fides - trohet (bona f., mala

f.)

Fidias - grek. bildhuggare (f. 500 1. 490 f. Kr.).

fidibus - hopviken pappersremsa att tända pipa med.

Fielding (Fild-), H. - eng. författare (1707-1754).

Fiésole - ital. målare (1387- 1455).

Figaro - huvudfigur i Beau-marchais' Figaros bröllop, borgerlig kamppjäs (1784).

Figaro - kapitalistisk Paristidning, daglig sedan 1866.

figurera - förekomma, uppträda.

fiktion - dikt, osanning.

fiktiv - uppdiktad.

fil _ rad.

filantrop (-åp) - människovän, välgörenhetsdrivande person.

filateli - frimärkssamlande.

filatelist - frimärkssamlare.

filé - längdryggstycke.

Filémon och Ilaucis - åldrigt lyckligt bon dep ar i dikt av Ovidius.53

filharmonisk - musikälskande.

filhellén - vän av grekerna (hellenerna).

filial - avdelning (skontor).

filigrån - prydnadssätt i guldsmedskonsten.

filippik - häftigt angripande tal.

filipin - nöt med två kärnor, en sorts vadhållning i samband med dylik nöt.

filister -- kälkborgare.

filiströs - kälkborgerlig.

film - celluloidrulle med fotografiska bilder i följd, biografpjäs.

filolog (-åg) - språkforskare.

filologi - språkforskning.

filosof (-åf) - vishetsvän, tänkare.

filosofi - vishetslära, vetenskapen om den allmänna livsåskådningen.

fils (fiss) - den yngre (ex. Dumas fils = Dumas d. y., pére = d. ä.).

filter - poröst material, sil-papper.

filtrat - vätska som passerat ett filtrum.

filtrera - rena en vätska g. att låta den passera ett poröst material.

filtrum - poröst material, sil-papper.

Fimbulvintern - den stora vinter, som i nord. gudasagan utgör världens undergång.

final - avslutning, slutkamp.

finanser - offentlig 1. privat hushållning.

finansiell - som rör finanser.

finanskapital - bankkapital överfört till industrikapital.

fin de siécle (fäng dö siäkl) - sekelslut, dekadent litterär riktning på 1890-talet.

fines herbes (finn-s-ärb) - fi-

na örter, med smör tillsatt blandning av diverse vegeta-bilier.

finess - finhet.

Fingal - hjälte i de irl. Ossian-sägnerna.

fingera - låtsa, uppdikta.

finkel - ofullständigt renat brännvin.

Fird(a)usi - pers. skald (f. 935 1. 936 e. Kr.).

firma - affärsföretag.

firmament - himlafäste.

first class (först klass) - förstklassig.

fischy - spetshalsduk.

fiscus - monarkens kassa (i stort - statskassan).

fiskal - i amht åklagande ämbetsman.

fiskalisk - som rör statskassan.

five o'clock tea (fajv åklåck ti) - te kl. 5.

fix - fast.

fixera - fastslå, fästa.

f jasko - misslyckande.

fjord - långt in gående smal havsvik.

fjärde ståndet - oegentligt namn på arbetarklassen (se stånd o. klass).

flacon (-kång) - liten flaska.

flagellanter - sinnesrubbade medeltida kristna, som piskade sig för att pina den syndiga kroppen.

flageolett (-sjo-) - liten pipa.

flagrant - uppenbar.

flanell - ett mjukt ylletyg.

flanera - promenera utan mål.

flank - sida.

flankera - bestryka längsefter.

flanör - dagdrivare.

flau - matt, med föga omsättning.

Flaubert (Flåbär), G. - fransk författare (1821-1880).

flegma - tröghet, sävlighet.

flegmatisk - trög, sävlig.

fleurist (flor-) - blomsterhandlare.

flexion - böjning.

flibustiär - fribytare, sjörövare.

flirt (flört) - kärleksnärmande utan allvarlig böjelse.

Flora - blomstergudinnan i rom, gudasagan, vjäxtv&rld.

florera - blomstra.

Flores och Blanzeflor - medeltida riddardikt.

florett - fäktvärja.

florilégium - blomstersamling.

floskler - stora tomma ord.

flottilj - mindre flotta.

flottyr - stekflott.

fluidum - vätska, något i flytande form.

fluktuation - föränderlighet.

fluktuera - flyta, vara föränderlig.

fluss - katarr.

Flygande holländaren - sjökapten, enl. sagan för sina synder dömd att evigt flacka runt haven.

flöts - tydligt särskilt bergartslager.

foajé - samlingssal för teaterpublik.

fob - fritt ombord.

Foibos - binamn till Apollon.

Fokin, M. - rysk balettmästare (1880-).

Fokina, V. - rysk danskonst-närinna (1886-).

foliant - stor bok.

folio - stort bokformat.

Folket - soc.-dem. tidning i Eskilstuna, startad 1905.

Folkets Dagblad Politiken - kommunistisk Stockholmstidning, startad 1916.

Folkfrisinnade partiet - libe-

ralt parti i Sverge, stiftat 1923.

Folkförbundet - Nationernas förbund.

folklore (-lår) - folkliga sagor, uttryck o. d.

folkrätt - internationella rättsregler.

fond - bakgrund, grundkapital.

fondera - avsätta till fond.

fondbörs - försäljning av värdepapper.

fonetik - ljudlära.

fonetisk - ljudenlig (ex. jud-enlig).

fonograf - apparat för ljudåtergivning.

fontanell - rutformig lucka utan benbeklädnad å spädbarns huvud.

fontang - hög damhårsklädsel från 1600-talets slut.

fontän - springbrunn.

force (fårs) - styrka.

force majeure (fårs masjör) - övermakt som gör avtal ogiltigt (naturkatastrof o. d.).

forcera - öka, ansätta.

Ford (Fård), Henry - amer. industrimagnat (1863-).

formalism - formslaveri.

formalist - person som överdriver formens betydelse.

formalitet - yttre nödvändighetssak.

format - storlek, omfång.

formation - bildning.

formel - lösenord.

formell - som rör den yttre formen.

formera - bilda, stifta, vässa.

formidabel - fruktansvärd.

formulera - ge fast form.

forstväsen - skogsväsen.

fort (fart) - mindre fästning.

forte - starkt.

fortifikation - befästningsväsen55

fortissimo-frisyr

fortissimo - mycket starkt.

Fortuna - Lyckans gudinna i rom. gudasagan.

forum - torg (i fornt. Italien), domstol.

fossil - förstening, förstenad.

fotografi - bildframställning medels ljuskänsliga ämnen, så framställd bild.

fotogram - fotografiskt framställd bild.

fotometer - mätare av ljusstyrka.

fototypi - framställningssätt för linjebilder.

Fourier (Forjé) Charles - fransk utopisk socialist (1772 -1837).

foyer (foajé) - samlingssal för teaterpublik.

Fra Angélico - ital. målare (1387-1455).

Fra Diåvolo - Broder Djävulen, ital. rövarhövding (1760 - 1806), opera om F. D.

fragment - brottstycke.

fraiche (fräsj) - ny, som frisk.

fraktion - del, grupp av större enhet.

fraktur - den kantiga gotiska tryckstilen.

franc (frang) - franskt mynt (normalt 72 öre).

France (Fr ängs), Anatole - fransk författare (1844- 1924).

Franciscus - religiös ordensstiftare (1182-1226).

franciskanerorden - av Fran-ciskus 1209 stiftad munkorden.

franco - fritt.

Frankfurter Zeitung - liberal Frankfurtertidning.

Franklin, B. - amer. statsman och författare (1706-1790).

Franklin-Bouillon (-läng-Bo-

jång), H. - fransk liberal politiker (1870-).

franktirör - frikår smedlem.

frappant - slående.

frappera - slå, överraska.

fras - uttryck, tomt talesätt.

fraseologi - uttryckssätt.

fräter - broder.

fraternisera - förbrödra sig.

Fredrik II (den store) - preussisk kung (1712-1786).

fredsdomare - polistjänsteman på landet i England och Frankrike.

fregatt -. fulltacklat örlogsfartyg.

Freiligrath, F. - tysk skald (1810-1876).

frekvens -=? förekomst.

frekventera - besöka.

frenesi - ursinne.

frenetisk - ursinnig.

frenologi - läran att själsegenskaperna är lokaliserade vid vissa organ i hjärnan.

fresk - målning på ännu ej torr vägg.

Freud (Fröjd), Sigmund - österr. läkare (1856-).

Friedrich, Stephan - ung. nationalist (1883-).

frihandel - handel utan tullar.

frihet, jämlikhet, broderskap - den stora borgerliga franska revolutionens av 1789 paroll.

friholt - bjälke 1, tågverk till skydd för båtars yttersidor.

frikadeller - små köttbullar (i soppa).

friktion - motståndet vid gnid-ning.

frimurare - internationell orden för religiöst betonad välgörenhet.

fris - vågrätt bandlikt fält under taklist o. d.

frisera - krusa, locka.

frisyr - kamning.frisör-förblommerad

56

frisör - hårklippare, barberare.

frivol (vål) - lättfärdig.

frivolitet - lättfärdighet, en sorts spets.

Frode - dansk sagokung, ägare av den guldmalande kvarnen Grotte.

from sounds to things (fram saunds to things) - från prat till handling.

frond -? upprorisk sammanslutning, spec. adelns i Frankrike 1648-1653 mot monarkien.

frondera - göra uppror, opponera.

front - framsida, stridslinje.

frontespis - framsida.

frottera - gnugga, gnida.

frugål - enkel, tarvlig.

frygisk mössa - mössa från Frygien i M. Asien, röd revo-luti o n sh u vudb onåd.

frälse - från skatt fritagen (adlig egendom).

främlingslegionen - fransk frikår av utlänningar.

fräs - halskrås, roterande stålverktyg för bearbetning av metall 1. trä.

Fröding, Gustaf - svensk skald (1860-1911).

Fugger (Fo-) - rik tysk köpmansläkt på 1400-talet.

fundament - grundval.

fundamental - grundläggande.

funebre (fynäbr) - sammanhängande med begravning.

fungera - tjänstgöra, verka.

funktion - tjänst, post.

funJtfionarism - funktionärsvälde.

funktionär - tjänsteman i organisation.

furagera - skaffa foder.

furie - hämdgudinna, ursinnig kvinna.

furir - militär grad närmast över korpral.

furnera - anskaffa, förse.

furnissör - anskaffare, leverantör.

furor - stormande bifall.

fusiljera (fy-) - avrätta g. skjutning.

fusion - sammansmältning.

futurism - modernistisk konst-riktniinig s. g. hopställning av allehanda material söker ge bilden rörelse.

futurum - som rör framtid.

fylgia - övernaturligt väsen, s. enl. nord. gudasagan åtföljer varje människa ss. skyddsande.

fylogenetisk - som rör släktets historia (möts. autogenetisk).

fysik - kroppslig beskaffenhet, vetenskap om fasta kroppar.

fysiokrater - 1700-}talsekonor mer av den uppfattningen, att jorden är den enda verkliga rikedomskällan.

fysiologi - vetenskapen om livsredskapens funktioner.

fysionomi - ansiktsdrag.

fysisk - kroppslig (möts. psykisk, andlig).

fåtölj - länstol.

fänrik - underlöjtnant.

fäsör - tillverkare (möts. verkligt litterär författare).

följetong - understrecksroman 1. novell i tidning.

förblommerad - förtäckt.

G.

Gade, N. V. - dansk tonsättare (1817-1890).

gaeler - keltiska invånare på Irland och (särskilt) i Skottland.

gage (gasj) - fast lön.

gala - hovprakt, fest.

galant - kär lig, uppmärksam mot damer.

galanteri - artighet, kärlighet.

galeas - fartyg med två master, den främre störst.

galeja - äldre namn på galär.

Galénos - antik läkare (o. 130 -201).

galeön - stridsfartyg på 1400 -1500-talen.

galgenfrist - uppskov med hängning 1. annat otrevligt.

Galilei, Galileo - ital. naturforskare (1564-1642).

galler - Frankrikes keltiska urinnevånare.

galleri - praktkorridor, översta raden på en teater; samling porträtt o. d.; konstmuseum m. m.

Gallien - rom. namnet på forntidens Frankrike (ungefär).

Gallifet (-fé) G. A. A. - fransk general, ledare för Paris-kommunardernas mördare (1830-1909).

gallimatias - osammanhän-gande struntprat.

gallionsbild - bild i fören på fartyg.

gallisk - fransk.

galon - uniformsband med guld 1. silver.

galopp - språngritt.

Galsworthy (Gålsvårti), H. - eng. författare (1867-).

Galton (Galten), F. - eng. antropolog (1822-1911).

Galvåni, L. - ital. naturforskare (1737-1798).

galvanisera - leda elektrisk ström genom, på konstlad väg uppliva.

galär - roddkrigsfartyg (sedan 1300-talet).

galärslav - med kedjor fast-smidd roddare å galär.

Gambetta0 L. M. - fransk statsman (1838-1882).

gamma - tredje bokstaven i grek. alfabetet.

gamäng - gatpojke.

Gandhi - indisk religionsorganisatör (1869-)

ganymed - kypare.

ganglie - nervknut.

Ganymédes - munskänk i grek. gudasagan (ganymed = benämning på kypare).

Gapön - rysk provokatör (1839 -1906).

garage (asj) - bilstall.

garant - borgesman.

garantera - tillförsäkra.

garanti - säkerhet.

Garborg, Arne - norsk författare (1851-1924).

garde - vakt, trupp.

garden party - familjebjudning i trädgård.

gardera - skydda.

garderob - klädkammare, klädförråd.

Gargantua - jätte i bok av Ra-belais.

Garibaldi, G. - ital. nationalhjälte (1807-1882).

garnera - kanta, besätta.

garnison - militär besättning.

garnityr - tillbehör, infattning, sats av sammanhörande ting.

gaskonnad - skryt.

gasett - tidning för politik, konst, litteratur.

gastera - ge gästspel.

gastrisk - mag-

gastrilog - buktalare.

gastronom - läckergom, matspecialist.

gastronomi - den högre kokkonsten.

gått - sund, hål, inlopp.

gaudeámus - låtom oss glädjas (början av på latin skriven studentsång).

gáudium - glädje.

Gauthiod - Götaland (Svithiod = Svealand).

Gautier (Gåt-jé), T. - fransk skald (1811-1872).

Gauguin (Gågäng), Paul - fransk målare (1848-1903).

Gavarni, Paul - fransk tecknare (1804-1866).

gavott(e) - dans från 1600-talet.

gazette (gasett) - tidning för politik, konst, litteratur.

gebit - område.

gefundenes fressen - »hittad mat», vatten på sin kvarn.

Gebrüder - bröderna (i tyska firmanamn).

geddesyxa - indragningar av personal i förvaltning och d :o besparingar (Geddeskommit-tén i England 1922).

geheimeråd - hederstitel åt höga ämbetsmän i en del borgerliga stater.

gehenna - helvete.

gehäng - sabel, bälte.

gehör - musiköra.

Geijer, E. G. - svensk författare o. historiker (1783- 1847).

Geijerstam, G. af - svensk författare (1858-1909).

geisha -. jap. sångerska och danserska.

geist (gajst) - glöd, själ.

gejser - het springkälla.

gelé -? (rätt av) stelnad fruktsaft, d:o kött- 1. fiskspad.

gem - graverad ädelsten.

gemyt - sinnelag, hjärtlighet.

gemytlig - hjärtlig.

genant (sj-) - besvärande.

gendarm (sjangdarm) - halvt militär polis, i allmänhet riktad mot »den inre fienden».

genealogi - släktforskning.

genera - besvära, göra skamsen.

general - hög militär, allmän-,

[-huvudgeneralagent-]

{+huvud- generalagent+} - huvudagent.

generalförsamling - kongress.

generalrepetition - slutrepetition, sista provuppförande.

generalråd - högsta råd.

generalisera (sj-) - förallmän-neliga.

generalissimus - högste befälhavare.

generation - släktled.

generator - dynamomaskin för överföring av mekanisk energi i elektrisk.

generell (sj-) - allmän.

generositet (sj-) - ädelmod, frikostighet.

generös (sj-) - ädelmodig, frikostig.

Génesis - skapelse, 1 Mose bok.

genetisk - som rör uppkomst och utveckling.

geni - snille.

genial (isk) - snillrik.

genikår - ingenjörskår.

genre (sjanger) - slag, art.

genrebild - sedemålning, var-dagslivsbild.

gens - patricisk släkt i Rom, folkstam.

gentleman - man av heder.

gentlemanlike (-lajk) - som det anstår en man av heder.

gentry - medelfin eng. adel.

Gentsystemet - i Gent 1901 införd arbetslöshetsförsäkring med bidra[g] av stat och kommun till frivilliga arbetslöshetskassor.

Genuakonferensen - konferens i Genua till stabilisering av det kapitalistiska Europa april-maj 1922.

genuin - äkta.

genus - kön.

geocentrisk - som utgår från jorden som världens medelpunkt (mots. heliocentrisk).

geodesí - vetenskapen om jordmätning.

geografi - jordbeskrivning.

geologi - vetenskapen om jorden (bergarter o. d.)

geometri - vetenskapen om storheter med utsträckning i rummet.

George (Djårtj), Henry - amer. jordreformist (1839- 1897).

georgism (djårtjism) - jordreformlära.

gerillakrig - småkrig av friskaror.

german - avkomling av germanska rasen, varur skandinaver, tyskar, holländare o. engelsmän framgått.

Germania - Tyskland, allegorisk kvinnofigur för Tyskland.

germanism - tysk fras 1. vändning i annat språk.

germanofil - tyskvänlig.

Germinál (Sj-) - roman av Zola (1885).

gesándt - sändebud.

gesims - kranslist.

gest (sj-) - åtbörd.

Gesta romanorum - »Romarnas bedrifter», medeltida anekdotsamling.

gestikulera (sj-) - göra åtbörder.

Getapulien - skämtnamn på det fattigaste Småland, där förr getskötsel drevs.

geváldiger - konstapel.

gewalt - våld, makt.

ghetto - judekvarter.

ghibelliner - anhängare av kejsarmakten mot medeltidens påvemakt.

Gibbon (Dji-), E. - eng historiker (1737-1794).

gibson girl (görl) - amer. flicktyp tecknad av artisten Ch. D. Gibson (1867-)

Gideon - israel. nationalhjälte.

giganter (j-) jättefolk i grek. sagan.

gigantisk (j-) - jättelik.

Gilgamés - babylonisk sagohjälte.

giljotín - halshuggningsmaskin.

gillesocialism - skråsocialism, en sorts hantverkssamhälle av socialistisk läggning.

Gimle - himlasal efter världskatastrofen, enl. nord. gudasagan.

Giolitti (Sjo-) - ital. borgerlig politiker (1842-1926).

Giorgine (Sjårsjåne) - ital. målare (1477-1510).

Giotto (Sjåttå) - ital. målare (1276-1336).

gipsy - eng. namn på zigenare.

gir - avvikning ur kurs.

gira - avvika ur kurs.

girlang - blomsterranka.

Gironden (Sjirångden) - ett refomistiskt småborgerligt parti i franska revolutionen (störtat 1793).

girondist (sjirångdist) - Gi-rondemedlem.

gisslan - person kvarhållen som borgen för annan och med sitt liv svarande för dennes gärningar.

glacéhandskar - handskar av glansskinn.

glacial - som rör istiden.

glaciär - jökel, ismassa i fördjupningar i alptrakter, ständigt smältande i sin nedre del.

gladiator - fäktarslav.

Gladstone (Gläddstånn), W. - eng. borgerlig statsman (1809 -1898).

gletscher - jökel, glaciär.

glob - vridbart klot som avbildar jorden 1. himlavalvet.

globetro^ter (glåbtråtter) - jordklotstravare, turist.

gloria - ära, härlighet, ljusring å tavlor kring helgons huvud-glorifiera - förhärliga.

gloriös - ärorik.

glosa - fristående ord, ibl. = speglosa, hånfullt tillmäle.

Gluck (-o-) - tysk tonsättare (1714-1787).

glykos - druvsocker.

glyptotek - skulpturmuseum.

gnejs - kristallinäsk bergart i urberget.

gnomer - elementarandar i orient. sagor.

gnosticism - medeltida kristen religionsriktning.

gnöstiker - anhängare av gno-sticismen.

gobeläng - vävd tapet med figurer.

God save the king (Gådd säj v de king) - »Gud bevare konungen», början av eng. kungssången.

Goethe (Göte), J. W. von - tysk författare (1749-1832).

Gogol (Gågål), N. - rysk författare (1809-1852).

Goldoni (Gåldåni), Carlo - ital. komediförfattare (1708 -1793).

Gompers (Gå-), S. - konservativ amer. fackföreningsledare (1850-1924).

Goncourt (Gångkor), Edmond o. Jules (Sjyl) - litterärt fransk brödrapar (1822-96, 1830-70).

gondol (gåndål) - lätt båt utan köl, vanlig i Venedig.

gonorré - dröppel.

Goodtemparorden - I. O. G. T., internationell helnykterhetsorden, stiftad 1851.

gordisk knut - uppgift omöjlig att lösa annat än med våld.

Gorkij, Maxim - rysk författare (1869-).

Gorter (-å-), Hermann - höll. socialist (1864-).

goter - forngermansk folkstam.

Gotha-programmet - tyskt socialdemokratiskt program 1875 i reformistisk anda.

gotik - konststil under senare medeltiden, utmärkt av spetsbågar, massor av torn etc.

Gounoud (Gono), C. F. - fransk tonsättare (1818- 1893).

gourmand (g orm ang) - läcker-gom.

goutera (gu-) - tycka om.

Goya (Gåja), F. J. - spansk målare (1746-1828).

Graal - i medelt. diktning besjungen helig skål.

Gracchus (-ek-), Tiberius o. Cajus - romerska folkledare (bröder, dödades resp. 133 o. 121 f. Kr.)

grace (gräs) - täckhet, nåd.

graciös - täck,61

gradera-guerillakrig

gradera - indela i grader, efter rang.

gr aduala\ handling - doktorsavhandling.

grafik - bildtryck.

grafisk - sammanhängande med bildtryck o. siffrors åskådliggörande i figurform (diagram, kartogram etc.)

grahambröd - bröd av sam-malet vetemjöl utan jäst, salt o. kryddor.

grammatik - språklära.

grammåtika - språklära.

grammofon - apparat s. återger ljudet.

granadör - grenadjär.

granat - sprängkula, en ädelsten.

grand (-ngd) - stor (Grand Hotel), spansk adelstitel.

grandezza - stor värdighet.

grand old man - stor gammal man, en rörelses gamle ledare o. d.

giand prix (grangd pri) - stora priset.

grandseigneur (grangsänjör) - förnäm herre.

granit - kristalliniskt kornig, eruptiv bergart av röd 1. grå färg.

gratia (-tsia) - nåd, tack.

gratial (-ts-) - nådegåva, pän-ningunderstöd.

gratier (-ts-) - behagens gudinnor.

gratifikation - pänninggåva för gjord tjänst.

grav - tung, vägande, besvärande.

gravera - mejsla, jurid. belasta.

gravid - havande.

graviditet - havandeskap.

gravitation - tyngd.

gravitet - tung värdighet.

gravyr - konstnärligt bildtryck..

grell - skarp.

Greulich (Gråjl-) H. - schweiz. socialdemokrat (1842 -1925).

Greuze (Gros), J. B. - fransk målare (1725-1805).

Grey, E. N - eng. borgerlig politiker (1862-).

Grieg (Grig), Edvard - norsk tonsättare (1843-1907).

grill - halster.

grimas - grin.

Grimm, Jakob o. Wilhelm - tyska språkforskare (bröder. 1785-1863, 1786-1859).

grisett - fransk sömmerska.

Grisilla - för sin man oändligt uppoffrande hjältinna i medeltidssagor.

grobiån - grovhuggare, råbarkad person.

groom (grom) - ridknekt.

groschen - tyskt silvermynt av olika värde i olika tider och land.

gross - 144 stycken.

grossess - havandeskap.

grotesk - vidunderlig, klum-

Pig.

Grotius, Hugo - höll. rättslärd (1583-1645).

Grottesången - fornnord. sång om en guldmalande kvarn Grotte, Den nya Grottesången en av V. Rydberg författad dikt om industrikapitalismens brutalitet.

grundlag - lag, vari en stats författning är nedlagd.

Grundtvig, N. F. E. - dansk författare o. folkbildningsarbetare (1783-1872).

grunder - svindlare.

gräll - skarp.

g. st. - gamla stilen.

guano - gödningsmedel av få-gelspillning o. fiskrester.

guerillakrig (ger-) - småkrig av friskaror.Guesde (Gäd), J. B. - fransk socialdemokrat (1845-1920).

Guizot (Giså), F. - fransk historiker o. borgerlig statsman (1787-1874).

gula faran - av kapitalismen propagerad fara för Europa från Asiens gula folk.

gulasch - en kötträtt, person som blivit rik under kristider.

guldreserv - guldförråd.

guling - arbetare organiserad i fackl. kamporganisation mot de proletära.

Gullstrand, A. - svensk medicinsk forskare (1862-).

gul press - kapit. sensationspress.

gunnrum - officersmäss på båt.

gurmand - läckergom.

Gutenberg (Go-) Johann - tysk boktryckare, fooktrycke-rikonstens uppfinnare, (o. 1394__1468).

guttural - strup-

guvernant - lärarinna i familj.

giivernement -- förvaltningsområde.

guvernör - ståthållare, styresman.

Guyau (Giå), J. M. - fransk filosof o. skald (1854-1888).

gymnasist - lärjunge vid gymnasium.

gymnasium - högre del av läroverk.

gymnast - ledare 1. utövare av gymnastik.

gymnastik - systematiska kropsövningar.

gynekolog - kvinnoläkare.

gynekologi - vetenskapen om

. kvinnans speciella sjukdomar.

gånggrift - ett slags stenål-dersgrav.

gäldenär - en som är skyldig pangar.

gäldstuga - häkte för försumliga gäldenärer (bysättnings-häkte).

gös - förminskad flagga som märke på större.

göter - svenska diktare i fornnordisk anda i början av 1800-talet.

Göteborgs Handel®^ och Sjöfarts-Tidning (G. H. T.) - förr liberal, nu konservativ tidning, startad 1832.

Göteborgs-kongressen - kongress i G. 1925 av ombud för svenska fackföreningar med tills. 80,000 medlemmar.

Göteborgs-Posten (G. P.) - liberal tidning, startad 1859,

Göteborgs-Tidningen - liberal tidning, startad 1902.

Götterdämmer ung (Gö- ongk) - gudaskymning.

H.

Haase, Hugo - tysk socialdemokrat (1863-1919).

Habeas-corpus-akten - eng. lag av 1679 mot godtycklig häktning.

habil - skicklig, medgörlig.

habilitet-. skicklighet, medgör-lighet.

habit - dräkt.

habitué - stamkund.

habituell - sedvanlig.

håbitus - hållning.

Hades - grek. sagans dödsrike.

Haeckel, Ernst - tysk naturforskare (1834-1919).

hakekors - gammalt religiöst märke, upptaget som de fascistiska antisemiternas. Guesde (Gäd), J. B. - fransk socialdemokrat (1845-1920).

Guizot (Giså), F. - fransk historiker o. borgerlig statsman (1787-1874).

gula faran - av kapitalismen propagerad fara för Europa från Asiens gula folk.

gulasch - en kötträtt, person som blivit rik under kristider.

guldreserv - guldförråd.

guling - arbetare organiserad i fackl. kamporganisation mot de proletära.

Gullstrand, A. - svensk medicinsk forskare (1862-).

gul press - kapit. sensationspress.

gunnrum - officersmäss på båt.

gurmand - läckergom.

Gutenberg (Go-) Johann - tysk boktryckare, fooktrycke-rikonstens uppfinnare, (o. 1394__1468).

guttural - strup-

guvernant - lärarinna i familj.

giivernement -- förvaltningsområde.

guvernör - ståthållare, styresman.

Guyau (Giå), J. M. - fransk filosof o. skald (1854-1888).

gymnasist - lärjunge vid gymnasium.

gymnasium - högre del av läroverk.

gymnast - ledare 1. utövare av gymnastik.

gymnastik - systematiska kropsövningar.

gynekolog - kvinnoläkare.

gynekologi - vetenskapen om

. kvinnans speciella sjukdomar.

gånggrift - ett slags stenål-dersgrav.

gäldenär - en som är skyldig pangar.

gäldstuga - häkte för försumliga gäldenärer (bysättnings-häkte).

gös - förminskad flagga som märke på större.

göter - svenska diktare i fornnordisk anda i början av 1800-talet.

Göteborgs Handel®^ och Sjöfarts-Tidning (G. H. T.) - förr liberal, nu konservativ tidning, startad 1832.

Göteborgs-kongressen - kongress i G. 1925 av ombud för svenska fackföreningar med tills. 80,000 medlemmar.

Göteborgs-Posten (G. P.) - liberal tidning, startad 1859,

Göteborgs-Tidningen - liberal tidning, startad 1902.

Götterdämmer ung (Gö- ongk) - gudaskymning.

H.

Haase, Hugo - tysk socialdemokrat (1863-1919).

Habeas-corpus-akten - eng. lag av 1679 mot godtycklig häktning.

habil - skicklig, medgörlig.

habilitet-. skicklighet, medgör-lighet.

habit - dräkt.

habitué - stamkund.

habituell - sedvanlig.

håbitus - hållning.

Hades - grek. sagans dödsrike.

Haeckel, Ernst - tysk naturforskare (1834-1919).

hakekors - gammalt religiöst märke, upptaget som de fascistiska antisemiternas.63

Haldane (-dän), R. B., lord - eng. socialdemokrat (1856-).

halleluja - »lovsjungen Herren!», hebreiskt uttryck.

Halley, E. - eng. astronom (1656-1742).

Hallstatt-tiden - övergången mellan brons- o. järnåldern samt äldsta järnåldern i Cen-tral-Europa.

hallucination - sinnesvilla.

Hals, Frans - höll. målare (o. 1580-1666).

halvmesyr - ofärdig åtgärd .

Hamlet - dansk sagohjälte, huvudfigur i drama av Shakespeare (1602), vankelmodets o. självkritikens gestalt.

Hammurabis lagar - babylonisk lagsamling från c:a 2000 f. Kr.

Hamsun, Knut -- norsk författare (1860-).

handelsbalans - förhållandet mellan ett lands in- och utförsel.

handicap - försämring i utgångsläge.

hands off - bort med händerna (från).

hangar - flygmaskinshall.

hank och stör - inhägnad.

Hånnibal - cartagisk fältherre (d. 183 f. Kr.).

Hansan - medeltida handels-trust av Östersjöstäder.

hanseatisk - som rör Hahsan.

hantel - två järnkulor med handtag emellan.

harakiri - japanskt bruk att begå självmord genom buk-uppristning.

harang - långt skruvat anförande.

Hardy, Thomas - eng. författare (1840-).

harem - turks hustrusamling, dess avdelning av huset.

haricots verts (arikå vär) - turska bönor.

hårlekin - komisk figur i gamla ital. lustspel.

harmoni - samklang, enighet.

harmoniera - överensstämma.

Harnack, A. - tysk teolog (1851-).

harnesk - rustning. ,

harpun - kort spjut med hul-lingar.

harpyor - stormgudinnor i grek. gudasagan, kvinnliga plågoandar.

Harte (Hart), Bret - amer. författare (1839-1902).

Harun al Raschid - arabisk kalif (763-809).

Harvey, William - eng. ana-tom (1578-1657).

hasard - slump, slumpspel.

haschisch - orientaliskt ruspreparat.

hattar och mössor - politiska partier i Sverge på 1700-talet.

haubits - en kanontyp.

Hauptmann, G. - tysk författare (1862-).

hausse (ås) - prisstegring på börsen.

Haussmann (Åsm-), J. E. - fransk administratör (1809- 1891).

haute-finance (åt finangs) - finansadeln,

Havamal - Den höges sång, berömd fornnordisk samling vishetsregler.

haverera - förlisa.

haveri - sjöskada, förlisning.

haverist - förlisande båt.

Haydn (Hajdn), J. - österr. tonsättare (1732-1809).

Hearst (Hirst), W. R. - star-tare av en mängd tidningar tillhörande Amerikas sensa-heat-Herakles

tionella »gula press» (1863

. heat (hit) - grupp i idrottstävlan, lopp.

Hébert (Ebär), J. R. - fransk revolutionsman (1757-1794).

hederslegionen - fransk orden.

Hedin, S. A. - svensk liberal politiker (1834-1905).

Héfaistos - eldens o. smideskonstens gud i grek. gudasagan (rom. Vulcanus).

Hegel, G. W. F. - tysk filosof (1770-1831).

hegemoni - ledarställning.

Heimdal - fornnord. gud, vaktade bron Bifrost (regnbågen).

Heimskringla - jordens rund, begynnelseorden i (o. därmed namnet på) Snorre Sturla-sons norska kungasagor.

Heine (Hajne), Heinrich - tysk skald (1797-1856).

Heine, N. - tysk socialdemokrat (1861--)'.

hejduk - lös krigare, hantlangare.

Hékate - nattgudinna i grek. gudasagan.

hekatomb - offer av 100 (oxar etc.)

hektisk - lungsiktig.

hekto(gram) - hundra gram.

hektograf - en apparat för mångfaldigande av skrift.

Hektor - trojansk hjälte i I Kari en.

Hel - dödsrikets gudinna i nord. gudasagan.

Helena - grek. drottning, bortrövad av trojanske prinsen Paris o. därmed anledning till trojanska kriget.

Heliga alliansen - de europeiska furstarnas reaktionära förbund efter Napoleons fall 1815.

Helikon - grek. berg, sånggudinnornas boning i grek. gudasagan.

heliocentrisk - baserad på solen som medelpunkt (möts. geocentrisk) .

Hélios - solguden i grek. gudasagan.

helioskop - instrument för observation av solytan.

Hellas - forntidens Grekland.

hellen - invånare i Hellas.

hellenist - forskare I grek. fornkultur.

hellenistisk - tillhörande den sengrekiska kulturen (från Alexander den store).

heller - tyskt mynt av olika värde i olika tider.

Hellesponiten - forntidsnamn på sundet vid Dardanellerna. lelmholtz, H. L. F. - tysK fysiker (1821-1894).

helöter - trälar i forntidens Lakonien (grek. stat).

help yourself (jorself) - hjälp er själv, var god ta för er.

Helvete - dödsgudinnan Hels boning i nord. gudasagan.

Helvetius, C. A. - fransk filosof (1715-1771).

helvetesmaskin - för explosion inrättad apparat.

hemisfär - halvklot.

hemoglobin - färgämnet i blodet.

hemorrojder - åderbråck i ändtarmens mynning.

hémul - vitsord, bestyrkt riktighet.

Hendersson, A. - eng. socialdemokrat (1863-).

Henrik Sjöfararen - portug. prins (1394-1460).

Hera - överguden Zeus' gemål i grek. gudasagan (rom. Juno).

Herakles. - omåttligt stark65 Herakléitos-histrion

hjälte i grek. gudasagan (rom. på länderna väster om Grek-

Hércules). land, spec. Italien.

Herakléitos - grek. filosol (o. Hess, Moses - tysk socialist

535-475). (1812-1875).

heraldik - vetenskapen om heterodöx - irrlärig.

adelsvapen. heterogen - olikartad (möts.

herbarium - samling pressade homogen).

växter. hetmån - kosackhövding.

Herculaneum - stad, förstörd hetär - offentlig kvinna, tem-

av Vesuvius' utbrott 79 e. Kr. peltjänarinna i antikens Grek-

Herder, J. S. v. - tysk skald land.

(1744-1803). hexameter - versrad med 6

hereditär =- ärftlig. versfötter av typen:

heresi - kätteri. »mödan är ej någon skam, men

herétiker - kättare. en skam är att leva i lättja»,

heretisk - kättersk. (Hesiodos.)

Hercules - omåttligt stark hidålgo - enklare spansk 1.

hjälte i rom. gudasagan portugisisk adelsman.

(grek. Herakles). hierarki - prästvälde.

herkulisk - väldigt stark. hieroglyfer - fornegyptiska

herm - nedåt avsmalnande pe- skrivtecken.

lare prydd med huvud 1. byst. high life (haj lajf) - socie-

hermafrodit .- tvekönad. tetsliv, förnäma världen.

Hermes - handelns gud i grek. Hilferding, R. - tysk socialde-

gudasagan (rom. Mercurius). mokrat (1878-).

hermetisk - lufttätt sluten. hillebard - medeltida hugg- o.

Herodotos - grek. historiker stötvapen.

(o, 484-425). Hillquit, M. - amer. socialde-

heroisk - hjältemodig. mokrat (1869-).

heroism - hjältemod. hinc röbur et securitas - här-

héros - hjälte. av styrka o. trygghet.

herostratisk - namkunnig ge- Hindenburg - tysk militär och

nom illdåd 1. dumhet. president (1847-).

Herriot (Ärriå), E. -. fransk hippodrom - hästlöpningsba-

liberal politiker (1872-). na.

herrnhutare - luthersk sekt Hippökrates - grek. läkare

från 1700-talet. (ung. 460-370).

Hervé (Ärvé), G. - fransk na- hippologi - hästkännedom.

tionalist, f. d. antimilitarist hird - furstlig svit.

(1872-). hirschf argare - lång jaktkniv.

Herwegh, G. - tysk skald Hispania - rom. namn på Py-

(1817-1875). reneiska halvön.

Herzen, A. - rysk författare histologi - vetenskapen om or-

(1812-1870). ganismernas vävnader.

Hesiodos - grek. skald (trol. historia - berättelse om något

700-talet f. Kr.) som hänt i verklighet 1. dikt.

hesitera - tveka. nistoriett - liten berättelse.

Hesperia - grek. benämning histrion - usel skådespelare.

Hiärne, Urban - svensk läkare (1641-1724).

Hobbes (Åbbs), Thomas - eng. filosof (1588-1679).

hockey (håcki) - ett bollspel på is.

Hodges (Åttj), Frank - eng. fackföreningsledare (1887-)

Hoffmann, E. T. A. - tysk författare (1776-1822).

Hogarth (Hågart), William - eng. målare (1697-1764).

hovfähig - fin nog för hov.

Hohenzollern - tysk fursteätt.

Hokusai - japansk målare (1760-1849).

Holbach, P. H. T. - fransk filosof (1723-1789).

Holbein, Hans - tysk målare (1497-1543).

Holberg, Ludvig - dansk författare (1684-1754).

holmgång - fornnordisk tvekamp, som även avgjorde rättstvister. 4

homeopati -? av S. Hahnemann framställd läkemetod.

homeriska dikterna - Iliaden och Odyssén.

homeriskt löje - hjärtligt, långvarigt skratt.

Homéros - forngrekisk skald, vars existens är omtvistad.

home rule (håm rul)- hemstyrelse, självstyrelse (spec. för Irland).

home, sweet home (håm, svit håm) - »hem, ljuva hem», engelsk visa.

homiletik - teorin för predikan.

homage (ammas j) - hyllning.

homo (håmå) - människa(n).

homogen - likartad (möts. heterogen).

homo homini lupus - männi-

skan är en varg mot människan.

homonym - likaljudande.

homo sapiens - den visa människan (människans latinska namn som djur).

homosexualitet - abnormt könsliv, inriktat på egna könet.

homosexuell - könsligt abnorm, inriktad på egna könet.

honnett - hederlig, anständig.

honnör - militär hälsning, hedersbetygelse.

honorår - arvode.

honoratiores -. de förnämsta i ett samhälle.

honorera - betala.

honöris causa - för hederns skull, utan vederlag.

Hood, Robin - »ädel» rövare i eng. medeltidsdiktning.

Hood, Thomas - eng. författare (1799-1845).

Hoover, H. - amer. borgerlig politiker (1874-).

Horatius - romersk skald (65-8).

hord - strövande vild hop.

horisont - synrand.

horisontal - vågrät.

horoskop (-åp) - framtida öde.

horribel - ryslig.

hors concours (år kångkör) - utom tävlan.

hors d'oevre (år dövr) - smörgåsbord.

Horthy, N. - ungersk fascistisk riksföreståndare (186&-)

hortikultur - trädgårdsodling.

Aospital - sjukhus, sinnessjukhus.

iiospits - härbärge.

hostia - oblaterna i nattvarden.

Hufvudstadsbladet - reaktionär svenskspråkig Hälsing-forstidning.

hugenotter - fransk reformert67

Hugo-hypnotism

sekt av huvudsakligen borgerlig samhällsklass.

Hugo (Ygå), Victor - fransk författare (1802-1885).

huldra - skogsfru i nordiska sagor.

huligån - ligist.

human - mänsklig.

humanisera - hyfsa.

humanist - på antikens grund stående lärd under renässansen, forskare i språk, historia, geografi m. fl. s. k. humanistiska ämnen (möts. naturforskare), medlem av ett efter världskriget tillfälligt uppstående pacifistiskt sällskap Humanistiska förbundet i Stockholm.

FHumanité (lymanité) - av Jaurés grundad, sedan 1920 kommunistisk Paris-tidning.

humanitet - mänsklighet (som egenskap)

humanitär -- människovänlig.

humbug - skoj, bedrägeri, skojare.

Hume (Jom), David - eng. filosof (1711-1776).

humor - kvickhet utan satir.

humoresk - humoristisk berättelse.

humorist - person med humor, lustighetsberättare, författare av lustiga skrifter.

humoristisk - humorfylld.

humus - matjord, mylla.

Hundra dagarna - Napoleon I:s andra regering (20.3-22.6 1815).

hundragrupper - revolutionära väpnade grupper på 100 man.

hundstjärnan - gammalt namn på Sirius.

hundsvott - fähund, litet säte bakpå släde.

hundsvottera - behandla skymfligt

hunner - asiatiskt nomadfolk, som inträngde i Europa på 400-talet e. Kr., krigsöknamn på tyskarna.

Hus (Huss), Johannes - böh-miska reformationens förelöpare (1369-1415).

hussiter - böhmiska kättare på 1400-talet.

Hutten (-o-), Ulrich von - tysk humanist (1488-1523).

Huysmans (Öjsmang), C. - belg. socialdemokrat (1871-).

hybrid - från flera håll korsad.

Hyde (Hajd) Park - stor park i London.

hydra -"månghövdat vidunder.

hydraulisk - vattenkrafts-

hydrat - molekylär förening imellan vatten o. andra ämnen.

hydroplan - aeroplan med arrangemang för färd på vatten.

hydrostatik - läran om vätskors jämnvikt.

Hygiéa - hälsans gudinna i grek. gudasagan,

hygien - hälsovård, läran om hälsovård.

hygienisk - hälsosam.

Hymen - bröllopsguden i grek. gudasagan, mödomshinnan.

hymn - lovsång.

Hyndman (Hajnd-) - eng. socialdemokrat (1842-),.

hyperbol - överdrivet uttryck.

hyperboréer - enl. grek. sagan i yttersta Norden boende, mycket sunt o. lyckligt folk.

hypertrofi - tillväxt av ett organ.

Hypnos - sömnens gud i grek. gudasagan

hypnos - med hypnotism framkallad sömn.

hypnotisera - genom viljekraft söva.

hypnotism sövning genom

annans viljekraft.**hypokondrisk-ikon**

hypokondrisk, - mjältsjuk, livstrött.

hypokrisi - hyckleri.

hypokritisk - hycklande.

hypotek - jordinteckning.

hypotes - antagen sats.

hypotetisk - på antagen sats vilande.

hysteri - sjuklig retlighet.

hysterisk - sjukligt retlig.

hällebard - medeltida hugg- o. stötvapen.

hällkista - gravform under stenåldern.

Händel, G. F. - tysk-eng. tonsättare (1685-1759).

hästkraft - kraftenhet som lyfter 75 kg. en meter på en sekund

Höffding, Harald - dansk filosof (1843-).

högspänning - spänning på över 1000 volt.

Hörberg, Per - svensk målare (1746-1816).

Hörup, Viggo - dansk borgerligt-radikal politiker (1841-1902).

I.

ibídem - på samma ställe.

ibn - son (på arabiska).

Ibsen, Henrik - norsk författare (1828-1906).

idé - tanke.

ideal - något eftersträvansvärt fullkomligt.

idealisk - fullkomlig.

idealism - moraliskt = självuppoffrande oegennytta, filosofiskt och beträffande historieuppfattningen däremot = åsikten att idéerna, det andliga, är det grundläggande, det materiella endast verkningar av det ideella (mots. materialism).

idealist - person med ideell syn.

idealistisk - ideellt lagd.

idéassociation - tankeförbindelse.

ideell - översinnlig, upphöjd över krassa synpunkter.

identifiera - klargöra någons identitet.

identisk - fullt överenstämmande.

identitet - full överensstämmelse, ex. att man är den man utger sig för.

ideolog - en som spekulerar i det blå, överdrivet teoretisk.

ideologi - sammanfattning av en persons l. grupps idévärld.

ideologisk - som rör ideologien, ensidigt intellektuell.

id est (i. e.) - det är, d. v. s.

idiom - språk.

idiot - dåre.

ido - konstgjort världsspråk, utvecklat ur esperanto.

idól (-ål) - avgud.

Idun - den eviga ungdomens gudinna i nord. gudasagan.

idyll - enkel, stilla lycka, natur- o. sällskapsliv.

idylliker - besjungare av idyll.

ignorant - okunnig.

ignorera - förbise, icke bry sig om.

Ikarisk resa - utopisk-socialistisk roman av E. Cabet.

Ikaros - förolyckad flygare i grek. gudasagan.

ikón - guda- l. helgonbild i grek.-katolska kyrkan.

hypokondrisk, - mjältsjuk, livstrött.

hypokrisi - hyckleri.

hypokritisk - hycklande.

hypotek - jordinteckning.

hypotes - antagen sats.

hypotetisk - på antagen sats vilande.

hysteri - sjuklig retlighet.

hysterisk - sjukligt retlig.

hällebard - medeltida hugg- o. stötvapen.

hällkista - gravform under stenåldern.

Händel, G. F. - tysk-eng. tonsättare (1685-1759).

hästkraft - kraftenhet som lyfter 75 kg. en meter på en sekund

Höffding, Harald - dansk filosof (1843-).

högspänning - spänning på över 1000 volt.

Hörberg, Per - svensk målare (1746-1816).

Hörup, Viggo - dansk borgerligt-radikal politiker (1841-1902).

I.

ibídem - på samma ställe.

ibn - son (på arabiska).

Ibsen, Henrik - norsk författare (1828-1906).

idé - tanke.

ideal - något eftersträvansvärt fullkomligt.

idealisk - fullkomlig.

idealism - moraliskt = självuppoffrande oegennytta, filosofiskt och beträffande historieuppfattningen däremot = åsikten att idéerna, det andliga, är det grundläggande, det materiella endast verkningar av det ideella (mots. materialism).

idealist - person med ideell syn.

idealistisk - ideellt lagd.

idéassociation - tankeförbindelse.

ideell - översinnlig, upphöjd över krassa synpunkter.

identifiera - klargöra någons identitet.

identisk - fullt överenstämmande.

identitet - full överensstämmelse, ex. att man är den man utger sig för.

ideolog - en som spekulerar i det blå, överdrivet teoretisk.

ideologi - sammanfattning av en persons l. grupps idévärld.

ideologisk - som rör ideologien, ensidigt intellektuell.

id est (i. e.) - det är, d. v. s.

idiom - språk.

idiot - dåre.

ido - konstgjort världsspråk, utvecklat ur esperanto.

idól (-ål) - avgud.

Idun - den eviga ungdomens gudinna i nord. gudasagan.

idyll - enkel, stilla lycka, natur- o. sällskapsliv.

idylliker - besjungare av idyll.

ignorant - okunnig.

ignorera - förbise, icke bry sig om.

Ikarisk resa - utopisk-socialistisk roman av E. Cabet.

Ikaros - förolyckad flygare i grek. gudasagan.

ikón - guda- l. helgonbild i grek.-katolska kyrkan.

iktyologi - vetenskapen om ifiisikarma.

Iktyosaurus - förhistorisk fisködla.

Iliaden - forngrek. epos om Tröjas belägring, tillskrivet Homeros.

Ilion - forngrek. stad i Mindre Asien, enligt obestyrkt sägen belägen å samma plats som sagans Tröja.

ille fâciet - »han ska göra't», uttryck av Karl IX om sin son Gustav Adolf.

illegal - olaglig, underjordisk (ex. verksamhet av arbetarklassen i tider av borgerlig terror).

illegalitet - underjordisk verksamhet.

illegitim - orättmätig, icke äkta.

illegitimitet - orättmätighet.

Illis quorum meruere labores - »åt dem, vars arbeten gjort dem förtjänta», svensk medalj för medborgerlig förtjänst.

illiteråt - obildad.

illojal -. ohederlig, bristande i överenskommet uppförande.

illudera - ge illusion av.

illumination - festlig belysning.

illuminera - festligt upplysa.

illusion - synvilla, falsk förhoppning.

illusionist - trollkonstnär.

illusorisk - bedräglig, skenbar.

illuster - lysande, berömd.

illustration - belysande bild, förklaring, exempel.

illustrera - belysa.

I. L. P. - Independent Labour Party, engelska socialdemokratin.

imaginär - inbillad.

imitation - efterhärmning.

imitatör - efterhärmare.

imitera - efterhärma.

immanent - inneboende, något som förekommer i något nanat.

immatrikulera - inskrivna.

immerbadd - alltjämt.

immerf ort - allt j ämt.

immigrant - invandrare.

immigration - invandring.

immigrera - invandra.

immobil - orörlig.

immortell - evighetsblomma.

immun - omottaglig.

imperativ - befallande form, allmängiltig viljenorm.

imperativt mandat - av valmännen ålagd förpliktelse till viss röstning.

imperator - kejsare, självhärskare.

imperialism - världsvälde, strävan till, världsvälde.

imperium - (världs) välde.

impertinens - näsvishet, närgångenhet.

impertinent - näsvis, närgången.

imponderabilia - ovägbara ämnen (värme, ljus), även fördomar, lidelser.

imponera - göra starkt intryck.

impopulär - illa omtyckt.

import - införsel.

importera - införa.

importun - oläglig.

imposant - imponerande, som gör intryck.

impotens - könslig oförmåga.

impotent - könsligt oförmögen.

impregnera (-enj.) - göra vattentät.

impressario - teknisk ledare för resande företag.

impressionism - konstriktning under 1800-talets senare del, som söker återge intrycket,improduktiv-industriell demokrati

70

stämningen (möts. expressionism).

improduktiv - ofruktbar, icke skapande.

impromptu - ingivelse av ögonblicket.

improvisation - framförande utan förberedelse.

improvisera - framföra utan förberedelse.

impuls - eggelse.

impulsiv - som följer ögonblickets ingivelse.

in absurdum - i det vanvettiga, till överdrift.

inackordera - inhysa.

inadekvat - icke överensstämmande.

inadverténs - ouppmärksamhet.

in allés - allt som allt.

Inauguraladressen - Marx' anförande på uppdrag av In-ternationalen i London 28. 9. 1864.

inaugurera - högtidligen inviga.

in blanco - obegränsad (fullmakt).

inch (inttj) - eng. tum (2,54 cm).

incitament - eggelse.

inclusive - inräknat.

in contumaciam - dömd i sin frånvaro.

in corpore - i sin helhet.

indemnitet - strafflöshet, ska-deslöshet.

independent - oberoende.

Indepéndent Labour Party (lejbr parti) - Oberoende Arbetarpartiet, eng. soctialdemokra-mokratin.

indeterminism - läran om viljans frihet.

index - register, förteckning, mått på levnadskostnader, i

katolska kyrkan lista över förbjudna böcker.

indiansommar - brittsommar, vacker eftersommar.

indicera - ange.

indicium - tecken, anledning till misstanke.

indifferens - likgiltighet.

indifferent - likgiltig, liknöjd.

indigestion - matsmältningsrubbning.

indignation - harm.

indignerad - harmsen.

indikerad hästkraft - enhet för arbetsförmågan hos en kraftmaskin.

indirekt - medelbart, på omvägar.

indiskret - ogrannlaga, icke tystlåten.

indiskretion - ogrannlagenhet.

indisponerad - opasslig, ohågad.

indisponibel - oåtkomlig.

indisposition - olust, opass-lighet.

indisputabel - obestridlig.

individ - enskild varelse.

individualism - läran om individen o. hans rätt som det grundläggande.

individualitet - personlighet.

individuell - som rör 1. är egen för individ.

indolens - slöhet.

indolent - slö.

Indra - indisk gud.

induktion - slutande från det enskilda itill det allmänna (möts. deduktion).

induktiv - som drar slutsats från det enskilda till det allmänna (möts. deduktiv).

industri - råvaruförädling, fabriksproduktion.

industrialism - industrivälde.

industriell demokrati - del av socialdemokratins reformpro-71

ineffektiv-inopportun

gram, åsyftande arbetarnas medinflytande på industrins ledning inom ramen av det kapitalistiska samhället.

ineffektiv - gagnlös.

in effigie - i avbild, i personlig frånvaro.

inexakt - felaktig.

in extenso - i hela sin utsträckning.

infam - skändlig.

infami - skändlighet.

infant(inna) - spansk o. portugisisk titel på prins (essä).

infanteri - fotfolk.

infektera - smitta.

infektion - smitta.

infernalisk - helvetisk.

inferno - helvete.

in fidem - för att bestyrka.

infirmitet - svaghet, kraftlöshet.

in flagranti - på bar gärning.

inflammation - sjuklig rodnad.

inflation - valutanedgång (möts. deflation).

influens - inflytande, påverkan.

influensa - smittosam sjukdom i landnings- o. matsmältningsorganen.

influera - påverka.

information - underrättelse, upplysning.

informator - huslärare.

informera - underrätta, upplysa.

infusorier - högre urdjur.

ingénium (inj-) - begåvning, förstånd.

ingenue (ängsjeny) - oskuld, flickroll.

ingrediens - beståndsdel.

Ingersoll, Robert - amer. filosof (1833-1899).

Ingres (Änggr), J. A. D. - fransk målare (1780-1867).

ingress - inledning, början.

inhibera - inställa.

initial - begynnelsebokstav.

initiativ - uppslag, första steg.

initierad - införd, hemma.

injektion - insprutning,

inkapabel - ur stånd, oduglig.

inkarnation - förkroppsligande.

inkassera - driva in, ta upp betalning.

inklination - böjelse.

inklusive - inräknat.

inkognito - okänd, i hemlighet.

inkommejnsurabla - oj äm förr bara.

inkompetens - oduglighet.

inkompetent - oduglig.

inkomplett - ofullständig.

inkongruent - icke sammanfallande.

inkonsekvens - självmotsägelse.

inkonsekvent - självmotsägande.

inkorporera - införliva.

inkorporering - införlivning1.

inkorrekt - felaktig.

inkubationstid - tid innan sjukdom bryter ut hos smittad.

inkunabel - skrifter tryckta före 1500.

inkvartera - inhysa.

inkvisition - påvekyrkans tortyrförhör före avrättning av kättare, brutalt förhör.

in medias res - mitt in i saken med ens.

in memoriam - till minne.

in natura - i varor (ej i pangar).

in nuce - i nöten, i fröet.

innervation - inflytande genom nervsystemet på kroppen o. dess organ.

inopportun - oläglig.in petto-Internationalernas kongresser

in petto - i bröstet, i hemlighet.

inrangera - inordna.

ins Blaue - i det blå.

inscenera - sätta i scen.

insidiös - försåtlig.

insignier - utmärkelsetecken.

insinuation - besvärande 1. begärande antydan.

insinuera - antyda.

insistera - envist yrka.

inskription - inskrift.

insolent - oförskämd.

insolvent - oförmögen, på obestånd.

in spe - i hoppet.

inspektera - besiktiga, utöva kontroll över.

inspektion - uppsikt, tillsyn, kontroll.

inspektor - man som utövar tillsyn.

inspektris - kvinna som utövar tillsyn.

inspektör - person som utövar tillsyn.

inspiration - hänförelse.

inspirera - intala, hänföra, liva.

installera - insätta i ämbete.

instans - led i rättsväsende, ämbetsverk, parti etc.

instinkt - omedelbar känsla.

instruera - undervisa, ge föreskrifter.

instruktion - regel, föreskrift.

instruktör - undervisare.

instrument - redskap.

insubordination - olydnad.

insultera - skymfa.

insulär - hörande till en ö.

insurgent - upprorsman.

insurrektion - uppror.

intakt - orörd, obefläckad.

integrerande -- till det hela hörande, väsentlig.

integritet - okränkbarhet, självständighet.

intellektuell - förståndsmässig,

»huvudets arbetare». intelligens - begåvning, oeg. namn i klump på studerat folk.

intendent - förvaltare. intensitet - kraft, våldsamhet. intensiv - ihållande stark. intention - mening. interdikt - förbud. interfoliera - sätta blanka blad mellan bladen i en bok, infalla i samtal. interim - tillsvidare. interimistisk - ? gällande tills

vidare.

interiör - det inre. interjektion - utrop. interlokutör - person som man

samtalar med.

intermezzo - mellanspel, avbrott.

intern (-ärn) - inre. internat - helpension. International - internationell sammanslutning spec. av arbetarpartier (första I. stiftad 1864, andra I. 1889, tredje I. 1919).

Internationalen - arbetarklassens internationella kampsång, ord 1871 av Pottier, musik 1888 av Degeyter. Internationalernas kongresser: I. Internationalen: /London 1864. Geneve 1866. Lausanne 1867. Bruxelles 1868. Basel 1869. Haag 1872. Geneve 1873. Bruxelles 1874. Bern 1876. Philadelphia 1876. II. Internationalen: Paris 1889. Bruxelles 1891.73

internera-I. O. G. T.

Ziirich 1893. London 1896. Paris 1900. Amsterdam 1904. Stuttgart 1907. Köpenhamn 1910. Basel 1912. Hamburg 1923. Marseille 1925. III. Internationalen: Moskva 1919. 1920. 1921. 1922. 1924. 1927.

internera - instänga. inter nos - oss emellan. interpellation - parlamentarisk

förfrågan.

interpellera - begära förklaring.

interpretation - tolkning. interpretera - tolka. interpunktera - sätta skiljetecken.

interregnum - mellanregering. interurban - mellan städer. intervall - mellanrum. irtervenera - medla, blanda

sig i.

intervention - medling, ingripande.

intervju - förfrågan för tidning.

intervjua - utfråga för tidning. inteståtarv - arv till släkten i vanlig ordning (möts. arv enl. testamente). intim - förtrolig. intimidera - hota, skrämma. intimitet - förtrolighet. intolerans - ofördragsamhet. intolerant - ofödragsam. intonera - ange ton, ta upp en

in toto - i det hela, överhuvud.

intransigent - oförsonlig, obeveklig.

intrasigens - oförsonlighet, obeveklighet.

intressant - intresseväckande.

intresse - fördel, ränta, lust.

intressent - delägare.

intressera - väcka lust.

intrig - ränker, ränkfull verksamhet, handling i diktverk.

intrigera ?- smida ränker.

introducera - införa, skaffa företräde.

introduktion - inledning.

intuition - ingivelse.

intuitiv - genom hastig ingivelse uppkommen (känsla, aning).

invalid -person med allvarlig kroppsskada.

invaliditet - (g. skada uppkommen) oförmåga till arbete,

invasion - infall, inträngande.

invektiv - tillmäle,

inventarium - lösöre, förteckning över lösöre.

inventera - förteckna och värdera.

inventionssoffa - soffa med mekanisk förändring till säng.

inventiös - uppfinningsrik, sinnrik.

investera - bekläda med ämbete, insätta.

investitur - invigning till ämbete,

in vino véritas - »i vinet sanningen», spriten löser tungans band, man pratar bredvid mun.

invit - inbjudan.

invitera - inbjuda.

invokation - åkallan.

involvera - innefatta.

I. O. G. T.- International order of Good Templars, nykterhetsorden stiftad 1851..ironi-jaquette

74

ironi - förklätt hån.

irrationell - förnuftsvidrig.

irredenta - av utlänningar behärskad del av ens eget land.

irreguliär - oregelbunden.

irreligiös- icke religiös.,

irreparabel - obotlig.

irritament - retmedel, eggel-se.

irritation - retning.

irritera - reta, oroa.

Isabella - spansk drottning (1451-1504).

isabellbrunt - brunaktigt vitgul färg.

ischias - höft värk.

Iskra - »Gnistan#, ryska socialdemokratins tidning, grundad i Geneve 1901 av Lenin, Martov, Plechanov m. fl.

Islam ?- muhamedanismen, dess troslära o. kultur.

Ismael - son av Abraham o. tjänstekvinnan Hagar.

isobarer - sammanbindningslinjen för orter med samma barometerstånd.

isolera - avstänga.

Isvestiia - officiellt statsorgan för Sovjet-Unionen.

ittm - likaså, vidare.

iterera - göra för andra gången.

Ithaka - grek. sagohjälten Odyssevs' fäderneö.

I. w. W. - Industrial Workers of the World (Världens Industriarbetare), radikal amerikansk fackföreningsrörelse.

J.

jacaranda - sydamerikanskt träslag.

jackett - herrock med runda skört, åtsittande kort damkappa.

Jacobsen, J. P. - dansk författare (1847-1885).

Jacotot (Sjakåtå), J. J. - fransk pedagog (1770-1840).

Jacquard (Sjakår), J. M. - fransk uppfinnare (1752- 1834)

Jacquemotte (Sjackmått), J. - belg. kommunist.

Jacqueriet - franskt bondekrig, utbröt 1358.

Jaggerriaut - indisk gud, under vars vagn de troende kastade sig för att offra sig.

Jago - bov i Shakespeares drama Othello.

Jahve (Jehova) - judisk öken-igud.

jakobin - medlem av yttersta

vänstern i franska revolutionen (sammanträdde i Jako-ibinerklostret).

jakobit - anhängare av Stuart-dynastien i England, som störtades med Jakob II år 1688.

jalou (sjalu) - svartsjuk,

jalusi (sja-) - rullgardin, svartsjuka.

jamb - versfot med en obetonad och en betonad stavelse, ex.:

»Här rivs för att få luft och ljus,

är kanske inte det tillräckligt?» (Strindberg.)

Jameson (Järns-), L. S. - eng. imperialistagent i Sydafrika (1853-1917).

Janin (Sjanäng), J. - fransk journalist (1804-1874).

Janus - tvåansikts-gud för in-och utgång i rom. gudasagan.

jaquette (sjakétt) - herrock ironi-jaquette

ironi - förklätt hån.

irrationell - förnuftsvidrig.

irredenta - av utlänningar behärskad del av ens eget land.

irreguliär - oregelbunden.

irreligiös- icke religiös.,

irreparabel - obotlig.

irritament - retmedel, eggel-se.

irritation - retning.

irritera - reta, oroa.

Isabella - spansk drottning (1451-1504).

isabellbrunt - brunaktigt vitgul färg.

ischias - höft värk.

Iskra - »Gnistan#, ryska socialdemokratins tidning, grundad i Geneve 1901 av Lenin, Martov, Plechanov m. fl.

Islam ?- muhamedanismen, dess troslära o. kultur.

Ismael - son av Abraham o. tjänstekvinnan Hagar.

isobarer - sammanbindningslinjen för orter med samma barometerstånd.

isolera - avstänga.

Isvestiia - officiellt statsorgan för Sovjet-Unionen.

ittm - likaså, vidare.

iterera - göra för andra gången.

Ithaka - grek. sagohjälten Odyssevs' fäderneö.

I. w. W. - Industrial Workers of the World (Världens Industriarbetare), radikal amerikansk fackföreningsrörelse.

J.

jacaranda - sydamerikanskt träslag.

jackett - herrock med runda skört, åtsittande kort damkappa.

Jacobsen, J. P. - dansk författare (1847-1885).

Jacotot (Sjakåtå), J. J. - fransk pedagog (1770-1840).

Jacquard (Sjakår), J. M. - fransk uppfinnare (1752- 1834)

Jacquemotte (Sjackmått), J. - belg. kommunist.

Jacqueriet - franskt bondekrig, utbröt 1358.

Jaggerriaut - indisk gud, under vars vagn de troende kastade sig för att offra sig.

Jago - bov i Shakespeares drama Othello.

Jahve (Jehova) - judisk öken-igud.

jakobin - medlem av yttersta

vänstern i franska revolutionen (sammanträdde i Jako-ibinerklostret).

jakobit - anhängare av Stuart-dynastien i England, som störtades med Jakob II år 1688.

jalou (sjalu) - svartsjuk,

jalusi (sja-) - rullgardin, svartsjuka.

jamb - versfot med en obetonad och en betonad stavelse, ex.:

»Här rivs för att få luft och ljus,

är kanske inte det tillräckligt?» (Strindberg.)

Jameson (Järns-), L. S. - eng. imperialistagent i Sydafrika (1853-1917).

Janin (Sjanäng), J. - fransk journalist (1804-1874).

Janus - tvåansikts-gud för in-och utgång i rom. gudasagan.

jaquette (sjakétt) - herrock75

med runda skört, åtsittande kort damkappa.

jargong (sj årgång) - sätt att tala, skrävlande prat.

Jaurés (Sjåräs), Jean - fransk socialist (1859-1914).

Jeanne d'Arc (Sjann Dark) - franskt nationalhelgon (1412 -1431).

Jehova (Jahve) - judisk öken-igud.

Jena - tysk stad, där Napoleon 1806 slog tyskarna.

Jenner, E. - eng. läkare (1749 -1823).

Jenny-maskinen - 1763 i England uppfunnen spinnmaskin.

Jeremia - revolutionär judisk profet (död o. 570 e. Kr.)

jeremiad - jämmerlåt.

Jésaia >- revolutionär judisk profet (o. 740 f. Kr.)

jesuit - medlem av Jesu sällskap, Loyolas katolska orden, som under den protestantiska reformationens tryck stärkte påvekyrkan inifrån, äv£ni lömsk, falsk person, hycklare.

jesuitmoral - den med rätt 1. orätt jesuiterna tillskrivna grundsatsen, att ändamålet helgar medlen.

jeunesse dorée (sjönéss dåre) - »gyllene ungdom)), nöjes-lysten överklassungdom.

jingo - (engelsk 1. amerikansk) chauvinist.

J. K. - justitiekansler.

J. O. - justitie ombudsman.

Job - tragisk gammaltestamentlig figur.

jobb (jå-bib) - affär, arbete, spekulation.

Joffre (Sjåffr), J. - fransk arméledare (1852-).

John Bull - Tjur-Janne, folkligt namn på England.

Johann av Leyden - nederl. vederdöparledare (1509-36).

Jonescu, T. - rumän, borgerlig politiker (1858-1922)

jonglera - bolla.

jonisk - från öarna i Joniska havet.

jonisk stil - forngrekisk konststil.

Jonson, Ben - eng. författare (1573-1637).

Jouhaux (Sjoå), L. - fransk soc.-dem. fackföreningsledare.

jourhavande (sjor-) - dag-tjänstgörande.

journal (sjor-) - tidning.

Journal (Sjornall) - nationalistisk Paristidning, startad 1892.

Jowett, F. W. - eng. socialdemokrat (1864-).

jovialisk - godmodig i gammalt folks stil.

Juan Sji Kai - kines, politi-tiker (1859-1916).

jubilår - som firar jubileum.

jubilera - fira jubileum.

jubileum - jubelfest (vid jämna år).

Judénitj, N. - kontrarevolutionär rysk general (1862-).

jugemang (sjysj-) - omdöme.

julirevolutionen - revolutionen i juli 1830.

jungman - sjömanslärling.

junior - den yngre (d. y.)

Juniusbroschyren - skrift av Rosa Luxemburg, utgiven under världskriget.

junker - ung herre, reaktionär godsägare.

Juno - i rom. gudasagan överguden Jupiters gemål (grek. Hera).

junonisk - yppig.

junta - förening, utskott.Jupiter - överguden i rom. gudasagan (grek. Zeus).

Juraf ederatioiten - anarkistisk avsplittring från I. In-ternationalen under Bakunin.

juridik - rättsvetenskap.

jurisdiktion - rättskipning.

jurist - rättslärd, lagkarl.

juristeri - juristvälde.

jury - folkvald domstolsnämnd.

juste (sjyst) - noggrann, hyfsad.

juste milieu (sjyst miljö) - rätta medelvägen.

justera (sjy-) - rätta, skada (i bollspel).

justice (sjystis) - rättsskipning.

justis (sjystis) - rättsskipning.

Justitia - Rättvisan personifierad, svensk tidning för

uppgifter om konkurser, olösta växlar o. d.

justitiedepartement - statligt ledande organ för rättsskipning.

justitiekansler - övervakare (från kungamaktens sida) av rättsskipningen.

justitiemord) - avrättning av oskyldig, även orättvis dom i allmänhet.

justitieombudsman (J. O.) - svenska riksdagens tillsy-ningsman över icke-militära domstolar, ämbetsmän och tjänstemän.

justitieråd - ledamot av högsta domstolen.

juvel - slipad ädelsten.

juvelerare - handlare i slipade ädelstenar.

Juvenålis - romersk skald (o. 55-128).

K.

kabal -- mystisk intrig.

Kåbbala - mystisk judisk vishet, d:o helig urkund.

kabel - grovt tåg, ledning i jord och vatten.

kabinett - litet rum, regering.

kabinettsformat - större foto-igrafiformat.

kabriolett - lätt tvåhjuligt åkdon.

kabyss - köket på ett fartyg.

kachera - dölja.

kadaver - lik.

kadaverdisciplin - lydnad där den egna viljan är som ett liks, är död.

kader - befälspersonal.

kadett - officerselev, medlem av Rysslands forna Konsti-tutionellit-Demoikratiiska par!-ti (K.-D.)

kaftan - orientalisk långrock.

Kaiser - kejsare.

kajuta - sovrum, hytt på fartyg.

kakalorum - högljutt sladder.

kakofoni - missljud.

kalabalik - stormigt uppträde.

kalamitet - skada, olycka.

kalejdoskop - optisk leksak med brokigt växlande mönster.

kalendarium - almanack.

kalenderår - året från 1 januari till 31 december.

kalesch - fyrhjuligt högt åkdon.

Kålevala - finskt folkepos.

kalfaktor - soldat s. passar upp åt officer.

kalfatra - täppa till, täta, gå illa åt. Jupiter - överguden i rom. gudasagan (grek. Zeus).

Juraf ederatioiten - anarkistisk avsplittring från I. In-ternationalen under Bakunin.

juridik - rättsvetenskap.

jurisdiktion - rättskipning.

jurist - rättslärd, lagkarl.

juristeri - juristvälde.

jury - folkvald domstolsnämnd.

juste (sjyst) - noggrann, hyfsad.

juste milieu (sjyst miljö) - rätta medelvägen.

justera (sjy-) - rätta, skada (i bollspel).

justice (sjystis) - rättsskipning.

justis (sjystis) - rättsskipning.

Justitia - Rättvisan personifierad, svensk tidning för

uppgifter om konkurser, olösta växlar o. d.

justitiedepartement - statligt ledande organ för rättsskipning.

justitiekansler - övervakare (från kungamaktens sida) av rättsskipningen.

justitiemord) - avrättning av oskyldig, även orättvis dom i allmänhet.

justitieombudsman (J. O.) - svenska riksdagens tillsy-ningsman över icke-militära domstolar, ämbetsmän och tjänstemän.

justitieråd - ledamot av högsta domstolen.

juvel - slipad ädelsten.

juvelerare - handlare i slipade ädelstenar.

Juvenålis - romersk skald (o. 55-128).

K.

kabal -- mystisk intrig.

Kåbbala - mystisk judisk vishet, d:o helig urkund.

kabel - grovt tåg, ledning i jord och vatten.

kabinett - litet rum, regering.

kabinettsformat - större foto-igrafiformat.

kabriolett - lätt tvåhjuligt åkdon.

kabyss - köket på ett fartyg.

kachera - dölja.

kadaver - lik.

kadaverdisciplin - lydnad där den egna viljan är som ett liks, är död.

kader - befälspersonal.

kadett - officerselev, medlem av Rysslands forna Konsti-tutionellit-Demoikratiiska par!-ti (K.-D.)

kaftan - orientalisk långrock.

Kaiser - kejsare.

kajuta - sovrum, hytt på fartyg.

kakalorum - högljutt sladder.

kakofoni - missljud.

kalabalik - stormigt uppträde.

kalamitet - skada, olycka.

kalejdoskop - optisk leksak med brokigt växlande mönster.

kalendarium - almanack.

kalenderår - året från 1 januari till 31 december.

kalesch - fyrhjuligt högt åkdon.

Kålevala - finskt folkepos.

kalfaktor - soldat s. passar upp åt officer.

kalfatra - täppa till, täta, gå illa åt.77

kalib er-kapital

kaliber - vidd, halt, värde.

Kalidåsa - namn på flera indiska skalder.

kalif - muhamedansk härskare.

kalifat - kalifs regeringstid.

Kalinin, M. - rysk kommunist (1875-).

Kalliöpe - den episka diktens o. vältalighetens sångmö i grek. gudasagan.

kalkera - kopiera med färgat papper.

kalkyl - beräkning.

kalmera - lugna.

kalligrafi - skönskrift.

kalori - värmeenhet.

kalott - rund, skärmlös mössa.

kalvinism - Calvins reformerta religionslära.

kamarilla - olaglig, ränksmi-dande sidoregering.

kameleont - färgskiftande ödla, ombytlig person.

Kåmenev, L. - rysk kommunist (1883-).

kameral - som rör statens hushållning.

kameralist - tjänsteman i statshushållning.

kampanii - fristående torn.

kampanj - fälttåg.

kampera -- hålla läger i det fria, vistas.

kamrer - kassaförvaltare.

kanal --konstgjord vattenväg.

kanalisera - förse med kanaler, göra segelbar.

kanalje - fähund, skojare.

kanapé - vilsoffa, ett bakverk

kandelaber - stor ljusstake.

kandera - överdra med socker.

kandidat - sökande till plats, särskilt sådan som besattes igenom val, akademisk titel (ex. filosofie kandidat).

kandidatur - uppställande av (1. som) kandidat.

kandidera - stå som kandidat.

Kandinskij, V. - rysk målare (1866-).

kanik - medlem av domkapitel.

kannelerad - refflad.

kannibal - människoätare.

kannstöpare - småborgerligt-förnumstigt politiserande person.

kanon - rättesnöre.

kanon - stort skjutvapen.

kanonad - ihållande artilleriskjutning.

kanonisera - förklara för helgon.

kanonisk rätt - kyrkolag, kyrkorätt.

kanot - liten lätt båt för padd-ling.

kansli - skrivavdelning i ämbetsverk, domstol o. d.

Kant, Immanuel - tysk filosof (1724-1804).

kantat - högtidlig dikt (1. musik) med olika avdelningar, brukas vid invigningar o. d.

kantiån - anhängare av Kant.

kantonist - soldat enl. preussiska kantonsystemet på 1700-talet.

kantor - försångare i kyrka.

kaos - virrvarr.

kaotisk - oordnad, virrig.

kap - udde.

kapabel - duglig, i stånd till.

kapacitet - förmåga.

kapital - i profitsyfte använd egendom (Marx) 1. producerade produktionsmedel. bankkapital - kapital brukat i pännimghandel och till lån (krediter). fast kapital - maskineri och

byggnader.

finanskapital - bankkapital överfört till industrikapital. handelskapital - kapital an-kapitel-karusell

vänt i handeln med förnödenheter.

industrikapital - kapital använt till produktion av förnödenheter.

konstant kapital - allt kapital som utges utom det som betalas i löner. rörligt kapital - kapital använt till inköp av bränsle, råmaterial och arbetskraft. variabelt kapital - kapital använt till inköp av arbetskraft.

kapitel - avdelning av skrift, samling av ordensmedlemmar o. d. kapitulation - nedläggande av

motstånd.

kapital - överdelen av pelare. kaplån - medeltida själasörjare vid en borg 1. ett slott, tjänsteman i ordnar. kapott - långkappa med kapuschong, liten damhatt med hakband. Kappkuppen - misslyckad tysk

nationalistkupp 1920. kapriciös - nyckfull. kapriol - danshopp då benen

slås ihop. kapris - nyck. kapsejsa - kantra. kapsyl - kapsel, spec. å buteljer.

kapson - grimma, dämpare. kapten - militärbefälhavare

(för kompani). kapun - kastrerad tupp. kapuschong - huva. kaputt - förlorad. karaff(in) - flaska med smal

hals.

karaktär - kynne, gott kynne. karaktärisera - känneteckna. karantän - skydd för utifrån kommande smittosjukdomar,

där ankomna kvarhälles till all misstanke är över,

karat - gulds finhetsgrad.

karavan - ökensällskap.

karbas - rotting, rus.

karbin - kort gevär.

karbunkel - böld, en ädelsten.

kardinal - påvens närmaste dignitär, huvudsaklig (kardinalfel, kardinaldygd etc).

karduån - en sorts läder.

kardus - grovt omslagspapper.

karess - smekning.

karessera - smeka.

karet - stor gammaldagsens vagn.

kariter - behagens gudinnor i grek. gudasagan.

karmosin - mörkröd färg.

karneval - »kött farväl», festtid före fastlagen, festlighet med utklädning.

karolingerna - kungaätt i fran-kiska riket (från 752 e. Kr.).

Karolyi, M. - ung. liberal politiker (1875-).

Karon - underjordens färjkarl i grek. gudasagan.

kaross - stor täckvagn.

karosseri - vagnskorg å bil.

karott - ett matkärl.

karrikatyr - vrångbild.

karriol - ensitsigt åkdon med två höga hjul.

karriär - bana, framgång som ämbetsman o. d.

karriärist - karriärsträvare.

kartell - sammanslutning mellan förutvarande konkurrenter för gemensam prispolitik, även försäljningskarteller o.d.

kartesch -- artilleriammunition, cylinder fylld med småkulor.

kartong - papp (ask), förberedande målning 1. teckning på papper.

karusell - nöjesinrättning för hastig rundåkning.karyatid — kvinnofigur som pelare.

kasemati — fängelse.

kasern — militär förläggningslokal, hus för många fattiga familjer.

kasernera — inkvartera i kasern.

kask — soldatmössa, sup.

kaskad — vattenfall.

kaskett (-sj-) — en skärmmössa.

Kassandra — sierska i grek. sagan.

kassera — förkasta, vraka.

kassett — litet förvaringsrum.

kast — samhällsgrupp.

kastanjett — sydländskt skrammelinstrument.

kastell — mindre fästning.

kastrat — snöping.

kastrera — snöpa.

kasualism — tron att tillfälligheten avgör det historiska händelseförloppet.

kasus — fall, olika form av ett nomen 1. pronomen.

Katajama, Sen — japansk kommunist.

katakomb — underjordisk gravgång.

katalog — förteckning.

katár — kättare under medeltiden.

katarakt — vattenfall.

katarr — slemhinneinflammation.

katastrof — ödeläggande olycka.

kateder — lärostol.

katedersocialist — intellektuell namnsocialist.

katedral — domkyrka.

kategori — art, slag.

kategorisk — ovillkorlig.

katekes — religiös propagandaskrift i frågor och svar.

Kato, T. — jap. borgerlig politiker (1860—1923).

katolik — anhängare av påvekyrkan.

katsenjammer — kattjämmer, oljud, bakrus.

kattgut — tråd av tarmskinn.

kattun — ett tunt glättat bomullstyg.

kausalitet — orsakssammanhang.

kausallag — orsakslag.

kaustik — frätande.

kaution — borgen.

Kautsky, Karl — tysk socialdemokrat (1854—).

kavaljer — uppvaktande adelsman vid hov, uppvaktande person.

kavalkad — högtidligt tåg till häst.

kavalleri — beriden stridskraft.

kaviar — insaltad fiskrom.

kavitét — hålighet.

Keats (Kits), John — eng. skald (1795—1821).

kediv — egypt. vicekung.

Keir Hardie, J. — eng. arbetarledare (1850—1915).

kejsarsnitt — förlossning g. moderns bukvägg.

Keller, Gottfried — schweizisk författare (1819—1890).

Kellgren, J. H. — svensk skald (1751—1795).

Kemal pascha — turkisk statsman (1879—).

kemi — vetenskapen omr ämnenas sammansättning.

kentáur (kentaur) — grek. sagovarelse, hälften människa, hälften häst.

Kepler, Johannes — tysk astronom (1571—1630).

keramik — lergodstillverkning, lerproduktion.

Kerberos — underjordshund i grek. gudasagan (rom. Cerberus).**Kerénskij, A.** - rysk reformistisk politiker (1881-)

kerub - en sorts ängel i judarnas gudasaga.

kex - en sorts kakor.

Key, Ellen - svensk filosof (1849-1926).

Keynes (Kins), J. M. - eng. ekonom (1883-).

Kielland, A. - norsk författare (1849-1906).

Kienthal - plats (i Schweiz) för intern, socialistisk konferens 24-29 april 1916.

Kierkegaard (Kirkegår), S. - dansk religionsfilosof (1813-1855).

kiliasm - tro på ett tusenårigt rike.

kilskrift - babyloniernas o. assyriernas skrift.

kilo(gram) - tusen gram.

kimono - jap. fotsid dräkt.

Kindergarten - skola för barn under officiell skolålder.

kinematograf - apparat för levande bilder.

kinesa - tillfälligt logera.

kinetik - vetenskapen om rörelsen.

Kingsley (-li), **Charles** - eng. utopisk socialist (1819-1875).

kiosk - mindre salustånd, telefonkur etc.

Kipling R. - eng. skald (1865-).

kiromanti - konsten att spå i handen.

kiropraktik - kvacksalveri med behandling av ryggkotorna som bot för alla sjukdomar.

kirurg - läkare som sysslar med operationer i kroppen.

kirurgi - den del av läkarkonsten som utför operationer i kroppen.

Kjerulf, H. - norsk tonsättare (1815-1868).

klack - hyrd applådpublik.

klackera - applådera.

klackör - hyrd applåderande.

kladd - tillfällig anteckningslapp, första utkast.

klammer - tecknet [ ]

klan - en stamformation i forntiden.

klarera - göra klar.

klarinett - mindre blåsinstrument av trä.

klass - helheten av personer som spelar samma roll i produktionen.

klassicism - förkärlek för klassisk kultur, på antiken byggande dikt, konst o. d.

klassifi(c)era - ordna i klasser.

klassificering - uppordning i klasser.

klassifikation - uppordning i klasser.

klassik - g. pedanteri komisk person.

klassiker - författare av bestående värde.

klassisk - från den klassiska tiden (forntiden mellan förhistorisk tid o. medeltid), även i bet. odödlig l. historiskt ryktbar.

klassiska .språk - antikens språk.

klasskamp - den historiska kampen mellan samhällsklasserna, uttrycket för kampen mellan produktionssystemen.

klausul - slutformel, tillagt stadgande.

klav - nyckel, medel att lösa med.

klaver - gammaldagsens piano.

klaviatur - helheten av ett klavers tangenter.

Kleinkunst (klajnkonst) - små-konst.

Kleist (Klajst), Heinrich von - tysk skald (1777-1811).

klenod - dyrbarhet.

Kleöpatra - egypt. drottning (död 30 f. Kr.)

kleptoman - person med sjuklig stölddrift.

kleptoman! - sjuklig stölddrift.

kleresi - prästerskap.

klerikal - prästerlig.

klerikalism - kyrkligt-politisk maktsträvan.

klerk - präst (möts. lekman).

Klerus (Clerus) - prästerskapet.

kliché - avklappning för tryck, något avtryckt, icke originellt.

klient - skyddsling, kund.

klientel - kundkrets.

klimat - luftförhållanden i vid mening.

klimax - toppunkt, högsta höjd.

klinik - sjukhus med undervisning för blivande läkare.

klinisk - som rör klinik, praktisk medicinsk.

Klio - historiens musa i grek. gudasagan.

kloak - avloppstrumma.

Klopstock, F. G. - tysk skald (1724-1803).

klosett - avträde inomhus.

kloster - medeltida byggnad för munkar och nunnor.

klubb - förening av mindre omfång.

klystir - lavemang.

knape - riddares tjänare, väpnare.

knaperadel - fattig men högfärdig lågadel.

kneip - tysk krog.

kneipp - vattenkurort. 6. -

Knipperdollinck, Bernt - höll. vederdöpare (d. 1536).

knittel(vers) - parvis rimmande versrader av växlande rytm.

knjas - rysk furstetitel förr i tiden.

knockout (nåckåut) - utslag, boxningsslag som gör motparten stridsoduglig.

knop - hastighetsmått (1 knop = 1,852 meter i timmen), sjömansknut.

knävelborre - gammalt namn på mustasch.

knävelbår - gammalt namn på mustasch.

koaffera - kamma, frisera.

koaffyr - kam ning, frisyr.

koagulera - stelna till halvfast form.

koalition - sammanslutning.

koalitionsregering1 - samregering (spec. socialdemokratisk med borgarpartier).

kobra - glasögonorm.

Koch, Robert - tysk läkare (1843-1910).

kocksmat - biträde åt skeppskock.

kodex - lagsamling, gammal handskrift.

kodifiera - systematiskt sammanföra lagar o. d.

koexistens - tillvaro samtidigt,

koffein - giftet i kaffe.

kofferdifartyg - handelsfartyg.

koffert - reskista med välvt lock.

kohesion - egenskap att sammanhänga.

kohort - rom. militäravdelning.

koincidens - sammanträffande i tid.

Koh-i-noor - berömd diamant.

köitus - samlag.

kokain - ett starkt läkemedel, även rusmedel.kokard-kommanditbolag

kokard - bandrosett.

kokett - behagsjuk.

kokettera - söka slå an på andra könet.

koketteri - behag sjuka.

Kokoschka, O. - österr. målare (1886-).

kokong - silkesfjärilns puppa.

kokött - »glädjeflicka».

kolbullar - skogsarbetarnas vardagsmat, vetemjölsbulle stekt i fläsk.

kolera - livsfarlig smittosjukdom.

kolériker - häftig, hetsig person.

kolerisk - häftig, hetsig.

kolik - buksmärtor av olika slag.

koljé - halsband.

kollaps - sammanstörtande.

kollation- enkel festmåltid.

kollation - enkel festmåltid, bekostad av deltagarna.

kollationera - jämföra, mot-läsa.

kollega - yrkesbroder, ämbetsbroder.

kollegium - lärarförsamling o, d.

kollekt - insamling vid möte, i kyrka etc.

kollektion - samling.

kollektiv - samfälld.

kollektivavtal -. gemensamhets-avtal.

kollektivism - strävan att göra rikedomen kollektiv, gemensam, till samhällets.

kolli - resgods.

kollidera - stöta ihop.

kollision - sammanstötning.

Kollontaj, A. rysk kommunist (1872-).

kolon - skrivtecknet :

kolonat - ett slags jordarrende under rom. kejsardömet.

koloni - nybygge, besittning.

kolonn - pelare, truppdel.

kolonnad - pelarrad.

kolorera - färglägga.

koloratur - drillar o. d. i sång.

kolorist - målare med styrka i färgbehandlingen.

kolorit - färg (blandning).

kolörum - bråk.

koloss - jättestor person 1. sak.

kolossal - mycket stor.

kolportage (-asj) - spridning av böcker o. andra varor g. kolportörer.

kolportera - bjuda ut, ex. böcker."

kolportör - utbjudare av böcker etc, lekmannapredikant.

Koltjak, A. - kontrarevolutionär rysk amiral (1874-1920).

kolumn -- 'linjeavskird del i räkenskapsböcker o. d.

kombination - sammanställning (m. uttalet kåmbinäsjen = damunderplasgg, linne o,, benkläder i ett).

kombinera - sammanställa.

komedi - teaterstycke med lyckligt slut (möts. tragedi).

komediant - skådespelare (i nedsättande ton).

komet - svansförsedd himlakropp.

komfort - bekvämlighet.

komfortabel - bekväm.

komiker - komediskådespelare.

Komintérn - Kommunistiska Internationalen.

komisk - lustig, löjlig.

komitadji - irreguliära trupper i Balkanländerna, spec. i Ma-kedonien, ofta med regeringsstöd.

komitåt - ungerskt grevskap.

komma - skrivtecknet s

kommanditbolag - bolag med endast vissa delägare personligt ansvariga.kommando - befäl, befallning.

kommatera - sätta komma (,)

kommendant - befälhavare.

kommendera - föra befäl.

kommensurabla - mätbara med samma mått.

kommentar - tillagd förklaring.

kommentera - utlägga.

kommers - handel, tysk studentduell.

kommersiell - till handeln hörande.

komminister - ordinarie hjälppräst.

kommis - bokhållare, ett cheviottyg.

kommissarie - ombud.

kommission - samling personer med visst gemensamt uppdrag.

kommissionär - försäljare, anskaffare av plats.

kommitté - samling personer med visst gemensamt uppdrag.

kommod - möbel med tvättredskap.

kommoditet - bekvämlighet.

kommun - gemensamhet.

kommunal - med kommun sammanhänigande.

kommunard - medlem av Paris-Kommunen 1871.

Kommunen - Paris-arbetarnas välde 1871.

kommunicera - delge varann.

kommunikation - delgivande, förbindelse.

kommuniké - meddelande.

kommunion - nattvardsgång.

kommunism - revolutionär socialism, åskådning omfattad av Kommunistiska Internationalen.

kommunist - revolutionär socialist, medlem av Kommunistiska Internationalen.

Kommunisternas Förbund - av Marx m. fl. år 1847 i Bruxelles stiftat internationellt kommunistiskt sällskap, skrift av Marx om dess politik.

Kommunistiska Manifestet - grundläggande kommunistisk skrift av Marx 1848.

Kommunistiska Internationalen - internationell kommunistisk organisation, grundad 1919.

kompakt - tät, fast.

kompani - sällskap, truppdel.

kompanjon - bolagsman, associerad.

komparation - jämförelse.

komparera - jämföra, stegra adjektiv (stor-större-störst).

kompars - oväsentlig deltagare, statist.

kompass - instrument som visar väderstreck.

kompendium - kort sammanfattning, lärobok.

kompensation - utjämning, ersättning.

kompensera - utjämna, ersätta.

kompetens - duglighet.

kompetent - duglig.

kompilation - hopplockad skrift.

kompilera - åstadkomma (skrift) g. att plocka ihop från andra.

komplement - fyllnad.

komplett -- fullständig.

komplettera - fullständiga.

komplex - sammanfattning.

komplicera - inveckla.

komplicerad - invecklad.

komplikation - förveckling, nytillstötande sjukdom 1. skadlig händelse.

komplimang - hövlighetsyttring, artighet.komplimentera-konkav

84

komplimentera - göra en komplimang.

komplott - sammansvärjning.

komponera - sammansätta.

komponist - tonsättare.

komposition - sammansättning.

kompositör - tonsättare.

kompott - ett fruktmos.

kompress - sammanviket gastyg på sär o. d.

komprimera - sammanpressa.

kompromettera - ställa i ofördelaktig dager.

kompromiss - sammanjämkning, eftergift.

kon - kägla.

koncentration - sammanträng-ning, sammandragning.

koncentrera - samla i en medelpunkt, dra ihop.

koncentrisk - med gemensam medelpunkt.

koncept - utkast, skrivet anförande.

konception -- avling, befruktning.

koncession - medgivande, tillstånd.

koncis - kort, men innehållsrik.

kondensera - förtäta.

kondition - villkor, plats.

konditionell - villkorlig.

konditionera - inneha kondition.

konditor - sockerbagare.

kondoleans - beklagande.

kondolera - beklaga.

konduktör - värme- 1. elektricitetsledare.

konduktör - tjänsteman för biljetterna å spårvagn, tåg o. d.

konfederation - förbund.

konfederera - förbinda.

konfektion ----färdiggörande,

färdiggjorda kläder.

konfekt (yr) - sötsaker. konferens - rådslående (m;n-dre) församling.

konferera - förhandla. konfession - trosbekännelse. konfessionell - som rör bekännelsen, ortodox, rättrogen.

konfession-slös - utan särskild trosbekännelse.

konfidens - förtroende. konfidentiell - förtrolig. konfirmation - religiös propagandakurs för ungdom.

konfirmera - bekräfta, leda konfirmation,

konfiskera - indra till det allmänna.

konfityr - konfekt, sötsaker.

konflikt - tvist.

konform - likformig.

konformitet - likformighet.

konfrontera - ställa ansikte mot ansikte.

konfundera - förvirra.

konfusion - förvirring.

konfys - förvirrad.

kongenial - själsligt besläktad.

kongestion - blodstockning.

konglomerat - sammangytt-ring.

kongregation - församling, förening.

kongress - rådslående (större) församling,

kongruens - överensstämmelse.

kongruent - överensstämmelse.

konjugation - verbböjning.

konjunktion - bindeord, ex. och.

konjunktur - tillfälligt läge, omständigheter.

konjunkturpolitik - politik utan principer, lösligt efter omständigheterna.

konkav - fördjupad, urgrävd (möts. konvex).85

konklav-konsult (ativ)

konklav - kardinalernas stängda möte för påveval.

konklusion - slutsats.

konkordans - överensstämmelse.

konkordat - avtal om förhållandet mellan stat och kyrka.

konkret - verklig, påtaglig (mcits. abstrakt).

konkubin - älskarinna.

konkubinåt - utomäktenskap-lig förbindelse.

konkurens - tävlan.

konkurrent - medtävlare.

konkurrera - tävla.

konkurs - avträdande av egendom för skuld.

konnässans - bekantskap.

konnässör - kännare.

konsekutiv - följande.

konsekvens - följdriktighet.

konsekvent - följdriktig.

konselj - statsråd, rådslag.

konseljpresident - statsminister.

konsert - musikalisk underhållning.

konservatism - fasthållande vid det bestående.

konservativ - som fasthåller vid det bestående.

konservator - reparatör av museiföremål.

konservatorium - högre musikskola.

konservera - bevara.

konsideration - hänsyn.

konsilium - kyrkomöte.

konsistens - beskaffenhet.

konsistorium -, ämbetsmyndig-het i kyrko- o. skolfrågor.

konskribera - utskriva till krigstjänst.

konskription - utskrivning till krigstjänst.

konsol - bjälkända utskjutande från vägg.

konsolidera - sammansvetsa, stadga, stärka inåt.

konsonant - medljud (b, c, d, f, etc.)

konserter - stallbröder.

konsortium - affärsgemenskap, sammanslutning.

konspiration - sammansvärjning.

konspirativ - av sammansvärjnings natur.

konspiratör - sammans vur en.

konspirera - stämpla, sam-mansvärja sig.

konstant - beständig.

konstapel - lägre polisman, d:o sjöunderofficer.

konstatera - fastställa riktigheten av.

konstellation - sammanställning.

konsternera - förbrylla.

konstituant - grundläggande folkförsamling.

konstituera - tillsammans grunda.

konstitution - samling av grundlagar i parlamentarisk stat 1. orden.

konstitutioneli - författningsenlig.

konstitutiv - väsentlig.

konstruera - bygga.

konstruktion - byggnad.

konstruktör - en som ritar 1. utför konstruktion.

konsul - ledande statsämbetsman (så i fornt. Rom, i Frankrike under Napoleons tidigare år), ombud för främmande stat.

konsulat - kosulsperiod i Rom, ämbetsbyrå för främmande stats ombud.

konsulent - rådgivande fackman.

konsult(ativ) - rådgivande statsråd utan departement.:konsultation-konventionell

konsultation- rådfrågning.

konsultera - inhämta råd.

konsument - förbrukare.

Konsumentbladet - svenska kooperationens tidning.

konsumera - förbruka.

konsumtion - förbrukning.

kontakt - beröring, fäste för elektrisk ledning.

kontant - i reda pangar.

kotntemplation - begrundan* betraktelse.

kontemiplativ - begrundanide, inåtvänd.

kontenans - fattning.

kontentan -. huvudsakliga innehållet.

konterfej -- porträtt.

kontinent - fastland.

kontinental - till fastland hörande, fin, av stora världen.

Kontinentalsystemet - Napo-leons försök att avspärra England från Europas fastland.

kontingent - bidrag.

konjtingentera - avsätta som bidrag.

kontinuerlig - sammanhängande.

kontinuitet - obrutet sammanhang.

konto - räkning.

kontokurant - löpande räkning.

kontra - mot.

kontraband - inf örselförb juden vara.

kontrabas - djup bas.

kontrabok - motbok.

kontradiktion - motsägelse.

kontradiktorisk - motsägande.

kontrahent - part i avtal, i äktenskap etc.

kontrahera - ingå överenskommelse.

kontrakt - avtal, förening av pastorat.

kontraktion - sammandragning.

kontramendera - återta order.

kontraorder - motorder.

kontrarevolution - kamp mot revolution, reaktion efter revolution.

kontrarevolutionär - revolu-tionsbekämpare.

kontrasignation - extra underskrift (av minister) med juridiskt ansvar.

kontrasignera - förse med ansvarig underskrift.

kontrast - motsats.

kontrastera - sticka av mot.

kontribuera - bidra.

kontribution - bidrag.

kontroll - uppsikt, övervakande.

kontrollant - uppsiktsman.

kontrollera - ha uppsikt över, behärska.

kontrollör - uppsiktsman.

kontrovers - motsättning, tvist

konträr - motsatt.

kontur - omkrets, ytterlinje.

kontusion - inre krossning.

konvalescens - tillfrisknande.

konvalescent - sjuk på bättringsvägen.

konvenans - gängse bruk.

konvenera - passa.

konvent - ombudsmöte, församling, kloster, borgerlig-terroristisk regering under franska revolutionen (1792-1795).

Konventikelplakatet - svenskt förbud mot gudstjänst utan officiell präst (1726-1858).

konvention - överenskommelse.

konventionalism - slavisk lydnad för konvenans.

konventionell - i gängse bruk.87

konvergera - sträva till samma punkt.

konversation - samspråk. konversationslexikon - uppslagsbok i allmänbildningsämnen

konversera - samspråka, konvertera - ändra (räntefot). konvertit - till annan religion

övergången. konvex - med upphöjd yta

(möts. konkav).

konvoj - handelsfartyg följt av krigsskepp, skyddande följe.

konvojera - beskyddande ledsaga.

konvolut - brevomslag, paket. konvulsion - kramp (anfall). konvulsivisk - krampaktig. kooperation - samverkan. kooperativ - byiggd på samverkan.

Koopertiva Alliansens kongresser:

London 1895

Paris 1896

Delft 1897

Paris 1900

Manchester 1902

Budapest 1904

Cremona 1907

Hamburg 1910

Glasgow 1913

Basel 1921

Gent 1924

Stockholm 1927

kopek - ryskt mynt = kr. 1:92. koordinera - samordna. Kopérnikus, N. - polsk astronom (1473-1543). kopia -- avtryck. kopiera - göra avtryck. kopist - avskrivare, lägre kanslitjänsteman.

kopiös - mycket stor, ymnig. kopje - höjd, bergstopp (i Sydafrika).

kopra - oljeförande frö vita hos kokospalmen.

kopulera - parvis förena, idka samlag.

koral - kyrklig körsång.

Koran - muhamedanernas bibel.

korderoj '?-hel- o. halvylletyger.

kordial - hjärtlig.

Korfanty, W. - polsk nationalistledare (1873-).

korintisk stil - forngrek. byggnadsstil av prunkande typ.

kornett - mindre blåsinstrument, kompaniets yngste officer.

kornisch -? krans 1. gardinlist.

korollarium - följdsats,

korporation - förening, yrkesgrupp.

korpral ?- lägre underofficer.

korpulens - fetma.

korpulent - fet.

korrekt - riktig.

korrektiv - rättelsemedel.

korrektur - avdrag av tryck för rättelse.

korrelat - begrepp i växelförhållande (ex. höger o. vänster).

korrespondens -- brevväxling.

korrespondera - brevväxla.

korridor - gäng inomhus.

korrigera - rätta.

korrugera - vecka (plåt o. d.).

korrumpera - moraliskt fördärva, muta.

korruption - besticklighet, fördärv.

korsår - kap are.

korsett - snörliv.

korsord - gåta med korsande ord.

korsriddare - ridderlig deltagare i korståg.

korståg - av påvestolen o. nordital. handelsstäderna arrangerade imperialistiskakrigståg till Palestina under . religiös mask (slutet av 1000-

talet -? slutet av 1200-talet). korta varor - diverse småvaror.

kortége (-esj) - följe åt furste o. d.

korum - militär morgon- o. aftongudstjänst.

korus - kör, i k. = enstämmigt.

korvett - ett slags krigsfartyg.

Korwin, O. - ung. kommunist (1895-1919).

koryfé -- ledare.

Koseiuszko (Kåsjuskå), T. - polsk revolutionär (1746- 1817).

kosacker - ett sydrysikt folkslag.

kosmetik - skönhetsmedel.

kosmetisk - som rör skönhetsmedel.

kosmisk - som rör världsalltet.

kosmogoni - vetenskapen om världsalltets uppkomst o. utveckling.

kosmologi - gammalt namn på vetenskapen om världsalltet.

kosmopolit - världsborgare.

kosmopolitism - världsborgaråskådning.

Kosmos - världsalltet.

Kossuth (Kåsjut), L. -ung. statsman (1802-1894).

kostym - dräkt.

kotiljong - sällskapsdans i turer från 1820-talet.

kotlett - maträtt av kött från ryggradstrakten av får, kalv 1. svin.

kotteri - sammanhållande krets, klick.

koturn - hög sko, brukad av aktörerna i grek. dramat.

Kotzebue, A. F. F. von - tysk

förjfafrtare (1761-1819);. krakél - bråk.

krasch - brak, katastrof.

kraschan - ordensstjärna.

kranium - huvudskål.

Krapotkin, P. - rysk anarkist (1842-1920).

krass - grov, rå.

Krassin, L. - rysk kommunist (1870-1926).

krater - vulkanmynning.

kravall - upplopp, orolighet.

kravatt - herrhalsduk.

kravell - fartygstyp från 1500-talet.

kredensa - smaika på, iskänka.

kredit - tillgodohavande, anstånd med betalning, tilltro.

kreditera - gottskriva.

kreditor - fordringsägare.

kreditiv - fullmakt att lyfta visst belopp, undansatt summa för statsbudgetens extra behov.

kreera - välja, utnämna, skapa.

krematorium - likbränningslo-kal.

Kreml - gamla tsarslottet i Moskva, 1917 Sovjet-regeringens säte.

krenelera - förse med skottgluggar.

kreol - ättling av med färgade folk något blandade sydeuropéer i Sydamerika.

krepera - göra vågiig, gå under.

krepp - krusflor.

Kresus - rik kung i Lydien (o. 560 f. Kr.)

kretin - kroppsligt o. andligt missbildad människa.

kreti och pleti - kung Davids livvakt, »blandat» sällskap, ovidkommande massa folk.

kreuzer (kröjtser) - tyskt mynt av oliika värde i olika tider och land.

krevad - explosion, sönderbristning.

krevera - explodera, brista.kria-Kun

kria - skoluppsats.

krigsbudget - statligt anslag till krig.

krigskommunism - den radikala kommunism, som till-lämpades i Sovjet-Ryssland de svåraste kampåren.

kriminal - som rör (opolitiska) brott.

kriminalitet - brottslighet.

kriminalmål - brottmål.

kriminalrätt - straffrätt.

kriminell - brottslig.

krinolin - underkjol med stomme.

kris - häftig vändpunkt, svår tid.

kristall - regelbunden, mångsidig fast kropp i naturen, slipat glas.

kristallisation - [kristallbild-ning.

kristallisera - utbilda i kris-Jallform.

kriterium - tecken, bevis.

kritik - klander, granskning.

kritiker - granskare.

kritisera - klandra, granska.

kritisk - misstrogen, lagd för klander, krisartad.

kroasera - blanda, korsa.

krocket - ett klotspel.

krokett - stekt bulle.

kromatik - färg lär a.

kromatisk - färgad.

kronisk - ständig, långvarig (möts. akut).

kronologi - vetenskapen om tidsberäkningen, tidsföljd.

kronologisk - ordnad i tidsföljd.

kronometer - en sorts mycket precist ur.

Kronos - grek. gud, Tiden, far till Zeus.

krucifix - litet kors med Kristusbild.

Krupp - tysk kanonfirma.

Krupskaja - fru Lenin, rysk kommunist.

kruståd - bakverk i bägarform

kräkla - biskopsstav.

kräpp - krusigt flor.

krönika - tidebok.

krönikör - kröniikeförfattare.

Krösus - rik kung i Lydien (o. 560 f. Kr.)

kub - 6-sidig likformig figur, tredje dignitet.

kubik - upphöjt till tredje digniteten (ex. 33=3x 3x3= 27), trävarumått.

kubikinnehåll - innehåll förvandlat i kubikform.

kubism - konstriktning som skapar i kub form o. d.

kubist - anhängare av kubism.

kubistisk - som rör kubismen.

kufisk - tidigt arabisk (t mynt), konstig.

kujon - stackare.

kujonera - förtrycka.

Ku Klux Klan - nordamerikansk fascistartad mordorganisation, stiftad 1867.

kulak - bondeockrare i Ryssland.

kuli - asiatisk dagsverkare.

kulinarisk - som rör kokkonsten.

kuliss - flyttbar teatervägg.

kulmen - höjdpunkt.

kulminera - nå höjdpunkten.

kult - det yttre i gudsdyrkan.

kultivera - odla, hyfsa,

kultje - jämn kraftig vind.

kultur - odling.

kulturell - som rör odling.

kulturminister - kyrko- o. undervisningsminister.

kulör - färg.

kulört - färgat.

kumpan - stallbroder, kamrat.

kumulera - hopa.

Kun, Bela - ung. kommunist (1885-).

kungsådra - av staten ägt mittparti i flod o. d.

Kuomintang - nationalrevo-lutionärt -kinesiskt parti med centrum i Kanton.

kupé - liten täckt vagn, avdelning i järnvägsvagn.

kupera - ta av.

kuperad - bruten, småbackig.

kuplett - munter visa med aktuellt innehåll.

kupol (-å-) - kupigt tak.

kupong - vinstsedel, del av kvitto, av biljett o. d.

kupp - överrumpling.

kur - uppvaktning, mindre tskjul.

kurage (-asj) - mod.

kurant - kry, gångbar.

kuratel - omvårdnad om annans intresse.

kurator - uppsy ningsman.

kurera - bota.

kurialstil - invecklad ämbets-stil.

kurian - påvens kardinalförsamling, påvliga hovet.

kuriositet - underlighet, sällsynt sak.

kuriosum - sällsynt sak.

kurir - ilbud.

kuriös - besynnerlig.

kurs - riktning, läroserie 1. -fordringar, gällande pris å pangar, å aktier o. d.

kursiv - lutande, särskilt framhävande.

kursivera - särskilt framhäva g. annan stil.

kurtis - kärleksnärmande.

kurtisan - förnämare fal kvinna.

kurtisant - lagd för kärleksnärmande.

kurtisera - närma sig i kärlek.

kurtisör - man som uppvaktar' i kärlekssyfte. -

kurva - båglinje.

kustos - väktare, ordningsman.

kvader - fyrkantig byggnadssten.

kvadrat - figuren D, andra dignitet.

kvadruppelallians - förbund mellan fyra.

kvalificerad - duglig, nog utbildad.

kvalifikation - lämplighet, läm-lig egenskap.

kvalitativ - som rör beskaffenheten.

kvalitet - beskaffenhet, sort.

kvantitativ - som rör myckenheten.

kvantum - mått.

kvantitet - myckenhet.

kvarstad -? beslag, förbud mot avyttring.

kvart - fjärdedel (av timme), en fäktstöt.

kvartal - fjärdedel (av år o. d.).

kvarter - bostad, husgrupp.

kvarteron - kvartsneger, av-komling av vit och mulatt.

kvartett - grupp på fyra (för sång etc), sångstycke för fyra.

kvartärperioden -- jordens yngsta geologiska period.

kvasi - skenbar, ej riktig.

kvietism - mystisk religionsriktning på 1500-talet, av passiv typ.

kvint - femte (tonsteget, fäkt-stöten, supen etc).

kvintessens (-sangs) - väsen, det innersta.

kvintett - grupp på fem (för sång etc), sångstycke för fem.

kvintilera - småsjunga, drilla.

Kvirinalen - en av Roms 7 kullan**kvittens** -- erkännande av mottagna medel.

kvittera -- ge erkännande å mottagna medel.

kvitto -- erkännande av mottagna medel.

kvot -- delningsresultat (ex. 10:2=5).

kväkare -- eng. religiös sekt från 1500-talet.

kyndelsmässa -- ljusmässa.

kyrass -- harnesk.

kåseri -- lätt, lustig kort skildring.

kåsör -- (kåseriförfattare.

kälkborgare -- grönköpings-bo.

kättare -- person som avviker från officiell lära.

kätteri -- avvikelse från officiell lära.

kölsvin -- förstärkning innanför fartygs köl.

köpenickiad -- grov stöldkupp i tyska staden Köpenick, utförd 1906 av skomakaren Voigt förklädd som militär; kupp när myndigheter luras.

körsnär -- pälsvaruhandlare.

L.

L -- 50 (som romersk siffra).

label (lejbl) -- märke, att en vara utförts av organiserade arbetare.

laber -- svag (vind) som medger alla segels förande.

labil -- osäker, växlande

labilitet -- osäkerhet, vacklan.

labor -- arbete.

laboratorium -- vetenskaplig verkstad.

Laboremus -- socialdemokratisk student- o. arbetarförening i Uppsala, stiftad 1902.

laborera -- arbeta (med experiment).

Labour (Lejbor) **Party** -- engelska arbetarpartiet, bildat 1906.

Labriola, A. -- ital. marxist (1843-1904).

La Bruyère (-yär), **J.** -- fransk författare (1645-1696).

labyrint -- irrgång.

lac -- sjö.

lachera -- släppa, ej sticka över i kortspel.

ladies and gentleman (läidis änd djentlemen) -- mina damer och herrar.

lady (lädi) -- förnäm eng. dam.

Lafargue (-arg) **P.** -- fransk socialist (1840-1912).

Lafayette (Lafajett), **J.** -- fransk statsman (1757-1834).

La Fontaine (-än), **J.** -- fransk författare (1621-1695).

Lagerlöf, Selma -- svensk författarinna (1858-).

Lagstiftande församlingen -- franska parlamentet under en period 1791-1792.

lagún -- g. smala landremsor från havet avskild grund havsdel.

la haute finance (la åtl finangs) högfinansen, storfinansen.

Lais -- beryktad grekisk hetär.

laisser aller (lässé allé) -- låta saken gå.

laisser faire (lässé fär) -- låta hållas.

lake (lejk) -- sjö.

lakej -- betjänt i livré.

lakonisk -- kort o. kärnfull.

lakonism -- kort o. kärnfullt uttryck.

lakun -- lucka, brist.

lama -- sydamer. kameldjur,

kvittens -- erkännande av mottagna medel.

kvittera -- ge erkännande å mottagna medel.

kvitto -- erkännande av mottagna medel.

kvot -- delningsresultat (ex. 10:2=5).

kväkare -- eng. religiös sekt från 1500-talet.

kyndelsmässa -- ljusmässa.

kyrass -- harnesk.

kåseri -- lätt, lustig kort skildring.

kåsör -- (kåseriförfattare.

kälkborgare -- grönköpings-bo.

kättare -- person som avviker från officiell lära.

kätteri -- avvikelse från officiell lära.

kölsvin -- förstärkning innanför fartygs köl.

köpenickiad -- grov stöldkupp i tyska staden Köpenick, utförd 1906 av skomakaren Voigt förklädd som militär; kupp när myndigheter luras.

körsnär -- pälsvaruhandlare.

L.

L -- 50 (som romersk siffra).

label (lejbl) -- märke, att en vara utförts av organiserade arbetare.

laber -- svag (vind) som medger alla segels förande.

labil -- osäker, växlande

labilitet -- osäkerhet, vacklan.

labor -- arbete.

laboratorium -- vetenskaplig verkstad.

Laboremus -- socialdemokratisk student- o. arbetarförening i Uppsala, stiftad 1902.

laborera -- arbeta (med experiment).

Labour (Lejbor) **Party** -- engelska arbetarpartiet, bildat 1906.

Labriola, A. -- ital. marxist (1843-1904).

La Bruyère (-yär), **J.** -- fransk författare (1645-1696).

labyrint -- irrgång.

lac -- sjö.

lachera -- släppa, ej sticka över i kortspel.

ladies and gentleman (läidis änd djentlemen) -- mina damer och herrar.

lady (lädi) -- förnäm eng. dam.

Lafargue (-arg) **P.** -- fransk socialist (1840-1912).

Lafayette (Lafajett), **J.** -- fransk statsman (1757-1834).

La Fontaine (-än), **J.** -- fransk författare (1621-1695).

Lagerlöf, Selma -- svensk författarinna (1858-).

Lagstiftande församlingen -- franska parlamentet under en period 1791-1792.

lagún -- g. smala landremsor från havet avskild grund havsdel.

la haute finance (la ått finangs) högfinansen, storfinansen.

Lais -- beryktad grekisk hetär.

laisser aller (lässé allé) -- låta saken gå.

laisser faire (lässé fär) -- låta hållas.

lake (lejk) -- sjö.

lakej -- betjänt i livré.

lakonisk -- kort o. kärnfull.

lakonism -- kort o. kärnfullt uttryck.

lakun -- lucka, brist.

lama -- sydamer. kameldjur,

långulligt tyg, buddhistisk munk.

lamaism - nordlig buddhism.

Lamårck, J. B. - fransk naturforskare (1744-1829).

Lamartine (-tinn), A. - fransk skald (1790-1869).

lamell - skiva, blad.

lamentation - klagan.

lamentera - klaga.

lampett - vägglampa, väggljus-hållare.

Lancastermetoden - växelundervisning, de mest försigkomna eleverna undervisar de yngre, metoden förestav-vad av lärarbristen i början av 1800-talet.

lancera - framkasta, sätta igång.

lancett - liten tvåeggad kniv.

Landauer, Gustav - tysk socialist (1870-1919).

Landsberg, O. - tysk socialdemokrat (1869-).

landsorganisation - landssammanslutning av fackförbund.

Landsorganisationen, svenska L. O. - facklig svensk rikssammanslutning, stiftad 1898.

Landssekretariatet (L. S.) - svenska landsorganisationens styrelse.

landa ^- lätt 4-hjulig vagn.

Lange, F. A. - tysk filosof (1828-1875).

Lansbury, S. - eng. socialdemokrat (1859-).

lansett - tunn liten klinga.

lanterna - lykta.

lanternin - lyktformig överbyggnad för att tillvarata ljuset.

Lantmannapartiet - svenskt bondeparti, stiftat 1867. *

Laokoon - tröjan, som varnade för den grek. trähästen vid

Tröjas belägring, kvävdes jämte två söner av sjöormar.

Laotse - kinesisk filosof (600-talet f. Kr.)

lapidarstil - stenstil, kort kärnfullt skrivsätt.

Laplace (-ass), P.-S. - fransk astronom (1749-1827).

lappri - småsak.

lapsus - fel.

lapsus cålami - skrivfel.

lapsus linguaB (-ngve) - fel-sägning.

larer - skyddsandar i rom. gudasagan.

largo - långsamt.

Larsson, Carl - svensk målare (1853-1919).

Larsson, Hans - svensk filosof (1862-).

Larsson, Viktor - svensk socialdemokrat (1861-)

Fart pour Fart (lar por lar) - konst för konstens skull, konstsnobberi.

lasarett - sjukhus.

lasciv - slipprig.

lasera - måla med genomskinlig färg.

Lassalie (-11), Ferdinand - tysk socialist (1825-1864).

lasso - kastlina (10-15 meter lång).

lastageplats - plats för lastning och lossning.

last but not least (list) - sist men ej sämst.

latent - inneboende, dold, hemlig.

Lateranen - kyrka o. museum i Rom.

latifundium - for nr om. storgods m. slavdrift.

latitud - geografisk bredd, avstånd från ekvatorn.

latrin - avföringsavskräde.

laudatur - berömlig (högsta betyg, A).93

laureatus-Le Sage

laureatus - lagerkrönt.

Law (Lå), John - skotsk finansman (1671-1729).

Law (Lå), Bonar - eng. högerpolitiker (1858-1923).

lava - smälta bergarter som rinner ur vulkaner.

lavemang - ändtarmsinspol-ning.

lavera - måla med tunn färg 1. tusch.

lavett - kanonunderlag.

lavin - snöskred.

Lavoisier (-oassjé), A. L. - fransk kemist (1743-1794).

laxativ - avförande medel.

laxera - ta in avförande medel.

lazzaron - tiggare (i Italien).

League of Nations (Lig åff Näts j ens) - Nationernas förbund.

lebemann - festprisse.

le beau reste (lö bå rest) - kvarlevorna.

leben und (ont) leben lassen - leva o. låta leva (uttryck för tolerans).

Leda - av guden Jupiter befruktad kungadotter i grek. gudasagan.

Ledebour, Georg - tysk socialist (1850-).

ledung -- krigsfärd.

legal - laglig (möts. illegal).

legalisera - göra laglig.

legat - testametariskt förordnande.

legation - (ämibetslokal för) utländsk beskickning.

legato - bundet.

legend - helgonsaga.

legera - sammansmälta.

legering - metallisk blandning.

legio - väldig mängd.

legion - truppavdelning.

legitim - lagligt berättigad, rättmätig.

legitimation - papper som utvisar att man är den man utger sig för.

legitimera - klarlägga att någon är den han utger sig för.

legitimister - politiskt parti s. efter en revolution propagerar den »legitima» monarkien.

legymer - grönsaker serverade till mat.

legär (-sjär) - lättvindig.

Leibl, W. - tysk målare (1844 -1900).

Leibnitz, C. W. - tysk filosof (1656-1716).

Leipart^ F. - tysk so c.-dem. fackförenings le dar e.

lejd - garanti att komma till fiendeläger och fritt återvända.

lejdare - fartygsrepstege med träfotsteg.

lekamen - kropp.

lekman - i eke-präst (moits. klerk).

lektor - föreläsare, läroverkslärare av högre grad.

lektyr - läsning.

Lenin, Vladimir Iljitsj - rysk kommunist (1870-1924).

leninism - Lenins lära, kamp i Lenins anda.

Lenngren, A. M. - svensk skaldinna (1755-1817).

Lensch, P. -.? tysk socialdemokrat, 1922 högerman (1875 -1926).

Leo X - påve (1475-1521, reg. 1513-1521).

Leopardi, G. - ital. skald (1798 -1837).

Leopold, K. G. af - svensk skald (1756-1829).

Lérmontov, M. - rysk skald (1814-1841).

Lö Sage (Lösåsj), A. R. -les extremes se touchent-limerick

94

fransk författare (1668- 1747).

les extremes se touchent (les exträm sö tosj) - ytterligheterna berör varann.

les honneurs (lesånnör) - värdskap.

Lessing, G. E. - tysk författare (1729-1781).

lettre (letter) - brev.

letargi - sömnsjuka.

Lete - glömskans flod i grek. gudasagan.

lettre de cachet (dö kasjö) - dokument varigenom man kunde få en misshaglig person utan dom inspärrad på Bastiljen.

Levanten - främre Orienten (+ Grekand o. Egypten).

lévellers - kommunistiskt betonad sekt bland de eng. puritanerna på 1640-talet,

leverans - avlämning, varuparti att avlämna.

leverera - avlämna, anskaffa.

Levi, P. - tysk socialdemokrat (1883-).

levisit -t förödande giftgas.

lex - lag.

lexikon -? ordbok på två.språk.

lex Véneris - lag mot könssjukdomars spridning.

L. F. U. F. - Landsorganisationen för folknykterhet utan förbud, av spritkapitalet understödd organisation för kamp mot nykterhetsrörelsen.

1'Humanité (lymanité) - av Jaurés grundad, sedan 1920 kommunistisk Paristidning.

liaison (liäsång) - (lätt) förbindelse.

libation - dryckeslag.

liber - fri.

liberal - anhängare av liberalismen,, »frisinnad».

Liberala samlingspartiet - li-

beralt svenskt riksdagsparti 1900-1923.

liberalism - den på individens ohejdade rätt grundade borgerliga politiska teorien (Manchesterliberalism), »frisinne».

liber studiosus - fri student.

libertin - utsvävande person.

libertinage (^asj) - utsvävning.

liberty - tunn silkessatin.

libido - köns ligt driftliv.

libretto - text till musikpjäs.

licens -^- tillåtelse.

licentia poetica - frihet (från prosans regler) i poesi.

licentiat - högsta akademiska examen.

Lidforss, Bengt - svensk socialist och naturforskare (1868-1913).

Lidner, Bengt - svensk skald (1757-1793).

Lie, Jonas - norsk författare (1833-1908).

liebhaber (lib-) - älskare av.

Liebermann, Max - tysk målare (1847-).

Liebig, J. von - tysk kemist (1803-1873).

Liebknecht, Karl - tysk revolutionär socialist (1871- 1919).

Liebknecht, Th. - tysk socialdemokrat (1870-)

Liebknecht, Wilhelm - tysk socialist (1826-1900).

liera - förbinda.

Li Hung Shang - kines, statsman (1823-1901).

likvid - betalning.

likvidation - bankrutt.

likvidera - betala, klara.

likör -- stark söt spritdryck.

Liljefors, B. - svensk målare (1860-).

limerick - irländskt grevskap, vers av typen:,95

Lincoln-logg

»Det var några bovar som stena'

en karl på Sierra Morena,

det gick fast med nöd,

men när karlen var död

så var det inte den som de mena'.»

Lincoln, Abraham - amer. president (1809-1865).

Lindeberg, Anders - svensk radikal politiker (1789- 1849)

Lind, Jenny - svensk sångerska (1820-1887).

Lindhagen, Carl - svensk humanistisk socialdemokrat (1860-),

Lindley, Charles - svensk fackföreningsledare (1865-).

Lindman, Arvid - svensk högerpolitiker (1862-).

Lindqvist, Herman - svensk socialdemokrat (1863*-).

Ling, P. H. - svensk skald och gymnast (1776-1839).

lingvist - språkman.

liniment - gnidningsolja.

Linné, Karl von - svensk naturforskare (1707-1778).

Linnesången - dikt om hem-sömmerskeproletariatets elände av Thomas Hood (1843).

linéleum - material till korkmatta.

Lionardo da Vinci (Vinttji) -- ital. målare, skald, bildhuggare, vetenskapsman m. m. (1452-1519).

Lippi, Fra Filippo - ital. målare (o. 1406-1469).

lira - ital. mynt (officiellt == 72 öre).

lispund - viktenhet (8,5 kilogram).

Lissagaray (-rä) P.-O. - fransk socialist (1839-1901)

Liszt, Frans - ungersk-tysk tonsättare (1811-86).

Li Toi Pe - kinesisk skald (d. 762 e. Kr.)

L. K. P. B. - Landsförening för kvinnans politiska rösträtt, stiftad 1903.

litania - kristlig gudstjänstavdelning, långtråkig uppräkning.

litogräf - stentryckare.

litografi -- stentryck.

littera - bokstav.

litterat - »bildad».

litteratur - diktning, skrifter.

litteratör - skriftställare.

litteris et artibus - medalj för verksamhet i dikt o. konst.

litterär - till diktkonsten hörande, författande.

liturgi - gudstjänstordning.

Livingstone (-stånn), D. - skotsk missionär o. forskare (1813-1873).

Livius - rom. historiker (59 f. Kr.-17 e. Kr.)

livmedikus - fursteläkare.

livré - betjänstdräkt.

livselexir - hälso- o. ungdomsdryck.

Lloyd George (Låjd Djårtj) - eng. liberal politiker (1863-).

Locarno-konferensen - konferens i Locarno av de kapitalistiska stormakterna 1Ö25, där det antogs en s. k.

garantipakt som genom Tysklands närmare bindande vid enten-ten söker inringa Sovjet-Unionen.

lockout (låckåut) - utkastning från arbete.

lockouta (låckåuta) - utkasta från arbete.

loge (låsj) - avskilt rum, förening.

logement - rum i kasern.

logera - bo.

logg - fartmätare på fartyg.loggia-Ludvig XVIII

loggia - åt ena sida öppen gång.

logi (låsji) - tillfälligt husrum.

logik - följdriktighet, läran om tänkandets lagar.

logisk - följdriktig, med logik sammanhängande.

logogryf - gåta, där småord tas ur ett större, ex. ur Lenin orden le, lie, lin.

Logos - (grek.) ordet, namn på de kristnas gud.

Löhengrin - svanriddare i fransk medeltida dikt.

lojal - hederlig, trogen.

lojalitet - trofasthet.

lokal - rum, lägenhet, till viss plats hörande.

lokalisera - förlägga (till viss plats).

lokalitet - lägenhet.

lokalt veto - kommuns rätt att stadga spritförbud.

Loke - figur av jättesläkt (eldgud?) i nord. gudasagan.

lokomobil - flyttbar ångmaskin.

lok(omotiv) - ångmaskin som driver tåg.

lollarder - holländsk kättar-sekt på 1300-1400-talen.

lombardränta - ränta vid lån mot säkerhet.

Lombroso, C. - ital. läkare (1836-1909).

London, Jack - amer. författare (1876-1916).

Longfellow, H. W. - amer. skald (1807-1882).

longitud - längdgrad på globen.

Longuet (Långgé), Charles - fransk socialist (1839-).

Longuet (Långgé), J. - fransk socialdemokrat (1876-).

looping the loop (lop-) - flygkonststycke.

Löpe de Vega - spansk författare (1562-1635).

lord - eng. adelstitel.

lordkansler - eng. rättvisans högste chef o. överhusets talman.

lornjett - ögonglas med skaft.

Louis (Loi) - Ludvig, namn på flera franska kungar (se Ludvig).

Louvre (Lover) - museum i Paris.

lovart - vindsidan.

lovera - kryssa.

Loyola, I. - spanjor, stiftare av jesuitorden (1491-1556).

Lucia - kristet helgon, död som martyr 304 e. Kr.

Lucifer - ljusbringaren, Djävulen som rebellisk andemakt.

Lucullus - rom. general (106 -56).

Ludd, Ned - proletär maskin-försitörare 1 Nottingham, England, på 1700-talet.

luddliter - jproletära maskin-förstörare i England spec. åren 1811-1812.

Ludendorff, E. - tysk general och fascistchef (1865-).

Ludlow - industriplats i USA, där många arbetare mördades av kapitalets svarta garden under löneikomfliiikt 1912.

Ludvig XI - fransk kung (reg. 1461-1483).

Ludvig XIII - fransk kung (reg. 1610-1643).

Ludvig XIV - fransk kung (reg. 1643-1715).

Ludvig XV - fransk kung (reg. 1715-1774).

Ludvig XVI - fransk kung (reg. 1774-1793).

Ludvig XVIII - fransk kung (reg. 1814-1824).Ludvig Filip-Mackmyra

Ludvig-Filip - fransk kung (reg. 1830-1848).

lues - syfilis.

luguber - dyster.

Luini - ital. målare (o. 1417- o. 1529).

Lukas -en av de kristna evan-gelisterna.

Lukiånos - grek. författare (o. 120-o. 180).

lukrativ - lönande.

lukullisk - vräkig (ifråga om mat o. d.)

luminös - ljus, förträfflig.

Luna -. månens gudinna i rom. gudasagan (grek. Seléne).

Lunatjarskij, A. -- rysk folkkommissarie och författare (1866-).

lunch - förmiddagsmåltid.

Lunkentus - jätte i folksaga.

lupp - förstoringsglas.

lupus - varg, hudtuberkulos.

lurendreja - smuggla.

Lusitania - eng. atlantångare, sänkt av tysk u-båt 7 maj 1915, varvid 1,198 personer omkom.

Luther, Martin - tysk reformationsledare (1483-1546).

Luxemburg, Rosa - tysk-polsk revolutionär socialist (1870'- , 1919).

luxuös - lyxartad.

lycéum - högre enskilt läroverk.

Lyell (läjel), Charles - eng. geolog (1797-1875).

lymfa -> vätska i kroppens vävnader etc.

lymfkärl - rör som för lymfa.

lyncha .- avrätta misshaglig person utan laga dom, brukat av USA:s vita pöbel mot negrer.

lyra - stränginstrument.

lyrik - poesi av smärre format (möts. epik o. dramatik).

lyriker - författare av lyrik.

Lysippos - grek. bildhuggare (300-t. f. Kr.)

lågspänning -spänning t. o. m. 250 volt.

låring - akterdel av fartygssida.

lyx - överflöd, onödig prakt.

länsväsen -? medeltidens statsskick med förläningar åt mycket självständiga länsfurstar, grevar etc, beroende på att den ekonomiska utvecklingen ännu ej g. handelsbourgeoi-sins uppsving givit kungamakten lånemöjligheter att kväsa den decentralistiska länsadeln och skapa den centrali-cerade nationalstaten.

Löbe, P. -? tysik socialdemokrat (1875-).

lösdrivare - medellös turist.

M.

M - 1000 (som romersk siffra).

Macaulay (Makålä), Thomas - eng. historiker (1800-1859).

Macbeth - skotsk kung (reg. 1040-1057), hjälte i likanämnd tragedi av Shakespeare.

man och författare (1469- 1527).

macchiavellism - samvetslös politik.

MacDonald, J. R. - eng. socialdemokrat (1866-).

machverk - fuskverk.

Macehiavelli, N. - ital. stats- Mackmyra - järnbruk i Upp- Ludvig Filip-Mackmyra

Ludvig-Filip - fransk kung (reg. 1830-1848).

lues - syfilis.

luguber - dyster.

Luini - ital. målare (o. 1417- o. 1529).

Lukas -en av de kristna evan-gelisterna.

Lukiånos - grek. författare (o. 120-o. 180).

lukrativ - lönande.

lukullisk - vräkig (ifråga om mat o. d.)

luminös - ljus, förträfflig.

Luna -. månens gudinna i rom. gudasagan (grek. Seléne).

Lunatjarskij, A. -- rysk folkkommissarie och författare (1866-).

lunch - förmiddagsmåltid.

Lunkentus - jätte i folksaga.

lupp - förstoringsglas.

lupus - varg, hudtuberkulos.

lurendreja - smuggla.

Lusitania - eng. atlantångare, sänkt av tysk u-båt 7 maj 1915, varvid 1,198 personer omkom.

Luther, Martin - tysk reformationsledare (1483-1546).

Luxemburg, Rosa - tysk-polsk revolutionär socialist (1870'- , 1919).

luxuös - lyxartad.

lycéum - högre enskilt läroverk.

Lyell (läjel), Charles - eng. geolog (1797-1875).

lymfa -> vätska i kroppens vävnader etc.

lymfkärl - rör som för lymfa.

lyncha .- avrätta misshaglig person utan laga dom, brukat av USA:s vita pöbel mot negrer.

lyra - stränginstrument.

lyrik - poesi av smärre format (möts. epik o. dramatik).

lyriker - författare av lyrik.

Lysippos - grek. bildhuggare (300-t. f. Kr.)

lågspänning -spänning t. o. m. 250 volt.

låring - akterdel av fartygssida.

lyx - överflöd, onödig prakt.

länsväsen -? medeltidens statsskick med förläningar åt mycket självständiga länsfurstar, grevar etc, beroende på att den ekonomiska utvecklingen ännu ej g. handelsbourgeoi-sins uppsving givit kungamakten lånemöjligheter att kväsa den decentralistiska länsadeln och skapa den centrali-cerade nationalstaten.

Löbe, P. -? tysik socialdemokrat (1875-).

lösdrivare - medellös turist.

M.

M - 1000 (som romersk siffra).

Macaulay (Makålä), Thomas - eng. historiker (1800-1859).

Macbeth - skotsk kung (reg. 1040-1057), hjälte i likanämnd tragedi av Shakespeare.

man och författare (1469- 1527).

macchiavellism - samvetslös politik.

MacDonald, J. R. - eng. socialdemokrat (1866-).

machverk - fuskverk.

Macehiavelli, N. - ital. stats- Mackmyra - järnbruk i Upp-Macpher son-Mal on

98

land där arbetarna brutalt vräktes under lönekonflikt 1906.

Macpherson, J. - skotsk skald (1736-1796).

madame (-amm) - min fru.

madapolam - ett fint bomullstyg.

made in Germany (mäid in Djörmani) - tillverkad i Tyskland.

madonna - gudsmoder.

madrass - sängunderlag, stoppat med tagel, ull, halm, etc.

madrigal - konstdikt 1. -musik, från 1300-talet.

Maecénas - romersk statsman (d. 8 f. Kr.)

Maeterlinck, M. - belgisk författare (1862-).

Maffi - ital. kommunist.

maffia - förbrytarliga på Sicilien.

magasin - förrådslokal, tidskrift. f

magasinera - lägga i förråd.

magi - trolldom.

magisk - övernaturligt, trolskt tjusande.

magister - lärare.

magistrat - stadsstyrelse i Sverge.

Magna Charta - eng. kungamakten år 1215 avtvunget fri-ihetsbrev, enligt vilket adel, prästerskap och borgare gi-ranteras att ej bli utsatta för godtycklig häktning.

magnat - storman, kaxe.

magnet - kropp s. drar till sig järn 1. stål.

magnificens - höghet.

magnifik - praktfull.

Mahabaratå - indisk hjältedikt på sanskrit.

Mailloll (Majåll), A. - fransk konstnär (1861-).

mair (mär) - fransk borgmästare.

Majakovskij, V. - rysk författare (1892- j.

majéstas - majestät. majestät - monarkisk titel. majestätisk - högförnäm, högdragen.

majestätsbrott - brott mot monarks överhöghet.

majolika - flerfärgat lergods.

majonnäs - skarpsås.

major - större, officersgrad.

major domus - hovmästare, monarkens närmaste man i frankiska riket.

majoritet - flertal.

majuskel - stor bokstav i början av ord.

makabeer - judisk prästsläkt på 100-t. f. Kr.

makaber - dyster, dödsmin-nande.

makadam - vägmaterial av sand.

makaroni - ital. födoämne av vete.

Makart, H. - österr. målare (1840-1884).

makartsbukett - bukett av torkade blommor, prydnad i stil med Makarts målningar.

makrokosm - värld i stort.

makulatur - odugligt tryck.

makulera - göra oanvändbart.

mala fide - icke i god tro, medvetet (möts. bona fide).

malaria - klimatfeber.

Malatesta, E. - ital. anarkist.

Malherbe (Malérb), Fl - fransk författare (1555- 1628).

maliciös - elak, försmädlig.

malis - förtal.

mall - linjal för kroklinjer.

Malon (-ång), B. - fransk socialist (1841-1893).99

malplacerad-mare liberum

malplacerad - felaktigt placerad, olämplig.

malproper - osnygg.

Malthus, Th. R. - eng. ekonom (1766-1834).

malthusianism - läran, att allt samhällsont kommer av överflöd på barn.

malträtera - misshandla.

malvasir - vins ort.

malör - missöde.

Mammon - pänningens gud, rikedom.

mammut - elefantliknande forntida djur.

Manchesterliberalism - borgarklassens från 1890-talet särskilt av Cobden och Bright propagerade lära om den en-sikildes rätt (motsv. textilindustrins intressen) som ekonomiens centrallära.

mandat - uppdrag, plats i vald församling.

mandolin - musilkredskap s. liknar luta.

manege (-äsj) - ridbana.

maner - de avlidnas andar.

maner - sätt, enformig vana.

Manet (-né) E. - fransk målare (1832-1883).

mani - vurm.

nanicure (-kyr) - handvård.

maniererad - förkonstlad.

manierism - konstlat uttryckssätt.

manifest - offentligt tillkännagivande.

manifestation - tillställning för offentligt tillkännagivande.

manifestera - offentligt tillkännage.

manipulation - hemligt förehavande.

manipulera - företa hemliga åtgärder.

Manitou - indianernas Store ande.

mankemang

summelse.

brist, fel, för-

mankera - brista, försumma.

Mann, Tom - eng. revolutionär arbetarledare (1856-).

mannekäng - skyltdocka.

Manner, K. - finsk kommunist (1880-).

Manon Lescaut (Manång Löskå) - roman av Prévost d'Exilies (1733).

mansård - vindskupa.

manschett - handledsprydnad, även ljusstaikeskydd.

man spricht deutsch (dåjtsj) - här talas tyska.

Mantegna (-ejna), A. - ital. målare (1431-1506).

mantilj - slöja.

Manu - indisk gud.

manuell - för hand.

manufaktur - fabrik.

manufakturer - fabriksprodukter (vanl. textiler).

manu propria - med egen hand.

manuskript - skrift avsedd för tryckning 1. uppläsning.

manöver - trupprörelse, truppövning.

manövrera - göra manöver, styra.

m. a. o. - med andra ord.

marasm -? avmagring, förtvi-ning.

Marat (Mara) J. P. - fransk revolutionär (1744-1793).

Marathon - plats för grekisk seiger över perserna 490 f. Kr., budbäraren med segerbudet löpte den första »Marathon-löpningen»: 42 km. 167 m.

Marconi, G. - ital. uppfinnare (1874-).

mare - hav.

mare clåusum - stängt hav.

mare liberum - fritt hav.**marginal** - blank kant på skriven l. tryckt sida.

Maria Theresia - tysk kejsarinna (1717-80).

Marie Antoinette (-ri-anett) - fransk drottning (1755- 1793).

marin - flotta, sjöstycke i konst.

Marini, S. -ital. skald (1569 -1625).

marinism - svulstig barockstil i dikt.

marionett - leddocka.

maritim - som rör sjön.

mark - mynt, tyskt = 89 öre, finskt = 72 öre.

markegång - officiella pris å en del varor.

marketenteri - försäljning av matvaror o. d. invid lägerplats.

marketenterska - försäljerska vid lägerplats.

markis - adelstitel, tygskärm för fönster etc.

marodera - plundra på egen hand i krig.

marodör - plundrare.

Markus - kristen evangelist.

Markusevangeliet - ett av de fyra kristna evangelierna.

Mars - krigsguden i rom. gudasagan (grek. Ares).

Marseljäsen - revolutionssång från 1792, nu fransk nationalsång.

marsipan - mandelmassa.

marsrevolutionen - i Tyskland 1848, i Ryssland 1917.

marter - plågor.

martera - plåga.

Martialis - rom. skald (o. 40- 104).

martialisk - krigisk.

Martov, - rysk socialdemokrat (1873-1923).

Marty (-i), A. - fransk kommunist (1886-), proletär hjälte i Svartahavsflottans myteri 1919.

martyr - för sin övertygelse dödad (l. pinad) person.

Marx, Karl - tysk ekonom o. kommunist (1818-1883).

Marx, W. - tysk borgerlig politiker (1863-).

marxism - Karl Marx' socialistiska system.

Masaryk, T. - tjeckoslovakisk borgerlig politiker (1850-).

maskera - förkläda, dölja ansiktet med mask.

maskerad - bal med utklädsel o. mask.

maskin - mekaniskt redskap.

maskopi - samförstånd.

maskulin - manlig.

massage (-sj) - knådning av sjuka kroppsdelar.

massaker - massmord.

massakrera - anställa massmord.

massaktion - av större massa utförd gemensam politisk 1. ekonomisk handling.

massera - knåda sjuka kroppsdelar.

massiv - tung, stor, stadig; bergmassa.

masspsykologi - (studium av) massans själsliv.

massör, massös - person s. ger massage.

Masters, E. L. - amer. skald (1869-).

mastix - en hartssort.

mastodont - forntida jätteelefant.

matador - pamp.

match - (omgång i) tävling.

matematik - vetenskapen om storheter o. deras inbördes förhållande.

materia - ämne, verklighet.

material - redskap.

materialisera - förvandla själar till kroppar (spiritist-skoj).

materialism - moraliskt: liv för egen grov njutning; vetenskapligt: läran att det materiella är det grundlägg-ande (möts. idealism).

materialist - anhängare av materialismen.

materialistisk historieuppfattning - den av Marx formulerade läran, att grunden till förändringarna i historien är produktionens utveckling med dess skapande av klasser o. klasstrider.

materiel - redskap.

materiell - som rör materien.

Matin (-täng) - kapitalistisk Paris-tidning, startad 1884.

matiné - eftermiddagsföreställning.

Matisse (-iss), H. - fransk målare (1870-).

matriarkåt - mödernerätt, en tid i samhällsutvecklingen då kvinnan tack vare sin ställning i produktionen var den härskande i samhället.

matrikel - förteckning.

matris - gjutform.

matrona - gift romarkvinna.

Matteotti, G. - ital. socialdemokrat (1885-1924).

Matteus - kristen evangelist.

Matteusevangeliet - kristen skrift, författad efter år 70.

maturitet - mogenhet.

Maupassant (Måpassång), (*. de - fransk författare (1850 -1893).

mausoleum - gravvård.

mauvais sujet (måvä sysjä) - utsvävande odåga.

Max av Baden - tysk prins och rikskansler (1867-).

maxim - grundsats.

maximal - högst.

maximalister - ital. vänstersocialdemokrater.

maximi- - högsta.

maximum - det högsta.

Maxton, J. - eng. socialdemokrat (1885-).

Mayflower (Mäflåer) - Majblomman, skeppet som förde de första engi kolonisterna till Amerika 1620.

Mazarin (-äng), J. - fransk kardinal o. statsman (1602- 1661).

Mazzini, G. - ital. statsman (1805-1872).

mecenat - välgörare, uppmuntrare av konst, dikt etc.

medalj - minnes- 1. belöningsslant.

medaljong - liten kapsel för porträtt o. d., större medalj.

Medea - svartsjuk hjältinna i grekiska o. senare tragedier.

medeltid - tiden ung. 400-talet - 1400-talet, karaktäriserad av jordbruk samt mot slutet begynnande handel o. hantverk; härskande samhällsgrupper: adeln och Ikyrkan såsom ägare av produktionsmedlet jorden.

Médici - ital. köpmanna- o. härskarätt på 1400-talet.

medicin - läkemedel.

medicinera - ta medicin.

medicinsk - som rör medicin 1. läkarvetenskap.

medikament - läkemedel.

meditation - begrundan.

meditera - begrunda.

medio - i mitten av.

medium - förmedlare, mellanstorlek.

Medusa -. vidunder med ormar till hår i grek. gudasagan.

meeting (mit-) - (större) möte.Mef isto (f eles) -Mérimée

Mef isto (f eles) - Hin håle i Faustsagan.

megafon -? ljudförstärkande tratt.

megära -. ful o. argsint kvinna.

Mehring, Franz - tysk kommunist o. historiker (1846- 1919).

mejeri - företag för beredning av mjölkprodukter.

mekanik - vetenskapen om lagarna för kropparnas lägen.

mekaniker - yrkesutövare i mekanik.

mekanism - inrättning, verk.

Melanchthon, Ph. - tysk teolog (1497-1560).

melankoli - sjuklig dysterhet.

melankolisk - svårmodig.

melass - brun sirap, biprodukt vid sockerberedning.

melerad - blandad, spräcklig.

melioration - förbättring.

melodi -* estetiskt (Vackert) ordnad tonföljd.

melodisk - rik på melodi.

melodiös - rik på melodi.

melodram - deklamation med musikackompanjemang.

Melpoméne - den tragiska skaldekonstens sånggudinna i gammal saga.

Melusina - förhäxad kvinna i gammal saga.

membran - vägg.

membre (mangbr) - medlem.

memento - kom ihåg.

memento mori - kom ihåg, att du ska, dö.

memoarer - minnen.

memorandum - påminnelse.

memorera - erinra sig.

memoria - hågkomst.

memorial - skrift till erinring.

menage (-asj) - hushåll.

menageri - samling av djur till förevisning.

Menandros - grek. lustspelsförfattare (342-292).

Mendel, J. G. - österr. präst och naturforskare (1822- 1884).

mendelism - vetenskapen om arvsegenskapernas fördelning.

Mendelssohn, M. - tysk filosof (1729-1786).

Mjendelssohn-Bar tholdy, F. - tysk tonsättare (1809-1847).

Menelåos - grek. kung, gift med sagans Sköna Helena.

mene tekel ufarsin - du är vägd på en våg och befunnen för lätt, ditt välde ska splittras, eldskriftsvarningen på väggen i Belzasårs gästabudssal i Babylon.

mensjevik - anhängare av den reformistiska minoritetsriktningen i ryska socialdemokratin, senare socialdemokrati.

mens såna in corpore sano - en sund själ i en sund kropp.

menstruation - månadsrening.

mensur - tysk studentduell.

mensurabel - mätbar.

mental - själslig.

mentalitet - själsläggning.

Mentor - vän till Odyssevs i dikten Odyssén, äldre, vägledande vän.

menuett - dans från 1700-ta-let.

meny - matsedel.

Menzel, A. F. - tysk målare (1815-1905).

mercerisera - ge bomullsvaror silkesglans.

Meredith, G. - eng. författare (1828-1909).

Meresjkovskij, D. - rysk författare (1866-).

meridian - middagslinje.

Mérimée, P. - fransk författare (1803-1870).103 merit-mikado

merit - förtjänst. meter - en måttsenhet, vers-meritera sig - göra sig för- mått

tjänt Métjnikov, I. - rysk zoolog

merkantilismen - det system, (1845-1916).

som drevs under de moderna metod__plan.

staternas utbildningstid till metodik - vetenskap om me-

ekonomiska enheter (närmast toden.

1600-talet), att gynna export metodisk - planmässig.

o. hindra import i syfte att metodism - kristen sekt.

få mesta metalliska rikedom metrik __ versilära.

inom landet. metrisk - som följer visst

Mercurius - handelns gud i versmått.

rom. gudasagan (grek. Her- metronom - mätare av tids-

mes). mellanrum.

merovingerna - frankisk kun- metropol - huvudstad.

gaätt (481-752). Mefcternich, C. W. - österr.

mervärde - det producerade statsman (1773-1859).

värde, som producenten-ar- Meunier (Mönjé), C. - bel-

betaren icke får behålla för gisk skulptör (1831-1905).

egen del utan som går till Meyer, Ernst - tysk kommu-

ägaren av produktionsmedlen, nist (1887-).

företagaren. Meyerbeer, G. - tysk tonsät-

mesallians - gifte med med- tare (1791-1864).

lem av lägre samhällsställ- mezzosopran - röst mellan so-

ning. pran o. alt.

mesånmast - aktersta masten miasm - smittoämne ur natu-

på 3- 1. flermastat fartyg. ren.

Messalina - starkt sinnlig rom. Michel, Louise - fransk revokejsarinna (1 årh. e. Kr.) lutionär (1833-1905).
M[essenius, J. - svensk histo- Michels, R. - tysk sociolog

riker (1578-1636). (1876-).

Messias - »Herrans smorde», Mickiewicz, A. B. - polsk skald

judarnas väntade frälsare. (1798-1855).

mest gynnad nation - förmån Midas - grek. sagokung, fick

i handelsavtal mellan stater. åsneöron, allt han rörde vid

mestis - barn av vit o. indian. förvandlades i guld.

mesyr - åtgärd. Mjdgårdsormen - vidunder i

metafor - bildligt uttryck. nord. gudasagan.

metaforiskt - bildligt. midinett - sömmerska.

metafysik - »vetenskapen» om Mignon (Minjång) -? söt, inta-

idet översinnliga. gande, figur i Goethes Wil-

metafysisk - översinnlig. helm Meisters läroår, opera

metamorfos - förvandling. av Thomas.

meteor - fallande eldkula i migrän - huvudvärk.

världsrymden. Mika - judisk profet (o. 900

meteorologi - vetenskapen om f. Kr.)

väderleken. mikådo - japansk kejsare.mikrober - smådjur: bakterier, infusorier etc.

mikrofon - ljudförstärkare i telefon.

mikrokosm - värld i smått.

mikroorganism - osynlig 1. svårsynlig småorganism i växt- o. djurriket.

mikroskop - starkt förstorande vetenskaplig apparat.

Miles gloriosus - komedi av Plautus, storskrävlande krigare.

milis - folkvärn.

militarism - (överdrift i) krigskultur.

militie ombudsman (M. O.) - svenska riksdagens ombud för tillsyn över militära förhållanden.

miljard - 1,000 miljoner

miljardär - ägare av 1,000 miljoner.

miljonär - ägare av en miljon (ex. kronor).

Miljukov, P. - rysk liberal politiker (1859-).

miljö - omgivning

Mill, John Stuart - eng filosof (1806-1873).

mille - tusen (rom. tal).

millenium - tusenårigt rike.

Millerand (-ang), A. - fransk fascistisk politiker (1859-).

Milles, Carl - svensk skulptör (1875-).

Millet (Mille), F. - fransk målare (1814-1875).

milliard - 1,000 millioner.

milliardär - ägare av 1,000 millioner.

Millikan, R. A. - amer. fysiker (1868-).

millionär - ägare av en million (ex. kronor).

Miltiades - grek. krigare (500-talets mitt f. Kr.)

Milton, John - eng. skald (1608-1674).

Mimer - jätte i nord. gudasagan.

mimicry - skyddande förklädnad

mimik - minspel (skon-st).

mimisk - som rör minspelet.

minaret - smäckert torn.

mineral - enhetligt organiskt naturföremål.

Minerva - vetenskapens gudinna i grek. gudasagan (även Pallas).

miniatyr - eg. mönjemålning, förminskning, mycket liten konstsak.

minimal - minsta, obetydlig.

minimilön - minsta lön.

minimum - det minsta, lägsta.

minister - statsrådsmedlem.

ministerialism - ministersocialism, utdömdes av Internationalen i Paris 1900 och Amsterdam 1904.

ministerium - regering, statsråd.

ministerpresident - statsminister.

ministär - regering.

minoritet - mindretal.

Minos - sagokung på Kreta, gav människooffer åt odjuret MiniOifraurus.

Minotåurus - odjur i grek. sagan.

minuskel - liten bokstav.

minut - tidsmått, 6O:del av timme.

minuthandel - handel i smått (möts. gross- 1. en gros).

minutiös - ytterligt noggrann.

mir - rysk by.

Mirabeau (-bå), V. R. - fransk borgerlig revolutionär (1749 -1791).

mirabile dictu - sällsamt att säga.105

mirakel-monokel

mirakel - underverk.

mirakulös - sällsam.

misantrop - människohatare.

misantropi - människohat.

misantropisk - människohatande.

miserabel - eländig, ömklig.

miserére - förbarma dig.

misogyn - kvinnohatare.

miss - fröken.

mission - sändning, uppdrag.

missionär - utsänd predikant.

missiv - sändebrev, förordning.

misstroendevotum - uttalat ogillande.

mist - tjocka.

mister (Mr) - herr.

mistlur - lur för signaler i tj ocka.

miistris (Mrs), (uttal mUssis) - fru.

misär - elände.

Mitra - orientalisk gud, biskopsmössa.

mixtur - blandning med tillsats.

mnemoteknik - minneskonst.

M. O. - militie ombudsman.

moaré - vattrat tyg.

moatjé - ens dam 1. kavaljer.

mobb - slödder, pöbel.

mobil - rörlig.

mobilier - lösegendom.

mobilisera - sätta på krigsfot.

mobilisering - försättande på krigsfot.

mockasin - indiansk fotbeklädnad.

modell - mönster.

modellera - forma, göra modeller.

moderat - måttlig, blygsam, högerpolitisk.

moderera - mildra.

modern - nutida, ny, med sin tid.

modernism - modern riktning i konst etc.

modest - blygsam.

modesti - blygsamhet.

modifiera - mildra.

modifikation - mildring, dämpning.

modulation - ackord växling.

modulera - växla ackord.

modus - sätt.

modus vivendi - provisorisk anordning.

Mohamed - turkisk religionsstiftare (o. 570-632).

mohamedan - anhängare av Miohameds lära.

mohikan - ett slags indian.

Möira - (grek. ödesgudinna (nord. norna).

moitié (moat-jé) - ens dam 1. kavaljer.

molekyl - osynligt liten, del av föremål.

Moliére (-är), J. B. P. - fransk författare (1622-1673).

moll - sorgsen tonart (möts. dur), ett tyg.

mollusk - b löt djur.

moment - ögonblick.

momentan - för ögonblicket.

monark - kung, kejsare etc, ensamhärskare.

monarki - envälde med e n härskare.

monarkisk - till monarki hörande.

monarkist - anhängare av monarki.

mondän - fin, av stora världen.

monism - enhetslära.

monitor - lärare, elev s. undervisar andra elever (växelundervisningen, Lancaster-imetoden).

monogam - lagd för engifte.

monogami - engifte.

monokel - glas f. bara ett öga.monolog-mrs

monolog - tal utan motpart.

monoman - vurmig person.

monomani - vurm.

monoplan - endäckad flygmaskin.

monopol - uteslutande rätt 1. egendom.

monopolisera - ta uteslutande rätt.

monoteism - enguderi.

monoton - entonig.

Monroe-doktrinen - av president Monroe 1823 utfärdad förklaring, att Europa ej får blanda sig i amerikansk poli- Itik; den därmed sammanhängande isoleringen från Amerikas sida är upphävd efter världskriget, då Amerika strävar att behärska Europa.

monseigneur (mångsännjör) - fransk titel för prinsar o. andra Jiögheter;.

monsieur (måss-jö) - herr(e).

monster - vidunder.

monstruös - vidunderlig.

monsun - årstidsvind.

Montaigne (Måntänj), M. de - fransk författare (1533- 1592).

Montånus - figur i Holbergs pjäs Er asmus Montånus o. Strindbergs Röda rummet.

Montelius, Oskar - svensk fornforskare (1843-1921).

monter - utställningsskåp.

montera - iståndsätta.

Montesquieu (Mångteskjö), Ch. - fransk författare (1689- 1755).

monument - minnesmärke.

Moore (Mor), Thomas - irl. skald (1779-1852).

moral - sedlighet.

moralisk - sedlig.

moralist - sedlighetsivrare.

moralitet - sedlighet, ett slags medelt. teatenpjäs.

moratorium - uppskov med betalning.

More (Mår), Thomas - eng. utopist (1478-1535).

morer - mörka folk, spec. mo-hamécianer i Nordafrika,

mores (-å-) - seder, vett.

morfem - språkform.

Morfeus - drömmens gud i grek. gudasagan.

morfin - viktig beståndsdel i opium.

morfologi - formlära.

Morgan .- amer. storkapitalistsläkt.

morganatiskt äktenskap - furstes äktenskap med ickefurstlig person .

morian - neger.

mormoner - religiös sekt med månggifte.

mortalitet - dödlighet.

Morus - lat. namn på Thomas More.

morän - hopning av sten o. d. uppkommet genom glaciär.

mosaik - av stenar, trästycken o. d. inlagd bild.

mosaisk - med Moses sammanhängande, judisk.

Moses - judisk nationalledare.

moské - moham. tempel.

moskit - orientalisk mygga.

moskovit - ryss.

motion - rörelse, förslag av riksdagsman (möts. proposition = förslag från regeringen)

motiv - ämne, skäl.

motivera - ge skäl.

motor - kraftkälla.

motto -- vägledande tänkespråk.

Mozart, W. A. - österr. tonsättare (1756-1791).

mr - mister, herr.

mrs - mistris (utt. missis), fru.107

Muhamed-mätress

Muhamed - arabisk religions-stiftare (o. 570-632).

muhamedaner - folk av Muha-meds religion.

mulatt - barn av vit o. neger.

multipel - mångfald av mindre tal (ex. 8 är en multipel av 2).

multiplicera - mångfaldiga (ex. 2x4).

multiplikation - mångfaldigande.

mumie - balsamerad kropp.

mundering - soldatutrustning.

municipal - som rör (stads)-kommun.

municip(alsamhälle) - större stadsliknande samhälle, som ännu ej blivit stad.

Murger (Myrsjär), H. - fransk för/fattare (1822-1861).

Murillo (-iljå), B. E. - spansk målare (1617-1682).

musa - sånggudinna, sångmö.

museiman - muhamedan.

museum - samling av konstnärliga, vetenskapliga o. d. ting.

musicera - göra musik.

musik - tonkonst.

musjik - rysk bonde.

musketör - infanterist med bössa (musköt) från 1500-t.

muskulatur - muskelbyggnad.

muskulös - med kraftiga muskler.

muslin - ett fint, mjukt tyg.

mussera - skumma, bornera.

Musset (Myssä), A. fransk skald (1810-1857).

Mussolini, B. - ital. fascist-ledare (1883-).

mutation - språngmässig förändring

mutåtis mutandis - med vederbörliga förändringar.

Mykéne - stad i Grekland, säte för forngrekisk kultur.

mylady (milädi) - hennes nåd.

lnylord (milård) - hans nåd.

Miinzer, Thomas - tysk revolutionär bondeledare (o. 1490 -1525).

myntfot - procenten ren metall i myntenhet, formen för ett lands myntpoMtik (guldmyntfot etc.)

myriad - oräknelig mängd.

mysk - avsöndring från mysk-djuret.

mysterium - oförklarlig händelse, medeltida religiös teaterpjäs.

mysteriös - egendomlig.

mysticism - på mystik byggd lära.

mystifiera - vilseleda.

mystifikation - förhemligan-de, vilseledande.

mystik - lära om onaturliga, »övernaturliga» ting.

mystisk - hemlighetsfull.

myt - gudasaga!.

myteri - uppror, lydnadsväg-

ran, särskilt m mytologi - gudal

litar, saga.

yg

Månsson, Fabian - svensk socialdemokrat o. författare (1872-).

mäss - matservering för officerare etc.

mässa - en katolsik gudstjänst.

mätress - älskarinna. N.

nabo - granne.

nabob (-åbb) - indisk furste.

nachspiel (-il) - efterfest.

nafta - ryskt namn på bergolja

naiv - barnslig.

naivism - avsiktlig barnslighet i modern konst.

naivitet - barnslighet.

najad - sjönymf, sjöjungfru.

nakterhus - kompasskåp.

Nansen, F. - norsk naturforskare (1861-).

Namtesiska ediktet - kungörelse i Namtes 1598, som gav religiös o. politisk frihet åt de franska (borgerliga) huge-notterna, upphävt 1685.

Napoleon I - fransk kejsare (1769-1821, reg. 1804- 1815).

Napoleon III - fransk kejsare (1808-1873, reg. 1851- 1870).

Narkissos - ung skön jägare i grek. sagan, förälskad i sin egen bild i en källa.

narkos - bedövning.

narkotisk - bedövande.

narodniki - terroristisk småborgerlig rörelse i ryska revolutionen på 1800-talet.

nasål - näs- (ljud o. d.)

na sus - näsa.

nasir - åt tempeltjänst helgad judisk asket.

nation - folk inom politisk stat.

nationalekonomi - borgerligt statsbegränsad vetenskap om folkhushållningen.

Nationalverkstäd:erna - nöd!-hjälpsarbeten 1848 i Paris.

nationalhushållning - folkhus -hållning.

nationalisera - göra till hela nationens egendom.

nationalism - anfallslysten nationell rörelse.

nationalist - aggressiv nations-dyrkare.

nationalitet - mot de övriga delarna till ras o. d. skiljaktig del av nation 1. folk.

nationalsocialist - en sorts tysk fascist.

Nationaltemplarorden - nyk-terhetssällsjtap, uppkommet 1922 g. sammanslagning mellan Nation alg o o d temp lar orden o. Templarorden.

nationell - som rör nation.

Nationernas förbund - överstatligt förbund med pacifistisk yta för den i världskriget segrande imperialismens syften, startat 26 juli 1919.

nativitet - födelsemängd.

naturalhushållning - hushållning med enkelt varubyte (möts. pänninghushållning).

naturalia non sunt turpia - naturliga saker är ej skamliga.

naturalism - ytterliggående realism i litteratur och konst.

naturalist - författare etc. i naturalismens anda.

naturell - medfödd läggning.

nautisk - som rör sjöfart.

navigation - segling.

navigera - styra.

Nebukadnesar - babyl. kung (604-562).

nebulösa - dimmigt synlig himlakropp.

necessär - damväska.

negation - förnekande.

negativ - nedrivande (möts. positiv).

negera - förneka.109

negligé-noli me tangere

negligé - nattdräkt, ofullbordad dräkt.

negligera - försumma.

Nekråsov, N. - rysk författare (1821-1877).

nekrolog - dödsruna.

nektar - gudarnas dryck i grek. gudasagan.

Nemesis ?- vedergällningens gudinna i grek. gudasagan,

neo - ny.

neolitisk tid -- yngre stenåldern.

nepot - yngre släkting.

nepotism - gynnande av släkten.

Neptunus - havets gud i rom. gudasagan (grek. Poseidon).

nereid - sjönymf, sjöjungfru.

Ner o - rom. kejsare (37-68, reg. 54-68).

nerv - tråd - som förmedlar känslointryck.

nervositet - nervsjuklighet.

nervös - nervs juk.

Nestor - hjälte i Iliaden, den äldste i en krets.

netto - efter vederbörliga avdrag.

Neue Zeit (Nåje Tsajt) - tysk socialdemokratisk tidskrift (1883-1923).

neuralgi - nervsmärta.

neurasteni - nervsvaghet.

neutral - det-könad, könlös, utanför en kamp, opartisk.

neutralisera - upphäva g. mot-tryck.

neutralitet - opartiskhet.

neutrum - det-kön, könlös.

Newton (Njutn), Isaac - eng. naturforskare (1642-1727).

nevö - bror- 1. systerson.

Nexö - se Andersen-Nexö.

Nibelungenlied - tyskt folkepos från 1100-talet.

niece (nias) - bror- 1. systerdotter.

Nick Carter - hjälte i undermåliga amerikanska detektivromaner.

Nietzsche (Nittsje), F. - tysk filosof (1844-1900).

nihil - intet.

nihil humani a me alienum puto

- jag anser intet mänskligt främmande för mig.

nihilism - negativ anarkism, namnet av nihil (intet), först brukat av tidiga ryska revolutionärer.

nihilist - anhängare av nihilismen,

Nike - grek. segergudinna.

Nikolai II - rysk tsar (1868- 1918).

Nikolai - rysk storfurste (1856-).

nikotin - tobaksgift.

nimbus - anseende.

Nimrod - stor jägare i babyloniska sagan.

Nirvana - ett inbillat slutligt lyckotillstånd i buddhismen.

Nitti, F. - ital. liberal politiker (1868-).

nivellera - jämna.

nivellering - avj amning.

nivå - höjd, ståndpunkt.

nobel - ädel.

Nobel (-ell), A. - svensk donator (1833-1896) av fredspris o. pris för vetenskapliga bragder.

nobless - finhet, ädelmod, högsta kretsar.

noblesse oblige (nåbless åblisj)

- adelskap förpliktar.

noch einmal (nåsj ajnmal) - än en gång.

nocturne (nåktyrn) - nattstycke.

nolens volens - icke viljande, d. v. s. mot 1. med sin vilja.

noli me tangere - låt bli attnoli turbate circulos meos-nullitet

110

röra vid mig (Jesus till Maria Magdalena).

noli turbate circulos meos - låt bli att rubba mina cirklar (Arkimedes till soldater, som trängde in o. mördade hanom).

nomad (er) - kringdrivande boskapsskötande folk.

nom de guerre (nång dö gärr) - psevdonym, täcknamn (för författare o. d.)

nomen - namn.

nomenklatur - förteckning å namn o. termer.

nomen proprium - egenamn.

nomina sunt odiosa - namnen är förhatliga, tig med namnen.

nominal- - till namnet.

nominell - till namnet.

non - iclke.

nonchalans - likgiltighet.

nonchalant - likgiltig.

nonchalera -behandla likgiltigt

nonkombattant. - icke-stri-dande.

non multa, sed multum - icke ?många", men mycket.

non ölet - (guldet) luktar icke.

non plus ultra - intet därutöver, något enastående.

non pössumus - »vi kan ej», vägran av påven Klemens VII att upplösa Henrik VIII:s av England äktenskap med Katarina av Arragonien.

nonsens - meningslöst prat.

non sine - icke utan (beröm godkänd), B A.

norm - måttstock, regel.

normal - regelmässig.

normalarbetsdag - fastställd högsta arbetstid pr dag.

normalisera - göra normal.

normera - fastställa som norm.

norna - ödesgudinna i nord. gudasagan.

Noske, S. - tysk socialdemokrat (1868-)

not - tontecken, anmärkning i skrift, mellanstatlig skrivelse.

nota - räkning.

notåbel - förnäm, adelsman.

nota bene - märk väl.

notabilitet - förnämitet.

notarie - protokollförare.

notarius publicus - stats ämbetsman, som sköter protester, bevittnanden o. d.

notera - anteckna,

notering - dagspriser å börsen.

notifikation - tillkännagivande.

notis - underrättelse.

notorisk - allmänt bekant, ökänd.

Notre Dame (Nåttre damm) - Vår Fru, madonnan, kyrka i Paris.

nougåt - knäck.

nouveauté (novåte) - nyhet.

N. O. V. - jnykterhetsorden Vérdandi.

Novålis - diktarnamn för F. v. Hardenberg, tysk skald (1772-1802).

novell - kort berättelse.

novis - en som går provtid för inträde i kloster.

novus - ny.

n. st. - nya stilen.

nuditet - nakenhet.

nulla dies sine linea - ingen dag utan ett penseldrag, ständigt i arbete.

nulla régula sine exceptione - ingen regel utan undantag.

nullificera - försätta ur kraft, upphäva.

nullifikation - upphävande.

nullitet - ogiltighet, odugling, nolla.**numerisk** — till antalet.

numerus — antalsformerna ental (singularis) och flertal (pluralis).

numismatik — myntvetenskap.

numrera — beteckna med siffror.

nuna — ansiktsuttryck, mask.

nunc est bibéndum — nu ska det drickas (början på en dikt av Horatius).

nunna — kvinnlig klosterinvånare.

nuntie — påvligt sändebud.

nutritiv — närande.

Nya armén — förslag av Jaurès om en folkmilis 1910.

nyans — skiftning.

nyansera — skifta.

nymalthusianism — på Malthus byggd lära, att det stora centrala sociala problemet är barnantalets reglering.

nymf — ung flicka, sagojugfru, fal flicka.

nyromantik — litterär riktning i början av 1800-talet.

nådår — prästänkas rätt att kvarsitta å mannens boställe mot hållande av vikarie.

O.

oartikulerad — otydlig.

oas — bevuxen plats med vatten i en öken.

obducera — rättsmedicinskt undersöka död kropp.

obduktion — rättsmedicinsk undersökning av död kropp.

obelisk — mot toppen avsmalnande pelare.

Oberon — älvkungen i sagor.

objekt — föremål.

objektiv — opartisk, allmängiltig (mots. subjektiv), linssystem på kamera.

objektivitet — opartiskhet.

oblat — tunt bakverk, som i nattvarden uppges för Jesu kropp.

obligat — omistlig, en ackordstämma.

obligation — förbindelse, statlig skuldsedel i samband med utlottning.

obligatorisk — för alla föreskriven, icke valfri.

oboe — flöjtliknande blåsinstrument.

Obregon, A. — mexicansk president (1880—)

obscen (åbsén) — otuktig.

observandum — att observera.

observation — iakttagelse.

observatorium — anstalt för astronomiska iakttagelser.

observera — iaktta.

obskur (åbskyr) — dunkel, okänd (i föraktlig mening).

obstinat — trilsk.

obstetrik — förlossningskonst.

obstruera — medvetet fördröja.

obstruktion — medvetet fördröjande (av arbete, överläggning o. d.)

Occam, W. — eng. teolog (d. 1349).

Occidenten (Åks-) — Västerlandet (möts. Orienten).

ocean — (världs) hav.

ochránan — tsarismens hemliga polis, kontrarevolutionär polis.

ockult — hemlig, översinnlig.

ockultism — sysslande med mystiska, översinnliga hokuspokus.

ockupation — besättande.

ockupera — besätta.

numerisk — till antalet.

numerus — antalsformerna ental (singularis) och flertal (pluralis).

numismatik — myntvetenskap.

numrera — beteckna med siffror.

nuna — ansiktsuttryck, mask.

nunc est bibéndum — nu ska det drickas (början på en dikt av Horatius).

nunna — kvinnlig klosterinvånare.

nuntie — påvligt sändebud.

nutritiv — närande.

Nya armén — förslag av Jaurès om en folkmilis 1910.

nyans — skiftning.

nyansera — skifta.

nymalthusianism — på Malthus byggd lära, att det stora centrala sociala problemet är barnantalets reglering.

nymf — ung flicka, sagojugfru, fal flicka.

nyromantik — litterär riktning i början av 1800-talet.

nådår — prästänkas rätt att kvarsitta å mannens boställe mot hållande av vikarie.

O.

oartikulerad — otydlig.

oas — bevuxen plats med vatten i en öken.

obducera — rättsmedicinskt undersöka död kropp.

obduktion — rättsmedicinsk undersökning av död kropp.

obelisk — mot toppen avsmalnande pelare.

Oberon — älvkungen i sagor.

objekt — föremål.

objektiv — opartisk, allmängiltig (mots. subjektiv), linssystem på kamera.

objektivitet — opartiskhet.

oblat — tunt bakverk, som i nattvarden uppges för Jesu kropp.

obligat — omistlig, en ackordstämma.

obligation — förbindelse, statlig skuldsedel i samband med utlottning.

obligatorisk — för alla föreskriven, icke valfri.

oboe — flöjtliknande blåsinstrument.

Obregon, A. — mexicansk president (1880—)

obscen (åbsén) — otuktig.

observandum — att observera.

observation — iakttagelse.

observatorium — anstalt för astronomiska iakttagelser.

observera — iaktta.

obskur (åbskyr) — dunkel, okänd (i föraktlig mening).

obstinat — trilsk.

obstetrik — förlossningskonst.

obstruera — medvetet fördröja.

obstruktion — medvetet fördröjande (av arbete, överläggning o. d.)

Occam, W. — eng. teolog (d. 1349).

Occidenten (Åks-) — Västerlandet (möts. Orienten).

ocean — (världs) hav.

ochránan — tsarismens hemliga polis, kontrarevolutionär polis.

ockult — hemlig, översinnlig.

ockultism — sysslande med mystiska, översinnliga hokuspokus.

ockupation — besättande.

ockupera — besätta.

odalbonde-omelett(e)

112

odalbonde - självägande bonde.

odalisk - vit slavinna, sällskapsdam åt sultan.

ode - antikt lyriskt kväde, el-terbildning av d:o.

Oden - överguden i nord. gudasagan.

Odéon - sångsal.

odi profanum vulgus et arceo

- »den råa hopen hatar och avskyr jag», diktrad av Ho-ratius.

odisputabel - obestridlig.

odium - hat.

odiös - förhatlig.

odontologi - vetenskapen om tänderna.

Odyssén - forngrek. epos i 24 sånger om hjälten Odyssevs' irrfärder efter Tröjas belägring, tillskrivet Homeros.

Odyssevs - hjälten i eposet Odyssén.

odör - lukt.

Oeuvre (Över) - moderatliberal Partistidning.

Offenbach, J. - fransk tonsättare (1819-1880).

offenbachiåd - uppsluppen operett.

offensiv - anfall.

offerera - erbjuda.

offert - erbjudande.

officer - soldatbefälhavare.

officia - tjänster, se bona of-ficia.

officiant - tjänstförrättande.

officiell - å ämbetets vägnar meddelad.

officiera - tjänstgöra.

officin - tillverkningslokal.

officiös - halvofficiell.

offset-trycjk - tryclkförjflaran-de med kautschuk.

off side (sajd) - på sidan.

oftalmiatrik - ögon läkekonst.

cftalmologi - vetenskapen om ögat.

ogenerad - oblyg, icke blyg.

ograverad - ointecknad.

ohemul - obefogad.

ohm (åm) - elektrisk enhet.

Oidipus - sagokung i Thebe, hjälte i tragedier av Aiskylos m. fl.

Okéanos - i grek. gudasagan den ström, som går runt hela världen.

okråna - tsarismens hemliga polis, kontrarevolutionär polis.

oktav - musikalisk följd av 8 toner.

oktett - grupp på 8 (för sång o. d.)

oktobrister - moderat borgerligt ryskt parti, startat 17 oktober 1905.

oktroj - rätt på viss tid för bolaigsrörelse.

oktroj era - påtvinga.

okular - som rör ögat.

old boy (åld båj) - idrottande man över 35 år.

oldfru (å-) - föreståndarinna för linneförråd å slott.

oligarki - fåvälde.

Olympen - grek. berg, som ansågs vara gudarnas hemvist.

Olympia - forngrek. festplats i Elis.

olympiad - period av 4 år mellan två olympiska spel, från 776 f. Kr.

olympisk - sammianhängande med de grek. gudarnas hemvist.

olympiska spel - i nyaste tid återupptagna o. internationa-liserade idrottstävlingar i stil med de i Olympia.

omega - sista bokstaven i grek. alfabetet.

omelett(e) - ett slags äggkaka.omen-ordinär

omen - förebud, tecken.

ominös - som utgör ett förebud.

omnia vincit Amor - kärleken besegrar allt (Virgilius).

omnibus - »för alla», resvagn för vem som betalar avgiften.

omnipoténs - allmakt.

omnipotent - allsmäktig.

onani - självbefläckelse.

on dit (ång di) - »man säger», rykte, skvaller.

ondulera - göra vågigt.

onera - bördor, pålagor.

Onkel Torns stuga - roman mot negerslaveriet av H. Beecher-Stowe.

on par le français (ång parl frangsä) - här talas franska.

ontogenetisk - som rör individens historia (mots. fylogenetisk).

onus - börda, pålaga.

opera - musikskådespel.

operation - förfarande, läkaringrepp med kniv, krigsrörelse.

operativ - som rör operation.

operatör - den som utför operation.

operera - utföra operation.

operett - musiklustspel.

opiat - läkemedel inneh. huvudsakligen opium.

opinera - uttrycka (allmännare) mening.

opinion - mening.

opium - den giftiga mjölksaften av vallmo.

opiekrig - upprepade krig av den europeiska imperialismen för att påtvinga Kina det för denna imperialism inikomstbringande opiegiftet.

opponent - verksam motståndare.

opponera - göra motstånd.

opportun - gynnsam.

opportunism - principlös tillfällespolitik.

opposition - aktivt motstånd.

opportunist - principlös politiker.

oppositionell - motståndslysten.

oprioriterad - som ej har förmånsrätt.

optant - invånare i avträtt landområde, som bibehåller rätt att tillhöra den forna staten.

optik - vetenskapen om ljuset och seendet.

optiker - som sysslar med optik.

optimism - benägenhet att se ljust.

optimist - person med ljus syn på livet l. något speciellt.

optimum - det bästa.

option - valfrihet.

optisk - som rör ljuset.

opus - arbete, verk.

ora ett labora - bed och arbeta.

orakel - plats där en guds röst förkunnas.

orangeri (-ansj-) - växthus.

oration - högtidstal, vältaligt anförande.

orator - tailare, vältalare.

oratorisk - vältalig, högtravande.

oratorium - större episkt-lyriskt tonverk.

orden - sammanslutning (ex. nykterhetsorden), utmärkelsetecken för stora barn, statliga drickspängar.

order - befallning, beställning.

ordinarie - fastställd, på fast förordnande.

ordination - förordnande, föreskrift.

ordinera - förordna.

ordinär - vanlig, som genomsnittet.ordonnans-ottoman

ordonnans - officer förordnad som biträde åt högre dylik.

oreåd - (bergnymf i grek. sagan.

orera - tala vitt och brett.

Oréstes - hjälte i grek. tragedier.

Orfevs - sångare i grek. sagan.

organ -. redskap, del av levande varelse.

organisation - sammanslutning, förening, samordning av människor för specialsyfte.

organisatör - person som organiserar.

organisera - skapa organisation.

organisk - med liv begåvad, med inre sammanhang.

organism - enhetlig levande varelse.

organist - orgelspelare, klockare.

orgiastisk - utsvävande.

orgie - utsvävning.

orientalisk - till Orienten hörande.

orientalist -> forskare i orientalisk kultur.

Orienten - Österlandet (möts. Occidenten).

orientera - vägleda.

original - urbild, grundtext, säregen person.

originalitet - säregenhet.

originell - säregen.

Or%ines - kristen kyrkofader (o. 185-254).

Orion - jägare i grek. gudasagan, stjärnbild.

orkan -. förödande storm.

orkester - musikkår.

orkestral - som rör orkester, mäktig (om musik).

orkestrera - komponera för orkester.

Orlando furioso - Den rasan-

de Roland, epos av Ariosto (1516).

ornament - prydnad, utsirning.

ornamental - /framstående i .prynadsavseende.

ornat - festskrud, spec. högtidlig prästdräJkt.

ornera .- pryda, förse med ornament.

ornitolog} - vetenskapen om fåglarna.

ort - gammal vikt, i Sverge 4,25 gram.

ortodox - renlärig.

ortodoxi - renlärighet.

ortografi - rättskrivning.

ortopedi - vetenskapen om sitödje- och rörelseorganens {benbyggnad o. d.

oscillation - pendling.

oscillera - pendla fram och åter.

Osiris - egyptisk gudom.

osmaner - turkarna i Europa o. Mindre Asien.

Ossian - fornirisk sagohjälte.

Ossiannilsson, K. G. - svensk skald (1875-).

ostensiv - anfallslysten.

ostenitativ - starkt avsiktligt framhållen.

osteologi - vetenskapen om benbyggnad o. d.

osteria - i-tal, värdshus.

ostracism - omröstning i forntidens Grekland med små skärvor av bränd lera angående landsförvisning på 1.0 år.

O témpora o mores - »o tider, o seder!» (Cicero).

Othello -? hjälte i svartsjuksdrama med samma namn av Shakespeare (1604).

otium cum dignitate - ämbets-ledighet med heder.

ottoman - vilsoffa utan rygg och ben.**ottomansk** — som rör turkarna,

ou est la femme (o ä la famm) ? — var är kvinnan ?

outrera — överdriva.

outsider (autsajder) — utomstående.

oval — långrund.

ovarium — äggstock.

ovation — hyllning, stormande bifall.

Owen, Robert — eng. utopisk socialist (1771—1858).

Ovidius — rom. skald (43 f. Kr.—18 e. Kr.)

oxidera — syrsätta.

ovation - hyllning.

P.

Pacific (-ik) — Stilla oceanen.

pacificera — göra fredlig.

pacifikation — förvandling till fredlig.

pacifist — menlös »fredsvän».

pactum — överenskommelse, spec. juridiskt avtal mellan äkta makar.

pactum turpe — nesligt avtal.

Paderéwski, I. — polsk pianist och nationalist.

padischáh — sultantitel (pascha).

padre — fader, spansk munktitel

Paepe (Päp), C. — fransk socialist (1841—1890).

Paganini, N. — ital. violinist (1782—1840).

paganism — hedendom.

page (pasj) — ung kammartjänare hos hög herre.

página — sidor.

paginera — numrera sidor i skrift.

pagod — buddhistiskt tempeltorn.

Paine (Pän), Thomas — amer. filosof (1737—1809).

Painlevé (pänglövé), P. — fransk liberal politiker (1863—).

pájamas — sovdräkt med byxor.

pajazzo — pajas, gycklare, opera av Leoncavallo.

pakt —överenskommelse.

paktum — avtal, äktenskapsförord.

palace (pallas) — palats, slott.

paladin — vandrande riddare.

palais (palä) — palats, slott.

palankin — orient. bärstol.

Palatium — Roms först bebyggda kulle.

paláver — underhandling.

paleografi — vetenskapen om forntiida handsikrifter.

paleolitisk — till äldre stenåldern hörande.

paleontologi — vetenskapen om foissila varelser.

palett — färgskiva.

paletå — ytterrock.

palimpsest — handskrift skriven på förut använd och renskrapad handskrift.

palindrom — lek med ord och satser, som med annan l. samma betydelse kan läsas fram o. tillbaka, ex.: Roma-Amor, Otto, Anna, »signa te, signa, temere me tangis et angis» (korsa dig, korsa dig fritt, du berör o. ängslar mig fåfängt).

paljett — liten glänsande metallskiva.

Palladium — bild av grek. gudinnan Pallas, ett grundämne.

palliativ — hjälp endast för ögonblicket.

pallissad — pålvägg. **ottomansk** — som rör turkarna,

ou est la femme (o ä la famm) ? — var är kvinnan ?

outrera — överdriva.

outsider (autsajder) — utomstående.

oval — långrund.

ovarium — äggstock.

ovation — hyllning, stormande bifall.

Owen, Robert — eng. utopisk socialist (1771—1858).

Ovidius — rom. skald (43 f. Kr.—18 e. Kr.)

oxidera — syrsätta.

ovation - hyllning.

P.

Pacific (-ik) — Stilla oceanen.

pacificera — göra fredlig.

pacifikation — förvandling till fredlig.

pacifist — menlös »fredsvän».

pactum — överenskommelse, spec. juridiskt avtal mellan äkta makar.

pactum turpe — nesligt avtal.

Paderéwski, I. — polsk pianist och nationalist.

padischáh — sultantitel (pascha).

padre — fader, spansk munktitel

Paepe (Päp), C. — fransk socialist (1841—1890).

Paganini, N. — ital. violinist (1782—1840).

paganism — hedendom.

page (pasj) — ung kammartjänare hos hög herre.

página — sidor.

paginera — numrera sidor i skrift.

pagod — buddhistiskt tempeltorn.

Paine (Pän), Thomas — amer. filosof (1737—1809).

Painlevé (pänglövé), P. — fransk liberal politiker (1863—).

pájamas — sovdräkt med byxor.

pajazzo — pajas, gycklare, opera av Leoncavallo.

pakt —överenskommelse.

paktum — avtal, äktenskapsförord.

palace (pallas) — palats, slott.

paladin — vandrande riddare.

palais (palä) — palats, slott.

palankin — orient. bärstol.

Palatium — Roms först bebyggda kulle.

paláver — underhandling.

paleografi — vetenskapen om forntiida handsikrifter.

paleolitisk — till äldre stenåldern hörande.

paleontologi — vetenskapen om foissila varelser.

palett — färgskiva.

paletå — ytterrock.

palimpsest — handskrift skriven på förut använd och renskrapad handskrift.

palindrom — lek med ord och satser, som med annan l. samma betydelse kan läsas fram o. tillbaka, ex.: Roma-Amor, Otto, Anna, »signa te, signa, temere me tangis et angis» (korsa dig, korsa dig fritt, du berör o. ängslar mig fåfängt).

paljett — liten glänsande metallskiva.

Palladium — bild av grek. gudinnan Pallas, ett grundämne.

palliativ — hjälp endast för ögonblicket.

pallissad — pålvägg.**Palm, August** — svensk socialist (1849—1923).

Palmaer, H. B. — svensk författare (1801—1854).

Palmstierna, E. — svensk socialdemokrat (1877—).

palp — känselspröt.

pamflett — smädeskrift.

pampas — sydamer. grässlätt.

Pan — grek. skogs- o. herdegud.

pan- — all-

panacé — universalbotemedel.

Panama —land o. kanal i Central-Amerika, jättesvindel vid kanalens bygge.

Panamaskandalen — jättesvindel vid planerat bygge av Panamakanalen.

panamerikanism — strävan att ena alla amerikanska folk.

panasch — hjälmbuske.

pandekterna — huvuddelen av östrom. kejsaren Justianus' lagsamling.

pandemi — större epidemi.

Pandora — i grek. sagan den första kvinnan, som ägde en ask, ur vilken all världens olyckor kom ut.

panel — brädbeklädnad på vägg.

panem et circenses — bröd och skådespel.

panegyrik — lovtal.

panik — skräck som häftigt griper en samling människor.

panisk förskräckelse — hjälplös ångest.

pangermanism — strävan att ena alla germanska folk.

panoptikon — vaxkabinett.

panorama — vidsträckt utsikt.

panslavism — strävan att ena alla slaviska folk.

Pantagruel (-gryell) — figur i roman av Rabelais.

pantalong — långbyx.

panta rei — allt flyter.

pantbank — bank s. utlånar pängar mot lösegendom.

panteism — läran att Gud är ett med världsalltet.

panteist — anhängare av panteismen.

Pántheon — heligt tempel med stoftet av ett folks främsta personer.

pantomim — stumt skådespel.

Panurge (-yrsj) — figur i Rabelais roman Pantagruel.

Panza, Sancho — betjänten i Cervantes' roman Don Quijote.

papa — påve.

papillon (-ijång) — fjäril.

papiljott — arrangemang för att locka hår.

Papin (-äng), **D.** — fransk fysiker (1647—1710).

papist — påveanhängare.

Pappenheim, G. H. — tysk fältherre (1594—1632).

pappenheimare — kyrassiär i Pappenheims regemente, blint trogen anhängare.

papyross — cigarrett.

papyrus — växt varav egyptierna beredde papper.

parábel — liknelse.

Paracelsus — schweizisk läkare (1493—1541).

parad — högtidlig truppmönstring, avvärjande av anfall.

paradera — gå l. stå i parad, ståta.

paradigm — regelbundet ord i böjningar, som mönster för en grupp ord.

paradis — tänkt lycksalig urtidslustgård, himmel.

paradisisk — himmelsk.

paradox — orimligt låtande påstående.

paradoxal — paradoxartad.117

parafras-paroll

parafras - utförligare, tydligare omskrivning.

paragraf - kort avdelning, särskilt i lag o. stadgar, betecknad §.

parallell - något jämnlöpande, jämsides.

parallellogram - rätlinjig fyr-siding med motsatta sidor parallella.

paralysi - lamhet, förlamning.

paralysera - förlama.

paranöja - förry äkthet.

parånt - stilig, soim gör sig.

parapét - bröstvärn.

paraply - regnskärm.

parasit - snyltgäst.

parasitera - snylta.

parasoll - solskärm.

parat - redo.

par bricole (-kall) - på omvägar, ordenssällskap (P.-B.)

parcell - smådel, jordlott.

parcellera - dela jord i små lotter.

parcerna - ödesgudinnorna i antikens gudasaga.

Pårcival - medeltida sagohjälte.

pardon - benådning.

pardon (pardång) - ursäkta.

parentation - åminnelsetal.

parentes - skrivtecken betecknat med bågar ( ) 1. streck / / kring en sats.

parentetisk - inskjuten som parentes'.

parera - avvärja, slå vad.

par excellens (eksellamgs) - framför alla andra.

par exemple (exangpl) - till exempel.

par force (fårs) - med våld.

parforcejakt - jakt till häst med hundar.

parfym - välluktvätska.

pari - till normalt, ursprungligt värde 1. pris, t. ex. en ur-

sprungligen 100 kr. kostande aktie kan stå i 101 kr. värde (över pari) 1. i 99 (under pari).

påria - hindu av lägsta kast, föraktad, rättslös person.

Parisiska blodsbröllopet - se BaTtolomeinatten'.

parisk - från Paros, grek. ö.

Paris-Kommunen - Parisarbetarnas välde 26 mars-27 maj 1871, även staden Paris' välde i franska revolutionen 1782.

paritet - jämställighet, likställighet.

park - plantering, uppsättning (av vagnar).

parkera - uppsätta, placera (vagnar).

parkett - golvplatserna i en teatersalong.

parkettgolv - inlagt golv (av skivor).

parlament - riksdag.

parlamentarisk - som rör 1. överensstämmer med parlamentarism.

parlamentarism - styrelsesätt med riksdagen som ledande makt.

parlamentera - dagtinga.

parlamentär - underhandlare.

parlera - tala (främmande språk).

pariör - ordbok för samtal.

Parnassen - grek. berg, där sångens gud och sånggudinnorna ansågs hålla till.

Pårnell, C. S. - irländsk statsman (1846-1891).

parodi - förlöjligande förvrängning.

parodiera - förlöjligande förvränga.

parodisk - förlöjligad, förvrängd.

paroll - lösen, fältrop.paroxysm--patent

118

paroxysm - kramp, häftigt anfall av lidelse.

par préférance (-ängs) - framför allt.

par renommé (rönåmé) -- till namnet, ryktesvis.

Parsifal - medeltida sagohjälte.

pars pro toto -- delen i st. f. det hela (ex. i uttrycket: ett anfall med 200 kanoner, en färd med 200 segel).

part - del, sida i rättegång,

par tager a - dela.

partenogénesis - »jungfrufödsel».

parterr - trädgård i höjd med bottenvåning, förr golvet i teatersalong.

Pårtenon - Pallas Athenes tempel-på borgen Akr opolis i Aten.

parti - del, roll, sällskap, politisk sammanslutning.

particip - ord av typen »kämpande», »vunnen».

participera :- ta del.

partiell - delvis.

partigängare - ivrig partianhängare.

partikel - smådel.

partikularism - strävan till lösslitning 1. ortssynpunkter.

partisk - partitagande, orättvis.

partitur - skrift med olika stämmor i ett tonstycke.

partout (-tö) - överallt, ovillkorligen.

parveny -. uppkomling.

p ryr - prydnad, stass.

pas (pa) - danssteg.

Pascal (-'skall) B. - tfransik naturforskare och författare (1623-1662).

pascha - turkisk excellens.

Paschitsch, N. - serbisk borg. politiker (d. 1926).

pas de quatre (padökattr) - en dans.

paskill - smädeskrift, nidvisa.

pass - trång bergvägg, post att sköta under viss tid, spelterm, tillstånd f. utlandsresa.

passabel - antaglig, passande.

passadvindar - vindar ständigt från samma håll.

passage (-åsj) - genomgång.

passagerare - resande å tåg, båt etc.

passera - gå förbi, hända.

passerad - utblomstrad.

passim - ställvis.

passion - lidelse, Kristi lidande.

passionerad - lidelsefull.

passionshistorien - Kristi pinas historia.

passiv - overksam (möts. aktiv).

passiva - skulder (möts. aktiva).

passivitet - overksamhet.

passus - ställe i skrift 1. tal.

pasta - deglik massa (tand-pasta o. d.)

pastej - bakverk med fyllning.

pastell - målning med färgkritor.

Pasteur (-ör), L. - fransk naturforskare (1822-1895).

pastilj - liten medicinkaka.

pastill - liten medicinkaka.

pastor - herde, prästman.

pastoral - herdedikt.

pastorat - kyrkoherdes område.

Pastor Fido - herdedrama av Guarini (o. 1590).

pastörisering - dödande g. upphettning av skadliga organismer i födoämnen.

patén - tallrik för nattvardsbrödet.

patent - statligt given ensamrätt att utnyttja uppfinning.119

pater-pelarhelgön

pater - fader, katolsk präst.

pater familias- familjefadern i rom. rätten.

paternoster - fader vår.

pater, peccåvi - fader, jag har syndat.

patetisk - lidelsefullt, med patos.

patience (passiangs) - tålamod, en sorts kortspel för en person.

patient - lakar kund.

patina - hinna, förändring som röjer ålderdomlighet.

patinera - ge ålderdomlig prä-Igel.

patisseri - finare bakverk.

patois (patoä) - landsmål, rot-välska.

patologi - vetenskapen om de levande organismernas sjukdomar.

patologisk - som rör sjukdom.

patos - lidelse,

patria - fosterland.

patriark - ärlkefader, stamfader, biskop.

patriarkalisk - gammaldagsens gemytligt.

patricier - fornromersk adelsman, medlem av rik borgarsläkt i nya tidens början.

patriot - fosterlandsälskare.

patristik - forskning om kyrkofäderna.

patron - skyddshelgon, jordbrukare, ammunitionsföremål.

patrull - spaningstrupp.

patrullera - göra spaningstjänst.

påtschuli - stark parfymsort.

paulun - sänggardin, imperial-säng.

Paulus - kristen apostel.

pauperisera - utarma.

pauperism - masselände.

paus- uppehåll.

pausera - göra uppehåll.

pauvres honteux (påvr-s-ongtö) - »blygsamma fattiga)), fattiga som sett bättre dagar.

pax - fred.

pax romana - den c:a. 200-åri-ga freden under Roms envälde.

pax vobiscum - frid vare med eder.

p. Cr. n. - post Christum na-tum, efter Kristi födelse.

Pe -. nordlig (i kinesiska ortsnamn).

Peary (Pieri), R. - amer. polar far are (1856-).

pedagog - uppfostrare.

pedagogi - uppfostringsveten-skap.

pedagogisk - som rör 1. passar i uppfostran.

pedal - fottrampa för bas.

pedant - överdrivet noggrann person.

pedanteri - överdriven noggrannhet.

pedantisk - överdrivet noggrann.

pederåst - man som älskar män

pederasti - mans manskärlek.

Peder Sunnanväder - biskoplig upprorsman mot Gustav Vasa (d. 1527).

pediatrik - vetenskapen om barnsjukdomarna.

pedicure (-kyr) - fotvård.

Peel (Pil), R. - eng. statsman (1788-1850).

Peer Gynt - sagofigur, hjälte i pjäs av Ibsen.

pegås - vinghäst, dikthäst.

Pégasos - bevingad häst i grek. sagan.

peignoir (penjoar) - kamkofta, morgondräkt.

pekoral - enfaldig skrift.

pekunier - pangar.

pekuniär - som rör pangar.

pelarhelgön - helgon levande på pelare.péle-méle-perpetuum mobile

péle-méle (pälimäl) - huller om buller.

pelerin - stor (kappkrage.

penater - rom. husgudar.

pence - flertal av penny.

pendang (pang-) - motsvarighet.

pendyl - väggur, bordstudsare.

Penélope - Odyssevs husfru, mönster i makas dygd.

penetrera - genomtränga.

penibel - obehaglig.

penis - manslemmen.

peniténs - botgöring.

pennalism - kamratförtryck (spec. i militärskolor).

penny - eng. mynt =1% öre.

penseé (pangsé) - tanke, en blomma.

pension (pangsjon) - årsun-derhåll, skola där man också bor, helinackorderingsställe.

pensionat - inackorderingsställe.

pensionera (pangsj-) - ge pension.

pensionär - som lever i 1. får pension.

pensum - förelagt arbete (ex. pr dag).

penta - fem-

Pentatévken - Fem Mose böcker.

penteri - serveringsrum på fartyg.

pentry - penteri, köksskrubb.

peön - versfot med 1 betonad och 3 obetonade stavelser

per - genom, bokföringsterm.

per åspera aid astra - uppför branter till stjärnorna, genom kamp till seger.

perdu (-y) - utmattad, förlorad.

perdur er a - hålla ut.

pére (pär) - fader.

péreat - ned med, död åt.

Pére-Lachaise (Pär Lasjäs) - kyrkogård i Paris.

perenn - flerårig, mångårig.

pére noble (pär nåbl) - fadersroll i finare teaterpjäs.

per fas et néfas - med rätt 1. orätt, med alla medel.

perfekt - fulländad.

pérfekt(um) - förfluten tid.

perfid - lömsk, nedrig.

perfiditet - lömskhet, nedrighet.

perforera - genomsticka, förse med hål.

pergament - till skrivmaterial brukat skinn av får, get o. d.

pérgola - av slingerväxter övervuxen pelargång.

péri - fe i persiska sagor.

periferi - cirkels omkrets.

periferisk - i utkanten liggande, mindre viktig.

perifrås - omskrivning i tal.

Périkles - atensk statsman (d. 429).

period - tidsavsnitt.

periodicitet - regelbunden växling.

periodisk - regelbundet återkommande.

periskop - optiskt instrument, där den seende ej syns.

peristyl - av pelarrader omgiven gård.

perkål - ett slags bomullstyg.

Perkele - finskt namn på Djävulen.

permanens - beständighet.

permanent - ständig.

per mille - per tusen (0/00).

permission - tjänstledighet

permittera - ge tjänstledighet.

perpendikel - rät linje lodrät mot annan, pendel.

perpetuell - evig, sammanhängande.

perpetuum mobile - självgående maskin.**perplex** — häpen.

per procura — genom ombud.

Perrault (-rå), **C.** — fransk författare (1628—1703).

perrong — avstigningsplats vid station.

persedel — plagg.

Perséfone — underjordens drottning i grek. gudasagan (rom. Prosérpina).

Pérsevs — hjälte i grek. sagan.

persián — svart persiskt lammskinn.

persienn — spjälgardin.

persiflage (-asj) — hån.

persiflera — håna.

persistera — stå fast.

persona grata — omtyckt person.

personalier — levnadsuppgifter

personifikation — när något opersonligt framställes som person, förkroppsligande.

personifiera — personliggöra, förkroppsliga.

personnage — (mystisk) person.

persvadera — övertala.

perturbation — förvirring.

peruk — löshår.

pervers — könsligt abnorm.

perversitet — könslig abnormitet.

peseta — spanskt mynt = 72 öre.

peso — spanskt o. sydamerikanskt mynt.

pessimism —benägenhet att se i svart (mots. optimism).

pessimist — som ser i svart (mots. optimist).

Pestalozzi, J. — schweizisk pedagog (1746—1827).

pestilens — pest.

Peter den store — rysk kejsare (1672—1725).

Peterskyrkan — påvekyrkan i Rom.

peterspänning — skatt till påvestolen.

petit — liten stil i tryck.

petita — önskemål.

petitess — småsak.

petition — vördsam begäran.

petitionera — ordna, framlägga petition.

petit-maitre (petimäter) — sprätthök.

petitum — anslagskrav.

Petrarca, F. — ital. skald (1304—1374)

petrifi(c)era — förstena.

petrifikat — förstening.

petroleum — bergolja.

petrolös — borgerligt smädenamn på revolutionära kvinnor i Paris 1871, som uppgavs med petroleum anlägga mordbrand.

Petrónius — rom. författare (d. 66 e. Kr.)

Petrus — kristen apostel, första påven.

Petöfi, S. — ung. skald (1823—1849).

peu à peu (pöapö) — så småningom.

pfennig — tyskt mynt av historiskt växlande värde, f. n. = 0,9 öre.

philadelphia-rörelsen — fattig religiös rörelse i våra dagar.

phosphorister — romantiska skalder kring tidskriften Phosphoros i Upsala (1810—1813).

pia fráus — fromt svek.

piano — svagt spel, ett musikinstrument.

pianissimo — mycket svagt (spel).

piaster — spanskt o. turkiskt mynt (t. = 16 öre).

piccolo — mycket ung kypare.

piccolaflöjt - liten flöjt.

pickelhuva - preussisk soldat-hjälm.

pict. - (förkortat:) målat, ritat.

piedestal - fotstycke.

pierrot (p jerrå) - vitklädd pajas.

pietas - fromhet.

pietet - djup vördnad.

pietetsfull - full av vördnad.

pietism - form av kristendomen under det furstliga enväldets förtryck på 1700-ta-let.

pigment - färgämne i levande organismer

pikant - småtrevlig, retande.

pikanteri - pikant uppträdande.

pikareskroman - skälmroman.

piket - utryckningsberedd avdelning av polis o d.

piktur - skrivstil.

pilaster - pelare på vägg.

pilgrim - vallfärdare.

pilot (-åt) - lots,

Pilsudski, J. - polsk militär o. politiker (1867-).

pinakoték - tavelgalleri.

pincenez (pängsné) - glasögon utan skaft.

pincett (pang-) - liten fjä-d-rande tång.

Pindaros - grek. skald (o. 522-o. 442).

pingpong - bollspel.

Pio, Louis - dansk socialist (1841-1894).

pioniär - banbrytare, medlem av kommunistisk barnorganisation.

pir - hamnarm, vågbrytare.

pirat - sjörövare.

pirog - kanot, rysk pastej.

piruett - danssteg på tå.

pistill - blommors honorgan.

pistol - ett handskjutvapen.

pistong - pumpstång, kolv.

pitprops - gruvstolpar.

pitschåft - sigill, signet.

Pitt d. y., William - eng. statsman (1759-1806).

Pitt d. ä., William - eng. statsman (1708-1778).

pitlonjsk - värd att målas

Pizarro, F. - spansk krigare (d. 1541).

pjäs - teaterstycke, föremål som figur i schackspel, mindre skulptur o. d.

placenta -? moderkaka.

placera - sätta.

pafond (-ångd) - innertak.

plagiat - litterär stöld.

plagiator - litterär tjuv.

plaid (-äd) - resfilt.

plakat - offentligt anslag, full.

plakett - liten metalltavla med relief bild.

plan - slät (mark), program att utföra.

planera - göra upp planer, jämna.

planet - kring solen kretsande himlakropp.

planetarisk -. med planet sammanhörande.

plankton - med havet drivande organismer.

plansch - bild i tryck (på särskilt blad).

planschett - stålfjäder i snörliv.

plantage (-asj) - tropisk lantgård.

plantera - anlägga (växter o. d.)

plastik - bildhuggarkonst, konsten att föra sig, kropps-föring.

plastisk - formbar, till plastik hörande.

platina - ett metalliskt grundämne.123

Platon--pol

Platon - grek. filosof (427- 347).

platöniker - Platonanhängare,

platonisk - ren, osinnlig.

plåtonsk - som rör Platon.

plats du jour (pla dy sjor) dagens rätter.

plattform - upphöjd yta.

platå - högslätt.

plausibel - antaglig, rimlig.

Plautus - rom. författare (o. 254-0. 184).

plebej -r urspr. fattig fornrom. bonde; lågättad person.

pebejisk - av låg ätt.

plebiscit - ett slags folkomröstning.

plebs - (det fattiga) folket i antikens Rom, »pack», »pö-bel».

Plechånov, G. - rysk socialist (1857-1918).

plejaden - sjustjärnan, förening av sju.

pléktrum - pinne att knäppa på lyra etc. med.

plenarförsamling -- fulltalig församling.

plenum -. fulltalig församling.

pleonåsm - överflöd i uttrycket (ex. »jag hörde med egna öron»).

pléroma - gudomens fullhet.

pli - skick, stil.

plimsollare - odugligt fartyg.

Plinius d. ä. - rom. författare (23-79).

plissera - trycka, vecka.

plomb - fyllnad.

Plotinos - grek. filosof (o. 204 -270).

plural(is) - flertal.

pluralis majestatis - »vi» använt i st. f. jag (ex. »vi har alltså påvisat»).

plus - ord för tillägg, »och».

Plutarkos - grek. författare (o. 50-120).

plutokrati - pänndnigfurstars välde.

pluton - en truppavdelning.

Plutos - pänningens gud i grek. gudasagan.

plym - prydnadsfjäder.

plysch - sammetsartat tyg.

plywood (iplajvodd) - kryss-faner.

pläd - res filt.

plädera - tala till förmån.

plätera - till skydd belägga dyra metallsaker med enklare metall.

plörös - ett slags stora plymer.

p. m. - pro memoria.

puevmatisk - som rör luft L andedräkt.

Poale Zion - internationellt organiserat judisk-nationellt socialistparti.

Pobjedonöstsev, K. - rysk politiker (1827-1907). '

pocker -? hin håle.

podåger - fot gikt.

podium - trapplik upphöjning, estrad.

Poe (På), E. A. - amer. författare (1809-1849).

poem - dikt.

poesi - dikt (konst).

poet - skald.

poeta laureåtus - lagerkrönt poet, hovskald.

poetast - dålig poet.

poetik - verslära.

pogrom - av polisen ordnat pö-beluppLoipp mot misshagliga (ex. mot judar).

Poincaré (Påångkaré), N. R. - fransk statsman (186O-).

point (påång) - punkt, poäng.

pointillism - modernistisk konstriktning anlagd på uppdelning i punkter.

poker - ett kortspel.

pokulera - festa i dryckjom.

pol - ändpunkt.polar-Porten

polar- - som rör polen.

poilarisera - drivia \åt jbägge sidorna.

polemik - meningsstrid.

polemisk - tvistande.

polera - glätta.

polerad - fin, glatt.

Polhem, K. - svensk uppfinnare (1661-1751).

poliklinik - gratissjukvård.

polisomg - kindskägg.

politik - samhällsstyrelse, statskonst.

Politiken - dansk liberal Köpenhamnstidning, startad 1884.

Politiken - komm. Stockholmstidning, startad 1916.

politisk - som rör samhället.

polityr - yttre finhet.

Poliziano, A. - ital. skald ()

polka - dans, populär från 1830-talet.

pollen - frömjöl.

pollett - kvitto (av metall ell. dyl.).

pollettera - lämna som resgods mot pollett.

pollution - ofrivillig sädesut-tömning.

Polo, Marco - ital. resenär (o. 1254-1324).

polonäs - dans, populär från c:a 1700-talet.

polska - folklig dans.

polska tronföljdskriget - 1733 -1738.

poly- - mång-

polyandri - en kvinnas äktenskap med flera män.

Polybios - grek. historiker (o. 200^0. 120).

Polyfém - enögd jätte.

polyfon - mångstämmig.

polygåm - lagd för månggifte.

polygami - månggifte.

polyglott - mångspråkig.

polykrom - mång färgad.

Poly(hy)mnia - lyrikens sångmö i grek. gudasagan.

polyp - svulstartad vävnads-växt.

polyteism - mångguderi.

pomada - hårsalva.

Pömbal, S. J. C. - portug. statsman (1699-1782).

pommerska kriget - mellan S verge-Preussen 1757- 1762.

pomologi - fruktlära.

Pomöna - fruktträdens gudinna i rom. gudasagan.

Pompadour - Ludvig XV :s älskarinna (1721-1764).

Pompeji - ital. stad, förstörd vid Vesuvii utbrott 79 e. Kr.

Pompejus - rom. fältherre (106-48).

pompös - prunkande, högtravande,

pondus - eftertryck, anseende.

ponera - anta.

ponny - liten häst.

Ponsonby, A. - eng. socialdemokrat (1871-).

pontifikåt - påvevärdighet.

ponton - pråm som uppbär bro.

pop (-å-) - rysk präst.

Pope (Påp), A. - eng. skald (168a-1744).

popolari - ital. kristligt folkparti.

popularisera - göra allmän-fattligt.

populås - det »simpla» folket.

pöpulus - folket i gamla Rom.

populär - folkkär, folklig.

porer - öppningar i huden.

pornografi - smutslitteratur.

portal - stor ingång.

portativ - bärbar.

portechaise (partsjäs) - bärstol.

Porten - turkiska regeringen.125

portfölj-praktisera

portfölj - dokumentväska, chefskap för departement.

portier (pårtjé) - portvakt.

portion - andel.

porto - postbefordringsavgift.

porträtt - personbild.

porträttera - avbilda.

porös - lös svamp ig.

pose (pås) - konstlad ställning.

posera - inta konstlad ställning

Poséidon - havets gud i grek. gudasagan (rom. Neptunus).

position - ställning.

positiv - jakande (möts. negativ) , musiklåda.

positivism - filosofi byggande på det reella, praktiska.

posito - antag.

posityr - ställning.

possession ?- besittning.

possessionat - egendomsägare.

possessiv - som anger ägande.

possibel - möjlig.

possibilister - reformistisk fransk socialistgrupp, som under ledning av Brousse skilde sig från marxisterna 1881.

possibilitet - möjlighet.

postal - som rör postväsendet.

postament - fotstycke, sockel.

postbox - postfack.

postdatera - datera med senare datum.

postera - ställa på vakt.

pöste restante - post att själv avhämta.

poster iör a - bakdel.

post festum - efter festen, för sent.

postgiro - konto i posten för privat in- o. utbetalning.

posthum - född efter faderns död, utgiven efter författarens död.

postiljan - postövervakare.

postilla - predikosamlng.

postillon fTamour (påstijång damör) - kärleksbud.

postlagernd - (tyskt uttr. för) pöste restante.

posto - försvarsställning.

postremissiväxel - bankväxel på utställaren 1. annan bank.

postskriptum - efterskrift.

postulat - krav, handling som förutsattes självfallen.

postum -? född efter faderns död, utgiven efter författarens död.

pqsör - en som poserar.

potage (-åsj) - soppa.

Potemkin (Pattjåmkin), G. - rysk statsman (1739-1791).

potemkinbyar - målade vackra byar för att dölja eländet bakom.

potemkinkulisser - skönmål-ningar.

poténs - förmåga, kraft.

potent - som har förmåga.

potentat - storman.

potentiell - möjlig.

potentiera - stärka.

potpourri (påp-) - lös sam-manfogning.

Pottier (Påttjé), E. - fransk socialist, I nter nationalens diktare (1816-1887).

Poullet (Polä), - belg. borgerlig politiker.

Poussjin (Poissäng), N. - fransk målare (1594-1665).

poäng - enhet i spel och tävlingar.

poängtera - betona.

Prager Presse - tyskspråkig liberal tidning i Prag.

pragmatisk - som bygger på sammanhanget.

praktik - verksamhet, tillämpning i verklighet (möts. teori).

praktisera - tillämpa.praktisk--prestation

126

praktisk - som rör verklighe-iten (mats. (teoretisk).

praxis - gängse bruk.

Praxiteles - grek. bildhuggare (300-t. f. Kr.).

pre- - före-, förut-

prebénde - prästbefattning medföljande annat ämbete, ex. biskopat, lektorat.

precedénsfall - rättsfall som kan tjäna som föredöme i liknande fall.

precieuse (-siös) - vittra, till-gjorda societetsdamer i Frankrike på 1600-talet.

precisera- noga ange.

precision - stor noggrannhet.

predestination - förutbestäm-melse.

predestinera - förutbestämma.

predika - förkunna religion.

predikament - läge.

predisponera - på förhand göra benägen.

preexistens - tidigare tillvaro.

prefekt - en sorts ämbetsman i forntidens Rom, i nutidens Frankrike etc.

preferens - företräde.

prefix - framtill vidfogat småord, ex. »små» i småord.

preglacial - från före istiden.

pregnans - kärnfullhet.

pregnant - kärnfull, betydelsefull.

prehistorisk - förhistorisk.

prejudicera - fälla mönsterdom.

prejudikat - domsutslag som blir mönster.

prekär - osäker, bekymmersam.

prelat - hög präst.

preliminär - förberedande.

preludiera -. fantisera på piano o. d., spela förspel.

preludium- förspel.

premie - belöning, försäkringsavgift.

premiera - belöna.

premiss - förutsättning.

premium - belöning.

premiär - första föreställning.

premiärminister - statsminister.

prenumerant - en som i förväg betalar (pressalster).

prenumerera - i förväg betala (/pressalster).

preparat - till undersökning beredda delar av växt 1. djur, kemikalier.

preparera - förbereda, tillreda.

preposition - ord som sättes framför (ex. i, av, till)

prerogativ - domstolsbeslut som blir normgivande, för-mån!.i

presens - närvarande tid.

presentabel - som kan 'presenteras.

presentation - föreställande (för någon).

presentera - föreställa.

preservativ - skyddsmedel.

preiservera - skydda, bevara.

preses - ordförande i akademier, rätter o. d.

presidera - sitta som ordförande.

presidium - ordförandeskap, samling av flera personer i .ordförandefunktion.

preskribera - förklara förlus-tig, indra straff.

preskription - förlustigför-klaring, indragning av straff.

Pressemanne (Pressmänn) A. - fransk sociademokrat (1879-).

pression - tryck.

prestanda -. åligganden.

prestation - utfört arbete.127

prestav-problematisk

preståv - ((bärare av}) florbehängd stav framför begravningståg.

prestera - utföra.

prestige (-isj) - anseende.

prestissimo - mycket fort.

presto - fort.

presumera - förutsätta.

presumtion - förutsättning.

presumtiv - förutsatt.

pretendent - en som gör anspråk.

pretendera - göra anspråk.

pretentiös - anspråksfull.

pretéritum - förfluten tid.

paretext - förevändning.

pretiös - konstlad.

pretoriångarde - livtrupp.

preventiv - förebyggande medel.

preventivlag - svensk lag av 1910, som straffar upplysning om nyttan av preventiv.

Prévost (-vå), E. M. - fransk författare (1862-).

Prévost d'Exiles (-vå dexill), A. F. - fransk författare (1697-1763).

Priamos - sagokung i Tröja.

priåp - fruktbarhetsgud.

Priapos - fruktbarhetens gud i grek. (gudasagan (avbildad som en manslem).

prima - förstklassig, bästa.

primadonna - teaterns främsta aktris.

primas - kyrkoprovins' främste biskop (i Sverge Lundabiskopen), även ärkebiskop.

primat - överhöghet.

primåtes - djurgrupp omfattande halvaporna, egentliga aporna o. människorna.

prima vera - i sin första vår.

prima vista - vid första anblicken.

primitiv - ursprunglig, outvecklad.

primitivitet - ursprunglighet, brist på utveckling.

primtal - odelbart helt tal (ex. 1, 3, 5, 7, 11 etc.)

primus inter pares - den främste bland sina likar.

primär - ursprunglig (möts. sekundär)

primör - förstling för året.

princip - grundsats.

principal - chef, husbonde.

principiell - som rör grundsats.

prinsen av Wales (Oäls) - Englands tronföljare.

prior - klosterförQståndare.

priori - se a priori.

priorinna - klosterförestån-derska.

prioriterad - med förmånsrätt.

prioritet - tidigare förekomst, företrädesrätt.

priskurant - prislista.

prisma - ljusbrytande glasföremål.

privat - enskild.

privåtim - enskilt, i enrum.

privatist - studentexaminand från enskild undervisning, ej från ifrågavarande läroverk.

privilegier - förmåner.

privilegiera - ge förmåner.

privilegierad - en som åtnjuter förmåner.

privilegium - förmån.

Privy Council (privvi kåunsl) - Hemliga rådet, Englands statsråd.

prix (pri) -pris.

pro - för, i stället för.

probabilitetskalkyl ' - sanno-likhetsber äknng.

probåtum est - det är prövat, det duger.

probera - pröva.

probérsten - prövosten.

problem - olöst fråga, gåta.

problematisk - tvivelaktig.procedur-promotion

procedur - tillvägagångssätt, tågordning.

procent - hundradel, för hundra (%).

process - förlopp, rättegång.

procession - högtidligt tåg.

producent - en som alstrar (möts. konsumenit).

producera - alstra.

produkt - alster, avkastning.

produktion - alstring, avkastning.

produktiv - alstringsduglig.

produktivitet - alstringskraft.

pro et contra - för och emot.

profan - låg, simpel, ohelig.

profanera - vanhelga.

profanum vulgus - den simpla hopen.

profession - yrke.

professionell - yrkesmässig.

professor - lärare, högsta akademisk lärartitel.

professur - professorssyssla.

profet - förutsägare, fornju-disk folkledare.

profetera - förutsäga.

profetisk -som kan förutsäga, som rör profeter.

profetia (-tsia) - förutsägelse.

profetissa - sierska.

pro fide - för tron.

profil - kontur, sidobild.

profilera - teckna från sidan.

profit - vinst.

profitera - göra vinst.

pro forma - för formens skull.

profosis - spöstraffutdelare, militär straffuppsyningsman.

profylaktisk - förebyggande.

profylax - förebyggande metod.

prognos (-ås) - förutbestäm-melse av sjukdoms förlopp.

program - fastställd plan.

programmatisk - som rör program, envist fasthållande vid program.

progress - framsteg.

progressist - framåtgående.

prohibition - förbud.

prohibitiv - hindrande.

projekt (-sjekt) - plan.

projektil (-sjektil) - kula.

proklamation - kungörelse.

proklamera - kungöra.

prokonsul - krigsledande rom. ämbetsman.

Prokrustes - binamn på jätten Damates i grek. sagan, avhögg eller utsträckte på en bädd alla han kom åt för att de skulle få ett visst lika mått.

prokura - fullmakt.

prokurist - befullmäktigat ombud för firma.

proletariat - den stora massan, som ej äger andra produktionsmedel än sina händer och sin hjärna.

proletariatets diktatur - arbetarklassens -statliga välde vid övergången mellan det kapitalistiska och det socialistiska systemet.

proletär - tillhörande proletariatet.

Proletärer i alla land, förena er - slutorden i Kommunistiska manifestet.

prolog - förspel, inledning.

prolongera - förlänga.

promemoria - minnesanteckning, inlaga.

promenad - nöjes vandring.

promenera - nöjesvandra.

Prométevs - titan, som enligt grekj. gudasagan stal elden från gudarna och gav människorna.

pro mille - för 1000 (0/00).

promiskuitet - allmän (köns-lig) beblandning.

promotion - lagerkransning av doktorer.**promovera** — provisorisk **promovera** — lagerkransa doktorer.

promulgera — utfärda, ge gällande kraft. **pronomen** — i st. f. namn, ord som: jag, du, han, min, din, sin etc. **prononcera** — tydligt ange. pronunciaménto — upprorsförklaring. **propaganda** — arbete för spridning av tankar o. stämningar. **propagandist** — som sysslar med propaganda. **propagera** — sprida tankar o. stämningar. **pro patria** —för fosterlandet. **propedevtik** — förberedande vetenskap. **propedevtisk** — förberedande (i kunskap). **propeller** — framdrivande skruvanordning. **proper** — renlig. **Propertius** — rom. skald (o. 52 — o. 15). **proponera** — föreslå. **proportion** — rimligt förhållande, omfång. **proportionell** — efter storlek (ex. mandat efter röstetal). **propos** (pråpå) — förslag. **proposition** — förslag, regeringsförslag i riksdag. **propria manu** — egenhändigt. **pro primo** — för det första. **prorogera** — uppskjuta, ställa på framtiden. **prosa** — obunden stil. **proscenium** — främre delen av teaterscen. **pro secundo** — för det andra. **proselyt** — nyomvänd. **prosit** — må det gagna, gu' hjälp. **proskribera** — förklara fredlös. **preskription** — fredlöshetsförklaring. **prosodi** — läran om ljuden i olika avseenden. **prospekt** — anblick, anmälan om planerat företag. **prosperitet** — blomstring. **prostituera** — utbjuda till otukt, vanhelga. **prostitution** — utbjudande till otukt. **protegé** (-sjé) — skyddsling. **protegera** — skydda. **proteiner** — äggviteämnen. **protektion** — skydd. **protektionism** — tullskyddsvänlighet. **protektorat** — skydd, skyddsområde. **pro tertio** — för det tredje. **protest** — gensaga. **protestant** — anhängare av protestantismen. **protestantismen** — den handelsdrivande bourgeoisins form av kristendomen. protestera — inlägga gensaga. **protokoll** — skriftlig sammanfattning av förhandling. **protokollera** — ta till protokollet. **protoplasma** — urslem. **prototyp** — urtyp. protuberans — utsprång. **Proudhon** (Prodång), **P. J.** — fransk sociolog (1809—1865). **proveniens** — härkomst. **proverb** — enaktskomedi byggd på ett ordsipråk. **proviant** — livsmedel. **provianitera** — utrusta med livsmedel. **provins** — landskap, besittning. **provinsialism** — landsmiålsuttryck i riksspråk, lantlighet. **provision** — arvode för besvär. **provisor** — examinerad apotekare å annans apotek. **provisorisk** — tillfällig.

provisorium - tillfällig anordning.

provocera - utmana, driva till av den handlande icke önskad eller välbetänkt handling.

provokation - arbete på att provocera.

prudentlig - noggrann, nätt.

Prudentius - spansk skald (348-0. 405).

pryd - tillgjort blygsam.

prärie -. nordamerikansk grässlätt.

psalm - sång till strängaste!.

Pisaltaren - Davids psalmer.

psevdo- - falsk.

psevdonym - falskt namn, antaget täcknamn.

Psyke - personifikation av människosjälen i grek. gudasagan.

psykiater - sinnessjukläkare.

psykiatri - vetenskapen om s i nu e s s j ukd om ar n(a.

psykisk -. själslig (möts. fysisk) .

psykograf - spiritistiskt redskap för andeskrift.

psykologi '- vetenskapen om själen.

psykologisk - som rör vetenskapen om själen.

psykos - själssjuklighet.

Ptolemåios - grek. astronom (f. o. 100 f. Kr.)

ptolemeiska världssystemet - Ptolemåios' lära om jorden som medelpunkt i världsalltet.

pubertet - könsmognad.

publicera - offentliggöra.

publicist -- tidningsman, skriftställare o. d.

Publicistklubben - förening av ?tidningsfolk i Stockholm, grundad 1874.

publicitet - offentlighet, tidningsväsen.

publik(um) - samlingen av åskådare, åhörare.

publikan - tulltjänsteman.

publikation - tryckalster, offentliggörande.

Puccini, G. - i-tal, tonsättare (1858-1924).

Puck ?- tomte, figur i Shake-.sjp eares Midsommarnatts -dröm.

pudrett - pulveriserad gödsel av exkrementer.

pueril - barnslig.

puff - reklam, tygklädd låd-möbel.

puff ert - ett handskjutvapen.

Pugåtjev, J. - rysk bonderevolutionär (1726-1775).

pugilism - boxning.

puka - trumliknande instrument.

pulpet - sluttande skrivbord.

pulsera - slå, bulta.

pultrön - feg stackare.

pulver - stoftliknande ämne.

pulverisera - finmala till stoft.

Punch - marionettfigur, eng. skämttidning (startad 1841).

punctum - punkt, slut.

pund - vikt- o. myntenhet av växlande värde.

pund sterling - engelskt mynt = 18 kr. 16 öre.

puniska krigen - krigen mellan Rom och Carthago (264 -146).

punktera - sätta punkter, pricka för skada 1. fel vid bil- o. motorcykeltävling.

punktskrift - upphöjd skrift för blinda.

pupill - ögonsten, myndling.

puns - stålverktyg för metallbearbetning.Purcell-quousque tandem

Purcell (Pörsel), A. A. - eng. fackföreningsledare.

purgatorium - skärselden.

purgera -r- rena, laxera.

purifiera -- rena.

purin - en kvävehaltig organisk förening.

purism - r enlighetsiver (i språkformer o. d.)

purist - renliighetsivrare.

puritaner - religiös väpnad förtrupp vid eng. borgarklassens revolution i mitten av, 1600-talet.

purpur - djupröd färg.

Pusjkin, A. - rysk skald (1799 1837).

putti - nakna små barn (i konst).

puszta - ungersk stepp.

Puvis de Chavannes (Pyvi dö Sjavånn), P. -- fransk målare (1824-1898).

puzzle - läggspel. pygmé - dvärg. pyjamas - sovdräkt med byxor. pyramid - fornegyptisk kunga-grav.

Pyramus och Thisbe - kärlekspar i saga av Ovidius.

pyromån - person med sjukligt begär att tända eld.

Pyrrhus - epirisk kung (f. o. 319 f. Kr.)

pyrrhus-seger - dyrköpt seger som drar med sig nederlag, tillfällig seger.

Pythågoras - grek. filosof (o. 580-0. 500).

pär -r- eng. högadlig 1. överhusmedlem.

pöbel - f dikets boittenmassa ur adlig 1. borgerlig synpunkt, slödder, pack.

pörte - finsk ryggåsstuga.

Q.

Quai d'Orsay (Kädårsä) - gata i Paris, där frän-ska utrikesdepartementet ligger.

quantum satis - tillräcklig mängd.

quand méme (kang mäm) - även om.

Quartier Latin (Kartjé Latäng) - studentstadsdel i Paris.

Quattrocento (Kattråtjéntå) - 1400-talet.

quasi - oäkta.

quåttuor species - de fyra räknesätten.

queen (kvin) - drottning.

quick lunch - hastighetslunch (för affärsmän).

quidam - någon, onämnd. qui pro quo - vem för vem,

förväxling.

qui vive (ki vivv) - vem där. qui vivra verra (ki vivvrå verrå)

- den som lever får se. quod bonum felix faustumque

sit - må det bli gott, lyckligt

och nyttigt.

(uiomodo - på vad sätt. quondam - en gång i tiden. quos ego - dem ska jag minsann (Neptunus-hot i Enei-

den). quousque tandem - hur länge

ännu... Purcell-quousque tandem

Purcell (Pörsel), A. A. - eng. fackföreningsledare.

purgatorium - skärselden.

purgera -r- rena, laxera.

purifiera -- rena.

purin - en kvävehaltig organisk förening.

purism - r enlighetsiver (i språkformer o. d.)

purist - renliighetsivrare.

puritaner - religiös väpnad förtrupp vid eng. borgarklassens revolution i mitten av, 1600-talet.

purpur - djupröd färg.

Pusjkin, A. - rysk skald (1799 1837).

putti - nakna små barn (i konst).

puszta - ungersk stepp.

Puvis de Chavannes (Pyvi dö Sjavånn), P. -- fransk målare (1824-1898).

puzzle - läggspel. pygmé - dvärg. pyjamas - sovdräkt med byxor. pyramid - fornegyptisk kunga-grav.

Pyramus och Thisbe - kärlekspar i saga av Ovidius.

pyromån - person med sjukligt begär att tända eld.

Pyrrhus - epirisk kung (f. o. 319 f. Kr.)

pyrrhus-seger - dyrköpt seger som drar med sig nederlag, tillfällig seger.

Pythågoras - grek. filosof (o. 580-0. 500).

pär -r- eng. högadlig 1. överhusmedlem.

pöbel - f dikets boittenmassa ur adlig 1. borgerlig synpunkt, slödder, pack.

pörte - finsk ryggåsstuga.

Q.

Quai d'Orsay (Kädårsä) - gata i Paris, där frän-ska utrikesdepartementet ligger.

quantum satis - tillräcklig mängd.

quand méme (kang mäm) - även om.

Quartier Latin (Kartjé Latäng) - studentstadsdel i Paris.

Quattrocento (Kattråtjéntå) - 1400-talet.

quasi - oäkta.

quåttuor species - de fyra räknesätten.

queen (kvin) - drottning.

quick lunch - hastighetslunch (för affärsmän).

quidam - någon, onämnd. qui pro quo - vem för vem,

förväxling.

qui vive (ki vivv) - vem där. qui vivra verra (ki vivvrå verrå)

- den som lever får se. quod bonum felix faustumque

sit - må det bli gott, lyckligt

och nyttigt.

(uiomodo - på vad sätt. quondam - en gång i tiden. quos ego - dem ska jag minsann (Neptunus-hot i Enei-

den). quousque tandem - hur länge

ännu... R.

Ra - egyptisk gudom.

rabalder - bråk.

rabatt - avdrag, planterat område.

rabattera - ge avdrag.

rabbin - judisk församlingsföreståndare.

Rabelas (-lä), F. - fransk författare (o. 1495-0. 1553).

rabies - hundgalenskap.

rabulist - grälmakare, uppror smakare.

rachitis - engelska sjukan.

Racine (-sinn)> J. - fransk författare (1639-1699).

räcket - tennisredskap.

Radek, Karl - rysk kommun'st (1885-).

radera - skrapa bort ur skrift.

radial - som en radie.

radie - raka linjen från cirkels mittpunkt till dess omkrets.

radiera - gå i radiestil, utstråla.

radikal - grundlig, ytterlighetsman.

radikalism - ytterliggående uppfattning.

radio - sätt att meddela sig g. luftvågorna utan tråd.

radioaktiv - egenskap hos ett 40-tal grundämnen att utsända vissa strålar.

Raditsch, S. - kroatisk bondeledare.

radium - år 1898 uppfunnet kemiskt element.

Rafaele Santi - ital. målare (1483-1520).

raffinemang - utstuderat framträdande.

raffinera - rena.

raffinaderi - industriellt reningsverk.

raffinerad - utstuderad, utsökt.

raglan - överrock med vida ärmar.

ragu - köttstuvning.

raid (räd) - strövtåg.

raison d'etre (räsång dätr) - rätt att finnas till.

Råisuli - marockansk krigshövding (1865-).

rajah - infödd indisk furste.

raket - en fyrverkeripjäs.

rakitis - engelska sjukan.

Råkosi, M. - ung. kommunist.

Rakovskij, C. G. - bulg.-rysk kommunist (1873-).

raljera - skämta.

raljeri - skämt.

Ramajana - indisk hjältedikt.

Ramek, R. - österr. borgarpo-litiker (1881-).

ramp - lamprad på teaterscen.

rampfeber - rädsla före offentligt uppträdande.

ramponera - skada.

Ran - havsguden Ägirs maka i nord. gudasagan.

rangera - ordna.

rangerad - i goda omständigheter.

Ranke, L. von - tysk historiker (1795-1886).

ranson - andel, dagkost.

ransonera - ge andelar, dra in på den obegränsade tillgången till något.

Rapalloför draget - tysk-ryskt fördrag i R., Italien, 16 april 1922.

rapellera - återkalla.

rapid - snabb.

Rappoport (-år), Ch. - fransk kommunist (1865-).

rapport - berättelse, förbindelse.

rapportera - avge berättelse.133 rapportör-recensent

rapportör - en som avger rap- re- - tillbaka.

Iport. reagens - sätt att reagera, re-rapsöd - kringvandrande forn- aktion.

grekisk sångare. reagera - återverka, göra mot-rapsodi - sång av rapsod, stånd.

instrumental fantasi. reaktion - motstånd, bakslag rapsodisk - lösryckt, os-amman- efter revolution 1. reformer.

hängande. reaktionär - bakåtsträvare.

raptus - hänryckning, lidelse- real-- verklig (möts. ideal).

utbrott. realia - verkliga föremål, ve-raritet - sällsynthet. tenskaper om verkliga före-

ras - helhet av besläktade mål.

folk. realisation - utförsäljning till rasbiologi - raslära. sänkta priser.

rashygien - ärftlighetsforsk- realisera - förverkliga.

ning. realism - återgivande av verk-rasera - riva ned. Hgheten i konst och dikt raskolniker - ryska kättare. (möts, idealism).

Raskölnikov - hjälte i roman realist - verklighetsskildrare.

av Dostojevski. realiter - i verkligheten.

Rathenau, W. - tysk kapita- realitet - verklighet.

list o. filosof (1867-1922). reallinje - en linje i läroverk ratificera - stadfästa statligt. (möts; latinlinjej.

ratifikation - statligt stad- reallön - den verkliga lönen,

fästande. med hänsyn till köpkraften

ratio - förnuftet. (möts. pänninglön). *

rationalism - filosofisk upp- realpolitik - verklighetspoli-

fattning, att förnuftet mottar tik.

högre kunskap än vad sin- realpolitisk - verklighetspoli-

nena ger (möts. empirism.) tisk.

rationalist - anhängare av realskola - läroverk med 6

filosofisk 1. teologisk ratio- klasser.

nalism. Réaumur (Reåmyr), R, A. F. rationell - förnuftsenlig. - fransk naturforskare

ratt - styrhjul. (1683-1757).

Raumer, L. G. von - tysk hi- rebell - upprorsman.

storiker (1781-1873). rebellera - göra uppror.

Ravaillac (Ravajåck), F. - rebeilion - uppror.

franske kung Henrik IV :s rebellisk - upprorisk.

mördare (157'S^1610); fest- rebus - bildgåta grundad

prisse, kvinnotjusare. på ljudlikhet, ex. K = barn-

ravin - hålväg. lösa monarker, d. v. s. k(un-

rayon (räjång) - krets. gar), d. v. s. kungar utan un-

Razin, Stenka - rysk upprors- gar, d. v. s. barnlösa monar-

ledare (d. 1671). ker.

razzia - militärt strafftåg, recensera - kritiskt bedöma.

skallgång av polis mot t. ex. recensent - yrkesbedömare i

prostituerade. tidning.recént-reformism

recént - ny, frisk, nyförvär-vad.

recension - granskning av kor»st 1. dikt.

recept - läkarföreskrift om läkemedel.

reception - upptagning (i orden).

receptiv - mottaglig.

receptivitet - mottaglighet.

recett - inkomst av föreställning gående till viss uppträdande (i regel endast förutbestämd summa).

recidiv - återfall i sjukdom.

recipiera - upptas (i orden).

reciprocitet - ömsesidighet.

reciprok - ömsesidig.

recitativ -- sång som närmar sig talet.

recitera - uppläsa utantill, men ej deklamatoriskt

recitation - icke-deklamato-risk uppläsning.

Rechfs (Rökly), Elise - fransk geograf o. politiker (1830- 1905).

redaktion - intellektuell ledning för tidning.

redaktris - kvinnlig tidningsledare å redaktionen.

redaktör - tidningsledare å redaktionen.

redare - fartygsutrustare.

redd - ankarplats utanför hamn 1. öppen kust.

Red Flag - Den röda Fanan, eng. arbetarsång.

redigera - leda (en tidning).

redingote (rödänggått) - långrock.

Rédmond, J. - irländsk statsman (1856-).

reducera - förminska, återföra, indra.

reduktion - indragning.

redutt - mindre militär skans.

Reed (Rid), John - amer.

kommunist (d. 1922). reell - verklig.

reexportera - på nytt utföra. refektörium - klostermatsal. referat - redogörelse. referendum - folkomröstning för beslut.

referensbibliotek - mindre bibliotek med handböcker till eget uttag.

referenser - rekommenderande uttalanden.

referent - tidningsman för referat, debattinledare på kongress.

referera - skriva redogörelse för ett anförande etc.

reflektera - återstråla, överväga.

reflektion - åter strålning, fundering.

reflektor - ljusåterkas:tande spegel bakom låga.

reflex - återspegling, återverkan.

reflexion - återstrålning, fundering.

reform -- förändring, förbättring.

reformation - de protestantiska lärornas förändring av påvekristendomen kring år 1500 till bättre överensstämmelse medi den nyframväx-ande handelsbourgeoisins krav och kynne.

reformator - en som påivrar 1. gör reformer.

reformera - förändra, förbättra.

reformerta kyrkan - kristendomen i den utformning den fått genom Zwingli o. Calvin.

reformism - politik inriktad på reformer men fientlig mot revolutionära strävanden.135

reformist-rekreera

reformist - anhängare av reformer, revolutionsfiende.

refräng - omkväde i diktslut.

refuge (röfysj) - tillflyktsplats (vid spårvagns hållstationer), kan även uttalas re-fug.

refusera - avslå.

regal - kunglig.

regalera - undfägna.

regalier - furstes krona, äpple o. d.

regatta - större båttävling.

regel - rättesnöre, medeltida ordensföreskrift.

regemente - ledning, styrelse, en truppavdelning.

régencen (resjangsen) - den av hertig Filip av Orleans utövade regeringen under Ludvig XV :s minderårighet (1715-1723).

regeneration - återbildning av ?skadade vävnader.

regenerator - uppfinning för hög temperatur vid gasugnar.

regenerera - återväxa.

regent - statsöverhuvud.

regera - styra.

regering - landsstyrelse.

regi - iscensättning.

regim (-sjim) - ledning, styrelsetid.

regina - drottning.

Regiomontånus, J. - tysk naturforskare (1436-1476).

region - område.

regissör (resj-) - iscensättare.

register (rej-) - förteckning, tonläge.

registråtor -. kanslitjänsteman i vissa ämbetsverk.

registratur - tidsordnad samling avskrifter av ämbetsskrivelser.

registrera - upprätta register.

registrering - införande av (1. i) register.

reglemente - föreskrift.

reglementerad, - föreskriven'.

reglementering - brutalt sätt att med speciell polis bekämpa prostitutionen 1. rättare de prostituerade.

reglera - ordna.

reglering -. månadsrening, ordnande.

regress - återgång, nedgång.

regressiv -? som innebär återgång.

regulator - arrangemang för att hålla krafttillförsel inom viss gräns.

reguliär - regelbunden.

rehabilitation - upprättelse.

rehabilitering - upprättelse.

Reinhardt, Max - tysk teaterledare (1773-).

rejäl - duktig, hederlig.

rek - rekommenderad postförsändelse.

rekapitulera - återupprepa i sammandrag.

reklam - puff, skrytsamt utropande.

reklamera - puffa, skrytsamt utropa, återkräva.

rekognitionsskog - till privat bruk upplåten kronoskog.

rekognoscera - speja, utforska.

rekommendation - anbefall-ning.

rekommendera - anbefalla.

rekompensera - ersätta.

rekonstruera - återuppbygga, ombilda.

rekonvalescéns - tillfrisknande.

rekonvalescént - sjuk på bättringsvägen.

rekonventionstalan - yrkande av straff för obefogat åtal.

rekord - bästa resultat.

rekreation -. vederkvickelse.

rekreera sig - vila ut, vederkvicka sig.rekryt-renässans

rekryt - nyantagen soldat.

rekrytera - värva.

rekrytering - värvning.

rektangel - fyr as i dig rätlinjig figur med räta vinklar.

rektor - styresman för skola o. högskola.

rektoråt - rektorsämbete, rektorstid.

rékviem - själamässa för avliden.

rekvirent - beställare.

rekvirera -- beställa, militärt köpa med våld.

rekvisita - tillbehör, teaterfunktionär som svarar för scenutrustningens småsaker.

rekvisition - beställning, militärt köp med våld.

rekyl - återstudsning.

relatera - berätta, redogöra för.

relation - redogörelse, förhållande.

relativ - beroende av vissa förhållanden (möts. absolut).

relativitetsteori - teori för definition av hastighet o. hastighetsförändringar ifråga om fysikaliska kraftfält.

relegation - förvisning från läroanstalt.

relegera - förvisa från läroanstalt.

relevant - betydelsefull.

relief (-iäff) - upphöjt bildarbete på jämn yta.

relief karta (-iäff-) - karta med upphöjda berg o. d.

religion - gudsdyrkan, gudstro.

religiös - gudstroende.

relik - kvarleva som vördas.

relikt - kvarleva, spillra.

reling - kant på båtsida.

relä - ombyte, återutsändning.

remanent - återstående.

remarkabel - anmärkningsvärd.

Rembrandt, H. - nederländsk målare (1606-1669).

remédium - läkemedel.

remiiniscénis - återupplivande av minne; stycke i bok 1. dyl. som minner om en annan.

remis (römi) - oavgjort.

remiss - tillbakasändning.

remittera - sända tillbaka, översända.

remmare - vinglas av pokaltyp.

Remmele, H. - tysk kommunist.

remont - häst till krigstjänst.

remplacera (rangp-) - efterträda, ersätta.

remuneration - vederlag.

Renan (Rönång), E. - fransk författare (1823-1892).

Renaudel (Rönådell), P. - fransk socialdemokrat.

rendera - förskaffa.

rendez-vous (rangdé vo) - »begiv er», kärleksmöte.

renegåt - avfälling.

Reni, G. - ital. målare (1575 -1692).

Renner, K. - österr. socialdemokrat (1870-).

Renoir (Rönnoår), A. - fransk målare (1841-1919).

renommé (rönåmé) - rykte, anseende.

renons (rönångs) - i saknad av.

renovera - snygga upp, göra som ny.

rentabel - som ger avkastning.

rentier (rangtjé) - person som lever på pangar.

renässans (-ängs) - pånyttfödelse, övergångstiden till Nya tiden, ung. 1400- o. 1500-talen, kännetecknad av den nya pänninghushållningen, handelns kraftiga uppblomst-ring, städernas åter upp-137

blomstring, borgarklassens framväxt ur hantverk o. handel; i trängre mening det med dessa materiella nyheter ny vaknande intresset för antikens kultur.

reorganisation - ombildning.

reorganisera - ombilda.

reparation - iståndsättande.

reparera - iståndsätta.

repartisera -dela upp kostnad.

repellera - stöta från sig.

repertoar - spellista.

repetera - öva (tal, teaterpjäs o. d.) för uppförande.

repetition - övning för uppförande.

Repin, I. - rysk målare (1844 __\

replik - svar.

replikera - ge svar.

replipunkt - stödjepunkt.

reporter - notisjägare.

representant - ombud.

representation - ombudskap, samling ombud.

representativ - som verkligen kan representera.

representera - företräda, vara ombud för.

repressalier - vedergällning i ont.

reprimand - tillrättavisning.

repris - upp rep ning.

reproducera - återge, avtrycka.

reproduktion - avtryck.

reptil - kräldjur.

republik - icke kungastyrd stat.

republikan - anhängare av republik.

republikanska partiet i U. S. A. - Qtt av de två stora kapitalistiska partierna, skillnaden endast inflytandet från olika storkapitalister.

repulsion - bortstötning.

repulsiv - som stöter tillbaka.

reputation - anseende, rykte.

reputerlig - aktningsbjudande.

réquiem - själamässa över avliden.

requiéscat in pace - vile han i frid.

resenär - resande.

reserv - förråd, nödfallsutväg.

reservarmén i industrin - den ständiga massan av arbetslösa, som uppkommer med kapitalismen.

reservation - förbehåll, avvikande mening antecknad till protokollet.

reserverad - förbehållsam, ky-lig.

reservoar - behållare.

residens - regents, residents 1. landshövdings säte.

resident - diplomatisk 1. administrativ tjänsteman i underlydande land.

residera - ha sitt boställe.

residuum - rest, kvarleva.

resignation - undergivenhet.

resignera - undergivet foga sig.

resistens - motstånd.

reskript - officiell bestämmelse.

resolut - tilltagsen.

resolution - beslut.

resolvera - besluta.

reson - skäl, förnuft.

resonabel - som tar skäl.

resonans - återklanig.

resonemang - samtal.

resonera - samtala.

resonör - resonerande figur i pjäs.

respekt - aktning, vördnad.

respektabel - aktningsvärd.

respektera - akta.

respektive - ifrågavarande, eller.

respiration - andning.respirera-R.F.I.

158

respirera - andas.

respit - uppskov.

restantier - oklarade utskyl-der.

restaurang- värdshus.

restauration - återställande av tidigare förhållanden.

restauratris - kvinnlig restau-ratör.

restauratör - värdshusvärd.

restaurera - återställa.

restituera - återbetala.

restlängd - längd för oklara utskylder.

restriktion - inskränkande bestämmelse.

resultant - verkan av samverkande krafter.

resultat - verkan, utgång.

resultera - följa, utmynna.

resumé - kort sammanfattning.

resumera - kort sammanfatta.

resurrektion - återuppstån-delse.

resurs - tillgång.

resår - gummiinsättning, stålfjäder i möbel.

retablera - återställa.

retirera - dra sig tillbaka.

retorik - vältalighetskonst.

retorisk - vältalig.

retort - flaska för experiment.

retroaktiv - tillbakaverkande.

retrograd - tillbakariktad.

retrospektiv - tillbakaskådande.

reträtt - återtåg.

retur - återresa.

returnera - återsända.

retusch - påbättrande.

retuschera - påbättra.

Reuchlin (Röjsj-), J. - tysk humanist (1455-1522).

reumatisk - som rör reumatism.

reumatism - smärtor i hud, nerver o. leder.

Reuter (Röjter), F. - tysk författare (1810-1874).

revansch - självtagen upprättelse.

revelj - väckningssignal.

reveny - inkomst.

reverens - vördnad (sbetygel-se).

revers -. skuldförbindelse.

reveter a - bekläda.

revidera - granska.

revir - skogsdistrikt.

revision - granskning.

re\isionism - riktning som krävde o. genomförde revision (förändring i reformistisk anda) av socialdemokratins program.

revisor - räkenskapsgranskare.

revolt - uppror, resning.

revoltera - göra resning.

revolution - omstörtning i stor stil.

revolutionera - göra revolutionär.

revolutionär - anhängare av revolution.

revolver - ett handvapen.

revolver journalistik - utpressningsjournalistik, ofta utövad av borgarpressen.

review (revju) -eng. namn på revy.

revue (rövy) -franskt namn på revy.

Revue des deux mondes (Rövy de dö mångd) - fransk tidskrift, grundad 1829.

revy - truppmönstring,. tidskrift, teaterstycke med aktuella inlägg.

revär - list på byx.

rex -kung.

Reynolds, J. - eng. målare (1723-1792).

R. F. I. - Röda Fackförenings-Internationalen, grundad 1921.139

Rheinische Zeitung-Romeo

Rheinische Zeitung - tidning i Köln redigerad av Karl Marx 1842-1843.

RhodeSj Cecil - eng. imperialist (1853-1902).

Ribera, J. - spansk-it al. målare (1588-1656).

Ricardo, D. - eng. ekonom (1772-1823).

Richardson (Rittj-), S. - eng. författare (1689-1761).

Richelieu (-eljö), A. J. - fransk statsman (1585- 1642).

Richepin (Risjpäng), J. - fransk förf. (1849-1926).

Richter, J. P. F. (Jean Paul) - tysk författare (1763- 1825).

Richter, Eugen - tysk antiso-cialist (1838-1906).

Riddaren av den sorgliga skepnaden - namn på Cervantes' romanfigur Don Quijote.

ridentem dicere verum - säga sanningen leende (Horatius).

Rienzi, Cola di - ital. folkledare (o. 1313-1354).

Rietschel (Rit-)), S. F. A. - tysk bildhuggare (1804- 1861).

rigorism - överdriven stränghet.

rigorös - överdrivet sträng.

Rimskij-Körsakov - rysk tonsättare (1844-1908).

risk - fara.

riskabel - förenad med fara.

riskera - äventyra.

rit - kyrkligt bruk

ritual - ordning för kyrkliga förrättningar.

rival - medtävlare.

rivalisera - tävla.

Rivera, Primo de - spansk fa-scistledare (1870-).

Rivieran - Medelhavskusten mellan Cannes o. Spezia.

Rjasånov, N. - rysk socialistisk historiker.

robbert - omgång i spel.

Robbia, L. della - ital. bildhuggare (1399-1482).

Robespierre (Råbspjär), M. - fransk borgerlig revolutionär (1758-1794};.

Robin Hood - eng. balladhjälte.

Robinson Crusoe - roman av Defoe (1719).

robust - kraftig, grov.

Rochefort (Råsjfår), H. - fransk politiker (183O-1913).

Rockefeller - amer. storkapitalistsläkt.

rockera - flytta kung i schack på visst sätt.

Rocky Mountains - Klippiga bergen.

rococo (råkåkå) - 1700-talets kultur av nedgående fursteenvälde blandat med borgerlighet, en kultur av smånätt, sirligt, sprött behag.

Rodbertus, J. K. - tysk ekonom (1805-1875).

Rodin (-äng), A. - fransk bilcihuggare (1840-1917).

rojalism - konungskhet.

rojalist - kungaanhängare.

Roland (Rålång) - fransk sa-gohjälte.

Roland-Holst, H. - höll. kommunist o. författarinna (1869 __\

Rolland (-ang), R. - fransk

författare (1866-). roman - längre berättelse. romans - berättande kort dikt. romantik - mystisk-religiös

kulturriktniing. romantisk - svärmisk. Romeo - hjälte i Shakespeares

Romeo och Julia, smäktande

älskar typ.**Romulus** -- enl. sagan Roms grundläggare.

Ronsard (Rångsár), P. de -- fransk författare (1524--1585).

Roosevelt, T. -- amer. president (1858--1909).

rosenkrans -- radband.

Roslin, A. -- svensk målare (1718--1793).

Rosetti, D. -- eng. målare o. skald (1828--1882).

Rossini, G. A. -- ital. tonsättare (1792--1868).

rossläder -- hästläder.

Rostand (-ang), **E.** -- fransk författare (1868--1918).

rotation -- svängning kring en axel.

Rote Fahne -- kommunistiskt dagblad i Berlin, grundat av Liebknecht o. Luxemburg 1918.

rotel -- förteckning över mål inom ämbetsmans myndighet.

rotera -- snurra runt.

rotten bouroughs (ratten bårrås) -- förfallna, nästan folklösa köpingar, som orättmätigt alltjämt var valdistrikt i England före 1832.

rotunda -- rundbyggnad, rundsal.

rotvälska -- meningslösa ord.

Rouget de Lisle (Rosjé dö Lil), C. J. -- fransk skald (Marsel jäsen) (1760--1836).

rough riders (råff rajders) -- friskareryttare under Roosevelt på Cuba (1898).

Rousseau (Rosså), **J. J.** -- fransk författare (1712--1778).

route (rott) -- väg.

royalty (råjalti) -- avgift för gruva 1. patent, en sorts förförfattarhonorar.

rubel -- ryskt mynt = 1,90 kr.

Rubens, P. P. -- flamländsk målare (1577--1640).

rubin -- en röd ädelsten.

Rubinstein, A. -- rysk tonsättare (1829--1894).

rubricera -- sätta överskrift.

rubrik -- överskrift.

Rudbeck, O. -- svensk naturforskare (1630--1702).

rudiment -- outbildat, förkrympt organ.

rudimentär -- outbildad, förkrympt.

rudis -- rå, okunnig.

ruff -- kajuta.

ruin -- rest av byggnad, utarmning.

ruinera -- ödelägga, utarma.

Rule, Britannia -- »härska, Britannien», början av eng. nationalsången.

rulett -- hasardspel med kula.

rulla -- förteckning å krigsfolk o. hästar.

rumpparlament -- ofullständigt parlament.

runa -- bokstav i det fornnord. alfabetet.

Runeberg, J. L. -- svensk-finsk författare (1804--1877).

Runius, J. -- svensk författare (1679--1713)

runor -- fornnordiska skrivtecken.

rupie -- ind. mynt = 1.20 kr.

rush -- häftig rusning.

Ruskin, John -- eng. författare (1819--1900).

Russel, Bertrand -- eng. filosof (1872--).

russifiera -- förryska.

russofobi -- rysskräck.

rustik -- lantlig.

rutin -- inövad vana.

rutinerad -- van.

Ruysdael (Röjsdal), J. --

nederländsk målare (1628 l. 1629—1682).

Rydberg, Viktor — svensk författare (1828—1895).

Rykov, A. — rysk kommunist (1881—).

Rysk-engelska enhetskommittén — en av Sovjet-Unionen och Englands fackföreningscentraler 1924 bildad kommitté för internationell facklig enhet.

räls — järnvägsskenor.

Röda Fackförenings-Internationalen — grundad 1921.

Röda rummet — roman av Strindberg (1879).

Röntgen, W. K. — tysk fysiker (1845—1923).

röntgenbehandling — ljusbehandling mot vissa sjukdomar.

röntgenfotografering — fotografering genom kroppar.

Rösiö, P. J. — svensk jordbruksapostel (1861—).

S.

S:a — summa, tillsammans.

sabbat — (judisk) helg.

sabotage (-asj) — kampmedel i klasskampen, gående från försämring av kvalitén till direkt förstörelse av produktionsmedel.

sabotera — utföra sabotage, skada.

sabotör — en som utför sabotage.

Sachs, Hans — tysk skald (1494—1576).

sacro egoismo — helig egoism.

sadism — sjuklig könsdrift, som kräver andras eller egen plåga.

sadist — person som lider av sadism.

saffián — på ena sidan färgat turkiskt skinn (marockäng).

safir — blå ädelsten.

sahib — herre, ind. titel på européer.

Sainte Beuve (Sängt Bövv), **C. A.** — fransk skald o. kritiker (1804—1869).

Saint-Just (Säng Sjyst), **A. de** — fransk revolutionär (1767—1794).

Saint-Pierre (Säng Pjär), **B. de** — fransk författare (1737—1814).

Saint-Saens (Säng Sangs), **C. C.** — fransk tonsättare (1835—1922).

Saint-Simon (Säng Simång), **H.** — fransk utopisk socialist (1760—1825).

saker — skyldig.

Saklatvala, S. — indisk-eng. kommunist (1874—).

sakral — som rör gudstjänsten, helig.

sakrament — religiös kulthandling med trolleri.

sakristia — förvaringsrum i kyrka för handlingar o. andra kyrkliga föremål.

sakrosankt — helig, fridlyst.

Salandra, A. — ital. politiker (1853—).

salariera — besolda.

saldera — utjämna, uppgöra, betala.

saldo — rest, skillnaden mellan debet o. kredit.

saliv — spott.

Sallustius — rom. historiker (86—35).

salmonibrev — utpressningsbrev.

nederländsk målare (1628 l. 1629—1682).

Rydberg, Viktor — svensk författare (1828—1895).

Rykov, A. — rysk kommunist (1881—).

Rysk-engelska enhetskommittén — en av Sovjet-Unionen och Englands fackföreningscentraler 1924 bildad kommitté för internationell facklig enhet.

räls — järnvägsskenor.

Röda Fackförenings-Internationalen — grundad 1921.

Röda rummet — roman av Strindberg (1879).

Röntgen, W. K. — tysk fysiker (1845—1923).

röntgenbehandling — ljusbehandling mot vissa sjukdomar.

röntgenfotografering — fotografering genom kroppar.

Rösiö, P. J. — svensk jordbruksapostel (1861—).

S.

S:a — summa, tillsammans.

sabbat — (judisk) helg.

sabotage (-asj) — kampmedel i klasskampen, gående från försämring av kvalitén till direkt förstörelse av produktionsmedel.

sabotera — utföra sabotage, skada.

sabotör — en som utför sabotage.

Sachs, Hans — tysk skald (1494—1576).

sacro egoismo — helig egoism.

sadism — sjuklig könsdrift, som kräver andras eller egen plåga.

sadist — person som lider av sadism.

saffián — på ena sidan färgat turkiskt skinn (marockäng).

safir — blå ädelsten.

sahib — herre, ind. titel på européer.

Sainte Beuve (Sängt Bövv), **C. A.** — fransk skald o. kritiker (1804—1869).

Saint-Just (Säng Sjyst), **A. de** — fransk revolutionär (1767—1794).

Saint-Pierre (Säng Pjär), **B. de** — fransk författare (1737—1814).

Saint-Saens (Säng Sangs), **C. C.** — fransk tonsättare (1835—1922).

Saint-Simon (Säng Simång), **H.** — fransk utopisk socialist (1760—1825).

saker — skyldig.

Saklatvala, S. — indisk-eng. kommunist (1874—).

sakral — som rör gudstjänsten, helig.

sakrament — religiös kulthandling med trolleri.

sakristia — förvaringsrum i kyrka för handlingar o. andra kyrkliga föremål.

sakrosankt — helig, fridlyst.

Salandra, A. — ital. politiker (1853—).

salariera — besolda.

saldera — utjämna, uppgöra, betala.

saldo — rest, skillnaden mellan debet o. kredit.

saliv — spott.

Sallustius — rom. historiker (86—35).

salmonibrev — utpressningsbrev.

Salomo -- israel, kung (900-t. f. Kr..).

salong -- sällskapsrum, teaters åskådar lokal, utställningslokal

Salongen -- årlig officiell konstutställning i Paris.

saltomortal -- livsfarligt hopp.

salut -- hälsning (med skott).

salutera -- hälsa (med skott).

salvarsán -- läkemedel mot syfilis m. m.

salvátor -- frälsare.

salve -- var hälsad, välkommen.

sammanbindningsbanan -- förbindelsegång mellan 1. och 2. kammaren i sv. riksdagen.

samovár -- tekokare av metall.

samum -- brännhet orientalisk vind.

samuráj -- jap. krigare.

sanatorium -- sjukhem (spec. för bröstsjuka).

sancta simplicitas -- heliga enfald.

Sand, George -- diktarnamn för A. Dudevant, fransk författarinna (1804--1876).

sandal -- fotbeklädnad av sula o. remmar.

Sandler, R. -- svensk socialdemokrat (1884--).

sandwich (--tsj) -- tunn fyrkantig smörgås med pålägg.

sandwichman -- reklamskyltbärare.

Sancho Panza -- realistisk betjänt åt Don Quijote i romanen Don Quijote av Cervantes.

sanera -- bota.

sanering -- botande.

sangviniker -- person som tar livet lätt.

sangvinisk -- sorglös.

sanitet -- sundhet.

sanitetsväsen -- hälsovård.

sanitär -- till hälsovården hörande.

Sankey (--ki), **J. D.** -- amer. andlig sångare (1840--1908).

sankeysång (--ki--) -- populär religiös sång.

sanktion -- stadfästelse, område ockuperat som säkerhet.

sansculotte (sangskylått) -- utan knäbyxor, folkligt-revolutionär under franska revolutionen.

sans façon (sang fasång) -- utan krus, utan omsvep.

sanskrit -- fornindiskt språk.

sans peur et sans reproche (sang pör e sang röpråsj) -- utan fruktan och tadel.

sans phrase (sang fras) -- rent ut.

Santi, Raffaello -- ital. målare (1483--1520).

sappör -- ingenjörssoldat, skansarbetare.

sarabande (--angd) -- en spansk dans.

saracén -- muhamedan.

sarafán -- ärmlös rysk kvinnotröja.

Sardanapál(os) -- assyrisk sagokung känd för sina utsvävningar.

sardell -- saltad anjovis.

sardin -- liten sill.

sardoniskt löje -- stelt krampaktigt löje.

Sardou (Sardo), **V.** -- fransk dramatiker (1831--1908).

sarkasm -- bitande hån.

sarkofag -- likkista i praktsten ell. d.

Sarto, Andrea dell -- ital. målare (1486--1531).

Sassúlitsj, V. -- rysk nihilist (1853--1919).

Satan -- Djävulen, Lucifer.

satanisk -- djävulsk.

satellit -- måne.

satin (--äng) -- ett atlastyg.

satir -- kvickhet med aggressivt syfte.

satiriker -- satirisk konstnär.

satirisera -- göra satir.

satirisk -- lagd för satir, full av satir.

satis -- nog.

satisfaktion -- gottgörelse.

satisfiera -- gottgöra.

sat sapienti -- nog att veta för den vise.

satráp -- fornpers. ståthållare.

saturnalier -- uppsluppna fornrom. fester vid jultiden.

Saturnus -- romersk urgud (grek. Kronos).

satyrer -- antika naturgudomligheter, representerande den sinnliga lusten.

Saul -- israel, kung i slutet av 1000-talet f. Kr.

sauvera (såv--) rädda.

savoir vivre (savoar viver) -- belevenhet.

Savonaróla, G. -- ital. reformator (1452--1498).

Saónov, S. -- rysk tsarminister (1860--).

Scandia -- latinskt namn för Skandinavien.

Scania -- latinskt namn för Skåne.

Scapa Flow -- eng. hamn, där tyska flottan sänktes av sina egna 21 juni 1919.

scen (sen) -- skådeplats, stycke i teaterakt, uppträde.

scenárium -- beskrivning å ett teaterstycke (uppsättning o. d.) scen för scen.

sceneri -- scenbild i stort.

scenisk -- som rör teaterscen.

scepter (se-) -- spira.

schablon -- utskuret mönster, modell.

schabrak -- sadeltäcke, stort skynke.

schagg -- sammetsliknande grövre tyg.

sehah -- persisk kung.

schakt -- gruva, gruvhål.

schal -- kvinnoplagg att lägga om axlarna.

schalett -- halsduk, huvudkläde.

schamponera -- tvätta o. massera huvudet.

scharfmacher -- skarp m åkare, en som nyttjar hårda medel.

scharlakan -- skarpt röd färg.

scharlakansfeber -- smittosam barnsjukdom.

schartauaner -- urreaktionära religiösa i spec. västra Sverge.

schattering -- färgskiftning.

schatull -- skrin, liten kista.

schavott -- avrättningsställning.

schavottera -- visa sig vid egen avrättning, nödgas visa sig i pinsam situation.

Schéele, K. V. -- svensk kemist (1742--1786).

Scheflo, O. -- norsk kommunist (1883--).

Scheidemann, Ph. -- tysk socialdemokrat (1865--).

schejk -- arab. (1. eljes orientalisk) hövding.

Schelling (-ingg), **F. W. J.** von -- tysk filosof (1775--1854).

schema -- mönster, läsordning.

schematisera -- ta något för allmänt, för mycket i regelrätta drag.

schematisk -- överdrivet allmän, överskådlig.

schematism -- stelt handhavande av företag o. d.

scherzo -- humoristiskt, gäckande tonstycke.

schibbolet -- igenkänningstecken, lösen.**Schiller, F. von** -- tysk skald (1759--1805).

schism -- söndring.

Schlaraffenland -- drömt njutningsparadis.

Schlegel, A. W. von -- tysk författare (1767--1845).,

Schlegel, K. W. F. von -- tysk författare (1772--1829).

Schleiermacher F. D. E. -- tysk teolog (1768--1834).

Schliemann (-im-), H. -- tysk fornforskare (1822--1890).

Schmidt, J. K. -- »Max Stirner», tysk anarkist (1806--1856).

Schmidt, R. -- rysk kommunist (1864--)

Schopenhauer, A. -- tysk fllosof (1788--1860).

Schubert (-o-), F. P. -- österr. tonsättare (1797--1828).

Schulze-Delitzsch (-o-), F. H. -- tysk socialpolitiker (1808--1883).

Schumann (-o-) R. -- tysk tonsättare (1810--1856).

Schweizer, J. B. v. -- tysk socialist (1834--1875).

schweizeri -- en sorts värdshus.

Schück, H. -- svensk litteraturhistoriker (1855--).

schäferhatt -- stor halmhatt i herdestil.

schas -- urspr. ensittsigt tvåhjuligt åkdon, senare även mindre fyrhjuligt d:o.

schäslong -- vilsoffa med en karm.

Scipio (Sj- 1. Sk-) Africamus -- rom. fältherre (f. 237 1. 235 f. Kr.).

Scotland Yard (Jard) -- Londonpolisen(s lokaler).

Scott, W. -- eng. författare (1771--1832).

scout (skaut) -- spejare.

Scribe (Skrib), A. E. -- fransk dramatiker (1791--1832).

scriptor -- författare.

scriptum -- skrift.

Scylla (Sj- 1. Sk.-) -- kvinnligt havsvidunder i antikens saga.

séance (seangs) -- sittning, föreställning.

secco -- torrt.

secession -- utträde, brytning.

second-hand (seckndhänd) -- andra hands, antikvarisk.

sediment -- avlagring (sandsten o. d.)

sefyr -- västanvind.

seglation -- segling, sjöfart.

segment -- avskuret stycke.

seigneur (senjör) -- hög herre.

Seipel, I -- österr. borgarpolitiker (1876--).

seismograf -- inregiistreringsapparat för jordbävningar.

sejd -- trolldom.

sejour (sesjur) -- vistelse.

sekel -- århundrade.

sekin -- äldre ital. o. orient. guldmynt.

sekond -- chefens närmaste man å krigsfartyg.

sekret -- hemlig, avsöndrat ämne i kroppen.

sekretariat -- skrivande befattning, partis etc. tekniska byrå.

sekretess -- hemlighetsfullhet.

sekretion -- avsöndring.

sekretär -- skrivbyrå med klaff o. lådor.

sekt -- liten meningsgrupp, som avstänger sig från andra.

sekterism -- sektväsen.

sektion -- avdelning, avskuret stycke.

sekular -- som rör sekel.

sekularisering -- indragning av kyrkliga rättigheter.

sekund -- 60:del av minut.

sekunda -- andrarangs, ej prima.

sekundant -- biträde åt duelldåre.

sekundera -- bistå.

sekundär -- av andrahands betydelse.

sekvester -- kvarstad.

selfmade (-mäid) -- självgjord, sin egen lyckas smed.

semafor -- signalapparat.

Sembat (Sangbá) -- fransk socialdeimokrat (1862--1922).

semester -- ledighet,(tyskt) termin.

semi- -- halv

semikolon -- tecknet;

seminarium -- plantskola, utbildningsanstalt för lärare.

semit -- jude.

semstvo -- distrikts- o. guvernementsrepresentation i tsarismens Ryssland.

senat -- överhus, första kammare.

senator -- senatsmedlem.

Seneca -- rom. författare o. filosof (o. 4 f. Kr. -- 65 e. Kr.)

senil -- ålderssvag.

senilitet -- ålderssvaghet.

senior -- äldre, d. ä.

señor (senjår) -- (spanskt) herre.

señora (senjåra) -- (spanskt) fru.

señorita (senjårita) -- (sp.) fröken.

sens commun (sang kåmöng) -- vanligt folkförnuft.

sensation -- sinnesintryck, starkt uppseende.

sensationell -- uppseendeväckande.

sensibel -- överdrivet känslig.

sensibilitet -- överdriven känslighet.

sensitiv -- mycket känslig.

sensitivitet -- överretad känslighet.

sens-moral (sang-) -- lärdom (av), andemening.

sensualism -- sinnlighet, anhängare av filosofisk uppfattning om sinnena som enda kunskapsförmedlare,

sensualitet -- sinnlighet.

sensuell -- sinnlig.

sentens -- tänkespråk.

sententiös -- odlare av tänkespråk.

sentiment -- känsla.

sentimental -- överdrivet känslosam.

sentimentalitet -- överkänslighet.

separabel -- åtskiljbar.

separatim -- avskilt.

separation -- avskiljande.

separatism -- strävan till avskildhet.

separator -- apparat som avskiljer ämnen, ex. grädde från mjölk.

sepia -- svartbrun färg.

sept- -- sju-

septic tank -- behållare för rening av avloppsvatten.

seraf -- en sorts ängel.

serafisk -- änglamiild.

seralj -- del av sultanresidens, harem.

serenad -- aftonstycke (sjunget 1. spelat för en kvinna).

sergeant -- underofficersgrad.

Sergel, J. T. -- svensk bildhuggare (1740--1814).

serie -- rad, följd.

seriös -- allvarlig.

serpentin -- hoprullat pappersband.

Serrati, G. -- ital. kommunist (d. 1925).

serum -- vätska hämtad ur djurkropp.

servera -- lägga för.

servett -- förkläde,

servil -- slavisk, krypande.

servis -- handräckning, bordsuppsats.

servitör -- kypare.

servus -- slav, tjänare, i hälsning=mjuka tjänare.

session -- sammanträde,

setter -- eng. långhårig hönshund.

Severing (Sef-), **K.** -- tysk socialdemokrat (1875--).

Sévres (Sävr) -- fransk porslinsfabrik.

Sèvres-fördraget -- reglerade 10 aug. 1920 frederna med Turkiet, upphävt 1922.

sextant -- vinkelmätningsinstrument.

sextett -- samling av sex (för musik etc.)

sexual- -- köns-

sexualitet -- könslighet.

sexuell -- könslig.

sfinx (svinx) -- figur med djurkropp o. människohuvud.

sfär (svär) -- krets.

Shackleton (Sjäcklten), **E.** -- eng. polarforskare (1874--).

Shakespeare (Sjäkspir), **William** -- eng. dramatiker (1564--1616).

Shaw (Sjå), **Bernhard** -- eng. författare (1856--).

Shaw (Sjå), **Bernhard** -- eng. socialdemokrat (1872--).

shinglat hår -- damhår kortklippt i nacken.

shirting (sjö-) -- ett bomullstyg.

Shelley (-i), **P. B.** -- eng. skald (1792--1822).

Sherlock Holmes (Sjörlåck Håms) -- hjälte i C. Doyles detektivböcker.

shocking -- stötande, skandalöst (spec. för societetsnerver).

shop (sjåpp) -- bod.

Shylock (Sjajlåck) -- omänsklig ockrare i Shakespeares Köpmannen i Venedig.

sibylla -- sierska.

sic -- så, uttr. för ironi.

sic itur ad astra -- så når man stjärnorna.

sic transit gloria mundi -- så förgår världens härlighet.

Siegfried -- hjälte i Niebelungensagan.

Siemens, E. W. -- tysk elektrotekniker (1816--1892).

Siemens, W. -- tysk ingenjör (1823--1883).

sierra -- bergskedja.

siesta -- vilostund.

Sieyès (Siäjäs), **E. J.** -- fransk politiker (1748--1836).

sifon -- sprutflaska.

sigill -- stämpel.

signal -- tecken.

signatur -- underskrift, taget skribentnamn.

signatär -- föredragsundertecknare.

signera -- underteckna.

signeri -- besvärjelse, korstecken.

signifikativ -- betecknande.

signor (sinjår) -- (ital.) herre.

signora (sinjåra) -- (ital.) fru.

Signorelli (-nj-), **L.** -- ital. målare (1441--1523).

signorina (sinjårina) -- ital. fröken.

signum -- tecken.

Sigurd Fafnesbane -- nord. sagohjälte.

silén -- antik naturgudomlighet, äldre, oftast rusig symbol för driftlivet.

siténtium -- tystnad.

sil(h)uett -- skuggbild.

simili- -- konstgjord, oäkta.**simoni** -- handel med kyrkligt ämbete.

simpel -- enkel, tarvlig.

Simplicissimus -- tysk skämttidning, startad 1896.

simplifiera -- göra enklare, förenkla.

simulaker -- låtsande.

simulant -- som låtsar sjukdom.

simulation -- bedrägligt låtsande.

simulera -- bedrägligt låtsa.

Sinclair (--klär), **Upton** -- amer. författare (1878--).

sinekúr -- latmansbefattning.

sine qua non -- varförutan icke.

Sing-Sing -- amer. fängelse (i staten New York).

singular(is) -- ental.

sinkadus -- 5+2 i brädspel, örfil.

Sinn Fein -- irländsk nationaliströrelse.

Sinóvjev, G. -- rysk kommunist (1883--).

sir (sör) -- eng. tilltal till herre, skriftligt adelstitel.

sirát -- prydnad.

siratlig -- kruserlig.

Sisyfus -- resultatlöst strävande grek. sagohjälte.

sirén -- signalapparat, kvinnligt havstroll.

siuation -- läge, tillstånd.

sit venia verbo -- förlåt uttrycket.

si vis pacem para bellum -- om du vill fred, så rusta för krig.

själatåg -- en döendes tillstånd.

själavandring -- inbillad vandring av själen från person till person 1. sak.

självdeklaration -- egenhändig inkomstuppgift.

skabrös -- oanständig.

skala -- måttstock, tonstege.

skalp -- avsliten huvudsvål med hår.

skalpera -- avskära huvudsvålen.

skandal -- anstötlig händelse.

skandalisera -- skämma ut.

skandalös -- högst anstötlig.

skandera -- läsa vers.

Skandia -- Skåne.

skandinaver -- danskar, norrmän, svenskar o. svenska finländare.

skarabé -- skalbagge.

skelett -- benstomme.

skepsis -- tvivlande sinnelag.

skepticism -- tvivlande, sinnelag.

skeptiker -- tvivlare.

skeptisk -- tvivlande.

skioptikon (sj-) -- bildvisningsapparat.

skiss -- utkast.

skissera -- göra utkast.

sklerós (-ås) -- vävnadsförhårdninig.

skolastik -- medeltidens av kyrkan styrda »vetenskap».

skonare -- mindre fartyg, tvåmastat med rår på förmasten.

skribent -- skrivare, skriftställare.

skrodera -- skrävla.

skrodör -- skrävlare.

skrofler -- svulster i halskörtlarna.

skrofulös -- med skrofler behäftad.

skrupéns -- skrapa.

skrupler -- betänkligheter.

skrupulös -- mycket noggrann.

skråväsen -- hantverkstidens organisation av produktionen.

skuff -- koffert.

skulptera -- forma bilder.

skulptur -- bildhuggarverk.

skulptör -- bildhuggare.

skvadron -- kavalleriavdelning (= kompani).

skylight (skajlajt) -- glasfönster på fartygsdäck.

Skylla (Sk-- 1. Sy) -- kvinnligt havsvidunder i antikens saga.

skärmytsling -- förpostfäktning, mindre strid.

skärseld -- reningseld.

slamm, stora -- alla sticken i kortspel (lilla slamm = alla sticken utom ett).

slang -- ovårdat språk av lägsta stil.

slaver -- ryssar, polacker, bulgarer, tjecker och jugoslaver.

slavofil -- vän av slaverna.

slentrian -- ingrodd ovana, föråldrat bruk.

slips -- lång herrhalsduk.

slitage (-asj) -- slitning.

S. L. P. -- Socialist Labor Party, mindre, delvis på marxistisk grund stående arbetarparti i USA.

slum -- fattigkvarter, del av Frälsningsarmén, som opererar i fattigkvarteren.

slutspurt -- snabbt slutlopp.

slör -- vind akterligare än tvärs.

smaragd -- en grön ädelsten.

smart -- flink, slipad.

smartness -- knipslughet.

Smillie (-i), **R.** -- eng. fackföreningsledare (1859--).

Smith, Adam -- eng. ekonom (1723--1790).

smoking (små-) -- fin kort svart rock.

Smollett (Små-) **T. G.** -- eng. författare (1721--1771).

smult vatten -- lugn sjö.

smärting -- gammal segelduk.

snapphanar -- friskarekrigare i Sydsverge på 1600-talet.

snapshot (-sjått) -- ögonblicksfotografi.

snirkel -- kroklinje.

Snoilsky (Snåll-), **K.** -- svensk skald (1841--1903).

Snorre Sturlason -- isl. hävdatecknare (1178--1241).

Snowden (Snau--), **Ph.** -- eng. socialdemokrat (1884--).

soaré -- aftonunderhållning.

sobel (så-) -- ett dyrt pälsverk.

sober (så-) -- nykter, måttlig.

sobranjen -- bulg. parlamentet.

sociabel -- sällskaplig.

social -- samhällelig.

socialdemokrat -- anhängare av socialdemokratin (II Internationalen).

Social-Demokraten -- tidning i Stockholm, startad 1885.

socialdemokrati -- reformistisk arbetarrörelse, organiserad i II. Internationalen.

socialfullmäktige -- två rådgivande ledamöter i Socialstyrelsen, en från kapitalistiskt håll o. en från socialdemokratiskt.

socialförsäkring -- inom kapitalismen ogenomförbar strävan att försäkringsvis skydda arbetarna mot det kapitalistiska produktionssättets typiska onda: arbetslöshet o. d.

socialisera -- förvandla enskild egendom till allmän.

socialisering -- enskild egendoms förvandling till allmän.

socialism -- läran om o. strävan att i samhällets hand lägga o. systematisera de för samhället grundläggande produktionsmedlen.

socialist -- anhängare av socialismen.

Socialistiska Arbetar-Internationalen -- nytt namn på den 1923 återförenadesocialdemokratiska Andra Internationalen.

Socialistlagen -- av Bismarck genomdriven lag mot socialistiska organisationer 1878 --1890.

social(ist)revolutionärer -- småborgerligt radikalt parti i ryska revolutionen, senare rent kontrarevolutionärt.

Socialstyrelsen -- under Civildepartementet lydande ämbetsverk för ärenden av social natur: arbetsmarknaden o. d.

société -- franska namnet på sällskap, samhälle.

societet -- fint sällskap, noblessen.

society (såsåjeti) -- eng. namnet på sällskap, samhälle.

sociologi -- vetenskapen om samhällslivet.

sockel -- statyunderrede.

sodomit -- könsligt abnorm person.

sofism -- spetsfundighet.

sofist -- vandrande forngrek. vishetslärare, spetsfundig ordvrängare.

sofisteri -- spetsfundighet.

Sofokles -- grek. tragedidiktare (o. 496--o. 405).

soignerad (soänjerad) -- vårdad.

soirée (soaré) -- aftonunderhållning.

soirée dansante (-angt) -- aftonunderhållning med dans.

Sokrates -- grek. filosof (o. 469--399)

solár -- som rör solen.

sold -- avlöning åt hyrd krigare.

soldat -- hyrd krigare.

soldenär -- avlönad krigare, soldat.

solenn -- högtidlig.

solid -- säker, fast.

solidarisk -- gemensamt ansvarig, gemensamt förbindande.

solidaritet -- gemensamhet i ansvar o. kamp.

soliditet -- fasthet.

sólidus -- ett grek. mynt o. 300 f. Kr.

solipsism -- läran att man ej kan få kunskap om något utanför sig själv.

solist -- innehavare av soloparti i sångstycke.

solitär -- ensling, ensamburen diamant.

solo -- ensam.

solvens -- betalningsförmåga.

solvent -- som kan betala sina skulder.

Sombart (Så-), **W.** -- tysk sociolog (1863--).

somnambul -- sömngångare.

somnambulism -- sömngång.

sonat -- ett slags instrumentalmusikstycke.

sonatin -- mindre, lättare sonat.

sond (sångd) -- instrument för inre undersökning.

sondera -- undersöka.

sonett -- en diktform på 14 rader.

sonika -- utan vidare.

sonór (-år) -- klangfull.

sonoritet -- hörbarhet.

soprán -- den högstbelägna sångrösten.

sordin -- ljuddämpare.

Sorel (Sårell), **G.** -- fransk syndikalist.

sortera -- ordna upp.

sortera under -- lyda, höra under.

sorti(e) -- utgång (mots. entré).

sortiment -- urval, varulager.

sotnje -- tsarväldets 100-grupper av våldspolis mot arbetarna.

sottis -- dumhet, närgångenhet.

sou (so) -- franskt mynt. normalt 3,6 öre.

soubrette (subrett) -- varietésångerska.

soulagemang (solasje-) -- ersättning.

soulagera (solasj-) -- ersätta, gottgöra.

soupera (sup-) -- äta kvällsvard.

sous (so) -- under.

soutenör -- av s. k. glädjeflicka underhållen manlig beskyddare.

souvenir -- minne(sgåva).

sovjét -- råd, arbetarråd, Sovjet-Unionen.

Sovjet-Unionen -- Rådsförbundet, den nya organisationen av de ryska områdena.

spaljé -- ställning för klängväxter.

spalt -- kolumn i tidning o. annat tryck.

sparlakan -- sängomhänge.

Spartacus -- slavanförare i Italien (d. 71 f. Kr.)

Spartakus -- signatur för Karl Liebknecht, revolutionär rörelse i Tyskland under världskriget.

spartakist -- Spartakus-anhängare.

spartansk -- enkel, måttfull i leverne.

spasm -- kramprycktning.

spasmodisk -- krampartad.

spatiös ---- bred, med stort mellanrum.

S. P. D. -- Sozialdemokratische Partei Deutschlands, tyska socialdemokratin.

speaker (spiker) -- eng. underhusets talman.

specerier -- kryddor.

special -- som rör något särskilt.

specialisera -- bestämma i enskildheter, slå (sig) på.

specialitet -- säregenhet.

speciell -- särskild.

specificera -- noggrant uppteckna.

specifik -- särskilt utmärkande, egentlig.

specifikation -- noggrann förteckning.

spécimen -- prov.

Spectator -- Englands första tidning, startad av Addison.

spectrum -- sammansatt ljus i uppdelat tillstånd.

spedition -- varuavsändning för annans räkning.

speditör -- varuavsändare för annans räkning.

spektakel -- skådespel, oväsen, åtlöje.

spektrum -- sammansatt ljus i uppdelat tillstånd.

spekulant -- en som spekulerar.

spekulation -- affär beräknad på snar o. oblyg vinning.

spekulativ -- anlagd för spekulation.

spekulera -- beräkna, göra affär beräknad på grov och oblyg vinning.

Spencer, H. -- eng. filosof (1820 --1903).

spendera -- ge ut.

Spenser, E. -- eng. skald (1552--1599).

sperma -- säd.

spermatozóer -- sädesdjur.

spex -- studentlustspel.

spinett -- ett slags klaver.

spinnsidan -- kvinnosidan.

Spinóza, B. -- holländsk filosof (1632--1677).

spion -- hemlig kunskapare.

spionage (-asj) -- kunskapande.

spionera -- i hemlighet inhämta upplysningar.

spiral--statuera

spiral -- snäckformigt vriden, metalltråd.

spiritism -- inbillning om förbindelse med de döda.

spiritist -- anhängare av spiritismen, andeskådare.

spiritualism -- filosofisk idealism.

spiritualist -- anhängare av spiritualismen.

spiritualitet -- kvickhet, snillrikhet.

spirituell -- kvick, snillrik.

spirituösa -- alkohol.

spiritus -- ande.

spirituös -- innehållande sprit.

spleen (-in) -- snobb-världsleda.

splendid (splangdid) -- lysande.

spoliera -- förstöra

spondé -- vers.fot av två betor nade stavelser, ex. »kamplust».

spontan -- av egen drift, fri och hastig.

sporadisk -- här o. där förekommande.

sporer-- groddkorn,

sport -- (överdriven) idrott.

sportler -- drickspängar för tjänstemän.

spurt -- slut lopp.

späkning -- pinande av den, »syndiga» kroppen i religiös fanatism.

squaw (skvå) -- indianhustru.

Staaff (Stav), **K.** -- svensk liberal politiker (1860--1915).

Staafflagarna -- skärpt straffmätning för antimilitaristisk o. annan dylik s. k. brottslig propaganda mot det kapitalistiska samhället, genomdrevs av Staaff i riksdagen 1906.

stabil -- stadig, varaktig, (mots. labil)

stabilisera -- göra stadig, varaktig.

stabilitet -- stadga, varaktighet.

staccáto -- stötvis.

Stadion -- tävlingsbana för idrott.

stadium -- utvecklingsskede.

Staël (Stal), **A. L. G.** -- fransk författarinna (1766--1817).

stafett -- ilbud, kurir.

staffage (-asj) -- figurer på tavla.

stagnation ---- stockning.

Stagnelius, E. J. -- svensk skald (1793--1823).

stagnera -- stocka sig.

Stalin, J. -- rysk kommunist (1879--).

Stambulijski, A. -- radikal bulgarisk bondledare (mördad 1923).

standár -- fana från tvärstång.

standard -- normalmått, rymdmått för trävaror.

standardisera -- förenkla produktion till vissa normalmåttsvaror.

standert -- kort trekantig flagg.

Stanley (li), **H.** -- eng. forskningsresande (1841--1904).

stanniol -- tennpapper.

start -- början.

starta -- börja.

stat -- politisk samhällsform.

statera -- spela stum biroll.,

statik -- jämviktslära.

station -- hållpunkt på resa, väg o. d,

stationera -- placera någon på viss punkt.

statist -- innehavare av stum roll, »folk» på scenen.

statistik -- vetenskapen om massberäkningar.

statistisk -- till statistiken hörande.

stativ -- flyttbar ställning.

statuera -- visa, fastställa.**statur** -- kroppsställning, växt.

status -- ställning.

status quo (kvå) -- oförändrat läge.

statuter -- stadgar.

staty -- bildstod.

statyett -- liten bildstod.

Stéenhoff, Frida -- svensk författarinna (1865--).

Steffen, G. -- svensk ekonom (1864--).

Stenhammar, V. -- svensk tonsättare (1871--).

stenograf -- skrivare av snabbskrift.

stenografi -- snabbskrift.

Sténtor -- grek i Trojasagan med röst som 50 mäns.

stenåldern -- tiden innan metaller upptäckts.

sterbhus -- dödsbo, arvingar.

stereoskop -- apparat som visar fristående bilder av fotografier.

steril -- ofruktbar.

sterilisera -- göra ofruktbar.

sterilitet -- ofruktbarhet.

stetoskop (-åp) -- läkarlur.

steward (st-joard) -- proviantförvaltare på fartyg.

Stevenson (Stivensn), **R. L.** -- eng. författare (1850--1894).

Stiernhielm, G. -- svensk skald (1598--1672).

stilett -- dolk med fin klinga.

stilisera -- forma i viss stil.

stilist -- person med fin litterär stil.

stilistik -- vetenskapen om stilen.

stilleben -- målning med livlösa ting.

stiltje -- vindstilla.

stimulans -- retmedel.

stimulantia -- retmedel.

stimulera -- reta, egga.

stimulus -- eggelse.

Stinnes, H. -- tysk storkapitalist (1870--1924).

stipendiat -- en som åtnjuter stipendium.

stipendium -- studieunderstöd för viss tid.

stipulera -- bestämma.

Stirner, Max -- författarnamn för Schmidt, Kasper, tysk anarkist (1806--1856).

stofil -- gubbstrutt.

stoicism -- forngrek. filosofskola.

stoiker -- grek. filosofer o. 300 f. Kr.

stoisk -- som rör stoikerna, behäriskad, karaktärsstark.

Stolypin, P. -- rysk borgerlig politiker (1862--1911).

storstrejk -- samtidigt nedläggande av allt arbete.

stortinget -- det norska parlamentet.

Strabon -- grek. geograf o. historiker (o. 63 f. Kr.--o. 25 e. Kr.)

Strandberg, K. V. A. -- svensk skald (1818--1877).

strapats -- tröttande ansträngning.

Strasse -- tyska namnet på gata (stråt).

strateg -- härförare.

strategi -- härförarkonst.

strategisk -- som rör krigföring.

Stráuss, D. -- tysk teolog (1808--1874).

Strauss, Johann, d. y. -- österr. tonsättare (1825--1899).

Strauss, Johann, d. ä. -- österr. tonsättare (1804--1849).

street (strit) -- eng. namn på gata (stråt)

strejk -- arbetsnedläggelse.

strejkbrytare -- »arbetsvillig» förrädare mot arbetarklassen.

Stresemann, J. -- tysk kapitalistisk politiker (1878--).

strikt -- noga, precis.

Strindberg, August -- svensk författare (1849--1912).

strof -- sammanhängande stycke, »vers» av en dikt.

Struensee, J. F. -- dansk statsman (1737--1772).

struggle for life (ströggl får lajf) -- kamp för tillvaron.

struktur -- byggnad, sammansättning.

strukturell -- som rör byggnaden.

struma -- en sorts halssvulst.

Struve, P. -- rysk socialdemokrat (1870--).

stuck -- murbruksliknande putsmassa.

stuckatör -- stuckarbetare.

Stuck, F. von -- tysk målare (1863--).

student -- en som studerar vid högskola, en som avlagt mogenhetsexamen vid läroverk.

Studenter och arbetare -- Uppsalaförening, grundad 1886.

studentikos -- studenttypisk, vårdslöst uppsluppen.

studera -- undersöka, sätta sig in i.

studiecirkel -- en form av arbetarnas eget bildningsarbete.

studium -- undersökning, arbete för att sätta sig in i något.

stupid -- dum, slö.

Sture, Sten, d. ä. -- svensk riksföreståndare (o. 1440-- 1503).

Sture, Sten d. y. -- svensk riksföreståndare (o. 1492--1520).

Sturm und Dräng (Sjtorm ont Drangg) -- storm och trängtan, den borgerliga diktningens häftiga ungdomsperiod i slutet av 1700--talet.

Sturzen-Becker, O. P. -- svensk författare (1811--1869).

stylit -- pelarhelgon.

Stürgkh, v. -- österr. statsminister (1859--1916).

Styx -- underjordsflod i grek. gudasagan, varöver de döda färdades på Karons färja.

stånd -- grupp av personer förbundna av gemensamt läge i den juridiska samhällsordningen.

ståndrätt -- militär domstol, som har att frikänna, överlämna målet till civil domstol eller dödsdöma.

stärbhus -- dödsbo, arvingar.

sub- -- under-

subaltérn -- underordnad tjänsteman.

subbérten -- rasket.

subjekt -- ledande ord i sats.

subjektiv -- personlig.

subjektivitet -- personlig i framställning o. d.

subkommitté -- underkommitté.

sublim -- upphöjd.

sublimera -- förandliga.

subordination -- underordnande.

subrett -- varitésångerska.

sub rosa -- under rosen, under tysthetens insegel.

subsidier -- understöd.

subsidiär -- av understöds natur.

subskribera -- underskriva (insamling o. d.)

subskription -- undertecknande, insamling till förmån för någon 1. något

substans -- grundämne, det väsentliga.

substantiell -- väsentlig.

substantiv -- sakord, ex. hus, frihet.

substituera -- sätta i stället.

substrat -- underlag.

subtil -- ytterligt fin.

subtilitet -- ytterlig finhet.

subtrahera -- avdra.

subraktion -- avdragande.

subtropisk -- nära ekvatorn.

subvenera -- understödja.

subvention -- understöd.

subversiv -- uppstudsig.

succé (syksé) -- framgång.

succession -- bestämd ordning.

successiv -- i bestämd ordning följande.

Sudermann (So-), **H.** -- tysk författare (1857--).

Sue (Sy), **E.** -- fransk författare (1804--1857).

Suecia (Svesia) -- latinskt namn på Sverge.

suffix -- småord efter annat ord, ex. »lös» i arbetslös.

sufflera -- viska för (å teatern).

sufflör -- viskare vid teaterföreställning.

sufflé -- en mycket lätt pudding.

suffragetter -- före världskriget häftigt kämpande engelska rösträttsdamer.

suggerera -- kraftigt påverka andligt.

suggestion -- kraftig andlig påverkan.

suggestiv -- kraftigt påverkande i andligt avseende, idéväckande.

sujett (sysj-) -- medlem av teatertrupp.

sultan -- orientalisk envåldshärskare.

summarisk -- kort.

summa summarum -- definitivt slutresultat.

summera -- hopräkna.

summum jus summa injuria -- högsta (juridiska) rätt (kan ofta vara) högsta orätt.

Sunjatsen -- kinesisk frihetskämpe (1866--1925).

suntält -- soltält ombord.

Suomi (Soåmi) -- Finlands finska namn.

supé -- kvällsvard.

super- -- över-

supérb -- överlägsen.

superintendent -- överuppsyningsman.

superlativ -- i högsta grad.

suppleant -- ersättare.

supplement -- fyllnad.

supplera -- utfylla.

supplik -- böneskrift.

supponera -- anta.

supremati -- övervälde.

surpris (sy-) -- överraskning.

surrogat -- nödfallsmedel, sämre ersättning.

sursum corda -- upplyften edra hjärtan...

suspendera -- avsätta för viss tid.

suspension -- avsättning för viss tid.

suspensoar -- pungskyddare.

suverän -- oberoende härskare.

suvenir -- minne(sgåva).

suveränitet -- överhöghet.

svada -- tal utan uppehåll.

Svedberg, T. -- svensk fysiker o. kemist (1884--).

Swedenborg, E. -- svensk naturforskare o. mystiker (1688--1772).

svekomán -- svenskhetsivrare.

Sverdlov, J. -- rysk kommunist (1885--1918).

Swift, J. -- irländsk författare (1667--1745).

Swinburne (-börn), **A. C.** -- eng. skald (1837--1909).

Svithiod -- Sverge.

svärdssidan -- manssidan.

sybarit -- vällusting.

sykofant -- falsk angivare.

sylfid -- kvinnlig luftande.**Syllabus** -- påvens förteckning (1864) över alla irrläror.

syllogism -- slutledning.

Sydow, Hj. von -- svensk kapitalistledare (1862--).

symbol (-bål) -- sinnebild.

symbolisera -- sinnebilda.

symbolisk -- sinnebildlig.

symbolism -- på symboler anlagd konstriktning.

symfoni -- ett slags orkesterverk.

symmetri -- full överensstämmelse.

symmetrisk -- fullt överensstämmande.

sympati -- medkänsla, samkänsla.

sympatisera -- känna sympati.

sympatisk -- som väcker samkänsla.

sympatistrejk -- strejk av samkänsla med annan strejk.

symptom -- (sjukdoms) tecken.

symptomatisk -- av symptoms natur.

synagoga --judisk gudstjänstlokal.

syndetikon -- flytande fisklim.

syndikalism -- facklig organisationsform, som bygger på industrifederationer och lokala samorgainisationeri, avhåller sig från politik och använder direkt aktion (sabotage, blockad o. d.).

syndikat, -- ekonomisk sammanslutning.

synkronism -- samtidighet, sammanställning av samtliga fall.

synod -- kyrklig sammankomst.

synonym -- liktyding (ex. gott o. bra).

synopsis -- överblick.

synoptisk -- överskådlig.

syntax -- läran om språkförbindelserna.

syntes -- sammanfattning.

syntetisk -- sammanfattande.

syrpris -- överraskning.

syrtut -- långrock.

system -- ordnad sammanfattning.

systematisera -- ordna.

systematisk -- ordnad.

syttende mai -- 17 maj, norsk nationaldag.

såvera -- rädda.

särla -- sent på dagen (möts. arla)

säsong -- årstid då en vara etc. är i farten.

säsongarbete -- arbete endast viss tid.

Söderberg, Hjalmar -- svensk författare (1869--).

Söderblom, N. -- svensk teolog (1866--).

T.

tabell -- överskådlig sammanställning.

tabellarisk -- i tabellform.

tabernakel -- rom. helgedom.

table d'hote (tabbeldåt) -- »värdens bord», fastställd matordning, vissa rätter för dagen (möts. à la carte).

table rase (tabbelrás) -- tomt bord, rent hus.

tablett -- medikamentskaka.

tablå -- arrangerad scenisk tavla, översikt.

tablå! -- vilken överraskning!

tabu -- helig, förbjuden.

Syllabus -- påvens förteckning (1864) över alla irrläror.

syllogism -- slutledning.

Sydow, Hj. von -- svensk kapitalistledare (1862--).

symbol (-bål) -- sinnebild.

symbolisera -- sinnebilda.

symbolisk -- sinnebildlig.

symbolism -- på symboler anlagd konstriktning.

symfoni -- ett slags orkesterverk.

symmetri -- full överensstämmelse.

symmetrisk -- fullt överensstämmande.

sympati -- medkänsla, samkänsla.

sympatisera -- känna sympati.

sympatisk -- som väcker samkänsla.

sympatistrejk -- strejk av samkänsla med annan strejk.

symptom -- (sjukdoms) tecken.

symptomatisk -- av symptoms natur.

synagoga --judisk gudstjänstlokal.

syndetikon -- flytande fisklim.

syndikalism -- facklig organisationsform, som bygger på industrifederationer och lokala samorgainisationeri, avhåller sig från politik och använder direkt aktion (sabotage, blockad o. d.).

syndikat, -- ekonomisk sammanslutning.

synkronism -- samtidighet, sammanställning av samtliga fall.

synod -- kyrklig sammankomst.

synonym -- liktyding (ex. gott o. bra).

synopsis -- överblick.

synoptisk -- överskådlig.

syntax -- läran om språkförbindelserna.

syntes -- sammanfattning.

syntetisk -- sammanfattande.

syrpris -- överraskning.

syrtut -- långrock.

system -- ordnad sammanfattning.

systematisera -- ordna.

systematisk -- ordnad.

syttende mai -- 17 maj, norsk nationaldag.

såvera -- rädda.

särla -- sent på dagen (möts. arla)

säsong -- årstid då en vara etc. är i farten.

säsongarbete -- arbete endast viss tid.

Söderberg, Hjalmar -- svensk författare (1869--).

Söderblom, N. -- svensk teolog (1866--).

T.

tabell -- överskådlig sammanställning.

tabellarisk -- i tabellform.

tabernakel -- rom. helgedom.

table d'hote (tabbeldåt) -- »värdens bord», fastställd matordning, vissa rätter för dagen (möts. à la carte).

table rase (tabbelrás) -- tomt bord, rent hus.

tablett -- medikamentskaka.

tablå -- arrangerad scenisk tavla, översikt.

tablå! -- vilken överraskning!

tabu -- helig, förbjuden.

tabula rasa -- rent bord, oskrivet blad.

taburett -- låg karmlös stol, statsrådsplats.

Tácitus -- rom. historieskrivare (o. 55--o. 130).

taffel -- gästabudsbord, en sorts piano.

Tagore (Tákor), **R.** .-- indisk författare (1861--).

Taine (Tän), **H.** -- fransk litteraturhistoriker (1828--1893).

taka (händer) -- rättmätiga.

taktik -- krigskonst, tillvägagångssätt.

taktisk -- till taktik hörande, av taktik förestavad.

talang -- naturlig färdighet.

talár -- fotsid veckrik dräkt, buren av präster o. jurister.

talent -- forngrek. mynt, ung. 4,200 kr.

talisman -- förment beskyddande föremål med inskription.

Talis Qualis -- diktarnamn för K. V. A. Strandberg.

Talleyrand (Tallirang), **C. M.** -- fransk statsman (1754--1838).

talmi -- oäkta.

Talmud -- samling judiska skrifter.

talong -- häl, avrivningsstycke på kupong o. d.

tamburin -- instrument med trumskinn o. skallerskivor.

tampón -- bomulls-- 1. gastygspropp mot blödning.

tandem -- två platser i följd (ex. på tvåmanscykel).

tandemritt -- då en ryttare sköter även flera hästar framför sin egen.

tangent -- anslagsklaff (på piano o. d.), beröringslinje.

tangera -- beröra.

tank -- behållare, krigsvagn.

Tantalos -- grek. sagokung pinad av törst o. hunger mitt i överflöd av mat o. dryck.

tantalikval -- brist mitt i överflöd.

tantiäm -- viss del i vinsten.

tapto -- aftonsignal till vila.

tara -- emballage (avdrag).

tarántel -- sydländsk spindel.

tarantella -- napolitansk folkdans.

tariff -- prislista.

Tartáren l. **Tártaros** -- antikens dödsrike.

Tartuffe (--yff) -- hycklande präst i komedi av Moliére.

Tasso, T. -- ital. skald (1544--1595).

tatuera -- med nål insticka bilder på huden.

tavern -- vinstuga.

tavtologi -- upprepning av ord.

taxa -- prisberäkning.

taxameter -- (droska med) taxeapparat för åktid.

taxera -- värdesätta.

Taylorsystemet (täl-) -- system för höjning av arbetsintensiteten.

teater -- skådebana, skådespelarkonst.

teatralisk -- tillgjord.

te deum -- katolsk lovsång.

Tegnér, Esaias -- svensk skald (1782--1846).

teint (täng) -- hy.

teinte (tängt) -- färgton.

Teirésias -- blind siare i grek. sagan.

teism -- tro på personlig gud.

teist -- anhängare av tron på personlig gud.

teknik -- yrkesfärdighet.

tekniker -- fackman i teknik.

teknisk -- yrkesmässig.

teknolog -- lärjunge vid teknisk högskola.

telefon -- anordning för samtal på avstånd.

telegraf -- anordning för hastiga meddelanden mellan långa avstånd.

telegram -- telegrafiskt befordrat meddelande.

teleologi -- skeendets förklaring ur ändamålets synpunkt.

telepati -- själslig förbindelse på långt håll.

telepatisk -- beroende på telepati.

teleplasma -- mystiskt »själsligt» ämne som uppges utströmma från spiritistiska medier (i verkligheten chiffon o. d.).

teleskop -- astronomisk kikare.

tellurisk -- som rör Jorden som planet.

Tellus -- jordens lat. namn som planet.

tema -- ämne, skriftlig översättningsuppgift.

temperament -- skaplynne, livligt lynne.

temperatur -- värmeförhållande.

tempererad -- av rätta värmegraden, mildrad.

tempo -- tid, hastighet.

tempora mutantur, nos et mutamur in illis -- tiderna förändras och vi med dem.

temporär -- tillfällig.

Temps (Tång), Le' (Lö) -- Tiden, kapitalistisk Paristidning, grundlagd 1829.

tempus -- tidsform i språkläran.

tendens -- böjelse, syfte, riktning.

tendentiös -- partisk.

tender -- vagn med kol 1. vatten för lokomotiv.

tendera -- luta åt någon riktning.

Tennyson, A. -- eng. skald (1809--1892).

tenor -- hög mansröst.

tentakel -- känselspröt.

tentamen -- förhör.

tentera -- förhöra.

Teóderik den store -- östgotisk kung (o. 455--526).

teolog -- präst, prästlärling.

teologi -- läran om det kristna dogmsystemet.

teorem -- lärosats.

teoretiker -- en som sysslar med teori.

teoretisera -- syssla med teori.

teoretisk -- som rör teori.

teori -- lära.

teosofi -- med vetenskapliga termer upplappad teologi, omfattad av överklasselement o. tecken till bourgeoisins ideologiska upplösning.

terapevtisk -- som rör terapi.

terapi -- vetenskapen om sjukdomars behandling.

Terentius -- rom. komediförfattare (o. 190--159).

term -- uttryck.

termer -- mineralkällor, rom. varmbad.

termin -- bestämd tid(punkt).

terminologi -- sammanfattning av termer.

termiter -- en sorts myror.

termometer -- värmemätare.

termosflaska -- värmebevarande flaska.

terra firma -- fasta jorden.

terra incognita (-kång-) -- okänt område.

terrass -- jordvall.

terassera -- utjämna.

terrin -- soppskål.

territorium -- landområde.

terror -- skräck(välde).

terrorisera -- genom skräck (söka) behärska.

terrorism -- skräckvälde.**terräng** -- mark.

ters -- en fäktstöt, ett tonläge, tredje supen etc.

Tersites -- oppositionell figur i Iliaden.

tertium non datur -- något tredje (en tredje utväg) ges icke.

tertius intervéniens -- mellankommande tredje man.

Tertullianus -- kristen kyrkofader (o. 160--o. 220).

tes -- sats, framställt påstående.

testamente -- förordnande om förmögenhet, namn på Bibelns två huvuddelar.

testator -- testamentsutfärdare.

testikel -- sädeskörtel.

tête (tät) -- spets.

tête-à-tête (tätatät) -- på tu man hand.

text -- ordfogning, stycke att predika över.

texta -- pränta, läsa med eftertryck.

textil -- vävnads-

Thackeray (Thäckerä), **W. M.** -- eng. författare (1811--1863).

Thánatos -- dödsguden i grek. gudasagan.

Themistokles -- grek. fältherre (o. 525--459).

Thespis -- grek. tragediförfattare på 500-talet f. Kr., förde omkring sin trupp på kärror.

the upper ten -- de översta tio (tusen), högsta överklassen.

Thiers (Tiär), **L. A.** -- fransk historiker o. statsman (1797--1877).

Thoma (Tåma), **H.** -- tysk målare (1839--1924).

Thomas (Tåmá), **A.** -- fransk socialdemokrat (1878--).

Thorild, T. -- svensk författare (1759--1808).

Thorvaldsen, B. -- dansk bildhuggare (1768--1844).

Thrane, Markus -- norsk kommunist (1817--1890).

Thukydidies -- grek. historieskrivare (o. 460--0. 400).

tiara-- tredubbel påvekrona.

tidelag -- otukt med djur.

Tieck (Tik), **J. L.** -- tysk författare (1773--1853).

Tillet, Ben -- eng. revolutionär (1860--).

timbre (tängbr) -- (rösts) klangfärg.

time is mony (tajm iss månni) -- tid är pängar.

Times (Tajms) -- Tiderna, kapitalistisk Londontidning, grundad 1785.

timid -- blyg.

Timur lenk -- mongolisk världshärskare (1336--1405).

tinktur -- medikamentsvätska.

tips -- förutsägelser, vinkar om utsikter.

tiptop -- ultramodern, högsta finess.

tirád -- fras, ordramsa.

titán -- himlastormande grek. sagofigur.

Titánia -- älvadrottningen.

titanisk -- jättelik.

Titanic (eng. uttal Tájtenick) -- eng. jätteångare, förolyckad 1912, varvid 1,635 personer omkom.

titelroll -- roll som gett stycke dess namn.

titulera -- benämna med titel.

titulär -- bara till namnet.

tivoli -- nöjesfält.

Tizian -- ital. målare (1477--1576).

Tjechov, A. -- rysk författare (1860--1904).

Tjeka -- välfärdspolis i Sovjet-Unionen 1918.

Tjitjérin, S. -- rysk kommumist (1872--).

toalett -- tvättställ, avträde, dräkt.

toga -- mantel, rom. nationaldräkt.

tolerans -- fördragsamhet.

tolerant -- fördragsam.

tolerera -- ha fördrag med, tilllåta.

Tolstój, Leo -- rysk författare (1828--1910).

tomahawk (-håk) -- indiansk stridsyxa.

tómbola -- nummerlotteri.

Tomskij, M. -- rysk kommunist (1880--).

ton (tånn) -- 1000 kilogram.

tonnage -- fartygs fraktningsförmåga, angiven i ton.

tonsur -- rakning å hjässan på katolska präster.

ton-åren -- åren från 13--19.

topas -- en gul ädelsten.

Topelius, Z. -- finsk författare (1818--1898).

topografi -- ortsbeskrivning.

Tor -- fornnordisk gud.

toreador -- tjunfäktare.

tories (tårris) -- eng. högermän.

tornado -- virvelstorm.

torped -- undervattensprojektil.

torso -- skulptur utan lemmar, människokroppens bål.

tortera -- plåga.

tortyr -- plågande.

tory -- engelsk borgerlig höger.

total -- fullständig.

totalisator -- apparat för vadhållning vid kapplöpningar.

totalitet -- helhet.

totemism -- religiöst samband hos vilda folk med djur o. växter.

toujours (tosjor) -- alltid, artig.

Tourskongressen -- den kongress i dec. 1920, där franska socialistpartiet anslöt sig till Kommunistiska Initernationalen.

toxin -- giftämne ur levande celler.

trade (träd) -- trafikled, handel, hantverk.

trade union (träd juniån) -- fackförening.

tradition -- hävd, från släktled till släktled övergående vana, åskådning etc.

traditionell -- hävdvunnen.

trafik -- rörelse, samfärdsel.

trafikabel -- som kan trafikeras, framkomlig.

trafikant -- en som utnyttjar en väg o. d.

tragedi (trasj-) -- sorgspel.

tragikomedi -- sorglustigt stycke.

tragikomisk -- sorglustig.

tragik -- sorgbundenhet.

tragisk -- sorglig, sorgbunden.

tragöd -- tragediförfattare.

trakassera -- förfölja.

trakasseri -- förföljelse.

traktament -- förplägnad, pängar till mat och husrum.

traktat -- mellanstatligt avtal religiös skrift.

traktera -- bjuda, förpläga.

tramp -- amer. kringvandrande arbetslös.

trampolin -- svikt, språngbräda.

trance (trangs) -- hänryckningstillstånd.

tranché -- löpgrav.

trankil -- lugn.

Tranmael, M. -- norsk arbetarledare (1879--).

trans- -- på andra sidan.

transaktion -- avtal, förhandling.

transcendent -- översinnlig.

transcendental — av översinnlig natur.

transformation — ombildning.

transformator — (elektrisk) omformare.

transformera — ombilda.

transitivt verb — verb med direkt objekt, ex. röra något.

transito — genomförsel.

transkribera — omskriva.

transkription — omskrivning.

translatera — översätta.

translation — översättning.

transmission — kraftledning.

transocean — på (1. från) andra sidan ocean.

transparang — målning med ljus bakom.

transparent — genomskinlig.

transpiration — svettning.

transpirera — svettas.

transplantera — överföra (ex. organ från en varelses kropp till en annans).

transport — forsling.

transportera — forsla.

transumera — göra utdrag ur skrift.

transumt — avskrift av vissa delar.

trapets — hängräck.

trasproletariat — de mest förkomna elementen i ett samhälle.

trassent — växelutställare.

travers (-vär) — rörlig flyttningsanordning.

travestera — förvränga.

travesti — förvrängning.

traviata — (den) vilseförda.

trecento (tretj-) — 1300-talet.

tremulera — darra.

trepanera — utsåga ben (spec. i huvudskålen).

Treves — ital. socialdemokrat.

tri- — tre-

triangel — figur med tre räta sidor

triangulär — triangelformig.

tribun — talarstol, folkledare.

tribunal — domstol.

tribut — gård, skatt.

tric — drag, knep, vinstpoäng.

trikin — trådmask (i fläsk).

trikolór — trefärgad, franska flaggan.

trikå — sticktyg.

trillion — 1 million billioner, även 1 million millioner.

trilogi — diktverk i tre delar.

trio — grupp på tre.

Tripoliskriget — mellan Italien och Turkiet 1911—1912, slutade med att Italien annekterade Tripolis.

trippelallians — förbund mellan tre (ex. Tyskland-öster-rike-Italien 1882).

trippelententente (-angtangt) — förbund mellan tre (ex. Frankrike-England-Ryssland 1907).

tripplett — något av tre, tre-rumslägenhet.

triptyk — konstverk i tre fält.

Tristan — medeltida fransk sagohjälte.

tritón — havsgudomlighet i grek. sagan.

triumf — lysande framgång.

triumfator — segerherre.

triumfera — segra, njuta seger.

triumvirát — förening av tre män.

trivial — simpel, vardaglig.

troglodyt — grottmänniska.

trofé — segertecken.

Trojanska kriget — enl. sagan o. 1200 utkämpat krig om staden Troja (Hion) i Mindre Asien.

trojka (-å-) — ryskt trespann.

troké — versfot med en betonad och en obetonad stavelse, ex.:

»Bort med dem som ständigt glömma, att vad stort som världen såg verkats har av späda krafter, spända av en eldig håg.»

(V. Rydberg.)

tronpretendent — tronkrävare.

trop (-å-) — bildligt talesätt.

tropikerna — de heta (tropiska) länderna.

tropisk (-å-) — som rör tropikerna, het.

tropism — rörelsefenomen hos växterna.

trottoar — gångbana.

Trotskij, Leo — rysk kommunist (1877—).

trubadur — medeltida sångare.

trucksystem — betalning i varor, tvång att köpa i företagarens butiker, arbetarens exploatering även som konsument.

trudoviker — ryskt bonderevolutionärt parti.

truism — självklar sanning.

trust — kapitalistisk sammanslutning som tilltvingar sig monopol.

trymå — stor spegel.

trålare — fiskefartyg.

träna — uppöva.

träng — truppslag s. sörjer för proviant, sjukvård o. d.

träns —snöre.

Tsankov, A. — bulgarisk kontrarevolutionär (1879—)

Tsjang Tso Lin — kinesisk general, verktyg åt Japans imperialism.

Tsjeidse — rysk socialdemokrat (1864—).

Tseretelli — georg. socaldemokrat (1881—).

tsar — rysk kejsare.

tuba — en basun.

tuberkulos — en smittosam sjukdom.

tulubb — lång respäls.

tumult — upplopp, larm.

tumör — inre svulst.

tundra — nordasiatisk slätt.

tunga industrin — kol-, malm- och järnbruksindustri.

tungus — tråkmåns, ett sibir. folk.

tunika — fornrom. underplagg.

tupé — uppkammad friserad pannlugg.

Turáti, F. — ital. socialdemokrat (1857—).

turban — lindad huvudbonad.

turbin — motor för omsättning i kraft av strömmande vatten o. d.

Turgénjev, I. — rysk författare (1818—1883).

turist — nöjesresande.

turkos — en blå ädelsten.

tuné — rundresa.

turnera — vända.

Tusculum — villastad vid forntidens Rom.

tusch — svart färgstoff.

Tusen och en natt — arabisk sagosamling.

tyfoidfeber — nervfeber.

tyfus — nervfeber.

tyfon — virvelstorm.

tykobrahedag — olycksdag.

typograf — sättare, tryckare.

tyrann — brutal envåldshärskare.

tyskeri — tyskefterhärmning, tyskt uttryck i annat språk.

tät — spets.

U.

ubi bene uibi patria — där jag har det bra, där är mitt fädernesland.

u-båt — undervattensbåt.

Uhde (Ode), F. von — tysk målare (1848-1911).

Uhland (Ol-), J. L. — tysk skald (1787-1862).

ukas — påbud av envåldshärskare.

Ulfilas — västgot. biskop (d. 381).

ulster — lång ytterrock av grovt ylle.

ultima — yttersta.

Ultima Thule — högsta Norden.

ultimatum — yttersta bud, innan fientligheter tillgripes.

ultimus — den siste.

ultra — på andra sidan, över, ytterlighets-

ultramontan — högpåvlig.

Uncle Sam (Onkel Sam) — personifikaton av USA.

underminera — lägga minor under.

undin — vattenande.

ungdemokrat — medlem av Socialdemokratiska ungdomsförbundet.

ungkommunist — medlem av Kommunistiska ungdomsförbundet.

ungsocialist — medlem av Ungsooialistisika partiet, anarkiserande socialist.

unifierad — enad.

uniform — likformad dräkt.

uniformitet — likformighet.

unik — ensam i sitt slag.

union — förening, förbund.

Union Jack (Juniån Jack) — engelska flaggan.

union sacrée (yniång safaré) — helig enhet, borgfred.

unison — samfälld.

unitarier — en kristen sekt.

United States (Jonajted Stats) — Förenta staterna.

universal — tallmännelig.

universalmonarki — världsmonarki.

universell — allmännelig.

universitet — högskola.

universum — världsalltet.

uns — viktenhet (31 gram).

unter ut (o- o-) — oss emellan.

u. p. a. — utan personlig ansvarighet.

upplysningstiden — namn på ung. 1700-talet med dess av borgarklassens framträngande födda idéer om frihet och folkets andliga höjning (»allt för folket, men intet genom folket»).

up to date (opp to däit) — fram till dags dato, fullt modern.

urarva — då intet finns att ärva.

urban — artig, hyfsad.

Urbs — Staden, namn på Rom som världens huvudstad.

Urd — en av de fornnord. nornorna.

urgera — ivrigt yrka på.

urin — en ur kroppen avsöndrad vätska.

Urquhart, O. — eng. sociolog (1805—1877).

urtima — extra (möts. lagtima)

U. S. A. — United States of America, Amerikas Förenta Stater.

ursurpator — inkräktare.

ursurpera — med våld bemäktiga sig (en annans plats).

utagerad — slutförd.

utarmnings-teorin — Marx' teori om de stora massornas fortskridande utarmning under den kapitalistiska utvecklingen.

utilism — yrkan på full religionsfrihet.

utilitarism — läran, att de flestas nytta är högsta lag.

utminutera — utlämna i små portioner.

utopi — overklighet.

Utopia — idealstatsroman av Morus (1516).

utopisk — overklig, som rör utopi.

utopist — författare av ideal-statsskildring, fantast.

utopistisk — fantastisk.

ut supra — som ovan.

utvecklingslära — Darwins lära om den biologiska utvecklingen.

uvertyr — inledning.

V.

V — 5 (som rom. siffra).

va banque (bank) — låt banken gå, allt på ett kort.

vaccin — ymp ämne.

vaccination — skyddsympning.

vaccinera — skyddsympa.

vacuum — tomrum.

vademecum — »gå med mig», hjälpreda, antiseptiskt medel.

vade retro me, satana - vik hädam ur min åsyn, Satan.

vae victis —ve de besegrade.

vag — svävande, oklar.

vagabond (-ångd) — kringströvande »luffare».

vagant — kringströvande medeltida präsit l. student.

vagina — moderslidan.

vagnpark — vagnsamling.

Wagner, R. — tysk tonsättare (1813—1883).

vagong — pasisagerarvagn å jännväg.

Vaillant (Vajang), **E.** — fransk socialist (1840—1915).

Vaillant-Couturier, P. — fransk kommunist (1892—).

vakans — tomhet, ledighet.

vakant - tom, ledig.

vakuum — tomrum.

valack — utskuren hingst.

Valan — spåkvinna i nord. fornsagan.

valdenser — kättersk religiös rörelse i Frankrike på 1200-talet.

Valdus, Petrus — fransk religiös organisatör.

vale — farväl.

Valera, E. de — irländsk nationalrevolutionär (1889—).

Valhall — Odens hall i nord. gudasagan.

valkyria — sköldmö.

Wallace (Oålles), **A. R.** — eng. naturforskare (1823—1913).

Wallenberg, J. — svensk författare (1746—1778).

Wallenberg, Knut — svensk storkapitalist (1853—).

Wallenberg, Markus — svensk storkapitallist (1864—).

Wallensitein, A. — tysk fältherre (1583—1634).

Wallin, J. O. — svensk skald (1779—1839).

valloner — folket i sydöstra Belgien.

Wall Street (Oåll Strit) — bankgatan i New York.

Walter von der Vogelweide (Fåg-) —tysk skald (o. 1165—o. 1230).

utarmnings-teorin — Marx' teori om de stora massornas fortskridande utarmning under den kapitalistiska utvecklingen.

utilism — yrkan på full religionsfrihet.

utilitarism — läran, att de flestas nytta är högsta lag.

utminutera — utlämna i små portioner.

utopi — overklighet.

Utopia — idealstatsroman av Morus (1516).

utopisk — overklig, som rör utopi.

utopist — författare av ideal-statsskildring, fantast.

utopistisk — fantastisk.

ut supra — som ovan.

utvecklingslära — Darwins lära om den biologiska utvecklingen.

uvertyr — inledning.

V.

V — 5 (som rom. siffra).

va banque (bank) — låt banken gå, allt på ett kort.

vaccin — ymp ämne.

vaccination — skyddsympning.

vaccinera — skyddsympa.

vacuum — tomrum.

vademecum — »gå med mig», hjälpreda, antiseptiskt medel.

vade retro me, satana - vik hädam ur min åsyn, Satan.

vae victis —ve de besegrade.

vag — svävande, oklar.

vagabond (-ångd) — kringströvande »luffare».

vagant — kringströvande medeltida präsit l. student.

vagina — moderslidan.

vagnpark — vagnsamling.

Wagner, R. — tysk tonsättare (1813—1883).

vagong — pasisagerarvagn å jännväg.

Vaillant (Vajang), **E.** — fransk socialist (1840—1915).

Vaillant-Couturier, P. — fransk kommunist (1892—).

vakans — tomhet, ledighet.

vakant - tom, ledig.

vakuum — tomrum.

valack — utskuren hingst.

Valan — spåkvinna i nord. fornsagan.

valdenser — kättersk religiös rörelse i Frankrike på 1200-talet.

Valdus, Petrus — fransk religiös organisatör.

vale — farväl.

Valera, E. de — irländsk nationalrevolutionär (1889—).

Valhall — Odens hall i nord. gudasagan.

valkyria — sköldmö.

Wallace (Oålles), **A. R.** — eng. naturforskare (1823—1913).

Wallenberg, J. — svensk författare (1746—1778).

Wallenberg, Knut — svensk storkapitalist (1853—).

Wallenberg, Markus — svensk storkapitallist (1864—).

Wallensitein, A. — tysk fältherre (1583—1634).

Wallin, J. O. — svensk skald (1779—1839).

valloner — folket i sydöstra Belgien.

Wall Street (Oåll Strit) — bankgatan i New York.

Walter von der Vogelweide (Fåg-) —tysk skald (o. 1165—o. 1230).

valthorn — krökt mässingsstrument.

valuta — värde, ett lands mynt.

valör — värde, färgnyans.

vampyr — blodsugande spöke.

vandaler — ett folkvandringstidens barbarfolk, förstörelselystna personer.

vandalisera — förstöra.

vandalism — förstörelselystnad.

Vanderbilt — amer. kapitalistsläkt.

Vandervelde (Vanderveld), **E.** — belgisk socialdemokrat (1866—).

Van Dyck (Fann Dejk), **A.** — flamsk målare (1599—1641).

Van Gogh (Fann Gågg), **V**. — holländsk målare (1853—1890).

vanitas vanitatum — fåfängligheternas fåfänglighet.

vara — till försäljning utsläppt produkt.

Varenne (énn), **A.** — fransk socialdemokrat (1870—).

variabel — växlande.

variant — något olika exemplar.

variation — omväxling.

variera — växla, förändra sig.

varieté — föreställning med sång, dans och diverse förlustelser.

varietet — avart.

variäger — nord. legoknektar hos grek. kejsare (900—1000 e. Kr.)

vasall — underlydande, spec. i medeltidens länssystem.

Vasco da Gama — portug. upptäcktsresande (o. 1460—1524).

Washington (Oåsjingtn), G. — U. S. A:s förste president (1732—1799).

water closet (oåter klåset) — vattemklosett.

Waterloo — belgisk by, där Napoleon led sitt avgörande nederlag 1815.

waterproof (oåterproff) — vattentät.

Vatikanen — påvens residens i Rom, de fackliga ledarnas ämbetshus i Stockholm.

Watt (Oått), **James** — eng. fysiker (1736—1819).

Watteau (Vattå), **A.** — fransk målare (1684—1721).

Wat Tyler (Oått Tajler) — eng. bondeledare vid upproret 1381.

Vauban (Våbäng), **S.** — fransk ingenjör o. ekonom (1633—1707).

vaudeville (vådövill) — folklig pjäs med sång.

Wauters, J. — belg. socialdemokrat (1875—).

Webb, B. — eng. socialdemokrat (1858—).

Webb, S. — engelsk socialdemokrat (1859—).

Weber, K. M. — tysk tonsättare (1786—1826).

Vedaböckerna — Indiens äldsta skrifter.

weddingtrip — bröllopsresa,

vederdöpare — revolutionär-religiös sekt på 1500-talet.

vedett — dubibelpost till häst.

vedettbåt — mindre krigsfartyg för bevakning o. d.

Wedgwood, J. — eng. socialdemokrat (1872—).

weekend (oikend) — frilördag.

vegetabilier — födoämnen ur växtriket.

vegetarian — person som ej äter kött.

vegetarisk — ur växtvärlden hämtad.

vegetarism — rörelse för ett naturligt levnadssätt.

vegetation — växtlighet.

vegetativ -- som rör växtlivet.

vegetera -- leva enbart kroppsligt.

vehikel -- hjälpmedel.

Weitling, W. -- tysk socialist (1808--1871).

Velasques (Velásskes), **D.** -- spansk målare (1599--1660).

Welhaven, J S. -- norsk skald (1807--1873).

velikij -- ryskt ord för stor.

Wellington -- engelsk härförare (1769--1852).

Wells, H. G. -- eng. författare (1866--).

velociped -- hjulåkdon s. trampas fram.

weltschmerz -- världssmärta.

Vendée (Vangdé) -- departement i västra Frankrike, centrum för kontrarevolutionens uppror mot franska revolutionen.

vendetta -- (korsikansk) blodshämd.

veneration -- vördnad.

veneriska sjukdomar -- könssjukdomar.

veni, vidi, vici -- jag kom, såg och segrade.

Venizélos, E. -- grek. liberal politiker (1865--).

Wennerberg, G. -- svensk skald o. tonsättare (1817--1901).

ventil -- lucka för vädring.

ventilation -- vädring.

ventilera -- lufta, vädra, grundligt pröva.

Venus -- skönhetens o. kärlekens gudinna i rom. gudasagan (grek. Afrodite).

veranda -- täckt förstubro.

verb -- handlingsord, ord.

verbal -- efter orden, som rör orden.

verbáliter -- ord för ord.

wer da? -- vem där?

Vérdandi -- framtidens norna i nord. gudasagan, på sin tid borgerligt radikal studentförening i Uppsala, arbetarnykterhetsorden, stiftad 1896.

verdandist -- medlem av föreningen 1. ondan Verdandi.

Verdi, G. -- ital. tonsättare (1813--1901).

Werenskiold, E. -- norsk målare (1855--).

Verestjágin, V. -- rysk målare (1842--1904).

Wergeland, H. A. -- norsk skald (1808--1845).

Werfel, F. -- österr. skald (1890--).

Vergilius -- rom. skald (70 f. Kr.--19 e. Kr.)

Verhaeren (Ferharen), **E.** -- belgisk skald (1855--1916).

verifi(c)era -- bestyrka.

verifikation -- utbetalningsbevis, bestyrkande papper.

veritabel -- sannskyldig.

Verlaine (Verlän), **P.** -- fransk skald (1844--1896).

Vernet (-né), **H.** -- fransk målare (1789--1863).

vermut -- malörtkryddat vin.

veronal -- ett sömnmedel.

vers -- bunden form, versrad, strof.

Versaillesfreden -- freden efter världskriget, 1919.

versaler -- stora bokstäver (ABC) (mots. gemena, abc).

verserad -- belevad, världsvan.

versifiera -- sätta på vers.

version -- tolkning.

verst -- ryskt längdmått, 1,067 kilometer.

vertebrater -- ryggradsdjur.

Werther -- hjälte i roman av Goethe, Den unge Werthers lidande (1774).

vertikal -- lodrät (mots. horisontal).

verv -- fart, kläm.**Wesley** (Oesli), **J.** — metodismens grundläggare (1703—1791). **vesper** — aftongudstjänst. **vestaler** — jungfruliga vårdarinnor av Vestas heliga eld i forntidens Rom. **Westfaliska freden** — freden i Osnabrück och Münster 1648 efter 30-åriga kriget. **vestibul** — förhall. **vestigia terrent** — spåren avskräcker. **veteran** — uttjänt soldat. **veterinär** — djurläkare. **veto** — förbud. **Wheatly** (Oitli), **J.** — eng. socialdemokrat (1872—). **whig** (oigg) — eng. liberal politiker. **Whistler, J.** — amer. målare (1834—1903). **Whitman, Walt** — amer. skald (1819—1893). **via** — väg, genom. **viadukt** — vägbro. **vibration** — darrning. **vibrera** — darra. **vice** — ställföreträdande. **vice versa** — omvänt. **vicomte** (-kångt) — fransk adelstitel. **Victorie, La** (Viktoar) — Hervés nationalistiska Paris-tidning (förut La guerre sociale, Den sociala kampen). **victoria** — seger. **videant consules** — må konsulerna (statens ledare) se till (att staten ej tar skada). **vidimera** — jämföra o. bestyrka. **Wieland** (Vil-), **C. M.** — tysk skald (1733—1813). **Wien-Internationalen** — tillfällig centersocialistisk international åren 1921—1923, nu sammansmält med socialdemokratin. **Wienkongressen** — kongress i Wien 1814—1815 som ordnade Europas statliga förhållanden efter Napoleons fall. **Wieselgren, P.** — svensk nykterhetsman o. författare (1800—1877). **Vigeland, A. G.** — norsk bildhuggare (1869—). **vigilans** — ficklån. **vigilera** — vara vaksam, låna pängar. **vignett** (vinj-) — bokprydnad. **Vigny** (Vinji), **A. de** — fransk skald (1797—1863). **vigör** — (livs)kraft. **vikariat** — uppehållande av annans plats. **vikarie** — ersättare i tjänst. **vikariera** — uppehålla annans tjänst. **viktualier** — livsmedel. **Wilde** (Oajld), **O.** — eng. författare (1854—1900). **Wilhelm II** — tysk kejsare (1859—). **Villon** (Vijång), F. — fransk skald (1431—o. 1463). **Williams** — av Karl Marx brukat skriftställarnamn. **Wilson, W.** — amer. president (1856—1924). **Winckelmann, J.** — tysk konstforskare (1717—1768). **vindicera** — hävda. **vinjett** — bokprydnad. **vinsch** — vindspel. **Winther, C.** — dansk skald (1796—1876). **violin** — fiol. **virak** — rörelse. **Virchow** (Firkåv, **R.** — tysk läkare (1821—1902). **wire** (vajer) — metall-lina. **Virgilius** — se Vergilius. **viril** — manlig.

virtuos — mästare, ytterligt skicklig.

virtuositet — skicklighet.

virulens — giftighet.

visavi(s) — mitt emot.

visera — granska och påteckna (pass).

vision — landesyn, drömsyn.

visir — ansiktsskydd å hjälm, muhamedansk ämbetsman.

visit — besök.

visitation — besiktning.

visitera — besöka, undersöka.

visky — ett kornbrännvin.

visuell — uppfattad med synen.

visum — officiell påslkrift på pass.

vita — liv.

vital — livskraftig, med livet sammanhängande.

vitalitet — livskraft.

vitaminer — för kroppen nödvändiga ämnen i födan.

Vita nuova — Det nya livet, novell av Dante.

vits — ordlek.

Witte, S. — rysk politiker (1849—1915).

vitter — litterär.

vitterhet — diktning.

vitterlek — diktning.

viv — hustru.

Wivallius, L. — svensk skald (1605—1669).

vivat — leve.

Viviani, R. — fransk borgerlig politiker (1863—1925).

vivisekera — göra vetenskapliga skärningar i levande varelser.

vivisektion — vetenskaplig sönderstyckning av levande varelser.

vivre — livsuppehälle.

vivör — festprisse.

vodka (vå-) — ryskt brännvin.

wohlthäter (vålitäter) — välgörare, en som bjuder.

vokabel — lös glosa.

vokal — som rör rösten, s. k. självljud (a, e, i etc, möts. konsonant).

volang — lös garnering.

Volmar (Få-), **S. H. v**. — tysk socialdemokrat (1850—1921).

volontär — frivillig tjänande.

volt — enhet för elektr i sk spänning, luftsprång.

Volta, A. — Ital. fysiker (1745—1827).

Voltaire (-tär), F. — fransk författare (1694—1778).

voltigera — göra luftsprång.

volym — omfång, bok.

vomera — spy.

Wordsworth, W. — eng. författare (1770—1850).

Voróvskij, V. — rysk kommunist(1871—1923).

Vorwärts (Får-) — socialdemokratisikt dagblad i Berlin, grundat 1884.

Voss (Fåss), **J. H.** — tysk skald (1751—1826).

Vossische Zeitung — Berlins äldsta boTgartidning.

votera — rösta.

votering — omröstning.

votiv — löftes-

votum — röst.

vox populi vox Dei — folkets röst (är) Guds röst.

Vries (Fris)**, Hugo de** — holl. botanist (1848—).

Vulcanus — smideskonstens gud i rom. (gudasagan (grek. Hefalistos).

vulgus — massan, »hopen».

vulgär — simpel.

vulkan — eldsprutande berg.

Wundt (Vont), **W.** — tysk fysiolog (1832—1920).

Vu Pei Fu — kontrarevolutionär kines. general (1873—)

vurst -- öppen vagn med säten längs vagnen.

vy -- utsikt, synpunkt.

Wycliffe (Oikliff), **J.** -- eng. kyrklig reformator (o. 1320--1384).

vådevill -- folklig pjäs med sång.

välsituerad -- i goda omständigheter.

välsk -- romansk, spec. fransk 1. italiensk.

vänsterkartellen, franska -- valförbund mellan borgerlig vänster och socialdemokrati 11 maj 1924.

väringar -- nord. legoknektar hos grek. kejsare (900--1000 e. Kr.)

växelström -- elektrisk ström s. periodiskt växlar riktning.

X.

X -- 10 (som romersk siffra).

Xantippa -- Sokrates' hustru, rivjärn.

Xenofon -- grek. fältherre o. författare (o. 430--o. 355).

xylograf -- träsnidare.

Y.

yankee (jänki) -- amerikan (något nedsättande benämning). **yard** (jard) -- eng. längdmått (= 9 dm), ytmått (= 12 har).

Yggdrasil -- världsträdet i nord. gudasagan.

Ymer -- urtidsjätten i nord. gudasagan.

youghurt -- bulgarisk surmjölk.

Young (Jang), **E.** -- eng. skald (1683-1765).

Z.

Zabern -- plats i Elsass, känd för brutalt militärt övervåld mot befolkningen 1913.

Zaglul pascha -- egypt. nationalistledare.

Zankov, A. -- bulg. kontrarevolutionär politiker (1879--).

zelot -- fanatisk, enfaldig trosivrare.

zénit -- himlavalvets högsta punkt.

Zetkin, Klara -- tysk kommunist (1857--).

Zeus -- huvudguden i grek. gudasagan (rom. Jupiter).

Zimmerwald -- by i Schweiz där internationell antikrigskonferens hölls 5--8 sept. 1915.

Zinovjev, G. -- rysk kommunist (1883--).

Ziska, J. -- hussitledare (1370- t.--1424).

Zodiaken -- djurkretsen (sammanfattningen av de astr. djurbilderna).

Zola (Sålá), **E.** -- fransk författare (1840--1902).

zon -- område.

zontariff -- taxa med relativt

vurst -- öppen vagn med säten längs vagnen.

vy -- utsikt, synpunkt.

Wycliffe (Oikliff), **J.** -- eng. kyrklig reformator (o. 1320--1384).

vådevill -- folklig pjäs med sång.

välsituerad -- i goda omständigheter.

välsk -- romansk, spec. fransk 1. italiensk.

vänsterkartellen, franska -- valförbund mellan borgerlig vänster och socialdemokrati 11 maj 1924.

väringar -- nord. legoknektar hos grek. kejsare (900--1000 e. Kr.)

växelström -- elektrisk ström s. periodiskt växlar riktning.

X.

X -- 10 (som romersk siffra).

Xantippa -- Sokrates' hustru, rivjärn.

Xenofon -- grek. fältherre o. författare (o. 430--o. 355).

xylograf -- träsnidare.

Y.

yankee (jänki) -- amerikan (något nedsättande benämning). **yard** (jard) -- eng. längdmått (= 9 dm), ytmått (= 12 har).

Yggdrasil -- världsträdet i nord. gudasagan.

Ymer -- urtidsjätten i nord. gudasagan.

youghurt -- bulgarisk surmjölk.

Young (Jang), **E.** -- eng. skald (1683-1765).

Z.

Zabern -- plats i Elsass, känd för brutalt militärt övervåld mot befolkningen 1913.

Zaglul pascha -- egypt. nationalistledare.

Zankov, A. -- bulg. kontrarevolutionär politiker (1879--).

zelot -- fanatisk, enfaldig trosivrare.

zénit -- himlavalvets högsta punkt.

Zetkin, Klara -- tysk kommunist (1857--).

Zeus -- huvudguden i grek. gudasagan (rom. Jupiter).

Zimmerwald -- by i Schweiz där internationell antikrigskonferens hölls 5--8 sept. 1915.

Zinovjev, G. -- rysk kommunist (1883--).

Ziska, J. -- hussitledare (1370- t.--1424).

Zodiaken -- djurkretsen (sammanfattningen av de astr. djurbilderna).

Zola (Sålá), **E.** -- fransk författare (1840--1902).

zon -- område.

zontariff -- taxa med relativt

vurst -- öppen vagn med säten längs vagnen.

vy -- utsikt, synpunkt.

Wycliffe (Oikliff), **J.** -- eng. kyrklig reformator (o. 1320--1384).

vådevill -- folklig pjäs med sång.

välsituerad -- i goda omständigheter.

välsk -- romansk, spec. fransk 1. italiensk.

vänsterkartellen, franska -- valförbund mellan borgerlig vänster och socialdemokrati 11 maj 1924.

väringar -- nord. legoknektar hos grek. kejsare (900--1000 e. Kr.)

växelström -- elektrisk ström s. periodiskt växlar riktning.

X.

X -- 10 (som romersk siffra).

Xantippa -- Sokrates' hustru, rivjärn.

Xenofon -- grek. fältherre o. författare (o. 430--o. 355).

xylograf -- träsnidare.

Y.

yankee (jänki) -- amerikan (något nedsättande benämning). **yard** (jard) -- eng. längdmått (= 9 dm), ytmått (= 12 har).

Yggdrasil -- världsträdet i nord. gudasagan.

Ymer -- urtidsjätten i nord. gudasagan.

youghurt -- bulgarisk surmjölk.

Young (Jang), **E.** -- eng. skald (1683-1765).

Z.

Zabern -- plats i Elsass, känd för brutalt militärt övervåld mot befolkningen 1913.

Zaglul pascha -- egypt. nationalistledare.

Zankov, A. -- bulg. kontrarevolutionär politiker (1879--).

zelot -- fanatisk, enfaldig trosivrare.

zénit -- himlavalvets högsta punkt.

Zetkin, Klara -- tysk kommunist (1857--).

Zeus -- huvudguden i grek. gudasagan (rom. Jupiter).

Zimmerwald -- by i Schweiz där internationell antikrigskonferens hölls 5--8 sept. 1915.

Zinovjev, G. -- rysk kommunist (1883--).

Ziska, J. -- hussitledare (1370- t.--1424).

Zodiaken -- djurkretsen (sammanfattningen av de astr. djurbilderna).

Zola (Sålá), **E.** -- fransk författare (1840--1902).

zon -- område.

zontariff -- taxa med relativt

vurst -- öppen vagn med säten längs vagnen.

vy -- utsikt, synpunkt.

Wycliffe (Oikliff), **J.** -- eng. kyrklig reformator (o. 1320--1384).

vådevill -- folklig pjäs med sång.

välsituerad -- i goda omständigheter.

välsk -- romansk, spec. fransk 1. italiensk.

vänsterkartellen, franska -- valförbund mellan borgerlig vänster och socialdemokrati 11 maj 1924.

väringar -- nord. legoknektar hos grek. kejsare (900--1000 e. Kr.)

växelström -- elektrisk ström s. periodiskt växlar riktning.

X.

X -- 10 (som romersk siffra).

Xantippa -- Sokrates' hustru, rivjärn.

Xenofon -- grek. fältherre o. författare (o. 430--o. 355).

xylograf -- träsnidare.

Y.

yankee (jänki) -- amerikan (något nedsättande benämning). **yard** (jard) -- eng. längdmått (= 9 dm), ytmått (= 12 har).

Yggdrasil -- världsträdet i nord. gudasagan.

Ymer -- urtidsjätten i nord. gudasagan.

youghurt -- bulgarisk surmjölk.

Young (Jang), **E.** -- eng. skald (1683-1765).

Z.

Zabern -- plats i Elsass, känd för brutalt militärt övervåld mot befolkningen 1913.

Zaglul pascha -- egypt. nationalistledare.

Zankov, A. -- bulg. kontrarevolutionär politiker (1879--).

zelot -- fanatisk, enfaldig trosivrare.

zénit -- himlavalvets högsta punkt.

Zetkin, Klara -- tysk kommunist (1857--).

Zeus -- huvudguden i grek. gudasagan (rom. Jupiter).

Zimmerwald -- by i Schweiz där internationell antikrigskonferens hölls 5--8 sept. 1915.

Zinovjev, G. -- rysk kommunist (1883--).

Ziska, J. -- hussitledare (1370- t.--1424).

Zodiaken -- djurkretsen (sammanfattningen av de astr. djurbilderna).

Zola (Sålá), **E.** -- fransk författare (1840--1902).

zon -- område.

zontariff -- taxa med relativt

minskad avgift för längre resor. **zoologi** -- vetenskapen om djurvärlden.

Zorn, A. -- svensk målare (1860--1920).

zuaver -- en sorts afrikanska soldater i franska armén.

Zuloaga, I. -- spansk målare (1870--).

Zwingli, U. -- schweizisk religiös reformator (1484--1531).

Å. Ä. Ö.

ålderman -- vald ordförande i gille 1. skrå.

ägrett -- fjäderbuske.

ämabel -- älskvärd.

örlog -- krigståg till sjös.

övermage -- »oförmåga», omyndig.

* minskad avgift för längre resor. **zoologi** -- vetenskapen om djurvärlden.

Zorn, A. -- svensk målare (1860--1920).

zuaver -- en sorts afrikanska soldater i franska armén.

Zuloaga, I. -- spansk målare (1870--).

Zwingli, U. -- schweizisk religiös reformator (1484--1531).

Å. Ä. Ö.

ålderman -- vald ordförande i gille 1. skrå.

ägrett -- fjäderbuske.

ämabel -- älskvärd.

örlog -- krigståg till sjös.

övermage -- »oförmåga», omyndig.

* **Reduktionstabell mellan gamla och nya mått, mål och vikter.**

Längdmått.

1 meter = 3·368 fot

1 decimeter = 3·3681 tum

1 centimeter = 3·3681 linje

1 millimeter = 0.33681 linje

1 mil = 0·93558 gammal mil

1 fot = 0·2969 meter

1 tum = 0·2969 decimeter

1 linje = 0·2969 centimeter

1 linje = 2·960 millimeter

1 gammal mil = 1·0689 nymil

Ytmått.

1 kv.-meter = 11·344 kv.-fot 1 kv.-decimeter = 11·344 kv.-tum 1 kv.-centimeter = 11·344 kv.-lin. 1 kv.-millimeter = 0·11344 kv.-lin.

1 hektar = 11·344 kv.-rev 1 hektar = 2·0257 tunnland

1 ar = 11·344 kv.-stänger 1 ar = 0·648 kappland

1 kv.-fot = 0·08815 kv.-meter

1 kv.-tum = 0·08815 kv.-decimeter

1 kv. -linje = 0·08815 kv.-centim. 1 kv. -linje = 8·815 kv.millimeter

1 kv.-rev = 0·08815 hektar

1 tunnland = 0·49365 hektar

1 kv.-stång = 0·08815 ar

1 kappland = 1·5427 ar

Rymdmått.

1 kub.-meter = 38·21 kub.-fot

1 kub.-decimeter - 38·21 kub.-tum

1 kub.-centimeter = 38·21 kub.-lin.

1 kub.-millim. = 0·03821 kub.-lin.

1 hektl. = 3·821 kub.-fot

1 hektl. = 0·6065 tun (à 63 kn.)

1 liter = 0·3821 kannor

1 deciliter = 3 821 kub.-tum

1 centiliter = 0·3821 kub.-tum

1 kub.-fot = 0·02617 kub.-meter.

1 kub.-tum = 0·02617 kub.-decim.

1 kub.-linje = 0·02617 kub.-cm.

1 kub.-linje = 26·17 kub.-mm.

1 kub.-fot = 0·2617 hektoliter

1 tunna (å 63 kn.) = 1*649 hektl.

1 kanna = 2·617 liter

1 kub.-tum = 0·2617 deciliter

1 kub.-tum = 2·617 centiliter

Vikt.

1 ton = 23·5252 centner

1 deciton = 2·35252 centner

1 kilogram = 235252 skålpund

1 hektogram = 0·235252 skålpund

1 gram = 0·235252 ort

1 decigram = 2·35252 korn

1 centigram = 0·235252 korn

1 milligram = 0·0235252 korn

1 centner = 0·0425076 ton 1 centner = 0·425076 deciton 1 centner = 42·5076 kilogram

1 skålp. = 0·425076 kilogram 1 skålp. = 4·25076 hektogram

1 ort = 4·25076 gram

1 korn = 0·425076 decigram 1 korn = 4·25076 centigram 1 korn = 42·5076 milligram

Mått och vikter.

Längdmått.

1 mil = 10 kilometer (km.) 1 decimeter = 10 centimeter (cm.)

1 kilometer = 1,000 meter (m.) 1 centimeter = 10 millimeter (mm.)

1 meter = 10 decimeter (dm.)

Ytmått.

1 kv.-mil = 100 kv.-kilometer 1 *kvadratmeter* = 100 kv.-decim.

1 kv.-km. = 100 hektar (har) 1 kvdm = 100 kvadratcentimeter

1 hektar = 100 ar 1 kvcm = 100 kv.-millim. (kvmm.)

1 ar = 100 kvadratmeter (kvm.)

Rymdmått.

1 *kubikmeter* = 1,000 kub.-decim. 1 hektoliter (hl.) = 100 liter (l.)

1 kbdm = 1,000 kub.-centim. 1 *liter* = 1 kbdm = 10 decil. (dl.)

1 kbcm = 1,000 kub.-millim. 1 deciliter = 10 centiliter (cl.)

Vikt.

1 ton = 10 decit. = 1,000 kilogr. 1 *gram* = 10 decigram

1 deciton (dt.) = 100 kilogram (kg.) 1 dg. = 10 centigram

1 *kilogr.* = 10hektogr. = 1000 gr. 1 cg. = 10 milligram.

1 hektogr. (hg.) = 100 gram (gr.)

Jämförelse mellan metriska och engelska mått.

1 cm. = 0·3973 tum 1 tum = 2·54 cm.

1 m. = 1·093611 yards 1 yard = 0·914402 m.

1 km. = 0·62137 miles 1 mile = 16093 km.

1 m. = 3·28083 fot 1 fot = 0·048 m.

1 km. = 0·53959 nautiska mil 1 nautisk mil = 1·8532 km.

Ytmått.

1 cm^2 = 0·155 $tum^2$1 tum^2 = 6·452 cm^2

1 m^2 = 10 764 $fot^2$1 fot^2 = 0-0929 m^2

1 m^2 = 1·196 $yard^2$1 $yard^2$ = 0·8361 m^2

1 km^2 = 0·3861 $mile^2$ 1 $mile^2$ = 2·59 $km.^2$

1 hektar = 2·47104 acres1 acre = 0·40469 hektar

Rymdmått.

1 cm^3 = 0·06102 $tum^3$1 tum^3 = 16·3872 cm^3

1 m^3 = 35·314 $fot^3$1 fot^3 = 0·028317 m^3

1 m^3 = 1·3079 $yard^3$1 $yard^3$ = 0·7646 m^3

1 liter = 0·26418 am. gallon 1 am. gallon = 37853 liter

1 hektoliter = 2·8378 bushels 1 bushel = 935238 hektoliter

Mått och vikter.

Längdmått.

1 mil = 10 kilometer (km.) 1 decimeter = 10 centimeter (cm.)

1 kilometer = 1,000 meter (m.) 1 centimeter = 10 millimeter (mm.)

1 meter = 10 decimeter (dm.)

Ytmått.

1 kv.-mil = 100 kv.-kilometer 1 *kvadratmeter* = 100 kv.-decim.

1 kv.-km. = 100 hektar (har) 1 kvdm = 100 kvadratcentimeter

1 hektar = 100 ar 1 kvcm = 100 kv.-millim. (kvmm.)

1 ar = 100 kvadratmeter (kvm.)

Rymdmått.

1 *kubikmeter* = 1,000 kub.-decim. 1 hektoliter (hl.) = 100 liter (l.)

1 kbdm = 1,000 kub.-centim. 1 *liter* = 1 kbdm = 10 decil. (dl.)

1 kbcm = 1,000 kub.-millim. 1 deciliter = 10 centiliter (cl.)

Vikt.

1 ton = 10 decit. = 1,000 kilogr. 1 *gram* = 10 decigram

1 deciton (dt.) = 100 kilogram (kg.) 1 dg. = 10 centigram

1 *kilogr.* = 10hektogr. = 1000 gr. 1 cg. = 10 milligram.

1 hektogr. (hg.) = 100 gram (gr.)

Jämförelse mellan metriska och engelska mått.

1 cm. = 0·3973 tum 1 tum = 2·54 cm.

1 m. = 1·093611 yards 1 yard = 0·914402 m.

1 km. = 0·62137 miles 1 mile = 16093 km.

1 m. = 3·28083 fot 1 fot = 0·048 m.

1 km. = 0·53959 nautiska mil 1 nautisk mil = 1·8532 km.

Ytmått.

1 cm^2 = 0·155 $tum^2$1 tum^2 = 6·452 cm^2

1 m^2 = 10 764 $fot^2$1 fot^2 = 0-0929 m^2

1 m^2 = 1·196 $yard^2$1 $yard^2$ = 0·8361 m^2

1 km^2 = 0·3861 $mile^2$ 1 $mile^2$ = 2·59 $km.^2$

1 hektar = 2·47104 acres1 acre = 0·40469 hektar

Rymdmått.

1 cm^3 = 0·06102 $tum^3$1 tum^3 = 16·3872 cm^3

1 m^3 = 35·314 fot^{3}1 fot^3 = 0·028317 m^3

1 m^3 = 1·3079 yard^{3}1 yard^3 = 0·7646 m^3

1 liter = 0·26418 am. gallon 1 am. gallon = 37853 liter

1 hektoliter = 2·8378 bushels 1 bushel = 935238 hektoliter

Tyngdmått.

1 kg. = 2·2046 pund 1 pund = 0·45379 kg.

Mil.

1 km. = 1,000 meter. — 1·609 km. = 1 eng. landmil. — 1·855 km. = 1 eng. geogr. mil. — 7·420 km. = 1 tysk geogr. mil. — 1067 km. = 1 rysk verst. — 7·586 km = 1 österrikisk mil. — 5·565 km. = 1 holländsk ure — 11·299 km. = 1 norsk mil — 10·692 km. = 1 svensk mil - 7·536 km. = 1 dansk mil — 4·808 km. = 1 schweizisk Stunde.

Knop.

1 knop = 1·151 miles10 knop = 11·515 miles

2 knop = 2·303 miles20 knop = 23·030 miles

6 fot = 1 fathom 600 fot = 1 cable 10 cables = 1 knop

Ryska mått.

Längdmått.

1 rysk mil = 7 verst = 7·4 km. 1 versjok = 44·45 mm.

1 verst = 500 saschen = 1·06 km. 1 fot = 12 tum = 304·8 mm.

1 saschen = 3 arsjin = 7 fot = 2·18 m 1 tum =10 linjer = 2·54 mm.

1 arsjin = 16 versjok = 28 tum = 0·71 m. 1 linje = 10 punkter = 2·54 mm.

Ytmått.

1 verst^2 = 250,000 saschen^2 = 1·14 km^2. 1 arsjin^2 = 256 versjok^2 = 784 tum^2 = 0·51 m^2.

1 desjatin^2 = 2,400 saschen^2 = 1·09 hektar. 1 versjok^2 = 19· 76 cm^2. 1 fot^2 = 144 tum^2 = 0·09 m^2.

1 saschen^2 = 9 arsjin^2 = 49 fot^2= 4·55 m^2. 1 tum^2 = 100 linjer^2 = 6·45 cm^2

Vikt.

1 pud = 40 funt = 16·38 kg. 1 solotnik = 96 delar = 4·26 gr.

1 funt = 32 lod = 0·41 kg. 1 del = 44 43 milligram.

1 lod = 3 solotnik = 12·79 gr.

Rymdmått.

1 vetro = 10 sjtoff = 12·29 l. 1 tjetvert (kvarter) = 8 tjetverik = 209·9 l.

1 sjtoff = 10 tjarker = 2 sjkalik = 12 cl. 1 tjetvjerik = 8 garnjets = 26·24 l.

1 garnjets = 3·28 l. **Tyngdmått.**

1 kg. = 2·2046 pund 1 pund = 0·45379 kg.

Mil.

1 km. = 1,000 meter. — 1·609 km. = 1 eng. landmil. — 1·855 km. = 1 eng. geogr. mil. — 7·420 km. = 1 tysk geogr. mil. — 1067 km. = 1 rysk verst. — 7·586 km = 1 österrikisk mil. — 5·565 km. = 1 holländsk ure — 11·299 km. = 1 norsk mil — 10·692 km. = 1 svensk mil - 7·536 km. = 1 dansk mil — 4·808 km. = 1 schweizisk Stunde.

Knop.

1 knop = 1·151 miles10 knop = 11·515 miles

2 knop = 2·303 miles20 knop = 23·030 miles

6 fot = 1 fathom 600 fot = 1 cable 10 cables = 1 knop

Ryska mått.

Längdmått.

1 rysk mil = 7 verst = 7·4 km. 1 versjok = 44·45 mm.

1 verst = 500 saschen = 1·06 km. 1 fot = 12 tum = 304·8 mm.

1 saschen = 3 arsjin = 7 fot = 2·18 m 1 tum =10 linjer = 2·54 mm.

1 arsjin = 16 versjok = 28 tum = 0·71 m. 1 linje = 10 punkter = 2·54 mm.

Ytmått.

1 verst^2 = 250,000 saschen^2 = 1·14 km^2. 1 arsjin^2 = 256 versjok^2 = 784 tum^2 = 0·51 m^2.

1 desjatin^2 = 2,400 saschen^2 = 1·09 hektar. 1 versjok^2 = 19· 76 cm^2. 1 fot^2 = 144 tum^2 = 0·09 m^2.

1 saschen^2 = 9 arsjin^2 = 49 fot^2= 4·55 m^2. 1 tum^2 = 100 linjer^2 = 6·45 cm^2

Vikt.

1 pud = 40 funt = 16·38 kg. 1 solotnik = 96 delar = 4·26 gr.

1 funt = 32 lod = 0·41 kg. 1 del = 44 43 milligram.

1 lod = 3 solotnik = 12·79 gr.

Rymdmått.

1 vetro = 10 sjtoff = 12·29 l. 1 tjetvert (kvarter) = 8 tjetverik = 209·9 l.

1 sjtoff = 10 tjarker = 2 sjkalik = 12 cl. 1 tjetvjerik = 8 garnjets = 26·24 l.

1 garnjets = 3·28 l.

Stycketal.

1 gross = 12 dussin

1 tjog = 20 stycken

1 dussin = 12 stycken

1 val = 20 kast

1 tolft = 12 stycken

1 kast = 4 stycken

1 skock = 60 stycken

1 bal papper = 10 ris

1 bok skrivpapper = 24 ark

1 ris = 20 böcker

1 bok tryckpapper = 25 ark

Romerska och arabiska siffror.

I .

1

XI .

9

XXXIX .

39

CCC .

300

II .

2

X .

10

XL .

40

CD .

400

III .

3

XI .

11

XLI .

41

D .

500

IV .

4

XII .

12

L .

50

DC .

600

V .

5

XIX .

19

LX .

60

DCC .

700

VI .

6

XX .

20

XC .

90

CM .

900

VII .

7

XXI .

21

C .

100

M .

1,000

VIII .

8

XXX .

30

CC .

200

MM .

2,000

Fakta om jorden.

Jordens yta omfattar något över 510 millioner kvadratkilometer, varav 364,000,000 km^2 vattenyta och 146,000,000 km^2 landyta. Av världhaven är Stilla Oceanen störst med en vattenspegel av ej fullt 178,000,000 km^2, medan Atlanten mäter drygt 107,000,000 km^2 och Indiska Oceanen 75,500,000 km^2. Insjöar och floder upptar en areal av över 2,500,000 km^2, medan öar i haven når upp till en sammanlagd ytstorlek av nästan 5 millioner km^2.

Jordens form är klotformig, men något tillplattad vid polerna. Diametern vid ekvatorn räknar drygt 12,750 km i längd, medan diametern mellan polerna är 12,670 km.

Jordytans genomsnittshöjd över havsytan är cirka 700 meter. Oceanernas genomsnittsdjup är drygt 3,800 meter. Den hittills djupast funna platsen ligger vid Mindanao, Filippinerna, och mäter över 9,780 m. (32,088 fot). Det högsta berget är Mont Everest i Himalayakedjan. Dess topp är 8,840 m. hög.

Jordens sammanlagda folkmängd är i runt tal 1,700 millioner. Jordens bördiga yta räknar 75,000,000 km^2, stepper och prärier 46,000.000 km^2 och öknar 12,000,000 km^2 samt polartrakterna 13 millioner km^2.

Vid tiden för Kristi födelse uppskattades jordens befolkning till omkring 54,000,000. I femtonde århundradet

uppgick Europas befolkning till knappt 50 millioner. Sker folktillväxten som hittills, kommer jorden att år 2014 ha 4,000 millioner invånare.

Proportionen kvinnor på varje 1,000 män var år 1910 följande: Förenta Staterna 934, England 1,068, Tyskland 1,026, Frankrike 1,033.

Stycketal.

1 gross = 12 dussin

1 tjog = 20 stycken

1 dussin = 12 stycken

1 val = 20 kast

1 tolft = 12 stycken

1 kast = 4 stycken

1 skock = 60 stycken

1 bal papper = 10 ris

1 bok skrivpapper = 24 ark

1 ris = 20 böcker

1 bok tryckpapper = 25 ark

Romerska och arabiska siffror.

I .

1

XI .

9

XXXIX .

39

CCC .

300

II .

2

X .

10

XL .

40

CD .

400

III .

3

XI .

11

XLI .

41

D .

500

IV .

4

XII .

12

L .

50

DC .

600

V .

5

XIX .

19

LX .

60

DCC .

700

VI .

6

XX .

20

XC .

90

CM .

900

VII .

7

XXI .

21

C .

100

M .

1,000

VIII .

8

XXX .

30

CC .

200

MM .

2,000

Fakta om jorden.

Jordens yta omfattar något över 510 millioner kvadratkilometer, varav 364,000,000 km^2 vattenyta och 146,000,000 km^2 landyta. Av världhaven är Stilla Oceanen störst med en vattenspegel av ej fullt 178,000,000 km^2, medan Atlanten mäter drygt 107,000,000 km^2 och Indiska Oceanen 75,500,000 km^2. Insjöar och floder upptar en areal av över 2,500,000 km^2, medan öar i haven når upp till en sammanlagd ytstorlek av nästan 5 millioner km^2.

Jordens form är klotformig, men något tillplattad vid polerna. Diametern vid ekvatorn räknar drygt 12,750 km i längd, medan diametern mellan polerna är 12,670 km.

Jordytans genomsnittshöjd över havsytan är cirka 700 meter. Oceanernas genomsnittsdjup är drygt 3,800 meter. Den hittills djupast funna platsen ligger vid Mindanao, Filippinerna, och mäter över 9,780 m. (32,088 fot). Det högsta berget är Mont Everest i Himalayakedjan. Dess topp är 8,840 m. hög.

Jordens sammanlagda folkmängd är i runt tal 1,700 millioner. Jordens bördiga yta räknar 75,000,000 km^2, stepper och prärier 46,000.000 km^2 och öknar 12,000,000 km^2 samt polartrakterna 13 millioner km^2.

Vid tiden för Kristi födelse uppskattades jordens befolkning till omkring 54,000,000. I femtonde århundradet uppgick Europas befolkning till knappt 50 millioner. Sker folktillväxten som hittills, kommer jorden att år 2014 ha 4,000 millioner invånare.

Proportionen kvinnor på varje 1,000 män var år 1910 följande: Förenta Staterna 934, England 1,068, Tyskland 1,026, Frankrike 1,033.

Stycketal.

1 gross = 12 dussin

1 tjog = 20 stycken

1 dussin = 12 stycken

1 val = 20 kast

1 tolft = 12 stycken

1 kast = 4 stycken

1 skock = 60 stycken

1 bal papper = 10 ris

1 bok skrivpapper = 24 ark

1 ris = 20 böcker

1 bok tryckpapper = 25 ark

Romerska och arabiska siffror.

I .

1

XI .

9

XXXIX .

39

CCC .

300

II .

2

X .

10

XL .

40

CD .

400

III .

3

XI .

11

XLI .

41

D .

500

IV .

4

XII .

12

L .

50

DC .

600

V .

5

XIX .

19

LX .

60

DCC .

700

VI .

6

XX .

20

XC .

90

CM .

900

VII .

7

XXI .

21

C .

100

M .

1,000

VIII .

8

XXX .

30

CC .

200

MM .

2,000

Fakta om jorden.

Jordens yta omfattar något över 510 millioner kvadratkilometer, varav 364,000,000 km^2 vattenyta och 146,000,000 km^2 landyta. Av världhaven är Stilla Oceanen störst med en vattenspegel av ej fullt 178,000,000 km^2, medan Atlanten mäter drygt 107,000,000 km^2 och Indiska Oceanen 75,500,000 km^2. Insjöar och floder upptar en areal av över 2,500,000 km^2, medan öar i haven når upp till en sammanlagd ytstorlek av nästan 5 millioner km^2.

Jordens form är klotformig, men något tillplattad vid polerna. Diametern vid ekvatorn räknar drygt 12,750 km i längd, medan diametern mellan polerna är 12,670 km.

Jordytans genomsnittshöjd över havsytan är cirka 700 meter. Oceanernas genomsnittsdjup är drygt 3,800 meter. Den hittills djupast funna platsen ligger vid Mindanao, Filippinerna, och mäter över 9,780 m. (32,088 fot). Det högsta berget är Mont Everest i Himalayakedjan. Dess topp är 8,840 m. hög.

Jordens sammanlagda folkmängd är i runt tal 1,700 millioner. Jordens bördiga yta räknar 75,000,000 km^2, stepper och prärier 46,000.000 km^2 och öknar 12,000,000 km^2 samt polartrakterna 13 millioner km^2.

Vid tiden för Kristi födelse uppskattades jordens befolkning till omkring 54,000,000. I femtonde århundradet uppgick Europas befolkning till knappt 50 millioner. Sker folktillväxten som hittills, kommer jorden att år 2014 ha 4,000 millioner invånare.

Proportionen kvinnor på varje 1,000 män var år 1910 följande: Förenta Staterna 934, England 1,068, Tyskland 1,026, Frankrike 1,033.

Matematiska tecken.

+ Addition.

− Subtraktion.

· *eller* × Multiplikation.

: *eller*
= Lika med.

> Större än.

< Mindre än.

≧ Större än eller lika med.

≦ Mindre än eller lika med.

≷ Större ell. mindre än.

∞ Oändlighetstecken.

∴ Alltså.

∥ Parallell med.

_ Trubbig vinkel.

∟ Rät vinkel.

∠ Spetsig vinkel.

⊥ Vinkelrät mot.

□ Kvadrat.

▭ Rektangel

△ Triangel.

° Grad.

′ Minut, fot.

″ Sekund, tum.

‴ Ters, Linie.

~ Likformig med.

≅ Kongruent med.

√ Rottecken.

√√ Dubbelt rotteck.

∫ Integraltecken.

∑ Summatecken.

% Procent.

‰ Pro mille.

Sin.sinus för.

Coscosinus för.

Tang eller tg eller tan = tangenten för.

Cot = cotangenten för.

Log = logaritmen för.

Ångbåts-signaler.

1

—

Lystrings- och Svars-signal.

} Internationella.

2

·

Jag håller styrbord.

3

· ·

„ „ babord.

4

· · ·

„ har stoppat och backar.

5

— —

Ovisshets-signal.

6

· —

Jag går.

7

— ·

Jag ligger still.

8

— · ·

Jag håller min kurs.

9

· · —

Jag vill lägga till ombord.

10

· — ·

Oklara lanternor.

11

— · · ·

Lots-signal.

12

· · · ·

Nöd-signal.

Igenkänningstecken för automobiler.

Bokstäverna betecknar den stad eller det län, där automobilerna är inregistrerade, sålunda:

A. Stockholms stad, ***B*** Stockholms län, ***C*** Uppsala län, ***D*** Södermanlands län, ***E*** Östergötlands län, ***F*** Jönköpings län, ***G*** Kronobergs län, ***H*** Kalmar län, ***I*** Gotlands län, ***K*** Blekinge län, ***L*** Kristianstads län, ***M*** Malmöhus län, ***N*** Hallands län, ***O*** Göteborgs och Bohus län, ***P*** Älvsborgs län, ***R*** Skaraborgs län, ***S*** Värmlands län, ***T*** Örebro län, ***U*** Västmanlands län, ***W*** Kopparbergs län, ***X*** Gävleborgs län, ***Y*** Västernorrlands län, ***Z*** Jämtlands län, ***AC*** Västerbottens län, ***BD*** Norrbottens län.

Matematiska tecken.

+ Addition.

− Subtraktion.

· *eller* × Multiplikation.

: *eller*
= Lika med.

> Större än.

< Mindre än.

≧ Större än eller lika med.

≦ Mindre än eller lika med.

≷ Större ell. mindre än.

∞ Oändlighetstecken.

∴ Alltså.

∥ Parallell med.

_ Trubbig vinkel.

∟ Rät vinkel.

∠ Spetsig vinkel.

⊥ Vinkelrät mot.

□ Kvadrat.

▭ Rektangel

△ Triangel.

° Grad.

′ Minut, fot.

″ Sekund, tum.

‴ Ters, Linie.

~ Likformig med.

≅Kongruent med.

√ Rottecken.

√√ Dubbelt rotteck.

∫ Integraltecken.

∑ Summatecken.

% Procent.

‰ Pro mille.

Sin.sinus för.

Coscosinus för.

Tang eller tg eller tan = tangenten för.

Cot = cotangenten för.

Log = logaritmen för.

Ångbåts-signaler.

1

—

Lystrings- och Svars-signal.

} Internationella.

2

.

Jag håller styrbord.

3

. .

„ „ babord.

4

· · ·

„ har stoppat och backar.

5

— —

Ovisshets-signal.

6

· —

Jag går.

7

— ·

Jag ligger still.

8

— · ·

Jag håller min kurs.

9

· · —

Jag vill lägga till ombord.

10

· — ·

Oklara lanternor.

11

— · · ·

Lots-signal.

12

· · · ·

Nöd-signal.

Igenkänningstecken för automobiler.

Bokstäverna betecknar den stad eller det län, där automobilerna är inregistrerade, sålunda:

A. Stockholms stad, ***B*** Stockholms län, ***C*** Uppsala län, ***D*** Södermanlands län, ***E*** Östergötlands län, ***F*** Jönköpings län, ***G*** Kronobergs län, ***H*** Kalmar län, ***I*** Gotlands län, ***K*** Blekinge län, ***L*** Kristianstads län, ***M*** Malmöhus län, ***N*** Hallands län, ***O*** Göteborgs och Bohus län, ***P*** Älvsborgs län, ***R*** Skaraborgs län, ***S*** Värmlands län, ***T*** Örebro län, ***U*** Västmanlands län, ***W*** Kopparbergs län, ***X*** Gävleborgs län, ***Y*** Västernorrlands län, ***Z*** Jämtlands län, ***AC*** Västerbottens län, ***BD*** Norrbottens län.

Matematiska tecken.

+ Addition.

− Subtraktion.

· *eller* × Multiplikation.

: *eller*
= Lika med.

> Större än.

< Mindre än.

≧ Större än eller lika med.

≦ Mindre än eller lika med.

≷ Större ell. mindre än.

∞ Oändlighetstecken.

∴ Alltså.

∥ Parallell med.

_ Trubbig vinkel.

∟ Rät vinkel.

∠ Spetsig vinkel.

⊥ Vinkelrät mot.

□ Kvadrat.

▭ Rektangel

△ Triangel.

° Grad.

′ Minut, fot.

″ Sekund, tum.

‴ Ters, Linie.

~ Likformig med.

≅ Kongruent med.

√ Rottecken.

⩛ Dubbelt rotteck.

∫ Integraltecken.

∑ Summatecken.

% Procent.

‰ Pro mille.

Sin.sinus för.

Coscosinus för.

Tang eller tg eller tan = tangenten för.

Cot = cotangenten för.

Log = logaritmen för.

Ångbåts-signaler.

1

—

Lystrings- och Svars-signal.

} Internationella.

2

.

Jag håller styrbord.

3

. .

„ „ babord.

4

. . .

„ har stoppat och backar.

5

— —

Ovisshets-signal.

6

. —

Jag går.

7

— ·

Jag ligger still.

8

— · ·

Jag håller min kurs.

9

· · —

Jag vill lägga till ombord.

10

· — ·

Oklara lanternor.

11

— · · ·

Lots-signal.

12

· · · ·

Nöd-signal.

Igenkänningstecken för automobiler.

Bokstäverna betecknar den stad eller det län, där automobilerna är inregistrerade, sålunda:

A. Stockholms stad, ***B*** Stockholms län, ***C*** Uppsala län, ***D*** Södermanlands län, ***E*** Östergötlands län, ***F*** Jönköpings län, ***G*** Kronobergs län, ***H*** Kalmar län, ***I*** Gotlands län, ***K*** Blekinge län, ***L*** Kristianstads län, ***M*** Malmöhus län, ***N*** Hallands län, ***O*** Göteborgs och Bohus län, ***P*** Älvsborgs län, ***R*** Skaraborgs län, ***S*** Värmlands län, ***T*** Örebro län, ***U*** Västmanlands län, ***W*** Kopparbergs län, ***X*** Gävleborgs län, ***Y*** Västernorrlands län, ***Z*** Jämtlands län, ***AC*** Västerbottens län, ***BD*** Norrbottens län. *Ord som jag saknat i Folkets Uppslagsbok.*

(Urklippes och insändes till Frams Förlag, Torsgatan 10 D, Stockholm.)